

Maksātnespējas
administrācija

MAKSĀTNESPĒJAS ADMINISTRĀCIJAS SKAIDROJUMI UN ATZIŅAS

2018. 01. – 2018. 06.

RĪGĀ

SATURS

SAĪSINĀJUMI	3
1. VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI	4
1.1. Administratora darbības vispārīgie noteikumi	4
1.2. Parādnieka tiesības	22
2. TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS PROCESS	26
3. JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS.....	34
3.1. Juridiskās personas maksātnespējas procesa vispārīgie noteikumi	34
3.2. Kreditoru iebildumi	36
3.3. Citi ar juridiskās personas maksātnespējas procesu saistīti jautājumi.....	37
4. FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS	50
4.1. Fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšana.....	50
4.2. Bankrota procedūra, parādnieka manta, ziņojums par mantas neesamību, mantas pārdošanas plāns	63
4.3. Saistību dzēšanas plāns un procedūra.....	70
4.4. Citi ar fiziskās personas maksātnespējas procesu saistīti jautājumi.....	103
5. PARĀDNIEKA MANTA MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ.....	119
6. PĀRROBEŽU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS	147
7. CITI AR MAKSĀTNESPĒJAS TIESĪBĀM SAISTĪTI JAUTĀJUMI.....	152

SAĪSINĀJUMI

Administrators – maksātnespējas procesa administrators;

ĀTAP – ārpusstiesas tiesiskās aizsardzības process;

Maksātnespējas reģistrs – Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestais Maksātnespējas reģistrs

Ministru kabineta noteikumi Nr. 247 – Ministru kabineta 2016. gada 19. aprīļa noteikumi Nr. 247 "Noteikumi par maksātnespējas procesa administratora darbības pārskatu un tā aizpildīšanas kārtību";

Ministru kabineta noteikumi Nr. 286 – Ministru kabineta 2017. gada 30. maija noteikumi Nr. 286 "Tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošās personas un maksātnespējas procesa administratora lietvedības noteikumi";

Ministru kabineta noteikumi Nr. 656 – Ministru kabineta 2015. gada 24. novembra noteikumi Nr. 656 "Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu";

Ministru kabineta noteikumi Nr. 88 – Ministru kabineta 2015. gada 24. februāra noteikumi Nr. 88 "Kārtība, kādā iemaksā un izmaksā depozītu juridiskās un fiziskās personas maksātnespējas procesā";

Ministru kabineta noteikumi Nr. 37 – Ministru kabineta 2013. gada 15. janvāra noteikumi Nr. 37 "Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam";

Ministru kabineta noteikumi Nr. 288 – Ministru kabineta 2017. gada 30. maija noteikumi Nr. 288 "Maksātnespējas procesa administratora pretendentu apmācības, eksaminācijas kārtība, eksaminācijas komisijas darbības kārtība un maksātnespējas procesa administratoru amatā iecelšanas, atbrīvošanas, atcelšanas un atstādināšanas no amata un amata darbības apturēšanas kārtība";

Ministru kabineta noteikumi Nr. 1001 – Ministru kabineta 2010. gada 26. oktobra noteikumi Nr. 1001 "Kārtība, kādā Maksātnespējas administrācija izvēlas un iesaka tiesai maksātnespējas procesa administratora amata kandidātu";

Padomes regula Nr. 1346/2000 – 2000. gada 29. maija Padomes regula (EK) Nr. 1346/2000;

TAP – Tiesiskās aizsardzības process;

VID – Valsts ieņēmumu dienests

1. VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI

1.1. Administratora darbības vispārīgie noteikumi

Par administratora atteikumu pieņemt bankas prasījuma garantijas vēstuli¹

Parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros tika izsolīts parādniekam piederošs dzīvoklis. Norādīts, ka pirms izsoles sākuma nosolītājs vienojies ar administratoru, ka tiks izmantota kredītiestādes pieprasījuma garantijas vēstule 43 544 euro apmērā. Iesniedzējs nosolījis minēto nekustamo īpašumu, bet pēc izsoles 2018. gada 13. februārī saņēmis administratora paziņojumu, ka garantijas vēstule netiks pieņemta, jo saskaņā ar kredītiestādes noteikumiem naudas summa tiks izmaksāta tikai pēc hipotēkas nostiprināšanas zemesgrāmatā. Nosolītājs ir pārskaitījis administratoram 2 500 euro izsoles dalības maksu un 4 454,17 euro kā starpību starp garantijas vēstules summu un nodevām.

Vai administrators ir tiesīgs atteikties pieņemt kredītiestādes pieprasījuma garantijas vēstuli?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 173. panta pirmo daļu Maksātnespējas administrācija ir tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros īsteno valsts politiku TAP un maksātnespējas procesa jautājumos, aizsargā darbinieku intereses viņu darba devēja maksātnespējas gadījumā un likumā noteiktajā kārtībā īsteno valsts un sabiedrības interešu aizsardzību TAP un maksātnespējas procesa jautājumos. Savukārt Maksātnespējas likuma 174.¹ panta 1. punktā noteikts, ka Maksātnespējas administrācija veic administratoru uzraudzību.

Maksātnespējas likuma 128. panta pirmajā daļā noteikts, ka fiziskās personas maksātnespējas procesam tiek piemēroti juridiskās personas maksātnespējas procesa noteikumi, ievērojot XXIV nodaļas "Fiziskās personas maksātnespējas procesa vispārīgie noteikumi" noteikumus. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 137. panta 13. punktu administratora pienākums fiziskās personas maksātnespējas procesa bankrota procedūras ietvaros ir organizēt parādnieka mantas pārdošanu. Parādnieka nekustamie īpašumi tiek pārdoti izsolē, un atbilstoši Maksātnespējas likuma 115. panta trešajai daļai administrators veic Civilprocesa likumā noteiktās tiesu izpildītāja darbības saistībā ar parādnieka mantas izsoli.

Attiecīgi Civilprocesa likuma 611. panta 2.¹ daļā noteikts, ka par visas summas samaksu uzskatāma arī administratoram iesniegta bankas pieprasījuma garantijas vēstule, kurā norādīts garantijas priekšmets, summa un termiņš, kas nevar būt īsāks par trim mēnešiem, skaitot no izsoles akta apstiprināšanas dienas, ja šādai pieprasījuma garantijas vēstules izmantošanai piekritis piedzinējs un hipotekārais kreditors. No minētās tiesību normas izriet, ka par izsolē nosolīto nekustamo īpašumu iespējams norēķināties ar bankas izsniegtu garantijas vēstuli.

Vienlaikus jānorāda, ka lēmumu, kas saistīti ar parādnieka mantas pārdošanu pieņemšana ir administratora ekskluzīvā kompetencē. Proti, administrators jebkādos lēmumus, kas saistīti

---

¹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 22. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/205

ar parādnieka mantas pārdošanu pieņem, izvērtējot viņa rīcībā esošo informāciju, ievērojot kreditoru kopuma intereses, kā arī Maksātnespējas likuma 26.panta otrajā daļā nostiprināto administratora pienākumu nodrošināt efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi. No minētā izriet, ka, piemēram, gadījumā, ja administrators konstatē, ka bankas garantijas vēstules pieņemšana nenodrošinātu efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi, viņam ir tiesības atteikties šādu garantijas vēstuli pieņemt. Vienlaikus norādāms, ka viens no fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķiem ir no parādnieka mantas pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus (Maksātnespējas likuma 5.panta pirmā daļa), un administratoram maksātnespējas procesa ietvaros jāveic tādas darbības, lai sasniegtu minēto mērķi.

Papildus vēršam uzmanību, ka iesniegumam nav pievienoti dokumenti, kas apliecina, ka administrators ir atteicies pieņemt kredītiestādes prasījuma garantijas vēstuli. Līdz ar to Maksātnespējas administrācijai nav pamata vērtēt administratora rīcību konkrētajā situācijā.

Par administratora rīcību ar fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros atvērtu kontu²

1. Vai parādniekam maksātnespējas procesa ietvaros bija pienākums kredītiestādē atvērt kontu?

2. Vai administrators bija tiesīgs parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros izmantot kontu, kas bija atvērts citas fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros?

3. Vai administrators drīkstēja kontu, kas bija atvērts kredītiestādē fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros, izmantot kā privātpersona – saņemot un veicot maksājumus, kas nav saistīti ar maksātnespējas procesu?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otro daļu administratoram ir pienākums nodrošināt efektīvu un likumīgu juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Savukārt atbilstoši Maksātnespējas likuma 6. panta 8. punktam administratoram jāievēro labticības princips, tas ir, savas tiesības jāizmanto un pienākumi jāizpilda labā ticībā. Pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas administrators pārvalda maksātnespējīgā parādnieka mantu (Maksātnespējas likuma 95. panta otrā daļa) un ar viņam pieejamajiem finanšu līdzekļiem rīkojas kā krietns un rūpīgs saimnieks.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 137. panta 1. punktu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administrators atver uz sava vārda kontu kredītiestādē kreditoru prasījumu apmierināšanai bankrota procedūras ietvaros, ja administratoram tiek nodoti naudas līdzekļi saskaņā ar šā likuma 139. panta 2. punktu vai parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros ir paredzēta mantas pārdošana. No minētās tiesību normas skaidri izriet administratora pienākums fiziskās personas maksātnespējas procesā atvērt speciālu kontu.

Tāpat no Maksātnespējas likuma izriet, ka naudas līdzekļi, kurus administrators saņem,

² Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 21. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/199

pārvaldot parādnieka mantu (Maksātnespējas likuma 95. panta ceturajā daļā), un naudas līdzekļi, kas saistīti ar parādnieka mantas pārdošanu (Maksātnespējas likuma 111. panta piektajā daļā), noguldāmi kredītiestādes parādnieka kontā.

Prasība atvērtu speciālu kontu parādnieka maksātnespējas procesā ir noteikta ar mērķi nodrošināt skaidru un caurspīdīgu naudas līdzekļu plūsmu konkrētajā procesā. Līdz ar to nav pieļaujama situācija, ka administrators parādnieka maksātnespējas procesā atvērtu kontu izmanto citām, ar konkrēto maksātnespējas procesu nesaistītām vajadzībām. Tāpat likumā nav paredzētas administratora tiesības fiziskās personas maksātnespējas procesā nepieciešamo darbību veikšanai izmantot jau iepriekš atvērtu kontu. Šādu darbību rezultātā netiktu nodrošināta naudas plūsmas pārskatāmība un caurspīdīgums, gluži pretēji – tiktu apgrūtināta naudas plūsmas izsekošana. Jāņem vērā, ka administratora lietvedībā vienlaikus var atrasties vairāki maksātnespējas procesi. Līdz ar to saskaņā ar Maksātnespējas likumā noteikto katrā konkrētā maksātnespējas procesā naudas plūsmas nodrošināšanai tiek izmantots tikai tam speciāli atvērtais konts. Pretējā gadījumā var izveidoties situācija, ka kādā maksātnespējas procesā nepamatoti radies naudas līdzekļu iztrūkums vai pieaugums, kā rezultātā kreditoru prasījumu segšanai novirzīta neatbilstoša naudas summa.

Turklāt vēršama uzmanība, ka maksātnespējas procesa ietvaros ar tiesas lēmumu administrators var tikt atcelts un tā vietā iecelts jauns administrators. Līdz ar to gadījumā, ja iepriekšējais administrators parādnieka naudas līdzekļus noguldījis kontā, kas atvērts cita maksātnespējas procesa ietvaros, jaunieceltajam administratoram ir praktiski neiespējami izsekot šādai naudas plūsmai.

Par juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu³

Parādnieks uz maksātnespējas procesa pasludināšanu bija pārtraucis nodarboties ar saimniecisko darbību un līdz ar to parādniekam nav norēķinu kontu kredītiestādēs.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr. 88 6. un 10. punktu, ja juridiskās personas maksātnespējas process pasludināts, pamatojoties uz parādnieka maksātnespējas procesa pieteikumu, iesniegumu par depozīta izmaksu iesniedz administrators, bet depozīts tiek iemaksāts parādnieka kontā.

Administrators norāda, ka vairākas kredītiestādes ir atteikušās atvērt parādniekam norēķinu kontu parādnieka sliktās finanšu reputācijas dēļ vai tamdēļ, ka nav pieejami parādnieka dalībnieka pases dati.

Vai, neskatoties uz to, ka juridiskās personas maksātnespējas process ierosināts pamatojoties uz parādnieka pieteikumu, administrators var iesniegt pieteikumu par juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta (turpmāk – depozīts) izmaksu uz administratora norēķinu kontu pēc parādnieka izslēgšanas no attiecīgā publiskā reģistra un maksātnespējas procesa gaitā maksājumus parādnieka vārdā apmaksāt no sava personīgā norēķinu konta? Vai arī administrators var sniegt pieteikumu par depozīta izmaksu uz administratora norēķinu kontu līdz parādnieka maksātnespējas procesa izbeigšanai?

³ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 28. marta vēstule Nr. 1-57n/2018/344

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr. 88 10. punktu, ja juridiskās personas maksātnespējas process pasludināts saskaņā ar parādnieka maksātnespējas procesa pieteikumu, iesniegumu par depozīta izmaksu Maksātnespējas administrācijā iesniedz administrators. Depozīts ieskaitāms parādnieka kontā, kuru administrators izmanto pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas līdz juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanai.

Iesniegumā norādīts, ka parādniekam nav norēķinu konta, un administrators nevar atvērt parādnieka norēķinu kontu, jo atsevišķas kredītiestādes ir atteikušās tādu atvērt, pamatojoties uz identificēto augstā riska klienta statusu. Normatīvajos aktos par depozīta izmaksu nav noteikts regulējums gadījumam, kad juridiskās personas maksātnespējas process pasludināts, pamatojoties uz parādnieka pieteikumu, bet parādniekam nav norēķinu konta, uz kuru Maksātnespējas administrācija var pārskaitīt depozītu, un norēķinu kontu nav iespējams atvērt.

Ievērojot maksātnespējas procesa depozīta nozīmīgumu maksātnespējas procesa virzībā un tā mērķi, proti, segt juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas, ja parādniekam nav mantas vai tās apmērs ir mazāks par depozīta apmēru un kreditori nav izlēmuši izmantot citu finansēšanas avotu, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, administratoram būtu nepieciešams darīt visu iespējamo, lai kādā no kredītiestādēm atvērtu parādnieka norēķinu kontu. Gadījumā, ja no administratora neatkarīgu iemeslu dēļ, visas kredītiestādes ir atteikušās parādniekam atvērt norēķinu kontu, administratoram jāvērsas Maksātnespējas administrācijā, lai risinātu attiecīgo problēmsituāciju.

Maksātnespējas likuma 26. panta otrajā daļā noteikts administratora pienākums nodrošināt efektīvu un likumīgu juridiskās personas maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Maksātnespējas likuma 95. panta ceturtajā daļā noteikts, ka naudas līdzekļi, kurus administrators saņem, pārvaldot parādnieka mantu, noguldāmi kredītiestādes parādnieka kontā. Maksātnespējas likuma 111. panta piektajā daļā noteikts, ka naudas līdzekļi, kas saistīti ar parādnieka mantas pārdošanu, ieskaitāmi parādnieka kontā. Kredītiestāžu noraidošas attieksmes rezultātā nevar tikt ierobežotas administratora tiesības atvērt norēķinu kontu, uz kuru saņemt iemaksātā depozīta izmaksu Ministru kabineta noteikumu Nr. 88 10. punkta kārtībā, Maksātnespējas likuma 62. pantā otrajā daļā noteiktā depozīta mērķa sasniegšanai.

Tikai konstatējot administratora aktīvu darbību ar mērķi atvērt parādnieka norēķina kontu kredītiestādē, Maksātnespējas administrācija savas kompetences ietvaros Maksātnespējas likuma 174.¹ panta piektajā punktā noteiktajā kārtībā varēs izvērtēt administratora iesniegumu un tam pievienotos pierādījumus un pieņemt lēmumu, par depozīta izmaksu.

Administratoram ir tiesības iesniegt Maksātnespējas administrācijā iesniegumu Ministru kabineta noteikumu Nr. 88 IV nodaļā noteiktajā kārtībā, proti, ievērojot šo noteikumu 15. – 18. punktus noteikto, ar lūgumu izmaksāt depozītu pēc parādnieka izslēgšanas no publiskā reģistra, pēc maksātnespējas procesa pabeigšanas.

Par kreditoru tiesībām vērsties pret parādnieku, ja kreditori netika informēti par

maksātnespējas procesu saskaņā ar Padomes regulu Nr. 1346/2000⁴

1. Kādu atbildību var prasīt no iepriekšējā administratora par viņa pieļautajām kļūdām maksātnespējas procesā un par to, ka viņš novilcina dokumentu nodošanu jaunajam administratoram?

2. Vai gadījumā, ja kreditori atsāks izpildu lietvedību pret parādnieku saistībā ar viņu prasījumiem, būtu tiesisks pamats šīs pašas naudas summas pieprasīt no iepriekšējā administratora un apdrošinātāja, kas apdrošināja viņa kā administratora civiltiesisko atbildību?

3. Vai kreditori ir tiesīgi vērst pret parādnieku jebkādos piespiedu izpildes līdzekļus un atjaunot izpildu lietvedību piedziņas lietās, ja parādnieks tos administratoram labticīgi bija uzradījis kā savus kreditorus?

4. Kādas darbības jaunajai administratoram būtu jāveic šajā situācijā parādnieka un kreditoru tiesisko interešu aizsardzībai?

[1] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 173. panta pirmo daļu Maksātnespējas administrācija ir tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros īsteno valsts politiku TAP un maksātnespējas procesa jautājumos, aizsargā darbinieku intereses viņu darba devēja maksātnespējas gadījumā un likumā noteiktajā kārtībā īsteno valsts un sabiedrības interešu aizsardzību TAP un maksātnespējas procesa jautājumos.

Lai īstenotu Maksātnespējas likumā 173. pantā un citos normatīvajos aktos noteiktās funkcijas, Maksātnespējas administrācija izskata administratīvo pārkāpumu lietas atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā noteiktai kompetencei (Maksātnespējas likuma 174.¹ panta 3. punkts).

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.³⁶ pantā ir noteikta atbildība par maksātnespējas procesa noteikumu pārkāpšanu, ja to izdarījusi maksātnespējas procesā vai TAP iesaistītā persona.

[2,3] Saskaņā ar 2000. gada 29. maija Padomes regulas (EK) Nr. 1346/2000 (turpmāk – Padomes regula Nr. 1346/2000) 40. panta 1. punktu tiklīdz kādā dalībvalstī ir sāka maksātnespējas procedūra, šīs valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai tās ieceltais likvidators (administrators) nekavējoties informē zināmos kreditorus, kuru pastāvīgā dzīvesvieta, domicils vai juridiskā adrese ir citās dalībvalstīs. Papildus Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. panta 2. punktā ir noteikts, ka minētā informācija, ko sniedz ar individuālu paziņojumu, cita starpā, ietver termiņus, līgumsodus, kas noteikti attiecībā uz šiem termiņiem, struktūru vai iestādi, kas ir pilnvarota pieņemt prasījumu un citus noteiktos pasākumus. Šādā paziņojumā arī jānorāda, vai kreditoriem, kuru prasījumi ir prioritāri vai nodrošināti ar lietu tiesībām, ir jāiesniedz prasījumi. Tādējādi, lai pasargātu citu dalībvalstu kreditorus, Padomes regulā Nr. 1346/2000 ir noteikts minimālais informācijas apjoms, kādu tiesai vai administratoram ir nepieciešams

⁴ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 1. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/130

norādīt, aicinot kreditorus pieteikt savus prasījumus.⁵

No minētā izriet, ka Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. pantā ietvertais regulējums nostiprina kreditora tiesības tikt informētam par maksātnespējas procesa pasludināšanas faktu citā dalībvalstī un kreditora prasījumu pieteikšanas kārtību, tādējādi nodrošinot kreditoru vienlīdzības principa īstenošanu arī pārrobežu maksātnespējas procesos.⁶

Vēršam uzmanību, ka Padomes regulā Nr. 1346/2000 noteikto procesuālo pārkāpumu, ar kuru nav īstenots kreditoru informēšanas pienākums, sekas ir vērtējusi arī Eiropas Savienības Tiesa 2005. gada 17. marta spriedumā lietā C-294/02 Komisija pret *Ami Semiconductor Belgium* u.c. Minētajā spriedumā Eiropas Savienības Tiesa norādīja, ka Padomes regulas Nr. 1346/2000 17. pantā nostiprināto, ka nolēmums par maksātnespējas procedūras pasludināšanu vienā dalībvalstī tiek atzīts visās citās dalībvalstīs no brīža, kad tas ir spēkā procedūras sākšanas valstī, un šim nolēmumam bez turpmākām formalitātēm ir tādas pašas sekas visās citās dalībvalstīs kā saskaņā ar tiesību aktiem procedūras sākšanas valstī, nekādā veidā neietekmē apstākļi, ka administrators nav ievērojis Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. pantā noteikto kārtību. Tādējādi Eiropas Savienības Tiesa secināja, ka kreditors, kaut arī nav ticis pienācīgā kārtā informēts par maksātnespējas procesa pasludināšanas faktu citā dalībvalstī, zaudē savas prasījuma tiesības pret parādnieku, ja kreditors nav atbilstoši attiecīgās dalībvalsts noteiktajai kārtībai pieteicis savu kreditora prasījumu. Tajā pašā laikā Eiropas Savienības Tiesa atzīmēja, ka kreditoriem, kuri netika pienācīgā kārtībā informēti par citā dalībvalstī pasludināto maksātnespējas procesu, ir tiesības prasīt attiecīgās dalībvalsts administratoram zaudējumu atlīdzību. Prasījumi pret citā dalībvalstī praktizējošo administratoru tiks skatīti attiecīgās dalībvalsts tiesā saskaņā ar Padomes regulā Nr. 1346/2000 noteikto un saskaņā ar attiecīgās valsts nacionālajām tiesībām.

No minētā izriet, ka Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. pants neparedz tādas sankcijas, ka gadījumā, ja kreditorus neinformē nekavējoties, maksātnespējas procedūras sākšanas sekas ir piemērojamas tikai tiem kreditoriem, kas bijuši informēti nekavējoties (vai piemērojamas tikai attiecībā uz tiem, kuri bijuši pienācīgā kārtā informēti).⁷

Tomēr jānorāda, ka Latvijas Republikas Augstākā tiesa 2016. gada 26. februāra spriedumā lietā Nr. SKC-77/2016 norādīja, ka maksātnespējas procedūras uzsākšana un pabeigšana citā dalībvalstī nevar ietekmēt kreditora, kurš nav ticis informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu, tiesības saņemt apmierinājumu no parādnieka. Proti, Latvijas Republikas Augstākā tiesa secināja, ja kreditors nav ticis informēts par maksātnespējas procesa uzsākšanas faktu, viņš nezaudē savas prasījuma tiesības pret parādnieku. Minēto Latvijas Republikas Augstākās tiesas atziņu varētu arī attiecināt uz gadījumiem, kad administrators ir informējis kreditoru, bet nav ievērojis iepriekš aprakstīto

⁵ Wessels B. *International Insolvency Law*. Deventer: Kluwer, 2012, p. 816, para. 10917.

⁶ External Evaluation of Regulation No. 1346/2000/EC on Insolvency Proceedings (JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4). Available in: http://ec.europa.eu/justice/civil/files/evaluation_insolvency_en.pdf, p. 369.

⁷ Ģenerāladvokātes Julianas Kokotes (Juliane Kokott) 2004. gada 23. septembra secinājumu lietā 294/02 88. punkts. Pieejams:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30d6d93acc717cae42d2976085a16e73fa72.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxyMbx90?text=&docid=49524&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=983020> [aplūkots 2018. gada 9. janvārī].

Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. pantā noteikto kārtību.

Ņemot vērā Latvijas Republikas Augstākās tiesas un Eiropas Savienības Tiesas pretrunīgo praksi, to, vai Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. pantā noteiktās kārtības pārkāpums ir pietiekams pamats, lai tiesa neatzītu citā dalībvalstī pasludinātas maksātnespējas procedūras izbeigšanas sekas, katrā konkrētā gadījumā var tikt izšķirts, ja kāds no kreditoriem uzsāks parāda piedziņas procedūru.

Papildus norādāms, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 29. panta pirmo daļu administrators atbild par zaudējumiem, kas viņa vai pilnvarnieka vainas dēļ nodarīti valstij, parādniekam, kreditoriem vai citām personām. Savukārt saskaņā ar Maksātnespējas likuma 30. panta pirmo daļu prasības pret administratoru var celt tiesā ne vēlāk kā gada laikā pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa vai fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas. Tādējādi, ja, persona uzskata, ka iepriekšējā administratora rīcība parādnieka maksātnespējas procesā ir nodarījusi parādniekam zaudējumus, parādniekam ir tiesības vērsties pret iepriekšējo administratoru ar prasību par šādu zaudējumu atlīdzināšanu.

[4] Maksātnespējas likuma 159. pantā ir noteiktas administratora darbības pēc parādnieka saistību dzēšanas procedūras pasludināšanas, proti, administrators Maksātnespējas likuma noteiktajā kārtībā:

- 1) pēc kreditoru pieprasījuma uzrauga fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildi;
- 2) pēc kreditoru pieprasījuma uzrauga parādnieka rīcību šajā sadaļā noteikto pienākumu izpildē;
- 3) pēc parādnieka lūguma sniedz viņam juridisko palīdzību saistībā ar fiziskās personas maksātnespējas procesu (ja nepieciešams, izstrādā arī fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumus).

Papildus Maksātnespējas likuma 165. panta otrajā daļā noteikts, ka administrators iesniedz tiesai pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, ja konstatē saistību dzēšanas procedūras piemērošanas ierobežojumus.

Attiecībā uz parādnieka kreditoru tiesisko interešu aizsardzību norādāms sekojošais.

Pret parādnieku vērsto kreditoru prasījumu iesniegšanas, izvērtēšanas un iekļaušanas kreditoru reģistrā kārtību regulē Maksātnespējas likums. Savukārt no Maksātnespējas likuma 141. panta pirmajā daļā iekļautās atsaucēs uz šā likuma XIII nodaļu izriet, ka likumdevējs nav paredzējis atšķirību minētās kārtības regulējumam juridiskās un fiziskās personas maksātnespējas procesā.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 73. panta pirmo daļu kreditoru prasījumi pret parādnieku iesniedzami administratoram mēneša laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu. Savukārt šī panta otrajā daļā noteikts, ja kreditors nokavējis šā panta pirmajā daļā minēto prasījumu iesniegšanas termiņu, viņš savu prasījumu pret parādnieku var iesniegt termiņā, kas nav ilgāks par sešiem mēnešiem no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad šajā likumā noteiktajā kārtībā sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 75. panta astotajai daļai, ja administratora rīcībā nonāk jaunatklāti apstākļi vai dokumenti par kreditora prasījumu, par kuru jau ir pieņemts lēmums,

administrators šo lēmumu ir tiesīgs grozīt vai atcelt, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad šajā likumā noteiktajā kārtībā sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns. Atceļot sākotnējo lēmumu, administrators pieņem jaunu lēmumu šajā pantā noteiktajā kārtībā, ievērojot šā likuma 73. pantā noteikto kreditoru prasījumu pieteikšanas termiņu.

Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014. gada 8. aprīļa spriedumu lietā Nr. SKC-117/2014 atzīts, ka kreditoru prasījumu, kas vērsti pret maksātnespējīgo parādnieku (fizisko vai juridisko personu) iesniegšanu likumdevējs izvēlējis aprobežot ar konkrētu – saīsinātu termiņu. Šis Maksātnespējas likumā noteiktais termiņš, kā atzīst Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments, ir materiāli prekluzīvs jeb likumisks termiņš. Atšķirībā no procesuāli tiesiskā termiņa, kuru saskaņā ar Civilprocesa likuma 51. pantu tiesa vai tiesnesis var atjaunot, materiāli tiesiska termiņa atjaunošana tiesību normās nav paredzēta. Kā to savulaik norādījis prof. Vladimirs Bukovskis, pēc sekām likumiskiem termiņiem ir izšķirošs, absolūts un liktenīgs raksturs. Tie nav grozāmi, pat ja abas puses tam piekristu (*sk. Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 278. lpp.*). Materiāli tiesiska prekluzīva termiņa ilgumu noteic likumdevējs, izdarot politisku izšķiršanos attiecībā uz jautājumu, kāds laiks dodams kādas tiesības īstenošanai [..].

Tā kā prekluzīvs termiņš ir subjektīvo tiesību izbeidzošs termiņš, to palaižot garām, iestājas noilgums, kura dēļ izbeidzas ne vien prasības tiesība, bet arī pati saistība (Civillikuma 1893. un 1910. pants). Citiem vārdiem, līdz ar prekluzīvā termiņa izbeigšanos zūd arī pašas tiesības. Kasācijas instances tiesas judikatūrā nostiprināta atziņa, ka prekluzīva termiņa nokavējums ir absolūts materiāltiesisks šķērslis prasības apmierināšanai (*sk., piemēram, Senāta 2009.gada 8.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKC-117, 2009. gada 16. decembra spriedumu lietā Nr. SKC-1072, 2010. gada 27. oktobra spriedumu lietā Nr. SKC-945, 2011. gada 25. maija spriedumu lietā Nr. SKC-699, 2012. gada 14. decembra spriedumu lietā Nr. SKC-886*).

Ievērojot to, ka ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu Maksātnespējas reģistrā izdarīts 2016. gada 4. aprīlī, minētajās tiesību normās noteiktais galējais kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņš bija 2016. gada 4. oktobris.

Ņemot vērā minēto, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņa prekluzīvo raksturu nemaina arī apstākļi, ka, iespējams, iepriekšējais administrators savā darbībā nav ievērojis normatīvo aktu prasības.

Līdz ar ko jaunais administrators nevar novērst iepriekšējā administratora pieļauto kļūdu un veikt jebkādas darbības, lai pieņemtu iesniegumā minētos kreditoru prasījumus. Maksātnespējas administrācijas ieskatā, jaunais administrators parādnieka saistību dzēšanas procedūras ietvaros var veikt tikai Maksātnespējas likuma 159. pantā un 165. panta otrajā daļā minētās darbības.

Par administratora, kurš atceļšanas no amata, tiesībām parakstīt parādnieka dokumentus⁸

Vai parādnieka iepriekšējam administratoram vairākus mēnešus pēc atstādināšanas no amata bija tiesības parakstīt parādnieka dokumentus – maksātnespējas procesa administratora

⁸ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 26. marta vēstule Nr. 1-57n/2018/334

noslēguma darbības pārskatu un bilanci?

Saskaņā ar parādnieka maksātnespējas procesa lietā esošo informāciju iepriekšējā administratore ar Gulbenes rajona tiesas lēmumu atcelta no administratora pienākumu pildīšanas parādnieka maksātnespējas procesā.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 85. pantam maksātnespējas procesa administrators pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas katru ceturksni sagatavo un elektroniski nosūta kreditoriem un Maksātnespējas administrācijai savas darbības pārskatus. Administratora darbības pārskatu aizpildīšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr. 247 15. punktu, ja maksātnespējas procesa administrators tiek atcelts no administratora pienākumu pildīšanas, viņš septiņu dienu laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā ir izdarīts ieraksts par viņa atcelšanu no konkrētā maksātnespējas procesa, iesniedz Maksātnespējas administrācijai un nosūta parādnieka kreditoriem noslēguma darbības pārskatu.

Noteikumu 13. punktā noteikts, ka, iesniedzot Maksātnespējas administrācijā noslēguma darbības pārskatu, maksātnespējas procesa administrators tam pievieno grozījumus parādnieka mantas pārdošanas plānā vai ziņojumā par mantas neesamību, ja tādi ir veikti pārskata periodā, un noslēguma bilanci.

No minētā normatīvā regulējama izriet, ka maksātnespējas procesa administratoram pēc viņa atcelšanas no administratora pienākumu pildīšanas konkrētā maksātnespējas procesā ir pienākums sagatavot dokumentus, kas noslēdz viņa darbības maksātnespējas procesā. Tādā veidā nodrošinot Maksātnespējas administrāciju un kreditorus ar informāciju par parādnieka maksātnespējas procesā veiktajām darbībām un naudas plūsmu laika periodā, kad administrators vēl ir veicis administratora amata pienākumus konkrētajā maksātnespējas procesā.

Ņemot vērā minēto, norādāms, ka parādnieka iepriekšējam administratoram pēc viņa atcelšanas no parādnieka maksātnespējas procesa administratora pienākuma pildīšanas bija pienākums sagatavot savas darbības noslēguma pārskatu un to nosūtīt Maksātnespējas administrācijai un visiem parādnieka kreditoriem.

Par administratora tiesībām saņemt atlīdzību administratora saimnieciskās darbības bankas kontā⁹

Kā rīkoties situācijā, kad Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) bloķē parādnieka bankas norēķinu kontus ar inkaso uzdevumiem, un administrators nevar nodrošināt Maksātnespējas likuma normu ievērošanu? Atbilstoši Maksātnespējas likuma (spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim) (turpmāk – Maksātnespējas likums) 135. panta septītajā daļā noteiktajam, jebkuri naudas līdzekļi, kas saistīti ar izsoli, ieskaitāmi parādnieka kontā. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 90. panta ceturtajā daļā noteiktajam, naudas līdzekļi, kurus administrators saņem, pārvaldot parādnieka mantu, noguldāmi kredītiestādē parādnieka

⁹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 4. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2018/5

kontā. Likumdevējs nav paredzējis parādnieka mantas pārdošanas darījumu veikšanu skaidrā naudā, bet tikai un vienīgi izmantojot parādnieka bankas kontu.

Norādīts, ka nebūs iespēja saņemt atlīdzību par ieķīlātās mantas pārdošanu, ja tiks formāli izpildīta Maksātnespējas likuma 135. panta septītās daļas norma un 90. panta ceturtais daļas norma, saskaņā ar kuru administratora atlīdzībai paredzētie naudas līdzekļi tiks iemaksāti parādnieka bankas norēķinu kontā.

Vai ir iespējams par ieķīlātās mantas pārdošanu paredzēto administratora atlīdzību administratoram lūgt ieskaitīt administratora saimnieciskās darbības bankas kontā nevis parādnieka kontā?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 135. panta septītajā daļā, kā arī 90. panta ceturtajā daļā noteikto, maksātnespējas procesa ietvaros administrators veic visa veida darbības ar naudas līdzekļiem, izmantojot parādnieka norēķinu kontu. Tajā skaitā, tikai parādnieka norēķinu kontā ir iemaksājami naudas līdzekļi, kas saņemti parādniekam piederošās mantas pārdošanas rezultātā.

Minēto tiesību normu mērķis ir nodrošināt kreditoru uzticību administratora veiktajām darbībām maksātnespējas procesa ietvaros, kā arī kreditoriem sniegt papildu iespēju iegūt informāciju par administratora darbību, kas veiktas ar parādnieka naudas līdzekļiem, pamatotību.

Vienlaikus, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 182. panta pirmajā daļā noteikto, par administratora pienākumu veikšanu juridiskās personas maksātnespējas procesā noteiktajos gadījumos, administrators saņem atlīdzību no parādnieka līdzekļiem. Maksātnespējas likuma 99. panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka no naudas, kas saņemta, pārdodot ieķīlāto mantu, vispirms sedzami izsoles izdevumi, tajā skaitā ieķīlātās mantas vērtēšanas izmaksas un administratora atlīdzība, un pēc tam apmierināms nodrošinātā kreditora prasījums. Administratora atlīdzību pēc fiksētas takses par izsoles rīkošanu nosaka Ministru kabinets (Ministru kabineta 2007. gada 18. decembra noteikumi Nr. 907 "Noteikumi par maksātnespējas procesa administratora atlīdzības noteikšanu pēc fiksētās takses par izsoles rīkošanu mantai, kas kalpo par nodrošinājumu kreditora prasījuma apmierināšanai").

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otrās daļas noteikumiem administratoram ir pienākums nodrošināt juridiskās personas maksātnespējas procesa efektīvu un likumīgu norisi, un mērķu sasniegšanu. Minētā norma, proti, efektīva un likumīga maksātnespējas procesa vadīšana, ietver ne tikai administratora pienākumu ievērot normatīvo aktu prasības, bet arī pienākumu administratoram rīkoties tā, lai maksātnespējas procesa ietvaros netiktu veiktas darbības, kas formāli var atbilst normatīvo aktu prasībām, bet pēc būtības ir pretējas ne tikai maksātnespējas procesa mērķiem, bet tiesību normām un principiem.

Maksātnespējas likuma XXX nodaļā regulēta izmaksu segšana juridiskās personas maksātnespējas procesā, proti, Maksātnespējas likuma 182. pantā noteikta administratoram pienākošās atlīdzības izmaksas kārtība, savukārt Maksātnespējas likuma 183. pantā – maksātnespējas procesā radušos izdevumu segšanas kārtība. Maksātnespējas likumā nav noteikta prioritārā kārtība, kādā ir sedzamas izmaksas.

Tāpat nevienā maksātnespējas procesus regulējoša tiesību normā nav noteikts

administratoram pienākums segt maksātnespējas procesa aktuālos izdevumus no saviem līdzekļiem, proti, no atlīdzības, kas pienākas par parādniekam piederošās mantas pārdošanu. Attiecīgi secināms, ka parādnieka norēķinu kontiem piemēroto inkasācijas uzdevumu rezultātā Jums kā administratoram pienākošās atlīdzības saņemšanas ierobežojumi, ir uzskatāmi par nesamērīgiem, kā arī pēc būtības ir pretēji Maksātnespējas likumā noteiktajai maksātnespējas procesa izmaksu segšanas kārtībai.

Lai gan Maksātnespējas likumā ir noteikta kārtība, kādā ir sedzama administratora atlīdzība par mantas pārdošanu izsolē, proti, atlīdzības izmaksa ir veicama izmantojot parādnieka norēķinu kontu, tomēr faktiskajā situācijā un pie konkrētajiem tiesiskajiem apstākļiem, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, administratoram pienākošās atlīdzības saņemšana administratora saimnieciskās darbības norēķinu kontā, nav uzskatāma par pretēju Maksātnespējas likuma mērķim, kā arī maksātnespējas procesus regulējošo tiesību normām un principiem.

Vienlaikus administratoram ir pienākums nodrošināt juridiskās personas maksātnespējas procesa ietvaros veikto darbību, tajā skaitā arī to darbību, kas saistītas ar parādnieka naudas līdzekļu pārvaldību, caurskatāmību. Vēršam uzmanību, ka arī saņemot atlīdzību administratora saimnieciskās darbības norēķinu kontā, administratoram ir pienākums nodrošināt ar parādnieka naudas līdzekļiem veikto darbību izsekojamību un pamatojošo dokumentu pieejamību.

Par administratora rīcību¹⁰

Kā vērtējama administratora rīcība, piemērojot administratora atlīdzībai pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN) fiziskās personas maksātnespējas procesā, kā arī lūgts sniegt skaidrojumu par zvērinātu tiesu izpildītāju amata darbībām piemēroto PVN.

Maksātnespējas likuma 129. panta otrajā daļā noteikts, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas priekšnoteikums ir fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā Maksātnespējas administrācijas speciāli izveidotajā kontā, savukārt Maksātnespējas likuma 129. panta trešajā daļā noteikts, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīts izmantojams, lai segtu šā likuma 171. panta pirmajā daļā noteikto administratora atlīdzību.

Maksātnespējas likuma 171. panta pirmajā daļā noteikts, ka par administratora pienākumu veikšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā administrators saņem atlīdzību no savas iecelšanas dienas līdz bankrota procedūras pabeigšanai vai izbeigšanai – vienreizēju atlīdzību divu minimālo mēnešalgu apmērā, savukārt Maksātnespējas likuma 171. panta sestā daļa nosaka, ka likumā noteiktajai administratora atlīdzībai par administratora pienākumu veikšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā papildus tiek pieskaitīts PVN, ja administrators ir reģistrēts VID PVN maksātāju reģistrā.

Saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 5. panta pirmās daļas 2. punktu pakalpojumu sniegšana par atlīdzību ir ar nodokli apliekami darījumi, līdz ar to,

---

¹⁰ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 24. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2018/47

administratoram reģistrējoties VID PVN maksātāju reģistrā, rodas pienākums veikt attiecīgās PVN iemaksas valsts budžetā. Tomēr Maksātnespējas likuma 171. panta pirmajā daļā iekļautā tiesību norma nenosaka pienākumu ne kreditoriem, ne parādniekam veikt papildu maksājumus saistībā ar administratora pienākumu veikšanu maksātnespējas procesā. Tādējādi, valsts budžetā PVN ir jāiemaksā reģistrētajam PVN maksātājam jeb administratoram.

Nav šaubu, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 171. panta sesto daļu administratora noteiktajai atlīdzībai ir pieskaitāms PVN, ja administrators ir reģistrēts VID PVN maksātāju reģistrā. Tomēr minētais nodoklis pieskaitāms administratora atlīdzībai, nevis fiziskās personas maksātnespējas procesa depozītam.

Ņemot vērā, ka priekšnoteikums fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanai ir depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā, likumdevējs nav noteicis fiziskās personas depozītu kā avotu PVN segšanai. Turklāt likumdevējs arī paredzējis, ka fiziskās personas depozīts ir izmantojams Maksātnespējas likuma 171. panta pirmās daļas noteiktās atlīdzības segšanai, nenosakot depozīta izmantošanu Maksātnespējas likuma 171. pants sestajā daļā paredzētā nodokļa nomaksāšanai.

Papildus Maksātnespējas administrācija vērš uzmanību uz Tieslietu ministrijas sagatavoto likumprojektu "Grozījumi Maksātnespējas likumā"¹¹ (turpmāk – Likumprojekts), ar kuru paredzēts izdarīt vairākus grozījumus Maksātnespējas likumā (Latvijas Vēstnesis, 2010, 124., 170. Nr.; 2012, 33. Nr.; 2013, 142., 188. Nr.; 2014, 204., 257. Nr.; 2015, 42. Nr.; 2017, 5. Nr.). Tostarp Likumprojektā ietverta skaidra norāde par to, ka izmaksas, kas sedzamas no juridiskās personas vai fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta līdzekļiem, nedrīkst pārsniegt attiecīgā depozīta apmēru, tādējādi nodrošinot vienlīdzīgu piekļuvi maksātnespējas procesam. Minētais priekšlikums tika izstrādāts, jo tika konstatēts, ka praksē administratori pieprasa, lai parādnieks (parasti – fiziskā persona) papildus maksātnespējas procesa depozītam sedz izdevumus, ko veido administratora atlīdzībai piemērotais PVN.¹² Informējam, ka minētais priekšlikums ir atbalstīts otrajā lasījumā Saeimas Juridiskajā komisijā.¹³

Papildus vēršam uzmanību, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 174. panta pirmo daļu Jums ir tiesības par administratora prettiesisko rīcību iesniegt sūdzību Maksātnespējas administrācijā.

Par administratora atlīdzību par darbībām, ko administrators veic pēc ziņojuma par parādnieka mantas neesamību sastādīšanas¹⁴

¹¹ Likumprojekts "Grozījumi Maksātnespējas likumā". Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40426988> [aplūkots 2018. gada 18. aprīlī].

¹² Likumprojekta "Grozījumi Maksātnespējas likumā" (Nr. 1093/Lp12) sākotnējās ietekmes novērtējums (anotācija). Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/E2E67AF2E3E97D6BC22581F3002C96BC?OpenDocument> [aplūkots 2018. gada 18. aprīlī].

¹³ Priekšlikumi likumprojektam "Grozījumi Maksātnespējas likumā" (Nr. 1093/Lp12) otrajam lasījumam. Pieejams:

<http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/840D42CFCA6CD4E7C225826D004A0245?OpenDocument> [aplūkots 2018. gada 18. aprīlī].

¹⁴ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 16. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/186

1. Vai administratoram ir tiesības saņemt atlīdzību papildus administratora atlīdzībai divu minimālo mēnešalgu apmērā pēc ziņojuma par parādnieka mantas neesamību sastādīšanas dienas, ja parādnieka maksātnespējas process faktiski turpinās arī pēc ziņojuma par parādnieka mantas neesamību sastādīšanas?

2. Vai kreditoriem ir pienākums vienoties ar administratoru par samērīgas atlīdzības noteikšanu par papildu veikto darbu pēc ziņojuma par parādnieka mantas neesamību sastādīšanas?

[1] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 169. panta otrās daļas 1. punktu administrators saņem atlīdzību divu minimālo mēnešalgu apmērā par darbu no iecelšanas dienas līdz parādnieka mantas pārdošanas plāna (113. pants) vai ziņojuma par parādnieka mantas neesamību (112. pants) sastādīšanai un 10 procenti no naudas līdzekļiem no atgūtās mantas (93. pants), kuri atgūti līdz parādnieka mantas pārdošanas plāna vai ziņojuma par parādnieka mantas neesamību sastādīšanai.

Ja pēc tam, kad ir sastādīts ziņojums par parādnieka mantas neesamību, maksātnespējas process tiek turpināts, jo ir panākta vienošanās par šā procesa izmaksu finansēšanu atbilstoši šā likuma 168. panta trešajai daļai, par administratora atlīdzības apmēru un segšanas kārtību administrators vienojas ar maksātnespējas procesa izmaksu finansētāju. No iesniegumā norādītā secinām, ka administrators pēc ziņojuma par parādnieka mantas neesamību sastādīšanas nav vienojies par attiecīgā maksātnespējas procesa finansēšanu. Gluži pretēji, administrators iesniegumā norāda, ka kreditori nav izteikuši vēlmi finansēt maksātnespējas procesu, tādējādi piekrītot ziņojumā par parādnieka mantas neesamību norādītajam priekšlikumam par juridiskās personas maksātnespējas procesa turpmāku risinājumu – izbeigt parādnieka maksātnespējas procesu. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 119. panta ceturto daļu, ja ziņojumā par parādnieka mantas neesamību administrators iekļāvis priekšlikumu izbeigt juridiskās personas maksātnespējas procesu un nav saņēmti kreditoru iebildumi, administrators 15 dienu laikā pēc Maksātnespējas likuma 112. panta ceturtajā daļā noteiktā termiņa beigām iesniedz tiesai pieteikumu par juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu. Attiecīgi atbilstoši Civilprocesa likuma 363.²⁰ panta otrās daļas 3. punktam tiesa pieņem lēmumu par juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu, ja ziņojumā par parādnieka mantas neesamību izteikts priekšlikums izbeigt maksātnespējas procesu un nav panākta vienošanās par maksātnespējas procesa finansēšanas avotu.

No minētā izriet, ka administrators faktiski iesniegumā lūdz Maksātnespējas administrācijai sniegt atbildi uz jautājumu, vai administratoram ir tiesības saņemt atlīdzību papildus administratora atlīdzībai divu minimālo mēnešalgu apmērā pēc ziņojuma par parādnieka mantas neesamību sastādīšanas dienas par pieteikuma iesniegšanu tiesā par juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu (jo maksātnespējas procesa ietvaros netiek veiktas nekādas citas darbības, piemēram, netiek atgūti debitoru parādi u.tml.).

Ja no parādnieka mantas nav iespējams segt juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas un juridiskās personas maksātnespējas process tiek izbeigts atbilstoši Maksātnespējas likuma 119. panta ceturtajai daļai, juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas sedz no šā likuma 62. pantā norādītā juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta, ko

izmaksā administratoram kā juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas, no kuras viņš sedz juridiskās personas maksātnespējas procesa izdevumus un atlīdzību (Maksātnespējas likuma 168. panta otrā daļa). Minēto apliecina arī Maksātnespējas likuma 62. panta trešā daļa, kurā noteikts, ka juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīts izmantojams, ja parādniekam nav mantas vai tās apmērs ir mazāks par depozīta apmēru un juridiskās personas maksātnespējas process tiek izbeigts, pamatojoties uz to, ka kreditori nav izlēmuši izmantot citu finansēšanas avotu.

Lai izprastu likumdevēja patieso gribu, nevar aprobežoties vienīgi ar minētās normas gramatisko iztulkošanas metodi. Iztulkojot tiesību normu pēc gramatiskās metodes, rezultāts nav galīgs, un pēc citu iztulkošanas metožu pielietošanas tas ne vienmēr var tikt apstiprināts.¹⁵ Līdz ar to, kaut arī Maksātnespējas likuma 169. panta otrās daļas 1. punktā noteikts, ka administrators saņem atlīdzību divu minimālo mēnešalgu apmērā par darbu no iecelšanas dienas līdz ziņojuma par parādnieka mantas neesamību (112. pants) sastādīšanai, skatot minēto tiesību normu sistēmiski, ņemot vērā Maksātnespējas likuma 62. panta trešo daļu, 119. panta ceturto daļu un 168. panta otro daļu, secināms, ka administrators saņem atlīdzību divu minimālo mēnešalgu apmērā no juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta arī par pieteikuma iesniegšanu tiesā par juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu, ja ziņojumā par parādnieka mantas neesamību administrators iekļāvis priekšlikumu izbeigt juridiskās personas maksātnespējas procesu un nav saņēmti kreditoru iebildumi. Jāņem vērā, ka tikai administratoram atbilstoši Maksātnespējas likuma 119. panta ceturtajai daļai ir tiesības iesniegt tiesā minēto pieteikumu. Vēl vairāk, iestājoties Maksātnespējas likuma 119. panta ceturtajā daļā minētajiem apstākļiem, administratoram ir pienākums iesniegt tiesā pieteikumu par juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu. Līdz ar to nav pamata turpināt juridiskās personas maksātnespējas procesu pēc ziņojuma par parādnieka mantas neesamību sastādīšanas, ja kreditori atteikušies finansēt procesu.

Tādējādi administrators jau ir saņēmis atlīdzību no juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta arī par pieteikuma iesniegšanu tiesā par parādnieka maksātnespējas procesa izbeigšanu Maksātnespējas likuma 119. panta ceturtajā daļā noteiktajā gadījumā. Situācija, ka administrators par vienu un to pašu darbību veikšanu saņem atlīdzību vairākkārt, nonāktu pretrunā ar Maksātnespējas likuma 6. panta 6. un 8. punktā nostiprināto procesa efektivitātes un labticības principu.

Jāvērš uzmanība, ka papildu Maksātnespējas likumā noteikta atlīdzība, piemēram 10 procenti no atgūtas mantas, maksātnespējas procesam turpinoties pēc ziņojuma par parādnieka mantas neesamību, ir iespējama tad, ja administrators maksātnespējas procesā veic aktīvas darbības mantas atgūšanai – piedzen debitoru parādus, ceļ prasības pret parādnieka valdes locekļiem utt.

[2] Galvenais civiltiesību jeb privāttiesību princips ir privātautonomija. Saskaņā ar privātautonomijas principu tiesību subjekti var brīvi, pēc savas izvēles un ieskatiem veidot savstarpējās tiesiskās attiecības. Proti, civiltiesību subjekts patstāvīgi izlemj, vai izlietot savas

¹⁵ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2005. gada 22. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2004-25-03 6. punkts. Pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2004-25-03_Lemums_izbeigsana.pdf [aplūkots 2018. gada 13. februārī].

tiesības vai tās neizmanto.¹⁶ Līdz ar to Maksātnespējas likumā ir noteikts, ka kreditoram ir tiesības vienoties ar administratoru par papildu atlīdzības noteikšanu, bet nav pieļaujams kreditoriem uzlikt par pienākumu noslēgt šādu vienošanos, jo tas nonāktu pretrunā ar privātautonomijas principu.

Ja administrators vēlas iegūt lielāku atlīdzību, par tās apmēru un segšanas kārtību būtu jāvienojas ar kreditoriem.

Par atceltā administratora tiesībām rīkoties parādnieka vārdā¹⁷

1. Vai administrators bija tiesīgs parakstīt dokumentus parādnieka vārdā 2017. gada 7. decembrī, kad vēl nebija pieņemts lēmums par administratora atcelšanu no parādnieka maksātnespējas procesa?

2. Gadījumā, ja atbilde uz 1. jautājumu ir noraidoša, vai administratora noslēgtais izlīgums un 2017. gada 7. decembrī noslēgtais cesijas līgums ir spēkā esoši attiecībā pret trešajām personām, ņemot vērā Maksātnespējas reģistra publisko ticamību?

3. Gadījumā, ja atbilde uz 1. jautājumu ir apstiprinoša, vai pēc drošības līdzekļa (aizlieguma pildīt administratora pienākumus) piemērošanas administrators ir tiesīgs rīkoties maksātnespējīgās juridiskās personas vārdā līdz brīdim, kad tiek iecelts jauns administrators?

Kā Iesniegumā minēts, 2017. gada 8. decembrī Maksātnespējas administrācijā saņemta Valsts policijas Zemgales reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas biroja organizētās noziedzības un noziegumu ekonomikas jomā apkarošanas nodaļas 2017. gada 4. decembra vēstule, kurā paziņots, ka 2017. gada 4. decembrī pieņemts lēmums par drošības līdzekļa piemērošanu administratoram – aizliegumu pildīt administratora pienākumus.

Savukārt no Maksātnespējas reģistrā pieejamās informācijas redzams, ka administrators ar Liepājas tiesas lēmumu 2017. gada 15. decembrī atcelts no parādnieka maksātnespējas procesa administratora pienākumu pildīšanas.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 24. panta trešo daļu līdz jauna administratora iecelšanai iepriekšējais administrators turpina pildīt savus pienākumus.

Norādāms, ka Maksātnespējas likumā nav noteikts, cik plašs tiesību lokš maksātnespējas procesā ir personai, kura nevar pildīt administratora pienākumus, bet kura likumā noteiktajā kārtībā vēl nav atcelta no maksātnespējas procesa. Tomēr, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, nav pamata pieņemt, ka personai, kurai uzlikts drošības līdzeklis – aizliegums pildīt administratora amata pienākumus, ir tādas pašas tiesības un pienākumi maksātnespējas procesā kā personai, kurai šāds aizliegums nav. Lai noskaidrotu šādas personas kompetenci maksātnespējas procesā, būtiski ņemt vērā maksātnespējas procesa mērķi un administratora lomu maksātnespējas procesā.

Juridiskās personas maksātnespējas procesa mērķis ir veicināt finansiālās grūtībās nonākušā parādnieka saistību izpildi no parādnieka mantas (Maksātnespējas likuma 4. panta

¹⁶ Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 21. lpp.

¹⁷ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 6. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/145

pirmā daļa). Konkrētajā gadījumā likumdevēja aizsargātā interese ir tiesisks un efektīvs maksātnespējas process, proti, parādnieku, kreditoru un trešo personu interešu taisnīga aizsardzība. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otro daļu, tiesību subjekts, kura kompetencē ir nodrošināt efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un tā mērķa sasniegšanu, ir administrators. Administratoram ir centrālā loma maksātnespējas procesā, jo viņš īsteno starpnieka loma starp kreditoriem un parādnieku, vienlaikus nodrošinot abu pušu interešu aizsardzību. Šim nolūkam likumdevējs administratoru ir apveltījis ar tādām ekskluzīvām tiesībām un pienākumiem, ko maksātnespējas procesā nav tiesīgi īstenot citi subjekti, piemēram, izlīgumu slēgšana, prasījumu cedēšana.

Lai gan saskaņā ar Maksātnespējas likuma 24. panta trešo daļu līdz jauna administratora iecelšanai iepriekšējais administrators turpina pildīt savus pienākumus maksātnespējas procesā, persona, kurai uzlikts drošības līdzeklis – aizliegums pildīt administratora amata pienākumus, no lēmuma spēkā stāšanās brīža vairs nevar pilntiesīgi uzņemties un pildīt administratora pienākumus. Līdz ar to šī persona ir tiesīga veikt tikai tādus pienākumus, kas būtiski nepieciešami, lai nodrošinātu likumīgu maksātnespējas procesa gaitu tiktāl, lai jaunais administrators varētu sekmīgi turpināt efektīvu un tiesisku maksātnespējas procesu, un varētu sasniegt tā mērķi. Tomēr šai personai vairs nav likumīga pamata izlietot administratoram paredzētās ekskluzīvās tiesības maksātnespējas procesā un veikt tādas darbības, kas būtiski ietekmē maksātnespējas procesa gaitu.

Administratoram, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 67. panta 9. punktu, pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas ir noteiktas tiesības atteikties no jebkura prasījuma vai slēgt jebkuru izlīgumu parādnieka vārdā attiecībā uz parādnieka prasījumiem pret trešajām personām. Savukārt saskaņā ar Maksātnespējas likuma 105. pantu administrators var cedēt parādnieka prasījumus pret trešajām personām, ja parāda piedziņa varētu būt apgrūtināta vai ilgstoša. Tiesības slēgt izlīgumu un cedēt parādnieka prasījumus ir uzskatāmas par būtiskām administratora tiesībām, jo tās tieši saistītas maksātnespējas procesa mērķi – parādnieka saistību izpildi pēc iespējas lielākā apmērā. Proti, parādnieka vārdā slēgtie izlīgumi un prasījuma tiesību cedēšana ietekmē maksātnespējas procesa kreditoru iespējas gūt savu prasījumu apmierinājumu. Līdz ar to administrators, kuram piemērots drošības līdzeklis – aizliegums pildīt administratora amata pienākumus, nedrīkst izlietot tiesības slēgt izlīgumu un cedēt parādnieka prasījuma tiesības, jo tas būtiski ietekmē turpmāku maksātnespējas procesa gaitu.

[2] Saskaņā ar Civillikuma 1410. pantu juridiskās personas taista tiesiskos darījumus caur saviem likumīgiem pārstāvjiem. Savukārt Maksātnespējas likuma 63. panta otrajā daļā ir noteikts, ka pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieka pārvaldes institūciju darbības tiek apturēta, un parādnieka pārvaldīšanu veic administrators.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 12. panta pirmo daļu Maksātnespējas reģistra mērķis ir nodrošināt TAP, juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa publiskumu, veicināt TAP, juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa virzību, šajos procesos iesaistīto personu un citu personu tiesisko interešu aizsardzību, Maksātnespējas administrācijas funkciju izpildi, kā arī sekmēt personu sadarbību maksātnespējas jautājumos. Maksātnespējas reģistrs ir visiem

pieejams bez maksas, un tā ierakstiem ir publiska ticamība. Cita starpā maksātnespējas reģistrā ir ierakstāmas ziņas par administratoru.

No minētā izriet, ka ieskatoties Maksātnespējas reģistrā un konstatējot, ka administrators ir norādīta kā parādnieka maksātnespējas procesa administrators, bija tiesības paļauties, ka Maksātnespējas reģistrā norādītā informācija atbilst patiesībai. Tomēr ir jāņem vērā, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 29. panta otro daļu jaunais administrators neatbild par parādnieka un iepriekšējo administratoru rīcību un darījumiem, kas slēgti, pirms viņš ir sācis pildīt administratora pienākumus. Līdz ar to darījumus, kurus administrators ir noslēdzis pēc drošības līdzekļa piemērošanas, parādnieka jaunais administrators var apstrīdēt, un šādā gadījumā personai būs jāpierāda, ka tā nezināja un nevarēja zināt par administratoram piemēroto drošības līdzekli.

Vienlaikus Maksātnespējas administrācija norāda, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 30. panta pirmo daļu ne vēlāk kā gada laikā pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa vai fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas pret administratoru var celt tiesā prasību par zaudējumu atlīdzību, gadījumā, ja administrators maksātnespējas procesā ar savu rīcību tādus radījis.

Par kreditoru prasījuma pamatu¹⁸

Vai kreditoru prasījumu reģistrā kā prasījuma pamats administratoriem nebūtu jānorāda visa prasījuma pamata identificējošā informācija, tajā skaitā darījuma datums (līguma noslēgšanas datums, kredīta izsniegšanas datums, rēķina datums utt.), nevis tikai darījuma veids.

Maksātnespējas likuma 78. panta otrā daļa noteic, kādu informāciju administrators ieraksta kreditoru prasījumu reģistrā, tostarp tiek ierakstītas ziņas par kreditora prasījuma pamatu. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 79. panta otro daļu katram kreditoram, kurš iesniedzis kreditora prasījumu, un parādnieka pārstāvim ir tiesības iepazīties ar kreditoru iesniegtajiem prasījumiem un to pamatotības pierādījumiem, sākot ar astoto dienu pēc kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņa beigām.

Maksātnespējas likuma 142. panta pirmā daļa noteic, ka kreditoriem divu mēnešu laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, ir tiesības iesniegt administratoram priekšlikumu izbeigt fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja kreditoru rīcībā ir informācija par šā likuma 130. un 153. pantā minētajiem ierobežojumiem.

Ievērojot minētajās normās noteikto, secināms, ka kreditoriem ir iespējams iepazīties ar citu kreditoru iesniegtajiem prasījumiem un to pamatotības pierādījumiem, tajā skaitā darījuma datumu, lai konstatētu, vai konkrētā lietā parādniekam nav iestājies kāds no maksātnespējas procesa vai saistību dzēšanas procedūras piemērošanas ierobežojumiem.

Vienlaikus norādāms, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 6. panta 8. punktā

---

¹⁸ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 26. marta vēstule Nr. 1-49n/2018/34

nostiprinātajam labticības principam procesā iesaistītajām personām savas tiesības jāizmanto un pienākumi jāizpilda labā ticībā. Parādnieks un kreditors nedrīkst izmantot procesu, lai netaisnīgi iedzīvotos. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otro daļu administratoram ir jānodrošina efektīva un likumīga fiziskās personas maksātnespējas procesa norise un mērķu sasniegšana. Līdz ar to arī administratoram ir pienākums pārbaudīt ierobežojumus fiziskās personas maksātnespējas procesa vai saistību dzēšanas procedūras piemērošanai vai pārtraukšanai, un to konstatēšanas gadījumā rīkoties saskaņā ar normatīvajā regulējumā noteikto.

Par administratora rīcības izvērtēšanu¹⁹

Kreditors iesniedza administratoram savu kreditora prasījumu. Administrators nosūtīja kreditoram lūgumu 10 dienu laikā no administratora pieprasījuma nosūtīšanas dienas novērst konstatētos trūkumus (pierādīt noilguma pārtraukšanu). Kreditors noteiktajā termiņā sniedza administratoram atbildi par trūkumu novēršanu, iesniedzot pierādījumus par noilguma pārtraukšanu, tomēr administrators pieņēma lēmumu par kreditora prasījuma neatzīšanu, iesniegtos pierādījumus uzskatot par nepietiekamiem. Tiesa, izskatot kreditora sūdzību par administratora lēmumu, konstatēja, ka lietā pastāv strīds par tiesībām, tādēļ noteica termiņu prasības celšanai. Kreditors cēla prasību tiesā par parāda piedziņu no parādnieka ar trešo personu administratoru. Tiesa pilnā apmērā apmierināja celto prasību, tādējādi atzīstot, ka kreditora iesniegtie pierādījumi par noilguma pārtraukšanu ir pietiekami.

Vienu mēnesi un vienu nedēļu pēc tiesas sprieduma spēkā stāšanās dienas pasludināja cita parādnieka maksātnespējas procesu, kurā administrators ir tas pats, kas iepriekš minētajā procesā, un viens no parādnieka kreditoriem ir tas pats kreditors. Lietā ir identiski apstākļi – administrators pieprasa novērst trūkumus (pierādīt noilguma pārtraukšanu), kreditors noteiktajā termiņā sniedz administratoram atbildi par trūkumu novēršanu, iesniedzot pierādījumus par noilguma pārtraukšanu, tomēr administrators atkārtoti neatzīst kreditora prasījumu, kaut gan iepriekš tiesa analogiskā lietā jau ir atzinusi, ka kreditora iesniegtie pierādījumi ir pietiekami.

Vai šāda administratora rīcība ir vērtējama kā godprātīga un objektīva, vai šādā gadījumā būtu pamatota kreditora sūdzības iesniegšana Maksātnespējas administrācijai par administratora rīcību?

Maksātnespējas likuma 73. panta ceturtnā daļa noteic, kāda informācija ir jānorāda kreditoram, iesniedzot kreditora prasījumu administratoram. Saskaņā ar minētā panta sesto daļu iesniegumam pievieno prasījumu pamatojošus dokumentus. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 74. panta pirmajā daļā noteiktajam administrators pārbauda kreditoru prasījumu pamatotību un atbilstību normatīvo aktu prasībām. Savukārt minētā panta otrajā daļā noteikts, kādas darbības administrators veic, ja kreditora prasījums neatbilst normatīvo aktu prasībām.

---

¹⁹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 1. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/13

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma normām administratoram jānodrošina efektīva un likumīga maksātnespējas procesa norise un mērķu sasniegšana, līdz ar to administratoram ir pienākums objektīvi novērtēt kreditoru prasījumu pamatotību. Administrators pieņem pamatotu lēmumu par kreditora prasījuma atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu, un administratora lēmumu par kreditora prasījuma atzīšanu vai neatzīšanu divu nedēļu laikā no šā lēmuma saņemšanas dienas var pārsūdzēt tiesā (Maksātnespējas likuma 75. un 80. pants).

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 174.¹ panta 2. punktam Maksātnespējas administrācija izskata sūdzības par administratora rīcību, izņemot tos likumā noteiktos gadījumus, kad sūdzības par administratora lēmumiem izskatāmas tiesā, kurā ierosināta attiecīgā maksātnespējas procesa lieta. Vienlaikus Maksātnespējas likuma 176. panta trešā daļa noteic, ka Maksātnespējas administrācija neizskata sūdzības par administratora lēmumiem, kuru pamatā ir strīds par tiesībām.

Ņemot vērā, ka administratoram lēmums par kreditora prasījuma atzīšanu vai neatzīšanu jāpieņem katra maksātnespējas procesa ietvaros, kreditora prasījuma pamatotības izvērtēšana, tajā skaitā, vai konkrētajā maksātnespējas procesā iesniegtie prasījumu pamatojošie dokumenti ir pietiekoši un atbilstoši, ir administratora kompetencē. Savukārt administratora lēmuma par kreditora prasījuma atzīšanu vai neatzīšanu pamatotības izvērtēšana saskaņā ar Maksātnespējas likuma normām ir tiesas, nevis Maksātnespējas administrācijas kompetencē.

Tomēr norādāms, ka gadījumā, ja kreditora ieskatā administratora rīcība, pieņemot lēmuma par kreditora prasījuma neatzīšanu, ir bijusi negodprātīga, tas būtu atspoguļojums sūdzībā par kreditora prasījuma neatzīšanu, lūdzot tiesai izvērtēt šo apstākli. Vēršama uzmanība, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 22. panta otrās daļas 2. punktam administratoru atceļ no maksātnespējas procesa, ja viņš neievēro maksātnespēju reglamentējošo normatīvo aktu prasības, savukārt atbilstoši Maksātnespējas likuma 22. panta otrās daļas 7. punktam administratoru atceļ no maksātnespējas procesa, ja viņš ļaunprātīgi izmanto savas pilnvaras.

1.2. Parādnieka tiesības

Par parādnieka tiesībām iepazīties ar maksātnespējas procesa lietu²⁰

Vai parādniekam atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr. 286 2. un 5. punktam ir tiesības pieprasīt administratoram nodrošināt iespēju iepazīties ar parādnieka maksātnespējas procesa lietu, iekopējot parādnieka elektroniskajā datu nesējā administratora elektroniskajā datu bāzē esošos maksātnespējas procesa ietvaros reģistrētos dokumentus?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punktā nostiprināto atklātības principu, lai nodrošinātu uzticamību, informācijai par procesu ir jābūt pieejamai visām procesā iesaistītajām personām, tādējādi veicinot šo personu interešu ievērošanu un procesa mērķu sasniegšanu. Izņēmums ir informācija, kuras neierobežota izpaušana varētu kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm.

---

²⁰ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 24. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2018/480

Tādējādi atbilstoši atklātības principam attiecībā uz administratoru pastāv Maksātnespējas likumā noteiktais ierobežojums izsniegt tādu informāciju, kuras neierobežota izpaušana varētu kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm. No minētā izriet, ka atklātības princips nav absolūts un tas nenosaka obligātu pienākumu administratoram maksātnespējas procesa ietvaros padarīt pieejamu jebkura veida informāciju.

Administrators ekskluzīvajā kompetencē ir izvērtēt, vai pieprasītās informācijas uzrādīšana un izsniegšana parādniekam varētu kaitēt kreditoru likumīgajām interesēm vai kādai citai personai. Lai veiktu minēto izvērtējumu, administratoram ir jāsamēro maksātnespējas procesa mērķis – veicināt finansiālās grūtībās nonākušā parādnieka saistību izpildi, kreditoru likumīgās intereses un parādnieka tiesības.

Norādāms, ka administratoram ir tiesības izvēlēties veidu, kādā ļaut personai iepazīties ar tai interesējošiem dokumentiem, t.sk., administratoram ir tiesības aicināt personu iepazīties ar dokumentiem klātienē.

Par administratora tiesībām pieprasīt ziņas parādniekam un parādnieka tiesībām iepazīties ar maksātnespējas procesa lietu²¹

1. Cik bieži fiziskās personas maksātnespējas procesa administrators maksātnespējas procesa ietvaros ir tiesīgs parādniekam pieprasīt informāciju par vieniem un tiem pašiem jautājumiem, ja atbilde uz tiem jau sniegta?

2. Vai fiziskās personas maksātnespēja procesa administratoram maksātnespējas procesa ietvaros ir pienākums nodrošināt iespēju parādnieka pārstāvim iepazīties ar elektroniskajā datubāzē esošajiem maksātnespēja procesa ietvaros reģistrētajiem dokumentiem, kā arī, vai parādnieka pārstāvis ir tiesīgs pieprasīt no administratora elektroniskās datubāzes kopiju elektronisko datu nesējā?

[1] Lai maksātnespējas procesa norise būtu efektīva un likumīga, nepieciešama maksātnespējas procesā iesaistīto personu savstarpēja likumiska un konstruktīva sadarbība.

Administratoram, pildot fiziskās personas maksātnespējas procesa administratora pienākumus, ir jāapzina parādnieka mantu un saistības, pieprasot un saņemot ziņas no parādnieka (Maksātnespējas likuma 137. panta 3. un 4. punkts). Savukārt Maksātnespējas likuma 27. panta pirmās daļas 1. un 4. punkts noteic administratora tiesības pieprasīt un saņemt no parādnieka fiziskās personas maksātnespējas procesā nepieciešamo informāciju, kā arī iepazīties ar parādnieka finansiālo stāvokli un visiem dokumentiem, tos pieprasīt un saņemt.

Fiziskajai personai, vēršoties ar maksātnespējas procesa pieteikumu tiesā, jāapzinās, ka pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas fiziskajai personai saskaņā ar Maksātnespējas likuma normām rodas gan tiesības, gan darbības ierobežojumi, gan arī pienākumi, kuri ir pildāmi labā ticībā. Maksātnespējas likuma 139. pantā ir noteikti parādnieka pienākumi bankrota procedūras laikā, tostarp pienākums sniegt administratoram maksātnespējas procesam nepieciešamās ziņas (Maksātnespējas likuma 139. panta 5. punkts).

²¹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 26. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2018/489

No minētā izriet, ka administratoram ir tiesības un pienākums pieprasīt un saņemt no parādnieka nepieciešamo informāciju un dokumentus, lai apzinātu parādnieka mantu un saistības. Savukārt parādniekam ir pienākums sniegt administratora pieprasītās ziņas.

No saņemtās informācijas un dokumentiem administratoram jāgūst skaidrs priekšstats par parādnieka darījumiem un mantas stāvokli pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Līdz ar to, ja administratora ieskatā nav saņemta izsmeļoša atbilde no parādnieka, administratoram ir tiesības atkārtoti pieprasīt informāciju par parādnieka veiktajiem darījumiem, mantu un saistībām.

[2] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punktā nostiprināto atklātības principu, lai nodrošinātu uzticamību, informācijai par procesu ir jābūt pieejamai visām procesā iesaistītajām personām, tādējādi veicinot šo personu interešu ievērošanu un procesa mērķu sasniegšanu. Izņēmums ir informācija, kuras neierobežota izpaušana varētu kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm.

Tādējādi atbilstoši atklātības principam attiecībā uz administratoru pastāv Maksātnespējas likumā noteiktais ierobežojums uzrādīt un izsniegt tādu informāciju, kuras neierobežota izpaušana varētu kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm. No minētā izriet, ka atklātības princips nav absolūts un tas nenosaka obligātu pienākumu administratoram maksātnespējas procesa ietvaros padarīt pieejamu jebkura veida informāciju.

Lai gan pirmšķietami elektroniskajā datu bāzē reģistrētais maksātnespējas procesa dokumentu saraksts un tajā norādītie dokumenti nesatur ierobežotas pieejamības informāciju, tomēr administratora ekskluzīvajā kompetencē ir izvērtēt, vai pieprasītās informācijas uzrādīšana un izsniegšana parādniekam varētu kaitēt kreditoru likumīgajām interesēm vai kādai citai personai. Proti, pastāv varbūtība, ka elektroniskajā datubāzē ir reģistrēti dokumenti, kuru izpaušana parādniekam var kaitēt maksātnespējas procesa vai kādas citas institūcijas uzsākta procesa likumīgai norisei.

Turklāt administratoram ir tiesības izvēlēties veidu, kādā ļaut personai iepazīties ar tai interesējošiem dokumentiem. Ja administrators uzskata, ka to pārkopēšana elektronisko datu nesējā rada draudus administratora datubāzes neatļautai piekļūšanai, pazušanai vai iznīcināšanai, administratoram ir tiesības aicināt personu iepazīties ar dokumentiem klātienē, nekopējot tos elektronisko datu nesējā.

Par parādnieka pārstāvja tiesībām iepazīties ar cita parādnieka pārstāvja nodoto parādnieka dokumentu un mantas pieņemšanas – nodošanas aktu²²

Administrators ir saņēmis parādnieka pārstāvja lūgumu izsniegt cita parādnieka pārstāvja iesniegto dokumentu pieņemšanas – nodošanas aktu. Juridiskās personas maksātnespējas procesā tika noteikti vairāki parādnieka pārstāvji.

Administrators norāda, ka ievēro atklātības principu un labticības principu, līdz ar to viņam nav iebildumu izsniegt minēto aktu, tomēr Maksātnespējas likuma 69. pantā nav noteikts, ka parādnieka pārstāvim būtu tiesības iepazīties ar šādu dokumentu.

---

²² Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 5. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/15

Vai administrators ir tiesīgs izsniegt minēto dokumentu pieņemšanas – nodošanas aktu parādnieka pārstāvim?

Viens no maksātnespējas tiesību avotiem ir maksātnespējas procesa principi, un tie kā tiesību avots ir piemērojami gan tieši, gan interpretējot tiesību normas.²³ Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punktā ir nostiprināts atklātības princips, ko likumdevējs ir definējis sekojoši – lai nodrošinātu uzticamību, informācijai par procesu ir jābūt pieejamai visām procesā iesaistītajām personām, tādējādi veicinot šo personu interešu ievērošanu un procesa mērķu sasniegšanu. Izņēmums ir informācija, kuras neierobežota izpaušana varētu kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm. Atklātības principa ievērošana maksātnespējas procesā ir būtisks priekšnoteikums, lai procesā iesaistītās personas savlaicīgi un efektīvi varētu īstenot likumā paredzētās tiesības.²⁴ Līdz ar to administratora pienākums, pieņemot lēmumus maksātnespējas procesā, ir respektēt atklātības principu un interpretēt tiesību normas tā gaismā.

No Maksātnespējas likuma 68. panta izriet, ka viena no juridiskās personas maksātnespējas procesā iesaistītajām personām ir parādnieka pārstāvis, turklāt šīs personas dalība procesā ir obligāta, proti, šai personai nav tiesību izvēlēties, vai tā vēlas būt procesa dalībnieks. Maksātnespējas likuma 69. pantā noteikts, ka parādnieka pārstāvim maksātnespējas procesā ir šādas tiesības:

1) iepazīties ar iesniegtajiem kreditoru prasījumiem un izteikt administratoram iebildumus pret tiem;

2) pieprasīt un saņemt ziņas par parādnieka mantas pārdošanu;

3) piedalīties kreditoru sapulcē un iepazīties ar tās protokolu;

4) pieprasīt, lai administrators sasauk kreditoru sapulci šajā likumā noteiktajā kārtībā;

5) izstrādāt TAP pasākumu plānu;

6) šajā likumā noteiktajā kārtībā iesniegt sūdzību par kreditoru sapulces vai administratora lēmumu vai celt prasību tiesā.

Minētajā tiesību normā *expressis verbis* nav noteikts, ka parādniekam būtu tiesības iepazīties ar cita parādnieka pārstāvja nodoto parādnieka dokumentu un mantas pieņemšanas – nodošanas aktu. Tomēr administratoram būtu jāvērtē parādnieka pārstāvja lūgums, ievērojot atklātības principu un kontekstā ar citām parādnieka pārstāvja tiesībām un pienākumiem. Maksātnespējas likuma 70. panta otrajā daļā ir noteikts, ka parādnieka pārstāvis ar pieņemšanas un nodošanas aktu nodod administratoram visu parādnieka mantu, organizatoriskos, personāla un grāmatvedības dokumentus, rīkojumus, izziņas, pārskatus un saraksti. Līdz ar to, ja maksātnespējas procesā ir iecelti vairāki parādnieka pārstāvji, lai nodrošinātu efektīvu procesa virzību, katram procesā ieceltajam parādnieka pārstāvim var rasties nepieciešamība iepazīties ar citu parādnieku pārstāvju nodoto dokumentu sarakstu. Līdz ar to Maksātnespējas administrācijas ieskatā parādnieka pārstāvis var iepazīties ar citu parādnieka pārstāvju sastādītajiem pieņemšanas – nodošanas aktiem. Vienlaikus jānorāda, ka, ņemot vērā Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punktā noteikto, kā izņēmums, piemērojot

²³ Neimanis J. Ievads tiesībās. Rīga: aut. izd., 2004, 68. lpp.

²⁴ International Monetary Fund. Orderly and Effective Insolvency Procedures. Key Issues. 1999, p. 7.

atklātības principu, ir informācija, kuras neierobežota izpaušana varētu kaitēt parādnieka vai kreditora likumīgajām interesēm. Līdz ar to administratora pienākums ir izvērtēt, vai konkrēto ziņu izpaušana varētu kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm – šāda lēmuma pieņemšana ir ekskluzīvā administratora kompetencē, jo administrators ir tā maksātnespējas procesā iesaistītā persona, kurai ir vispilnīgākā informācija par konkrēto procesu, un tās pienākums saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otro daļu ir nodrošināt efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi.

2. TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS PROCESS

*Par TAP pasākumu plāna saskaņošanu*²⁵

Vai TAP pasākumu plānu var saskaņot nodrošinātais kreditors, kas ir vienīgais parādnieka kreditors, kas vienlaikus ir arī ieinteresētā persona?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 42. panta pirmo daļu parādnieks nodod visiem kreditoriem TAP pasākumu plānu, uzaicinot viņus dot piekrišanu šim plānam un norādot tā saskaņošanas termiņu.

Savukārt minētā panta sestajā daļā noteikts, ka kreditora tiesības attiecībā uz tiesiskās aizsardzības pasākumu plāna saskaņošanu nav tiesīgas īstenot:

- 1) personas, kuras ietilpst vienā koncernā ar parādnieku;
- 2) fiziskās personas, kurām kā dalībniekiem ir izšķiroša ietekme uz parādnieku – kapitālsabiedrību;
- 3) personas, kuras ir ieguvušas prasījuma tiesības pret parādnieku no šās daļas 1. un 2. punktā minētajām personām pēdējo divu gadu laikā pirms TAP pasākumu plāna saskaņošanas.

No iesniegumā minētā izriet, ka parādniekam ir tikai viens kreditors, kurš vienlaicīgi ir arī ieinteresētā persona saskaņā ar Maksātnespējas likuma 42. panta sestās daļas 1. punktu.

Ņemot vērā, ka likumdevējs nav paredzējis izņēmumu gadījumus, kad Maksātnespējas likuma 42. panta sestajā daļā minētās personas varētu neievērot noteikto aizliegumu īstenot tiesiskās aizsardzības pasākuma plāna saskaņošanu, secināms, ka vienīgajam parādnieka kreditoram, kurš vienlaikus ir arī ieinteresētā persona, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 42. panta sestās daļas 1. punktu nedrīkst saskaņot parādnieka TAP pasākumu plānu.

*Par TAP pasākumu plāna nodošanu kreditoriem*²⁶

1. Vai TAP pasākumu plāna nosūtīšana kreditoriem ierakstītā pasta sūtījumā atbilst Maksātnespējas likuma 42. panta pirmajā daļā noteiktajam regulējumam?

2. Vai, nosūtot TAP pasākumu plānu, parādniekam jānodrošina pierādījumi par sūtījuma

²⁵ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 2. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2018/1

²⁶ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 9. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/158

saturu?

[1] Atbilstoši Civilprocesa likuma 341.⁶ panta trešajai daļai tiesa apmierina pieteikumu un taisa spriedumu par TAP īstenošanu, ja tā konstatē, ka parādnieks ir ievērojis Maksātnespējas likumā noteikto TAP pasākumu plāna izstrādes un saskaņošanas kārtību. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 42. panta pirmo daļu parādnieks nodod visiem kreditoriem TAP pasākumu plānu, uzaicinot viņus dot piekrišanu šim plānam un norādot tā saskaņošanas termiņu.

Viens no saskaņošanas procesa galvenajiem principiem ir TAP pasākumu plāna nodošana visiem kreditoriem neatkarīgi, kāds ir kreditora viedoklis par iespējamo TAP pasākumu plāna saskaņojumu. Plāns kreditoriem jānodod pilnā apjomā, nevis tikai uz attiecīgo kreditoru attiecināmajā daļā.²⁷ Tajā pašā laikā ne Maksātnespējas likums, ne Civilprocesa likums neprecizē, kas ir saprotams ar jēdzienu "TAP pasākumu plāna nodošana", tāpēc pieļaujama ir jebkāda nodošanas forma, kuru iespējams pārbaudīt ar likumā paredzētajiem pierādīšanas līdzekļiem.²⁸

Līdz ar to secināms, ka TAP pasākumu plāna nosūtīšana kreditoriem ierakstītā pasta sūtījumā atbilst Maksātnespējas likuma 42. panta pirmajā daļā noteiktajam regulējumam.

[2] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 10. pantu puses realizē savas procesuālās tiesības sacīkstes formā. Sacīkste notiek, pusēm dodot paskaidrojumus, iesniedzot pierādījumus, tiesai adresētus pieteikumus, piedaloties liecinieku un ekspertu nopratināšanā, citu pierādījumu pārbaudē un novērtēšanā, piedaloties tiesu debatēs un veicot citas procesuālās darbības šajā likumā noteiktajā kārtībā. TAP lietas atbilstoši Civilprocesa likuma 251. panta 11. punktam ir tādas kategorijas lietas, ko tiesa izskata sevišķās tiesāšanas kārtībā, līdz ar to jānoskaidro, vai minētais princips ir attiecināms arī uz sevišķās tiesāšanas kārtību.

Sacīkstes princips ir pieskaitāms pie civilprocesa kopējiem jeb vispārīgajiem principiem, kura uzdevums ir nodrošināt likumības un līdztiesības ievērošanu nolēmumu pieņemšanas procesā, vienlaicīgi garantējot tiesneša neitralitāti un objektivitāti.²⁹ Pušu pierādīšanas pienākums nodrošina sacīkstes principa realizāciju civilprocesā.³⁰ Minēto apliecina arī Civilprocesa likuma 253. panta otrajā daļā ir noteiktais, ka sevišķās tiesāšanas kārtības lietās lietas dalībniekiem ir šā likuma 74. panta otrajā daļā noteiktās pušu procesuālās tiesības, tostarp pusēm ir tiesības iesniegt pierādījumus un piedalīties pierādījumu pārbaudīšanā.

Ņemot vērā iepriekš secināto, ka pušu pierādīšanas pienākums attiecas arī uz sevišķās tiesāšanas kārtību, kuras ietvaros skata arī TAP lietas, parādniekam, šaubu gadījumā būs jāpierāda tiesai, ka kreditoram saskaņošanai tika nosūtīts tieši TAP pasākumu plāns. Līdz ar to parādniekam būtu jāizvēlas tāds tiesiskās aizsardzības pasākumu plāna nodošanas veids, kas ļautu tiesai gūt pārliecību par to, ka tas tika pienācīgi paziņots kreditoriem.

²⁷ Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60.¹ nodaļa) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 380. lpp.

²⁸ Turpat, 381. lpp.

²⁹ D. Ose. Pierādījumi un pierādīšana civilprocesā. Promocijas darbs. Latvijas Universitāte, Rīga: 2013, 19. lpp. Pieejams: https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/5139/23437-Daina_Ose_2013.pdf?sequence=1 [aplūkots 2018. gada 8. februārī].

³⁰ Turpat, 157. lpp.

Par atkārtotu TAP pieteikuma iesniegšanu tiesā³¹

1. Vai Maksātnespējas likuma 34. panta pirmās daļas 3. punktā noteiktais četru mēnešu termiņš būtu skaitāms no TAP ierosināšanas dienas vai tomēr no TAP izbeigšanas dienas?

2. Vai Maksātnespējas likuma 34. panta pirmās daļas 3. punktā noteiktais četru mēnešu termiņš ir piemērojams arī ĀTAP?

3. Vai parādnieks var iesniegt pieteikumu par TAP vai ĀTAP, ja parādniekam ir ierosināts maksātnespējas process?

[1] Maksātnespējas likuma 34. panta pirmās daļas 3. punkts paredz, ka TAP lietu nevar ierosināt, ja parādniekam pēdējo četru mēnešu laikā ir bijis ierosināts un saskaņā ar Maksātnespējas likuma 51. panta pirmo daļu izbeigts TAP. Atbilstoši minētā likuma 51. panta pirmajai daļai tiesa izbeidz TAP, ja TAP pasākumu plānu šajā likumā noteiktajā kārtībā un termiņā nav atbalstījis šā likuma 42. panta trešajā daļā noteiktais kreditoru vairākums, vai TAP pasākumu plāns neatbilst šā likuma prasībām.

Ņemot vērā, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 3. panta pirmo daļu TAP mērķis ir atjaunot parādnieka spēju nokārtot savas saistības, ja parādnieks nonācis finansiālās grūtībās vai uzskata, ka tajās nonāks, tad Maksātnespējas likuma normas par TAP norisi jāinterpretē, ņemot vērā parādnieka intereses – nokārtot savas saistības un atjaunot maksātspēju pēc iespējas ātrāk. Attiecīgi, kā jau Maksātnespējas administrācija norādīja savā 2017. gada 15. maija viedoklī, ja atkārtotu TAP pieteikumu varētu iesniegt tikai četrus mēnešus pēc iepriekšējā TAP izbeigšanas brīža, tas vēl vairāk palielinātu parādnieka finansiālās problēmas, jo to risināšanai nebūtu iespējams izmantot Maksātnespējas likumā noteiktās TAP metodes vismaz vēl četrus mēnešus, kas savukārt nonāktu pretrunā ar TAP mērķi.

Līdz ar to Maksātnespējas administrācijas ieskatā Maksātnespējas likuma 34. panta pirmās daļas 3. punktā noteiktais četru mēnešu termiņš ir skaitāms no TAP ierosināšanas dienas. Vienlaikus vēršam uzmanību, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 341.⁴ pantu jautājumu par TAP ierosināšanu izlemj tiesnesis pēc attiecīga pieteikuma saņemšanas tiesā.

[2] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 53. panta pirmo daļu ĀTAP regulējumu piemēro, ja parādnieks, pastāvot Maksātnespējas likuma 53. panta pirmajā daļā minētajiem nosacījumiem, vienlaikus iesniedzot tiesā pieteikumu par TAP lietas ierosināšanu, lūdz tiesu pasludināt TAP īstenošanu. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 53. panta otrajai daļai ĀTAP piemēro šā likuma normas, ja nodaļā, kas regulē ĀTAP nav noteikts citādi.

Līdz ar to Maksātnespējas likuma 34. panta pirmās daļas 3. punktā noteiktais četru mēnešu termiņš ir piemērojams arī ĀTAP.

[3] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.¹² panta pirmo daļu tiesa aptur tiesvedību, ja līdz juridiskās personas maksātnespējas procesa lietas izskatīšanas pēc būtības uzsākšanai konstatē, ka attiecībā uz parādnieku ir ierosināta TAP lieta. Ņemot vērā, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 1. pantam likumdevēja mērķis ir veicināt finansiālās grūtībās nonākušā parādnieka

³¹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 16. marta vēstule Nr. 1-49n/2018/31

saistību izpildi un, ja iespējams, maksātnespējas atjaunošanu, Maksātnespējas likums parādniekam neliedz iesniegt tiesā TAP pieteikumu arī tādos gadījumos, kad pret parādnieku jau ir iesniegts juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikums (proti, kad ir ierosināts juridiskās personas maksātnespējas process).³²

Kaut arī Civilprocesa likuma 363.¹² panta pirmajā daļā *expressis verbis* ir minēts TAP, tas attiecināms arī uz gadījumiem, kad paralēli juridiskās personas maksātnespējas procesam ir ierosināta ĀTAP lieta.³³

Par TAP plāna saskaņošanu ar VID³⁴

Vai ir nepieciešama VID piekrišana atbilstoši Maksātnespējas likuma 38. panta piektās daļas 2. punktam, ja parādnieks nodokļu pamatparāda atmaksu VID veiks sešu mēnešu laikā?

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 40. panta otrajai daļai, ja parādniekam TAP pasākumu plāna īstenošanai nepieciešams saņemt nodokļu administrācijas piekrišanu, TAP pasākumu plāns ar nodokļu administrāciju saskaņojams nodokļu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 38. panta piektās daļas 2. punktu nodokļu prasījumiem bez nodokļu administrācijas piekrišanas nav atļauta nodokļu pamatparāda samaksas sadalīšana termiņos, termiņa pagarināšana vai termiņa atlikšana uz laiku, ilgāku par sešiem mēnešiem.

No minētā izriet, ka parādniekam ir pienākums cita starpā saskaņot TAP pasākumu plānu, ja tajā ir paredzēts atlikt nodokļu pamatparāda samaksu uz termiņu, kas pārsniedz sešus mēnešus. Tādējādi, ja saskaņā ar TAP pasākumu plānu parādnieks nodokļu pamatparāda atmaksu VID veiks sešu mēnešu laikā, atbilstoši Maksātnespējas likuma 38. panta piektās daļas 2. punktam nav nepieciešama VID piekrišana.

Attiecībā uz lūgumu viedokli pamatot ar konkrētiem piemēriem no judikatūras norādām, ka Maksātnespējas administrācija neapkopu tiesu praksi (tostarp, judikatūru) maksātnespējas jomā. Maksātnespējas administrācija savas kompetences ietvaros sniedz tiesību normu interpretāciju.

Par TAP pasākumu plāna izpildi³⁵

Vai pie apstākļiem, kad TAP pasākumu plāns netiek pildīts, administratoram, pretēji kreditoru viedoklim, jāvēršas tiesā ar juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, vienlaikus lūdzot izbeigt TAP?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 47. punktā noteikto TAP, kas uzsākti līdz 2017. gada 30. jūnijam, piemērojamas Maksātnespējas likuma normas, kas bija

³² Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29. – 60.¹ nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 452. lpp.

³³ Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29. – 60.¹ nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 452. lpp.

³⁴ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 22. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2018/6

³⁵ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 29. marta vēstule Nr. 1-49n/2018/37

spēkā attiecīgā procesa uzsākšanas dienā. Iesniegumā norādīts, ka sabiedrības TAP īstenošana tika uzsākta un TAP pasākumu plāns tika apstiprināts 2015. gada aprīlī, līdz ar to konkrētajā gadījumā TAP piemērojamas Maksātnespējas likuma normas, kas bija spēkā no 2015. gada 1. marta līdz 2015. gada 22. decembrim (turpmāk – Maksātnespējas likums).

Saskaņā ar Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 125. punktu TAP, kas uzsākti līdz 2017. gada 30. jūnijam, un tiem sekojošiem maksātnespējas procesiem piemēro šā likuma normas, kas bija spēkā attiecīgā TAP uzsākšanas dienā. Līdz ar to konkrētajā gadījumā piemērojamas Civilprocesa likuma normas, kas bija spēkā no 2015. gada 1. marta līdz 2015. gada 25. maijam (turpmāk – Civilprocesa likums).

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otro daļu administrators nodrošina efektīvu un likumīgu TAP norisi un mērķu sasniegšanu.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 3. panta pirmajai daļai TAP ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir atjaunot parādnieka spēju nokārtot savas saistības, ja parādnieks nonācis finansiālās grūtībās vai uzskata, ka tajās nonāks. TAP mērķis ir sniegt finansiālās grūtībās nonākušam parādniekam "iespēju uzelpot", tiesas ceļā to aizsargājot no kreditoriem, lai parādnieks spētu reorganizēt savu saimniecisko darbību, sakārtot attiecības ar kreditoriem, un turpināt sekmīgu saimniecisko darbību.³⁶

Maksātnespējas likuma 3. panta otrajā daļā noteikts, ka TAP tiek uzsākts ar dienu, kad tiesā ierosināta TAP lieta, un noris līdz dienai, kad tiesa pieņem lēmumu par TAP izbeigšanu. Līdz ar TAP ierosināšanu tiek apturētas spriedumu izpildes lietvedības pret parādnieku, nodrošinātajam kreditoram tiek aizliegts prasīt par nodrošinājumu kalpojošās mantas pārdošanu (izņemot gadījumā, ja tas var radīt būtisku kaitējumu šī kreditora interesēm), kreditoriem tiek aizliegts iesniegt pieteikumu par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, tiek apturēts to procentu pieaugums, kuri pārsniedz likumiskos procentus, kā arī nokavējuma naudas pieaugums (Maksātnespējas likuma 37. panta pirmā daļa). Līdz ar to secināms, ka pēc būtības ar TAP ierosināšanu tiek ierobežotas kreditoru tiesības vērsties pret parādnieku un tiek apturēts kreditoru prasījumu pieaugums.

Maksātnespējas likuma 49. panta trešās daļas 1. punktā noteikts parādnieka pienākums pildīt TAP pasākumu plānu, savukārt 50. panta otrās daļas 4. punktā noteikts administratora pienākums uzraudzīt TAP pasākumu plāna izpildi. Līdz ar to secināms, ka administrators TAP pilda uzraugošas funkcijas, tādējādi aizsargājot kreditoru intereses, un, konstatējot TAP norises neatbilstību Maksātnespējas likuma normām, administratoram ir pienākums rīkoties atbilstoši likuma regulējumam. Saskaņā ar šī paša likuma 51. panta trešās daļas 2. punktā noteikto administratoram ir pienākums iesniegt tiesai juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, vienlaikus lūdzot izbeigt TAP, ja parādnieks ilgāk nekā 30 dienas nepilda TAP pasākumu plānu un tiesai nav iesniedzis šī plāna grozījumus.

TAP iesaistītajām personām tā īstenošanas laikā jāievēro visas Maksātnespējas likuma prasības, kas nozīmē to, ka TAP jāatbilst visam Maksātnespējas likumam kopumā, tajā skaitā Maksātnespējas likuma 6. pantā ietvertajiem principiem. Saskaņā ar minētā panta 8. punktā nostiprināto labticības principu procesā iesaistītajām personām savas tiesības jāizmanto un

---

³⁶ UNCITRAL (2004). Legislative Guide on Insolvency Law, p. 28.

pienākumi jāpilda labā ticībā. Savukārt, pieļaujot likumā noteikto parādnieka pienākumu neizpildi bez attiecīgu tiesisko seku iestāšanās, TAP un no tā izrietošā parādnieka aizsardzība tiktu turpināta, tādējādi turpinot ierobežot kreditoru tiesības realizēt savas prasījuma tiesības pret parādnieku.

Maksātnespējas likuma 51. panta trešās daļas 2. punktā paredzētais gadījums – TAP pasākumu plāna neizpilde, ir šī likuma 57. panta otrās daļas 8. punktā noteiktā juridiskās personas maksātnespējas procesa pazīme, kuru konstatējot, iestājas administrators pienākums iesniegt tiesā parādnieka maksātnespējas procesa pieteikumu, vienlaikus lūdzot izbeigt TAP. Konkrētajā gadījumā administrators iepriekš iesniegtā pieteikuma tiesai (par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu) noraidīšana, neatceļ likumā noteiktos administrators pienākumus uzraudzīt TAP pasākumu plāna izpildi un attiecīgā gadījumā vērsties ar pieteikumu tiesā. Savukārt parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas un TAP izbeigšanas pamatojums tiek izvērtēts tiesā atbilstoši Civilprocesa likuma 363.¹³ panta pirmajai daļai un 341.¹¹ panta pirmajai daļai.

Vienlaikus norādāms, ka Maksātnespējas likums neparedz kreditoru viedokļa noskaidrošanu pirms Maksātnespējas likuma 51. panta trešās daļas 2. punktā noteiktā administrators pienākuma izpildes, līdz ar to iebildumu neizteikšana vai kreditoru pausts viedoklis par TAP pasākumu plāna izpildi vai neizpildi nevar ietekmēt administrators pienākumu nodrošināt TAP norises likumību. Līdz ar to, neraugoties uz pretenziju vai iebildumu neesamību no kreditoru puses, nav pieļaujama situācija, ka administrators, konstatējot konkrētus likumā noteiktus ierobežojumus TAP turpmākai īstenošanai, neizpilda viņam likumā noteikto pienākumu.

Par TAP pieteikuma atstāšanas bez izskatīšanas sekām³⁷

1. Vai TAP ir jāizbeidz gadījumā, ja tā pieteikums ir atstāts bez izskatīšanas, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 341.⁶ panta 3.¹ daļu?

2. Vai ir iespējams ierosināt TAP lietu, ja parādniekam pēdējo četrus mēnešus laikā ir bijis ierosināts TAP, bet tiesa pieteikumu atstājusi bez izskatīšanas pamatojoties uz Civilprocesa likuma 341.⁶ panta 3.¹ daļu?

[1] TAP ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir atjaunot parādnieka spēju nokārtot savas saistības, ja parādnieks nonācis finansiālās grūtībās vai uzskata, ka tajās nonāks (Maksātnespējas likuma 3. panta pirmā daļa). TAP mērķis ir sniegt finansiālās grūtībās nonākušam parādniekam "iespēju uzelpot", tiesas ceļā to aizsargājot no kreditoriem, lai parādnieks spētu reorganizēt savu saimniecisko darbību un sakārtot attiecības ar kreditoriem, un turpināt sekmīgu saimniecisko darbību.³⁸

Maksātnespējas likuma 3. panta otrajā daļā noteikts, ka TAP tiek uzsākts ar dienu, kad tiesā ierosināta TAP lieta, un noris līdz dienai, kad tiesa pieņem lēmumu par TAP izbeigšanu.

³⁷ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 30. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2018/10

³⁸ UNCITRAL (2004). Legislative Guide on Insolvency Law, p. 28.

Līdz ar TAP ierosināšanu tiek apturētas spriedumu izpildes lietvedības pret parādnieku, nodrošinātajam kreditoram tiek aizliegts prasīt par nodrošinājumu kalpojošās mantas pārdošanu (izņemot gadījumā, ja tas var radīt būtisku kaitējumu šī kreditora interesēm), kreditoriem tiek aizliegts iesniegt pieteikumu par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, tiek apturēts to procentu pieaugums, kuri pārsniedz likumiskos procentus, kā arī nokavējuma naudas pieaugums (Maksātnespējas likuma 37. panta pirmā daļa). Secināms, ka pēc būtības ar TAP ierosināšanu (procesa ierosināšanai nav nepieciešams kreditoru akcepts) tiek ierobežotas kreditoru tiesības vērsties pret parādnieku un tiek apturēts kreditoru prasījumu pieaugums.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 40. panta pirmo daļu pēc TAP lietas ierosināšanas parādnieka pienākums ir izstrādāt TAP pasākumu plānu (turpmāk – plāns), kurā parādnieks iekļauj tās tiesiskās metodes, ar kuru palīdzību iespējams "atveseļot" parādnieku un atgriezt saimnieciskajā apritē, piemēram, maksājumu saistību izpildes atlikšana, kustamās mantas vai nekustamā īpašuma atsavināšana, kreditoru prasījumu samazināšana (Maksātnespējas likuma 38. panta pirmā daļa). Ņemot vērā to, ka ar plānu būtiski tiek aizskartas kreditoru intereses, normatīvais regulējums paredz, ka TAP var īstenot tikai gadījumā, ja plānu ir saskaņojis noteikts kreditoru vairākums (Maksātnespējas likuma 42. pants).

Praksē tika konstatēti bieži gadījumi, kad negodprātīgi parādnieki, izmantojot fiktīvus kreditoru prasījumus un tādējādi samazinot patieso kreditoru nozīmi, nodrošināja plāna formālu saskaņošanu ar kreditoriem, tādējādi nodarot kaitējumu patiesajiem kreditoriem. Lai novērstu šo problēmu, likumdevējs Maksātnespējas likumā un Civilprocesa likumā veica grozījumus, iekļaujot tā saucamo *prima facie* kreditoru izvērtēšanas institūtu. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 43. panta trešo daļu TAP uzraugošā persona (turpmāk – uzraugošā persona; procesos, kas ierosināti līdz 2017. gada 1. jūlijam – maksātnespējas procesa administrators), sagatavojot atzinumu par plānu, pēc savas iniciatīvas, ja viņas rīcībā ir attiecīgās ziņas, atzinumā sniedz argumentētu viedokli par to, vai plānā un tam pievienotajos dokumentos norādītie kreditora prasījumi ir pirmšķietami pamatoti. Gadījumā, ja uzraugošās personas rīcībā ir pierādījumi, kas liecina par prasījumu pirmšķietamu nepamatotību, uzraugošā persona tos pievieno atzinumam. Savukārt, tiesa, saņemot šādu atzinumu un konstatējot, ka plāns satur saistības, attiecībā uz kurām ir strīds par tiesībām (tās pirmšķietami ir fiktīvas), un saistību apjoms būtiski ietekmē plāna saskaņošanu, atstāj TAP pieteikumu bez izskatīšanas (Civilprocesa likuma 341.⁶ panta 3.¹ daļa). Tomēr likumā *expressis verbis* nav noteikts, kādas sekas rada TAP pieteikuma atstāšana bez izskatīšanas. Proti, nav skaidrs, vai TAP ir izbeidzams un vai uz šo gadījumu ir attiecināms Maksātnespējas likuma 34. panta pirmās daļas 3. punktā noteiktais aizliegums četrus mēnešus pēc pieteikuma atstāšanas bez izskatīšanas atkārtoti ierosināt TAP.

Kārtība, kādā tiesa izskata TAP pieteikumu, regulēta Civilprocesa likuma 341.⁶ pantā. Pirmkārt, tiesa apmierina pieteikumu un taisa spriedumu par TAP pasludināšanu, ja plāns (1) atbilst Maksātnespējas likuma prasībām un (2) atbalstīts Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā un termiņā (minētā panta trešā daļa). Otrkārt, tiesa noraida pieteikumu un vienlaikus izbeidz TAP gadījumā, ja nav izpildījušies iepriekš minētie priekšnoteikumi pieteikuma apmierināšanai (minētā panta sestā daļa). Treškārt, kā tas norādīts iepriekš, konstatējot, ka plāns satur pirmšķietami fiktīvas saistības, un šo saistību apjoms būtiski ietekmē plāna saskaņošanu, tiesa atstāj pieteikumu bez izskatīšanas, un, lai gan likuma tekstā tas tieši nav noteikts,

Maksātnespējas administrācijas ieskatā, tiesai vienlaikus būtu jāizbeidz TAP.

Vispārīgi Civilprocesa likuma 258. pantā noteikts, ka gadījumā, ja sevišķā tiesāšanās kārtībā izskatāmajā lietā rodas strīds par tiesībām un šis strīds izšķirams tiesā prasības kārtībā, tiesa atkarībā no strīda satura pieteikumu (1) atstāj bez izskatīšanas vai (2) tiesvedību aptur līdz strīda izšķiršanai. Konkrētajā gadījumā likumdevējs izšķīries par labu pieteikuma atstāšanai bez izskatīšanas. Šāds tiesas lēmums pēc savas civilprocesuālās būtības ir pieskaitāms pie noslēdzošajiem jeb izbeidzošajiem lēmumiem. Tas nozīmē, ka tiesa ir konstatējusi šķēršļus, kas neļauj tiesai vispār pēc būtības izskatīt lietu, un konkrētā lieta ir izbeidzama. Lietu no jauna var ierosināt tikai ar jauna pieteikuma iesniegšanu.³⁹ Tas nozīmē, ka uz jauna pieteikuma pamata ierosināma jauna, ar iepriekšējo lietu nesaistīta lieta. Tātad secināms, ka ar tiesneša lēmumu par TAP pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, konkrētais TAP ir uzskatāms par izbeigtu.

Kā tas norādīts iepriekš, TAP tiesa ierosina uz parādnieka pieteikuma pamata, un, lai gan līdz ar lietas ierosināšanu būtiski tiek ierobežotas kreditoru tiesības, kreditoru piekrišana lietas ierosināšanai nav nepieciešama. Šāds regulējums būtiski atvieglo finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka iespēju ātri un efektīvi iegūt tiesas aizsardzību no kreditoriem. Tomēr likumdevējs šādu parādnieka aizsardzību ir aprobežojis laikā, nosakot konkrētus, samērā īsus termiņus tālākām darbībām, kuru rezultātā parādniekam nepieciešams iegūt kreditoru piekrišanu TAP īstenošanai – plāna izstrādei un tā saskaņošanai ar kreditoriem, pretējā gadījumā TAP ir izbeidzams, un parādniekam vairs nav tiesību baudīt aizsardzību no kreditoriem. Nebūtu pamatoti uzskatīt, ka gadījumā, ja parādniekam noteiktajā termiņā nav izdevies saskaņot plānu ar likumā noteikto kreditoru vairākumu, TAP ir izbeidzams, bet gadījumā, ja rodas strīds par tiesībām attiecībā uz iespējami fiktīviem kreditoru prasījumiem, TAP un no tā izrietošā iespējams nelabticīgā parādnieka aizsardzība tiktu turpināta, tādējādi turpinot ierobežot kreditoru tiesības realizēt savas prasījuma tiesības pret parādnieku.

[2] Maksātnespējas likuma 34. panta pirmās daļas 3. punktā ir noteikts, ka TAP lietu nevar ierosināt, ja parādniekam pēdējo četru mēnešu laikā tas ir bijis ierosināts un saskaņā ar šā likuma 51. panta pirmo daļu izbeigts. Proti, TAP izbeigts, jo plānu likumā noteiktajā kārtībā nav atbalstījis šā likuma 42. panta trešajā daļā noteiktais kreditoru vairākums un plāns neatbilst šā likuma prasībām.

Likumā noteiktais, ka plānam jāatbilst Maksātnespējas likuma prasībām nozīmē to, ka plānam ne tikai formāli jāatbilst Maksātnespējas likuma 40. panta prasībām, bet visam Maksātnespējas likumam kopumā, tajā skaitā Maksātnespējas likuma 6. pantā ietvertajiem principiem.

Pirmkārt, saskaņā ar labticības principu procesā iesaistītajām personām savas tiesības jāizmanto un pienākumi jāpilda labā ticībā. Parādnieks un kreditors nedrīkst izmantot procesu, lai netaisnīgi iedzīvotos. Gadījumā, ja tiesai ir radušās pamatotas aizdomas, ka parādnieks plānā norādījis fiktīvas saistības, un tā ir taisījusi lēmumu par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 341.⁶ panta 3.¹ daļu, parādnieks nav rīkojies labticīgi un plāns nav uzskatāms par atbilstošu labticības principam. Otrkārt, Maksātnespējas likuma

---

³⁹ Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra. 2011, 495.-496. lpp.

40. panta ceturtās daļas 1. punktā noteikts, ka parādnieks plānā norāda visas parādnieka maksājumu saistības un to pamatu. Gadījumā, ja parādnieks plānā norādījis saistības, kas pirmšķietami ir fiktīvas, uzskatāms, ka parādnieks nav izpildījis minēto likuma prasību, jo viņš ir apzināti maldinājis procesā iesaistītās personas par noteiktu saistību esamību. Treškārt, gadījumā, ja plānu ir saskaņojis Maksātnespējas likuma 42. panta trešajā daļā noteiktais kreditoru vairākums, bet par daļu no šo kreditoru prasījumiem pastāv strīds par tiesībām, jo tie ir pirmšķietami fiktīvi, ir pamats atzīt, ka plānu nav saskaņojis likumā noteiktais kreditoru vairākums, jo šādi kreditori nav uzskatāmi par pamatotiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Maksātnespējas administrācija norāda – ja tiesa pieņēmusi lēmumu par TAP pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 341.⁶ panta 3.¹ daļu, uz parādnieku ir attiecināms Maksātnespējas likuma 34. panta pirmās daļas 3. punktā noteiktais ierobežojums, un četrus mēnešus pēc šāda tiesas lēmuma parādniekam nav ierosināms jauns TAP.

3. JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

3.1. Juridiskās personas maksātnespējas procesa vispārīgie noteikumi

Par juridiskās personas maksātnespējas procesu⁴⁰

Kā darbinieks uzzina par darba attiecību pārtraukšanu, ja uzņēmumam, kurā strādā, ir uzsākts maksātnespējas process, bet darbinieks šobrīd atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā?

Maksātnespējas likuma 58. pants noteic, kādas ziņas atbildīgā iestāde (Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs) ieraksta Maksātnespējas reģistrā par juridiskās personas maksātnespējas procesu, tajā skaitā parādnieka nosaukumu, datumu, kad pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process, kreditoru pieteikšanās termiņu, informāciju par lietā iecelto administratoru u.c.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 12. pantu Maksātnespējas reģistra mērķis ir tostarp nodrošināt TAP, juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa publiskumu, veicināt šo procesu virzību, procesos iesaistīto personu un citu personu tiesisko interešu aizsardzību. Maksātnespējas reģistrs ir visiem pieejams bez maksas, un tā ierakstiem ir publiska ticamība.

Līdz ar to par uzņēmuma, kurā strādājat, maksātnespējas procesu un tā norises gaitu varat uzzināt Maksātnespējas reģistrā⁴¹.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma normām pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieka pārvaldīšanu veic administrators (63., 64. pants), kurš veic šajā likumā noteiktos pienākumus (65. pants). Maksātnespējas procesā ieceltajam administratoram ir visas normatīvajos aktos, parādnieka statūtos vai līgumos paredzētās

⁴⁰ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 19. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/20

⁴¹ Sk. <https://maksatnespeja.ur.gov.lv/insolvency/practitioner/lv>

pārvaldes institūciju tiesības un pienākumi. Līdz ar to, ja administrators ir nolēmis izbeigt darba tiesiskās attiecības ar maksātnespējīgā darba devēja darbinieku, viņam ir pienākums par to informēt darbinieku saskaņā ar Darba likuma normām.

Par darbiniekam piemērojamo valsts nodevas apmēru, iesniedzot maksātnespējīgā darba devēja maksātnespējas procesa pieteikumu⁴²

Kāds ir darbiniekam piemērojamās valsts nodevas apmērs, iesniedzot maksātnespējīgā darba devēja maksātnespējas procesa pieteikumu?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas 4. punktu un 60. panta otro daļu juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt darbinieks, kuram ir vai ir bijušas darba tiesiskās attiecības ar parādnieku, ja parādnieks nav pilnībā izmaksājis darbiniekam darba samaksu, kaitējuma atlīdzību sakarā ar nelaiemes gadījumu darbā vai arodslimību vai nav veicis sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas divu mēnešu laikā no izmaksai noteiktās dienas.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 363.² panta otrajai daļai, iesniedzot maksātnespējas procesa pieteikumu darbiniekam jāpievieno dokumentus, kas apliecina valsts nodevas un citu tiesas izdevumu, kā arī maksātnespējas procesa depozīta samaksu. Līdz ar to darbiniekam, iesniedzot maksātnespējas procesa pieteikumu, būs jāiemaksā valsts nodeva un maksātnespējas procesa depozīts. Informējam, ka likumdevējs attiecībā uz šādiem gadījumiem nav nedz noteicis darbiniekam vienkāršotu kārtību savu tiesību aizsardzībai, nedz atbrīvojis viņu no Civilprocesa likumā paredzētās valsts nodevas nomaksas.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 3. punktu par kreditora iesniegto juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu maksājama valsts nodeva 355,72 *euro* apmērā. Tajā pašā laikā atbilstoši Civilprocesa likuma 43. panta ceturtajai daļai tiesa vai tiesnesis, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, pilnīgi vai daļēji atbrīvo to no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, kā arī atliek valsts ienākumos piespriesto tiesas izdevumu samaksu vai sadala to termiņos. Ja personai ir piešķirts trūcīgas vai maznodrošinātas personas statuss, šīs ziņas noteikti ir jāsniedz tiesai, norādot, ka pašvaldība pirms attiecīgā statusa piešķiršanas ir vispusīgi izvērtējusi personas mantisko stāvokli.

Papildus norādām, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 62. panta otrajai daļai juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas priekšnoteikums ir juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā (t.i., 860 *euro*) Maksātnespējas administrācijas speciāli izveidotajā kontā (*sk. Maksātnespējas administrācijas tīmekļa vietni http://www.mna.gov.lv/lv/link_part_176/*).

Tajā pašā laikā informējam, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 62. panta 7.¹ daļu tiesa var pilnīgi vai daļēji atbrīvot darbinieku no maksātnespējas procesa depozīta samaksas, ja viņš maksātnespējas procesa pieteikumu iesniedz pēc tam, kad, piemērojot piespiedu izpildes līdzekļus, nav bijis iespējams izpildīt tiesas nolēmumu par parāda piedziņu no parādnieka un

⁴² Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 16. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/19

darbinieks, ievērojot viņa mantisko stāvokli, nevar iemaksāt maksātnespējas procesa depozītu. Proti, tiesa var lemt par darbinieka pilnīgu vai daļēju atbrīvošanu no depozīta samaksas, konstatējot abas Maksātnespējas likuma 62. panta 7.¹ daļā minētās pazīmes: 1) darbinieks, lai piedzītu no darba devēja neizmaksāto darba samaksu un citus maksājumus, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām, pirms maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas ir izmantojis citus sev pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus – Civilprocesa likuma 50.¹ nodaļā paredzēto saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā vai Civilprocesa likuma ceturtajā sadaļā paredzēto prasības tiesvedības kārtību, 2) darbinieks, ievērojot viņa mantisko stāvokli, nevar iemaksāt maksātnespējas procesa depozītu.

Rezultātā darbiniekam, iesniedzot maksātnespējas procesa pieteikumu, jāreķinās ar izmaksām līdz pat 1 215,72 *euro* apmērā. Vienlaikus informējam, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 362.² panta 1¹ daļu maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt arī vairāki darbinieki kopā.

3.2. Kreditoru iebildumi

*Par kreditoru iebildumu izteikšanas termiņu*⁴³

Vai administrators būtu rīkojies tiesiski, neņemot vērā pēc Maksātnespējas likuma 82. pantā noteiktā termiņa beigām saņemtos kreditora iebildumus?

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 81. panta pirmās daļas 8. punktam juridiskās personas maksātnespējas procesa efektīvas un likumīgas gaitas nodrošināšanai administrators šajā likumā noteiktajā kārtībā ziņo kreditoriem par nodomu veikt prasījuma tiesību cesiju. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 82. pantu, ja kreditoriem ir iebildumi par šā likuma 81. pantā minētajām ziņām, viņiem ir pienākums par to paziņot administratoram piecu dienu laikā pēc šo ziņu saņemšanas, ja šajā likumā nav noteikts citādi.

Maksātnespējas likuma 82. pantā nosakot konkrētu termiņu iebildumu iesniegšanai, likumdevējs vienlaikus atzīst gan kreditoru tiesības izteikt iebildumus par administratora nodomu veikt prasījuma tiesību cesiju, gan nosaka ierobežojumu laikā, kādā izmantojamas kreditora tiesības, lai netiktu kavēta maksātnespējas procesa efektīva norise. Kreditoram neizmantojot tiesības celt iebildumus likumdevēja norādītajā termiņā, kreditors tās zaudē. Tādēļ gadījumā, ja kreditors termiņā nav izteicis iebildumus par administratora nodomu cedēt parādniekam piederošās prasījuma tiesības, tas zaudē tiesības izteikt iebildumus. Līdz ar to, ja netiek celti iebildumi piecu dienu termiņā pēc paziņojuma saņemšanas, uzskatāms, ka kreditors ir saskaņojis nosūtīto paziņojumu.

Iepazīstoties ar iesniegumam pievienoto paziņojumu, konstatēts, ka tas parakstīts ar drošu elektronisko parakstu 2018. gada 2. martā plkst. 22.14. Maksātnespējas administrācijas rīcībā nav dokumentu, kas apliecinātu, kad paziņojums nosūtīts kreditoriem, tomēr no minētā izriet, ka paziņojums novada domei nosūtīts ne agrāk kā 2018. gada 2. martā pēc plkst. 22.14.

⁴³ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 24. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2018/478

Saskaņā ar Ministru kabineta 2005. gada 28. jūnija Noteikumu Nr. 473 "Elektronisko dokumentu izstrādāšanas, noformēšanas, glabāšanas un aprites kārtība valsts un pašvaldību iestādēs un kārtība, kādā notiek elektronisko dokumentu aprite starp valsts un pašvaldību iestādēm vai starp šīm iestādēm un fiziskajām un juridiskajām personām" 14.1. apakšpunktu elektronisko dokumentu apriti nodrošina, izmantojot elektronisko pastu. Iepriekš minēto noteikumu 17. punktā noteikts, ka šo noteikumu 14.1. apakšpunktā minētajā gadījumā iestāde reģistrē elektroniskā dokumenta saņemšanas datumu, laiku, iesniedzēju un iesniedzēja elektroniskā pasta adresi un vienas darbdienu laikā nosūta iesniedzējam paziņojumu par elektroniskā dokumenta saņemšanu uz elektroniskā pasta adresi, no kuras dokuments nosūtīts iestādei.

Civilprocesa likuma 47. panta pirmajā daļā noteikts, ka termiņš, kas skaitāms gados, mēnešos vai dienās, sākas nākamajā dienā pēc datuma vai pēc notikuma, kas nosaka tā sākumu.

No minētā izriet, ja administrators paziņojumu nosūtījis 2018. gada 2. martā pēc plkst. 22.14, tas novada domē uzskatāms par saņemtu 2018. gada 5. martā, un līdz ar to piecu dienu termiņš iebildumu saņemšanai skaitāms no 2018. gada 6. marta. Tādējādi, ja administrators iebildumus par paziņojumu saņēmis 2018. gada 9. martā, tie uzskatāmi par nosūtītiem Maksātnespējas likuma 82. pantā noteiktajā termiņā un administratoram ir pienākums veikt Maksātnespējas likuma 83. pantā minētās darbības.

3.3. Citi ar juridiskās personas maksātnespējas procesu saistīti jautājumi

Par nodrošināto kreditoru ar nosacījumu un prasījuma tiesību cesiju⁴⁴

1. *Vai var atzīt par nodrošināto kreditoru juridiskās maksātnespējas procesā personu, kuras prasījuma tiesības pret trešo personu ir nodrošinātas ar zemesgrāmatā reģistrētu hipotēku uz parādniekam piederošu nekustamo īpašumu, grozot administratora sākotnējo lēmumu (atceļot to un pieņemot jaunu lēmumu) tādā maksātnespējas procesā, kas uzsākts, pamatojoties uz Maksātnespējas likumu, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim?*

2. *Vai administrators var atzīt iepriekš minēto nodrošinātā kreditora prasījumu un pārdot iekļātā nekustamo īpašumu juridiskās maksātnespējas procesā, ja trešā persona, uz kuras nekustamo īpašumu zemesgrāmatā reģistrēta hipotēka, lietā par sākotnējā kreditora (Kredītiestādes) celto prasību par parāda piedziņu ir iesniegusi pretprasību par aizdevuma līguma atzīšanu par kreditēšanas līguma priekšlīgumu, savukārt hipotēkas pamatā esošais ķīlas līgums nav apstrīdēts?*

[1] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 5. punktu TAP un maksātnespējas procesos, kuri uzsākti laika posmā no 2008. gada 1. janvāra līdz 2010. gada 31. oktobrim, tiek piemērotas minētajā laika posmā spēkā esošā Maksātnespējas likuma normas un uz tā pamata izdotie normatīvie akti. Ņemot vērā, ka ar Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2010. gada 2. augusta spriedumu pasludināts parādnieka maksātnespējas

⁴⁴ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 29. marta vēstule Nr. 1-57n/2018/354

process, tad attiecībā uz parādnieka maksātnespējas procesu piemērojamas Maksātnespējas likuma, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim (turpmāk – Maksātnespējas likums) normas.

Maksātnespējas likuma 6. pantā noteikts, ka nodrošinātais kreditors ir kreditors, kura prasījuma tiesības ir nodrošinātas ar komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā reģistrētu hipotēku. Civillikuma 1278. pants noteic, ka ķīlas tiesība ir tāda tiesība uz svešu lietu, uz kuras pamata šī lieta nodrošina kreditoram viņa prasījumu tādā kārtā, ka viņš var no tās dabūt šā prasījuma samaksu. Saskaņā ar Civillikuma 1290. pantu un Komerķīlas likuma 7. pantu ķīla atbild par saistību un visiem no tās izrietošiem blakus prasījumiem. Būtiskākā nodrošinātā kreditora statusa priekšrocība ir tiesības maksātnespējas procesa ietvaros apmierināt nodrošināto prasījumu no naudas līdzekļiem, kas iegūti, pārdodot par nodrošinājumu kalpojošo iekļāto parādnieka mantu.⁴⁵

Ķīlas devējam, kurš noslēdz ķīlas līgumu, nav obligāti jābūt parādniekam saistībā, kuru ķīlas tiesība nodrošina.⁴⁶ Līdz ar to ir iespējama situācija, kad prasījums, kas nodrošināts ar ķīlas tiesību, kreditoram ir pret vienu personu, savukārt ķīlu ir devusi cita persona. Ar 2014. gada 25. septembra grozījumiem Maksātnespējas likumā tika iekļauts regulējums, kas paredz ķīlasņēmēja tiesības gūt sava prasījuma apmierinājumu no ķīlas situācijā, kad ķīlas devējs nav pats parādnieks, bet viņam ir pasludināts maksātnespējas process, proti, tika ieviests tā saucamais "deponēto līdzekļu" institūts, paredzot, ka ķīlasņēmējs maksātnespējas procesā ir nodrošinātais kreditors ar nosacījumu. Līdz minētajiem grozījumiem likums nesniedza viennozīmīgu atbildi, vai šādā situācijā, ķīlas devējam pasludinot maksātnespējas procesu, ķīlasņēmējs iegūst nodrošināta kreditora statusu un kādā veidā nodrošināta kreditora statuss būtu īstenojams. Vienlaikus Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts judikatūrā bija nostiprinājis atziņu, ka, ņemot vērā ķīlas tiesības būtību, minētajā situācijā ķīlasņēmējs bija atzīstams par nodrošināto kreditoru maksātnespējas procesā. Līdz ar to secināms, ka kredītiestādei bija tiesības kļūt par nodrošināto kreditoru parādnieka maksātnespējas procesā, tomēr, stājoties spēkā administratora lēmumam par kreditora prasījuma neatzīšanu, un, ņemot vērā kreditoru prasījumu pieteikšanas termiņa materiāltiesisko dabu, kredītiestāde zaudēja prasījuma tiesības pret parādnieku.

Iesniegumā norādīts, ka pārņēməjs prasījuma tiesības pret trešo personu ieguvis cesijas ceļā. Jānorāda, ka saskaņā ar Civillikuma 1793. pantu prasījumi var pāriet no agrākā kreditora uz jaunu ar cesiju. Turklāt Civillikuma 1798. pantā noteikts, ka par cesijas priekšmetu var būt visādi prasījumi, vienalga, vai tie izriet no līguma, vai no neatļautas darbības, starp tiem arī tādi, kuriem vēl nav iestājies termiņš, kā arī nosacīti un pat nākami un nedroši. Pēc būtības cesija ir puses maiņa saistībā, konkrētajā situācijā, kreditoru maiņa saistībā. Cesijas līguma slēgšana nemaina pašas saistības būtību, bet mainās prasījuma tiesīgā persona. Līdz ar to ar cesiju pārņemot prasījuma tiesības, uz cesionāru attiecas visas tiesības un pienākumi, kas bijuši saistoši cedentam. Proti, iesniegumā norādītajā situācijā pārņēməjam nerodas jaunas subjektīvās tiesības pret parādnieku, bet viņa tiesības ir vērtējamās kā kredītiestādes tiesību

⁴⁵ Latvijas Republikas Augstākā tiesa. Tiesu prakse juridiskās personas maksātnespējas procesa lietās. 2014, 17. lpp.

⁴⁶ Rozenfelds J. Lietu tiesības. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004, 187. lpp.

turpinājums, un, kā tas norādīts iepriekš, kredītiestāde prasījuma tiesības pret parādnieku ir zaudējusi.

Attiecībā uz parādniekam piederošā nekustamā īpašuma pārdošanu norādāms, ka iesniegumā ir sniegta tikai vispārīga informācija par hipotēkas pamatā esošo ķīlas līgumu un nav zināmi šī līguma nosacījumi, Maksātnespējas administrācija nevar izvērtēt lietas apstākļus un sniegt konkrētu skaidrojumu.

Tomēr Maksātnespējas administrācija vērš uzmanību, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otro daļu administrators nodrošina efektīvu un likumīgu TAP un maksātnespējas procesa norisi. No minētās tiesību normas izriet, ka administratoram, nodrošinot likumīgu un efektīvu parādnieka maksātnespējas procesa norisi, jādarbojas ar normatīvajiem aktiem piešķirto pilnvaru ietvaros, nodrošinot savas darbības atbilstību spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un tiesību sistēmai kopumā. Maksātnespējas likuma 64. pantā 1. punktā noteikts, ka administratoram pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas cita starpā ir tiesības atsavināt parādnieka mantu šajā likumā noteiktajā kārtībā. Lai veiktu parādnieka mantas atsavināšanu, administratoram ir jāizvērtē, vai starp parādnieku un trešo personu nepastāv strīds par mantas piederību, jo šādā gadījumā mantas atsavināšanu nevar veikt.

Par maksātnespējas procesa izbeigšanu, ja ir uzsākts kriminālprocess⁴⁷

1. Vai administratoram ir tiesības izbeigt parādnieka maksātnespējas procesu, ja ir uzsākts kriminālprocess, pamatojoties uz administratora iesniegumu?

2. Vai parādniekam ir pienākums pieteikties par cietušo kriminālprocesā pie apstākļiem, ja paši kreditoru var pieteikties par cietušo?

Papildus norādīts, ka visa parādnieka kustamā manta tika iekļāta (komercķīla) par labu vienam nodrošinātajam kreditoram. Uz doto brīdi ir pārdota visa parādnieka manta un maksātnespējas process būtu izbeidzams.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otro daļu administrators nodrošina efektīvu un likumīgu juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Savukārt Maksātnespējas likuma 4. panta pirmajā daļā noteikts, ka juridiskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura ietvaros no parādnieka mantas tiek segti kreditoru prasījumi, lai veicinātu parādnieka saistību izpildi. No minētā izriet, ka maksātnespējas procesa administratora darbībām parādnieka maksātnespējas procesā ir jābūt efektīvām, likumīgām, kā arī jābūt vērstām uz kreditoru prasījumu apmierināšanu.

No iesniegumā minētā izriet, ka uz doto brīdi visa parādnieka manta ir pārdota. Maksātnespējas likuma 117. panta pirmajā daļā noteikts, ka administrators 15 dienu laikā pēc parādnieka mantas pārdošanas plāna izpildes sastāda juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksu sarakstu un kreditoru prasījumu segšanas plānu atbilstoši Maksātnespējas likuma 118. pantā noteiktajai kārtībai.

⁴⁷ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 16. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2018/57

Savukārt saskaņā ar Maksātnespējas likuma 119. panta pirmo daļu, ja 15 dienu laikā pēc tam, kad nosūtīts paziņojums par kreditoru prasījumu segšanas plāna izpildi, nav saņemti kreditoru iebildumi, administrators iesniedz tiesai pieteikumu par juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu, pievienojot paziņojumu par kreditoru prasījumu segšanas plāna izpildi.

Kriminālprocesa likuma 95. panta pirmajā daļā noteikts, ka cietušais kriminālprocesā var būt fiziskā vai juridiskā persona, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts kaitējums, proti, morāls aizskārums, fiziskas ciešanas vai mantisks zaudējums. Secināms, ka kriminālprocesā par cietušo var būt gan parādnieks, gan kreditors.

Gadījumā, ja parādnieka maksātnespējas procesā ir veiktas visas nepieciešamās darbības, lai saskaņā ar Maksātnespējas likuma 119. panta noteikumiem varētu izbeigt parādnieka maksātnespējas procesu, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, lai nodrošinātu parādnieka efektīvu maksātnespējas procesa norisi un kreditoru prasījumu apmierināšanu, Jums ir tiesības iesniegt tiesā pieteikumu par parādnieka maksātnespējas procesa izbeigšanu, vienlaikus informējot kreditorus par ierosināto kriminālprocesu un kreditoru tiesībām kriminālprocesa ietvaros lūgt atzīt sevi par cietušo.

Par administratora lēmumu pārsūdzēšanu⁴⁸

1. Vai juridiskās personas maksātnespējas procesā, kas uzsākts pamatojoties uz Maksātnespējas likumu, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim, var apstrīdēt pirmā administratora 2010. gadā atzītu un kreditoru prasījumu reģistrā reģistrētu prasījumu, kas pamatots ar tiesas nolēmumu par saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā, ja ir pamatotas šaubas par to, ka kreditora prasījums nav pamatots pēc būtības, un tiesas nolēmums, kas ir pamatā kreditora prasījumam, stājies spēkā nepilnu gadu pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, lūdzot tiesu piemērot šim kreditoram pagaidu aizsardzības līdzekli – balsstiesību atņemšanu?

2. Vai administrators var atcelt pirmā maksātnespējas procesa administratora pieņemto lēmumu un lemt par kreditora prasījumu no jauna, pieprasot citus kreditora prasījumu pamatojošos dokumentus, ņemot vērā apstākli, ka Maksātnespējas likums, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim nenosaka citu kreditora prasījumu pamatojošo dokumentu, kā vien tiesas nolēmums, iesniegšanu?

3. Vai gadījumā, ja pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas ar tiesas nolēmumu par saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā noteiktais piedzinējs ir vairākkārt ar tiesas lēmumiem aizstāts ar citu tā tiesību pārņēmēju uz cesijas darījuma pamata, un kā kreditora prasījumu ir pieteicis pēdējais šādi aizstātais cesionārs, administrators var iepriekšējos jautājumos minētās iespējamās tiesības izlietot pret pēdējo cesionāru, kurš kā kreditors ierakstīts kreditoru prasījumu reģistrā, tajā skaitā, pieprasīt iesniegt saistību, no kuras izriet cedētais prasījums, pamatojošos dokumentus?

⁴⁸ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 4. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2018/363

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 5. punktu TAP un maksātnespējas procesos, kuri uzsākti laika posmā no 2008. gada 1. janvāra līdz 2010. gada 31. oktobrim, tiek piemērotas minētajā laika posmā spēkā esošā Maksātnespējas likuma normas un uz tā pamata izdotie normatīvie akti. Ņemot vērā, ka ar Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2010. gada 2. augusta spriedumu pasludināts parādnieka maksātnespējas process, attiecībā uz parādnieka maksātnespējas procesu piemērojamas Maksātnespējas likuma, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim (turpmāk – Maksātnespējas likums) normas.

Maksātnespējas likuma 70. panta ceturtajā daļā noteikts, ka kreditors savā prasījuma pieteikumā norāda prasījuma pamatojumu, veidu, apmēru un rašanās laiku, atsevišķi minot galvenā prasījuma apmēru un blakusprasījuma apmēru, un pieteikumam pievieno normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā apliecinātu prasījumu pamatojošu dokumentu. Savukārt Maksātnespējas likuma 73. panta pirmajā daļā noteikts, ka administrators pārbauda kreditoru prasījumu pamatotību un atbilstību normatīvo aktu prasībām. Pēc kreditoru prasījumu pārbaudes administrators pieņem pamatotu lēmumu par kreditora prasījuma atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu (Maksātnespējas likuma 74. panta pirmā daļa). No minētā secināms, ka administratoram Maksātnespējas likumā ir noteikts pienākums izvērtēt kreditoru prasījumu pamatotību un pieņemt lēmumu par kreditora prasījuma atzīšanu tikai tādā gadījumā, ja minētais prasījums ir pamatots un atbilst normatīvo aktu prasībām.

Ar 2014. gada 25. septembra grozījumiem Maksātnespējas likumā tika iekļautas administratora tiesības triju mēnešu laikā no kreditora prasījuma iesniegšanas dienas celt apsvēruma prasību pret kreditoru, lūdzot tiesu piemērot šim kreditoram pagaidu aizsardzības līdzekli – balsstiesību atņemšanu (spēkā esošā Maksātnespējas likuma 67. panta pirmās daļas 15. punkts). Šādas administratora tiesības tika iekļautas likumā ar mērķi izskaust fiktīvo kreditoru dalību maksātnespējas procesā, un pirms minētajiem grozījumiem likumā nebija paredzētas. Saskaņā ar Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 9. panta ceturto daļu normatīvajam aktam vai tā daļai nav atpakaļejoša spēka, izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus. Jānorāda, ka Maksātnespējas likums nesatur speciālus noteikumus par minēto tiesību normu, kurās paredzētas administratora tiesības celt apvērsuma prasību, atpakaļejošo spēku, bet, gluži pretēji, satur noteikumus, kuros paredzēts, ka maksātnespējas procesiem, kas pasludināti no 2008. gada 1. janvāra līdz 2010. gada 31. oktobrim, tiek piemērotas minētajā laika posmā spēkā esošā Maksātnespējas likuma normas. Līdz ar to secināms, ka administratora tiesības celt apvērsuma prasību pret kreditoru nav izlietojamas maksātnespējas procesos, kas pasludināti līdz 2014. gada 25. septembrim.

Savukārt attiecībā uz tiesībām pārsūdzēt administratora lēmumu atzīt, daļēji atzīt vai neatzīt kreditora prasījumu, norādāms, ka minēto lēmumu pārsūdzības tiesības kreditoriem un parādnieka pārstāvim ir noteiktas Maksātnespējas likuma 76. panta otrajā un trešajā daļā.

Tomēr vēršam uzmanību, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otro daļu, administratoram jānodrošina efektīva un likumīga maksātnespējas procesa norise. Efektivitātes princips noteic, ka maksātnespējas procesa ietvaros piemērojami tādi pasākumi, kas ļauj ar vismazāko resursu patēriņu vispilnīgāk sasniegt procesa mērķi. Atbilstoši spēkā esošā Maksātnespējas likuma 4. pantam juridiskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura ietvaros no parādnieka mantas tiek segti kreditoru prasījumi,

lai veicinātu parādnieka saistību izpildi. Katra atsevišķa kreditora galvenā interese maksātnespējas procesā ir gūt pēc iespējas pilnīgāku sava prasījuma apmierinājumu. Savukārt Maksātnespējas likuma 28. panta pirmajā daļā noteikts administratora atbildību par zaudējumiem, kas viņa vainas dēļ ir nodarīti valstij, maksātnespējas subjektam, kreditoriem vai citām personām. Līdz ar to norādāms, ka gadījumā, ja administratora ieskatā parādnieka iepriekšējais administrators, pieņemot lēmumu par kreditoru prasījumu atzīšanu, ir radījis zaudējumus parādniekam vai parādnieka kreditoriem, administratoram ir pienākums vērsties pret attiecīgo administratoru par zaudējuma piedziņu.

Papildus norādāms, ka saskaņā ar Civillikuma 1793. pantu prasījumi var pāriet no agrākā kreditora uz jaunu ar cesiju. Pēc būtības cesija ir puses maiņa saistībā, konkrētajā situācijā, kreditoru maiņa saistībā. Cesijas līguma slēgšana nemaina pašas saistības būtību, bet mainās prasījuma tiesīgā persona. Līdz ar to ar cesiju pārņemot prasījuma tiesības, uz cesionāru attiecas visas tiesības un pienākumi, kas bijuši cedentam. Proti, parādnieka maksātnespējas procesā esošā cesionāra tiesības ir vērtējamās kā sākotnējā kreditora tiesību turpinājums. Tādējādi cesionārs uzskatāms par kreditoru maksātnespējas procesā ar visām no tā izrietošajām tiesībām un pienākumiem.

Par nenotikušu izsoli un Civilprocesa likuma 590. panta pirmās daļas piemērošanu⁴⁹

1. Vai par apķīlāto mantu Civilprocesa likuma 590. panta pirmās daļas izpratnē var uzskatīt jebkuru parādniekam piederošu kustamo mantu, kura tiek pārdota izsolēs maksātnespējas procesa ietvaros?

2. Vai persona, kura ir atzīta par kreditoru juridiskās personas maksātnespējas procesā, ir uzskatāma par piedzinēju Civilprocesa likuma 590. panta pirmās daļas izpratnē, proti, vai kreditoram (neatkarīgi no statusa - nodrošinātais vai nenodrošinātais kreditors) ir tiesības Civilprocesa likuma 590. panta pirmās daļas kārtībā iegādāties izsoles objektu, kuru nav izdevies pārdot pirmajā izsolē, jo izsole ir atzīta par nenotikušu?

3. Vai nodrošinātajam kreditoram ir tiesības pirkuma maksā ieskaitīt savu nodrošinātā kreditora prasījumu, ja Civilprocesa likuma 590. panta pirmās daļas kārtībā tiek pārdots izsoles objekts, kurš kalpo par nodrošinājumu šī kreditora prasījumam, un kā šādā gadījumā tiek apmaksāts pievienotās vērtības nodoklis, kas tiek piemērots izsoles objekta sākumcenai?

[1] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 115. panta trešo daļu Civilprocesa likumā noteiktās zvērināta tiesu izpildītāja (turpmāk – tiesu izpildītājs) darbības saistībā ar parādnieka mantas izsoli veic administrators. Turklāt, atbilstoši Maksātnespējas likuma 115. panta pirmajai daļai, ja parādnieka manta tiek pārdota izsolē, tās izsole izdarāma un īpašuma tiesības nostiprināmas uz ieguvēja vārda saskaņā ar Civilprocesa likuma noteikumiem par mantas pārdošanu piespiedu izsolē. Tādējādi administratoram, rīkojot parādnieka mantas izsoli, jārīkojas kā zvērinātam tiesu izpildītājam, tomēr tikai tiktāl, ciktāl viņš veic šo tiesu izpildītājam raksturīgo funkciju, un arī tiktāl, ciktāl Maksātnespējas likums kā speciālais normatīvais akts

⁴⁹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 24. maija vēstule Nr. 1-57n/2018/594

nenosaka citādi. Pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas administrators saskaņā ar Maksātnespējas likuma 65. panta 2. un 4. punktu veic parādnieka dokumentu un mantas pilnu inventarizāciju un nekavējoties ņem savā pārvaldījumā visu parādnieka mantu. Veicot parādnieka mantas inventarizāciju, administrators sagatavo inventarizācijas aktu (Ministru kabineta 2017. gada 30. maija noteikumu Nr. 286 "Tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošās personas un maksātnespējas procesa administratora lietvedības noteikumi" 10. punkts), kurā tiek uzskaitīta parādnieka manta. Jebkura parādniekam piederoša manta, kura ir iekļauta parādnieka mantas inventarizācijas aktā un norādīta parādnieka mantas pārdošanas plānā, var tikt pārdota izolē, ja vien tā atbilst Maksātnespējas likuma 92. panta pirmajā daļā noteiktajai mantai, un pēc savas būtības ir atsavināma.

Savukārt kustamās mantas apķīlāšanas (izpaužas mantas aprakstīšanā, apzīmogošanā un apsardzībā) kārtība noteikta Civilprocesa likuma 573. – 580. pantos, un ir tiesu izpildītāja funkcija vēršot piedziņu uz kustamo mantu. Tā kā atbilstoši normatīvajiem aktiem maksātnespējas procesa ietvaros konstatētajai parādnieka mantai jāatrodas administratora rīcībā, tad apķīlājums šādai mantai nav nepieciešams. Citāda situācija ir tiesu izpildītājam, jo no Civilprocesa likuma normām izriet, ka kustamā manta, uz kuru vēršama piedziņa, tiesu izpildītāja pārvaldībā neatrodas, līdz ar to šādas mantas identificēšanai un saglabāšanai nepieciešama kustamās mantas apķīlāšana. Līdz ar to izpildu lietas ietvaros pārdodamā kustamā manta Civilprocesa likumā tiek dēvēta par "apķīlāto mantu". No minētā izriet, ka maksātnespējas procesa ietvaros kustamās mantas apķīlāšanu aizstāj parādnieka mantas inventarizācija un ņemšana administratora pārvaldījumā. Tādējādi secināms, ka maksātnespējas procesa ietvaros izolēs pārdodamā manta atbilst Civilprocesa likuma 590. panta pirmajā daļā lietotajam jēdzienam "apķīlātā manta".

[2] Juridiskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura ietvaros no parādnieka mantas tiek segti kreditoru prasījumi, lai veicinātu parādnieka saistību izpildi (Maksātnespējas likuma 4. panta pirmā daļa). Līdz ar to arī parādnieka mantas izsoles mērķis ir iegūt līdzekļus, lai pēc iespējas pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus.

Maksātnespējas likumā ir noteiktas divas kreditoru grupas – nodrošinātie kreditori un nenodrošinātie kreditori. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 7. un 116. pantam nodrošinātais kreditors sava prasījuma apmierinājumu gūst no parādnieka ieķīlātās mantas pārdošanas, iegūstot nenodrošinātā kreditora tiesības prasījuma nesegtajā daļā. Savukārt saskaņā ar Maksātnespējas likuma 118. panta sesto daļu, nenodrošināto kreditoru prasījumi ir apmierināmi proporcionāli summai, kas pienākas katram kreditoram. Līdz ar to visi nenodrošinātie kreditori ir vienādi ieinteresēti atgūt iespējami vairāk līdzekļu no parādnieka aktīvu atsavināšanas, tostarp, neieķīlātās kustamās mantas pārdošanas. Attiecīgi Maksātnespējas likumā ir ietverts jēdziens "kreditoru kopuma intereses".

No Maksātnespējas likuma 116. panta trešās daļas nepārprotami izriet nodrošinātā kreditora tiesības ieķīlāto mantu paturēt sev, ja izsole uzskatāma par nenotikušu saskaņā ar Civilprocesa 615. un 616. pantu, tostarp, ja nav ieradies neviens solītājs. Jānorāda, ka no parādnieka ieķīlātās mantas tiek segts tieši nodrošinātā kreditora prasījums, un viņa tiesības gūt apmierinājumu no ieķīlātās mantas ir primāras attiecībā pret nenodrošinātajiem kreditoriem. Tādējādi secināms, ka attiecībā uz maksātnespējas procesa ietvaros rīkotās ieķīlātās mantas

izsoli attiecīgais nodrošinātais kreditors atbilst jēdzienam "piedzinējs" Civilprocesa likuma 590. panta pirmās daļas izpratnē.

Savukārt saistībā ar parādnieka neieķīlātās mantas izsolēm Civilprocesa 590. panta pirmās daļas piemērošana vērtējama atšķirīgi, jo neieķīlātā manta tiek pārdota visu kreditoru (kreditoru kopuma) interesēs, līdz ar to par piedzinēju minētās tiesību normas izpratnē atzīstams kreditoru kopums, nevis katrs no kreditoriem. Pretējā gadījumā varētu nonākt pie situācijas, ka, vienam no nenodrošinātajiem kreditoriem paturot sev izsolē nepārdoto neieķīlāto mantu, tiktu pilnīgi vai daļēji apmierināts tikai konkrētā kreditora prasījums, kas, savukārt, aizskartu pārējo nenodrošināto kreditoru intereses, jo visiem kreditoriem ir vienādas tiesības gūt savu prasījumu apmierināšanu no parādnieka neieķīlātās mantas pārdošanas. Turklāt, minētais būtu pretrunā ar Maksātspējas likuma 6. panta 2. punktu, kurā nostiprināts kreditoru vienlīdzības princips, un 3. punktā nostiprināto patvaļas aizlieguma principu. Līdz ar to secināms, ka nenodrošinātais kreditors neatbilst jēdzienam "piedzinējs" Civilprocesa likuma 590. panta izpratnē.

Tomēr speciālā norma – Maksātspējas likuma 111. panta septītā daļa paredz, ka gadījumā, ja parādnieka mantu nav iespējams pārdot vai mantas pārdošanas izdevumi pārsniedz prognozējamus ienākumus, administrators izslēdz to no mantas pārdošanas plāna un nekavējoties paziņo par to visiem kreditoriem šā likuma 81. pantā noteiktajā kārtībā, uzaicinot viņus paturēt mantu sev par tās sākumcenu. Kreditors, kas piekrīt parāda saistības samazinājumam par mantu, kuru administrators nevarēja pārdot, divu nedēļu laikā no administratora uzaicinājuma nosūtīšanas dienas paziņo par to administratoram. Ja vairāki kreditori vēlas paturēt sev vienu un to pašu mantu, administrators rīko izsoli starp šiem kreditoriem Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Ja kreditori nepiekrīt mantas izslēgšanai no mantas pārdošanas plāna, viņiem ir tiesības ierosināt kreditoru sapulces sasaukšanu atbilstoši šā likuma 84. panta 1. punkta nosacījumiem.

Līdz ar to minētajā gadījumā administratoram ir pienākums aicināt visus kreditorus paturēt mantu sev par tās sākumcenu, un tikai gadījumā, ja šādu vēlmi izsaka tikai viens kreditors, tiesības paturēt mantu ir šim konkrētajam kreditoram. Savukārt Maksātspējas likuma 111. panta septītajā daļā minēto apstākļu konstatēšana ir administratora kompetence.

[3] Maksātspējas likuma 116. panta otrajā daļā noteikts, ka par nodrošinājumu kalpojošā (ieķīlātā) parādnieka manta tiek pārdota izsolēs Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā, ievērojot šā likuma 115. panta noteikumus. Līdz ar to gadījumos, kad izsolē tiek pārdota ieķīlātā parādnieka manta, no izsoles rezultātā iegūtajiem naudas līdzekļiem vispirms sedz izsoles izdevumus.

Savukārt situācijā, kad nodrošinātais kreditors Civilprocesa likumā noteiktajos gadījumos vēlas mantu paturēt sev, piemērojama Maksātspējas likuma 116. panta trešā daļa, kur noteikts, ka šādā gadījumā nodrošinātā kreditora pienākums ir segt izsoles izdevumus, tai skaitā par nodrošinājumu kalpojošās (ieķīlātās) parādnieka mantas vērtēšanas izmaksas, atlīdzību par izsoles rīkošanu un citus ar izsoles rīkošanu saistītos izdevumus, kā arī nekustamā īpašuma nodokļa maksājumus, kas veicami par šo nekustamo īpašumu no maksātspējas procesa pasludināšanas dienas līdz nekustamā īpašuma izsoles dienai.

Atbilstoši Pievienotās vērtības nodokļa likuma 145. panta ceturtajai daļai pievienotās vērtības nodoklis ir piemērojams, ja reģistrēta nodokļa maksātāja īpašumu pārdod tiesu

izpildītājs, administrators vai likvidators, ar nodokli apliekama īpašuma tirgus vērtība (cena) vai izsoles cena (pilna nosolītā cena, augstākā nosolītā cena vai izsoles sākumcena, ja izsole pasludināta par nenotikušu).

No minētajām tiesību normām izriet, ka pievienotās vērtības nodoklis attiecināms pie citiem ar izsoles rīkošanu saistītiem izdevumiem, kurus nodrošinātajam kreditoram ir pienākums segt gadījumā, ja viņš izvēlas parādnieka ieķīlāto mantu paturēt sev. Tādējādi nodrošinātajam kreditoram kā ikvienam citam parādnieka mantas pircējam, kas piedalās izsolē, ir jāsedz Maksātnespējas likuma 116. panta trešajā daļā noteiktie maksājumi, tai skaitā pievienotās vērtības nodoklis.

Maksātnespējas likums tieši nenosaka nodrošinātā kreditora tiesības pirkuma maksā par izsoles ietvaros paturētu ieķīlāto mantu ieskaitīt savu nodrošinātā kreditora prasījumu, taču, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, nebūtu lietderīgi prasīt no kreditora pirkuma maksas samaksu, lai vēlāk, atskaitot no tās ar ieķīlāto mantu saistītās maksātnespējas procesa izmaksas, atlikumu atmaksātu attiecīgajam kreditoram tā nodrošinātā prasījuma segšanai. Līdz ar to secināms, ka nodrošinātajam kreditoram ir tiesības pirkuma maksā par paturēto parādnieka mantu ieskaitīt savu kreditora prasījumu. Ieskaitāmā prasījuma apmēru nosaka, no izsoles sākumcenas atņēžinot ar ieķīlāto mantu saistītās maksātnespējas procesa izmaksas.

Par VID rīcību juridiskās personas maksātnespējas procesā⁵⁰

2017. gada 8. novembrī administrators kreditoriem nosūtījis parādnieka maksātnespējas procesa izmaksu sarakstu un kreditoru prasījumu segšanas plānu (turpmāk – Plāns), kurā tika norādītas parādnieka maksātnespējas procesa izmaksas, iekļaujot tajās pasta izdevumus, valsts nodevu Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram, izdevumus par sludinājuma publikāciju oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" un biedrības "Latvijas sertificēto maksātnespējas procesa administratoru asociācija" mājas lapā, bankas komisijas, izdevumus par parādnieka dokumentu nodošanu Valsts arhīvam un valsts nodevu par izpildu dokumenta iesniegšanu zvērinātam tiesu izpildītājam. Plānā tika paredzēta arī administratora atlīdzības izmaksa. Atlikušo summu 2324,52 euro apmērā tika plānots izmaksāt VID kreditoru prasījuma daļējai segšanai. Iebildumi par minēto dokumentu no parādnieka kreditoriem (tostarp no VID) netika saņemti.

2017. gada 21. novembrī administrators konstatēja, ka, pamatojoties uz VID rīkojumiem, no parādnieka norēķinu konta tikuši norakstīti naudas līdzekļi 3339,13 euro apmērā, tai skaitā saņemtā parādnieka maksātnespējas procesa depozīta summa.

Administratoram kļuvis zināms, ka norakstīto summu VID uzskata par aktuālo nodokļu parādu, proti – uzņēmumu ienākuma nodokļa avansa maksājumu par periodu no 2017. gada jūnija līdz 2017. gada oktobrim. Administratora ieskatā parādniekam nevar būt ar minēto nodokli apliekama objekta, jo parādnieka saimnieciskā darbība ir izbeigta. Administrators uzskata, ka VID, norakstot līdzekļus no parādnieka konta, ir pārkāpis normatīvo aktu prasības.

---

⁵⁰ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 21. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/200

VID rīcības rezultātā tiek kavēts parādnieka maksātspējas process, administrators nevar izpildīt kreditoru prasījumu segšanas plānu un pabeigt parādnieka maksātspējas procesu.

Iesniegumā norādīts, ka par VID rīcību administrators iesniedzis sūdzību VID ģenerāldirektorei. Ar VID ģenerāldirektores 2018. gada 19. janvāra lēmumu sūdzība noraidīta. Administratora ieskatā, Lēmums ir pretiesisks un nepamatots, tādēļ iesniegumā norāda par nodomu pārsūdzēt Lēmumu Administratīvajā rajona tiesā.

1. Vai VID bija tiesības no parādnieka konta norakstīt iesniegumā minēto summu, īpaši ņemot vērā to, ka parādnieka maksātspējas procesā tika sagatavots un nosūtīts kreditoriem (t.sk. VID) maksātspējas procesa galīgo izmaksu saraksts un kreditoru prasījumu segšanas plāns, par kuru ne VID, ne citas personas iebildumus neizteica?

2. Vai VID, savu iespējamo prasījumu dzēšanai, bija tiesības norakstīt no parādnieka konta administratora atlīdzībai un apstiprināto izmaksu segšanai paredzētās summas, īpaši parādnieka maksātspējas procesa depozīta summu?

3. Vai administratoram ir pienākums pieņemt lēmumu par maksātspējīgā parādnieka saimnieciskās darbības izbeigšanu, īpaši ņemot vērā to, ka parādnieka saimnieciskā darbība bija izbeigta līdz parādnieka maksātspējas procesa pasludināšanai. Vai lēmumu par parādnieka saimnieciskās darbības izbeigšanu administratoram ir pienākums sūtīt VID. Gadījumā, ja administratoram ir tāds pienākums, kāds normatīvais akts to nosaka?

4. Vai fakts, ka juridiskās personas maksātspējas procesā administrators nepieņēma lēmumu par parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanu pilnā vai ierobežotā apjomā, liecina par to, ka parādnieka saimnieciskā darbība bija izbeigta?

5. Ņemot vērā to, ka spēkā esošais Maksātspējas likums tieši neparedz bankrota procedūru juridiskās personas maksātspējas procesā, vai var secināt, ka Komerclikuma 312. panta pirmās daļas 3. punktā norādītais pamats saimnieciskās darbības izbeigšanai attiecināms uz juridiskās personas maksātspējas procesu (nevis uz bankrota procedūru), īpaši ņemot vērā to, ka parādnieka maksātspējas process beigsies ar likvidāciju un izslēgšanu no komercreģistra?

6. Ņemot vērā to, ka parādnieka kreditoru prasījumu segšanas plāns netiek izpildīts kreditora (VID) rīcības dēļ un parādniekam rodas papildus izmaksas (piem. – bankas komisijas par konta uzturēšanu), vai administratoram ir tiesības ieturēt minētās izmaksas no līdzekļiem, kuri paredzēti kreditora (kura rīcības dēļ nav iespējams pildīt Plānu) prasījuma apmierināšanai maksātspējas procesā?

7. Ņemot vērā to, ka parādnieka maksātspējas procesā stājās spēkā kreditoru prasījumu segšanas plāns, bet VID rīcības dēļ to nav iespējams izpildīt Maksātspējas likumā noteiktajos termiņos, kā administratoram rīkoties šajā situācijā?

8. Vai iesniegumā aprakstītajā situācijā VID rīkojās likumīgi vai ļaunprātīgi?

[1] Attiecībā uz jautājumu par VID tiesībām, norādāms, ka Maksātspējas administrācijas kompetencē neietilpst nodokļu administrācijas (VID) rīcības tiesiskuma izvērtēšana, līdz ar to Maksātspējas administrācija nav tiesīga izteikt viedokli šajā jautājumā.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka saskaņā ar likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 1. pantu VID ir finanšu ministra padotībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas nodrošina nodokļu

maksājumu un nodokļu maksātāju uzskaiti, valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu iekasēšanu Latvijas Republikas teritorijā, kā arī iekasē nodokļus, nodevas un citus obligātos maksājumus Eiropas Savienības budžetam, īsteno muitas politiku un kārtu muitas lietas.

No iesnieguma secināms, ka parādnieka maksātnespējas procesā VID ir atzīts par kreditoru attiecībā uz nodokļu maksājumu saistībām, kuras radušās pirms parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas.

No minētā izriet, ka parādnieka maksātnespējas procesā VID ir noteikts kreditora statuss, pamatojoties uz administratora lēmumu par VID kreditora prasījuma atzīšanu, taču arī saglabājas nodokļu administrācijas statuss un funkcijas attiecībā uz kārtējiem, pēc parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas maksājamajiem nodokļiem un nodevām.

Norādāms, ka juridiskās personas maksātnespējas izmaksu saraksta sastādīšana un izmaksu segšana ietilpst administratora kompetencē atbilstoši Maksātnespējas likuma 67. panta 7. punktam un 117. panta pirmajai daļai. Savukārt Maksātnespējas likuma 117. panta trešajā daļā paredzētas kreditoru tiesības iebilst pret juridiskās personas izmaksu sarakstu un kreditoru prasījumu segšanas plānu.

No iepriekš minētā secināms, ka attiecībā uz Plānā norādītajām izmaksām, VID ir rīkojies kā kreditors un nav cēlis iebildumus.

Ievērojot to, ka maksātnespējas procesa izmaksu palielinājums samazina kreditoru prasījumu apmierināšanas iespējas, kas ir pretrunā ar Maksātnespējas likuma mērķi veicināt maksātnespējas subjekta maksātnespējas atjaunošanu un aizsargāt kreditoru kopuma intereses parādnieka maksātnespējas gadījumā, nav sagaidāms, ka kāds no kreditoriem iebilstu pret parādnieka maksātnespējas procesa izmaksām, prasot tās palielināt.

Vienlaikus VID pilda nodokļu administrācijas funkcijas attiecībā uz kārtējo nodokļu un nodevu maksājumiem par laika posmu no dienas, kad pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process.

[2] Atkārtoti norādām, ka Maksātnespējas administrācija nav tiesīga izteikt viedokli par VID rīcības tiesiskumu.

Savukārt attiecībā uz kārtējo nodokļu maksājumu segšanai novirzāmajām summām norādāms, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 62. panta otrajai daļai juridiskās personas maksātnespējas depozīta mērķis ir segt juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas. Savukārt no Maksātnespējas likuma 11. panta otrās daļas, 169. un 170. panta izriet, ka maksātnespējas procesa izmaksas sastāv no administratora atlīdzības un maksātnespējas procesa izdevumiem, kuros ietilpst arī kārtējo nodokļu un nodevu maksājumi par laika posmu no dienas, kad pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process.

No minētā secināms, ka no maksātnespējas procesa depozīta ir sedzamas maksātnespējas procesa izmaksas, tostarp kārtējie nodokļu maksājumi.

Attiecībā uz jautājumu par administratora atlīdzībai paredzētās summas izmantošanu kārtējo nodokļu segšanai, norādāms, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 169. panta otrās daļas 2. punktu administratora atlīdzība ir 10 procenti no summas, kas paredzēta izmaksai kreditoriem, tas ir, no juridiskās personas maksātnespējas procesā iegūtajiem līdzekļiem atņemot maksātnespējas procesa izdevumus (tostarp tekošo nodokļu maksājumus). Līdz ar to

administratora atlīdzība juridiskās personas maksātnespējas procesā ir aprēķināma un sedzama no summas, kas paliek pēc visu izmaksu segšanas. Tādējādi administratora atlīdzība nevar tikt aprēķināta un tai nevar tikt paredzēti līdzekļi, pirms nav samaksāti kārtējie nodokļi.

[3,4] Atbilstoši Maksātnespējas likuma 64. pantam administrators lemj par parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanu pilnā vai ierobežotā apjomā, ja šīs darbības turpināšana ir ekonomiski pamatota, vai par tās izbeigšanu. Līdz ar to secināms, ka administrators pieņem lēmumu vai nu par saimnieciskās darbības turpināšanu, vai arī par izbeigšanu.

Iesniegumā norādīts, ka parādnieka saimnieciskā darbība bija izbeigta līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai, taču nav norādīts saimnieciskās darbības izbeigšanas pamats. Maksātnespējas administrācijas ieskatā, administratoram nav jālemj par saimnieciskās darbības turpināšanu vai izbeigšanu gadījumā, ja parādnieka saimnieciskā darbība bijusi izbeigta jau pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas. Minētais izriet no apstākļa, ka jau izbeigta saimnieciskā darbība nevar tikt turpināta, bet gan tikai atjaunota, ko, savukārt, Maksātnespējas likums juridiskās personas maksātnespējas procesa ietvaros neparedz.

Vienlaikus norādāms, ka Maksātnespējas likuma regulējums tieši nenosaka rakstveida formu attiecībā uz administratora lēmumu par parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanu vai izbeigšanu, kā arī neuzliek administratoram pienākumu nosūtīt šādu lēmumu kreditoriem vai jebkurām citām personām un institūcijām. Par minēto lēmumu administrators informē kreditorus un Maksātnespējas administrāciju savas darbības pārskatos.

Maksātnespējas likuma 85. pantā noteikts, ka pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administrators katru ceturksni sagatavo un elektroniski nosūta kreditoriem un Maksātnespējas administrācijai savas darbības pārskatu, kura veidlapu un tās aizpildīšanas kārtību nosaka Ministru kabinets. Savukārt saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr. 247 1. pielikuma ailes Nr. 7, 3. pielikuma ailes Nr. 7 un 5. pielikuma ailes Nr. 7 prasībām administratoram ir jāveic attiecīga atzīme gadījumos, kad maksātnespējīgās juridiskās personas saimnieciskā darbība tiek turpināta pilnā vai ierobežotā apmērā. Savukārt, ja šāda atzīme netiek veikta, prezumējams, ka parādnieka saimnieciskā darbība ir izbeigta.

Līdz ar to secināms, ka minētā, administratora darbības pārskatos norādāmā informācija, ir vienīgais veids, kādā kreditori tiek informēti par parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanu vai izbeigšanu. Tādējādi gadījumā, ja administrators nav pieņēmis lēmumu par parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanu pilnā vai ierobežotā apmērā (neturpina saimniecisko darbību), var secināt, ka administrators ir lēmis izbeigt parādnieka saimniecisko darbību.

[5] Saskaņā ar Komerclikuma 312. panta pirmās daļas 3. punktu kapitālsabiedrības darbība izbeidzas ar dalībnieku lēmumu, ar tiesas nolēmumu, uzsākot bankrota procedūru, izbeidzoties statūtos noteiktajam termiņam (ja sabiedrība bija dibināta uz noteiktu termiņu), sasniedzot statūtos noteiktos mērķus (ja sabiedrība bija dibināta noteiktu mērķu sasniegšanai) un citos likumā vai statūtos noteiktajos gadījumos. Sabiedrības darbības izbeigšana piesakāma ierakstīšanai komercreģistrā, pieteikumā norādot sabiedrības darbības izbeigšanas pamatu.

Maksātnespējas likums, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim, paredzēja trīs juridiskās personas maksātnespējas procesa risinājuma veidus, proti – izlīgumu, sanāciju un bankrotu. Minētā likuma 130. pantā noteikts, ka bankrots ir maksātnespējas procesa stāvokļa

risinājums, kas izpaužas kā finansiālo, tiesisko un organizatorisko pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus un likvidēt parādnieku.

Minētais sasaucas ar spēkā esošā Maksātnespējas likuma 4. pantā noteikto, ka juridiskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura ietvaros no parādnieka mantas tiek segti kreditoru prasījumi, lai veicinātu parādnieka saistību izpildi. Juridiskās personas maksātnespējas process tiek uzsākts ar dienu, kad tiesa ar nolēmumu pasludinājusi maksātnespējas procesu, un noris līdz dienai, kad tiesa pieņem lēmumu par maksātnespējas procesa izbeigšanu. Savukārt Maksātnespējas likuma 120. panta ceturrtā daļa nosaka administratora pienākumu piecu dienu laikā pēc tam, kad saņemts tiesas lēmums par procesa pabeigšanu, iesniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram pieteikumu par parādnieka izslēgšanu no attiecīgā reģistra, pievienojot valsts arhīva izziņu par parādnieka dokumentu nodošanu glabāšanā. Citus juridiskās personas maksātnespējas procesa risinājumus spēkā esošais Maksātnespējas likums neparedz, izņemot gadījumu, ja notiek pāreja no juridiskās personas maksātnespējas procesa uz TAP Maksātnespējas likuma XIX nodaļā noteiktajā kārtībā.

Tādējādi secināms, ka spēkā esošajā Maksātnespējas likumā iekļautā juridiskās personas maksātnespējas procesa definīcija un tā ietvaros veicamās darbības pēc būtības atbilst Maksātnespējas likumā, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim, noteiktajai parādnieka bankrota procedūras definīcijai un tās ietvaros veicamajām darbībām.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka ne visos gadījumos kapitālsabiedrības darbība izbeidzas līdz ar attiecīgās sabiedrības maksātnespējas procesa pasludināšanu. Piemēram, administratoram pieņemot lēmumu par parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanu, kapitālsabiedrības darbība netiek izbeigta, taču neatjaunojas parādnieka pārvaldes institūciju darbība, kas tiek apturēta pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 63. panta pirmās daļas 2. punktu, un parādnieka pārvaldīšanu veic administrators.

Ņemot vērā minēto, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, Komerclikuma 312. panta pirmās daļas 3. punkts (bankrota procedūras uzsākšana kā kapitālsabiedrības darbības izbeigšanās pamats) nav piemērojams juridiskās personas maksātnespējas procesam spēkā esošā Maksātnespējas likuma izpratnē. Savukārt no Maksātnespējas likuma 64. panta pirmās daļas 2. punkta izriet, ka jautājuma par parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanu vai izbeigšanu izlemšanu likumdevējs ir nodevis administratora kompetencē.

Maksātnespējas administrācijas ieskatā, konkrētajā gadījumā nav nozīmes apstāklim, ka parādnieka maksātnespējas process beigsies ar likvidāciju un izslēgšanu no komercreģistra.

[6] Maksātnespējas likuma 6. panta 3. punktā definētais patvaļas aizlieguma princips liedz kreditoram veikt individuālas darbības, kas nodara kaitējumu kreditoru kopuma interesēm. Gadījumā, ja, administratora ieskatā, kreditors ir veicis darbības, kuru rezultātā nepamatoti palielinājušās parādnieka maksātnespējas procesa izmaksas, tādējādi nodarot kaitējumu kreditoru kopuma interesēm, administratoram ir tiesības pret attiecīgo kreditoru celt prasību par zaudējumu atlīdzināšanu.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 168. panta pirmajai daļai juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas sedz no parādnieka mantas.

Maksātnespējas likums neparedz administratora tiesības patvaļīgi samazināt kreditoram izmaksājamo summu, maksātnespējas procesa izmaksas sedzot no konkrētam kreditoram izmaksājamiem līdzekļiem.

[7] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 81. panta otro daļu administratoram ir pienākums ziņot kreditoriem par jautājumiem, kuriem ir nozīme juridiskās personas maksātnespējas procesa norisē.

Maksātnespējas administrācijas ieskatā, apstākļi, kuru dēļ parādnieka maksātnespējas procesu nav iespējams pabeigt likumā noteiktajā termiņā, ir uzskatāmi par nozīmīgiem, un par tiem ir informējami kreditori.

[2,8] Atkārtoti informējam, ka Maksātnespējas administrācija nav tiesīga vērtēt VID rīcību.

Gadījumā, ja, administratora ieskatā, VID rīcība ir bijusi prettiesiska, tā ir apstrīdama Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā kā iestādes faktiskā rīcība.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 91. panta pirmajai daļai persona, kura uzskata, ka iestādes plānotā vai jau iesāktā faktiskā rīcība aizskar vai var aizskart šīs personas tiesības vai tiesiskās intereses, var vērsties iestādē ar iesniegumu par iestādes nodoma mainīšanu attiecībā uz šo faktisko rīcību.

No iesnieguma un tai pievienotajiem dokumentiem izriet, ka ar sūdzību administrators vērsies VID ar lūgumu atzīt par prettiesisku VID amatpersonu rīcību attiecībā uz izpildu dokumenta izdošanu par naudas līdzekļu bezstrīdus piedziņu no parādnieka. Savukārt ar lēmumu minētā sūdzība noraidīta.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 91. panta otro daļu lēmumu par iestādes faktisko rīcību persona var apstrīdēt un pārsūdzēt kā administratīvo aktu.

No iesnieguma izriet administratora nodoms lēmumu pārsūdzēt administratīvajā rajona tiesā.

Saskaņā ar Tiesu informatīvajā sistēmā pieejamajiem datiem 2018. gada 31. janvārī Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā pieņemta sūdzība par lēmumu un ierosināta lieta. Līdz ar to secināms, ka VID rīcības tiesiskums tiks izvērtēts tiesā.

4. FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

4.1. Fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšana

Par fiziskās personas maksātnespējas procesu⁵¹

Kā ierosināt fiziskās personas maksātnespējas procesu?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 127. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības.

---

⁵¹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 11. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2018/42

Nodokļu maksātāja statusa esamība apliecina fiziskās personas saikni ar Latvijas Republiku. Termins "nodokļu maksātājs" tiek detalizētāk skaidrots likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. pantā. Proti, Latvijas Republikas likumos noteiktos nodokļus (nodevas) maksā iekšzemes nodokļu maksātāji (rezidenti) un ārvalstu nodokļu maksātāji (nerezidenti). Nodokļu likumos fiziskā persona tiks uzskatīta par rezidentu, ja: 1) šīs personas deklarētā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā vai 2) šī persona uzturas Latvijas Republikā 183 dienas vai ilgāk jebkurā 12 mēnešu periodā, kas sākas vai beidzas taksācijas gadā, vai 3) šī persona ir Latvijas pilsonis, ko ārzemēs nodarbina Latvijas Republikas valdība. Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 1. panta 4. punktu nodokļu maksātāji ir Latvijas Republikas vai ārvalstu fiziskās un juridiskās personas, kas veic ar nodokli apliekamas darbības vai kam ir garantēts ienākums nākotnē.

Tādējādi normatīvajos aktos nav noteikta prasība, ka personai faktiski ir jāizdara nodokļu maksājumi, bet gan jāveic ar nodokli apliekamas darbības, lai tā būtu uzskatāma par fiziskās personas maksātnespējas procesa subjektu. Līdz ar to, lai atzītu personu par maksātnespējas procesa subjektu Maksātnespējas likuma 127. panta pirmās daļas izpratnē, pietiek konstatēt, ka personai ir rezidenta statuss atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. panta otrās daļas 1., 2. vai 3. punktam.

Persona, kas nav guvusi ienākumus sešus mēnešus pirms maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas tiesā, automātiski nodokļu likumdošanas izpratnē nezaudē Latvijas Republikas nodokļu maksātāja statusu un minētais apstāklis vien nevar būt par pamatu tiesnesim atteikt pieņemt pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 129. panta pirmo daļu, parādniekam var piemērot fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja ir kāda no šādām fiziskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm: 1) šai personai nav iespēju nokārtot parādsaistības, kurām iestājies izpildes termiņš, un parādsaistības kopā pārsniedz 5000 *euro*; 2) sakarā ar pierādāmiem apstākļiem šai personai nebūs iespējams nokārtot parādsaistības, kuru izpildes termiņš iestāsies gada laikā, un parādsaistības kopā pārsniedz 10 000 *euro*.

Ir svarīgi uzsvērt, ka parādniekam jāspēj objektīvi pamatot, kāpēc tas nevarēs nokārtot savas parādsaistības. Pie šādiem apstākļiem lielākoties pieder apsvērums, ka personai no viņas gribas neatkarīgu iemeslu dēļ nav tāda materiālā stāvokļa – mantas un ienākumu, kas ļautu saprātīgā termiņā pildīt uzņemtās saistības. Šim izvērtējumam – nesamērībai starp parādu un parādnieka mantu, ienākumiem – ir jābūt pierādāmam un pamatotam, tomēr jānorāda, ka lēmumu pieņem tiesa, lemjot, vai konkrētā fiziskā persona ir atzīstama par maksātnespējīgu.

Norādāms, ka fiziskās personas maksātnespējas procesu var piemērot tikai tādai personai, uz kuru neattiecas kāds no Maksātnespējas likuma 130. pantā noteiktajiem ierobežojumiem.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.²² panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas procesa lietu atbilstoši parādnieka pieteikumam izskata tiesa pēc parādnieka deklarētās dzīvesvietas, kas parādniekam bija reģistrēta trīs mēnešus pirms pieteikuma iesniegšanas tiesā, bet, ja tādas nav, – dzīvesvietas.

Fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikums sagatavojams atbilstoši Civilprocesa likuma 363.²³ panta pirmajā daļā noteiktajam.

Civilprocesa likuma 363.²³ panta otro daļa noteic, ka maksātnespējas procesa

pieteikumam pievieno dokumentus, kas apstiprina valsts nodevas un citu tiesas izdevumu samaksu likumā noteiktajā kārtībā un apmērā, fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta samaksu un apstākļus, uz kuriem pieteikums pamatots.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 3. punktam maksājama valsts nodeva 70 *euro* apmērā. Valsts nodeva pārskaitāma uz attiecīgo Valsts kases kontu pirms maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas, kā iemaksas mērķi norādot informāciju maksātnespējas pieteikuma identificēšanai. Maksātnespējas pieteikumam pievieno valsts nodevas samaksu apliecināšu dokumentu, pretējā gadījumā maksātnespējas pieteikums tiks atstāts bez virzības.

Papildus valsts nodevai saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.²³ panta otrās daļas 2. punktu un Maksātnespējas likuma 129. panta otro daļu fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas priekšnoteikums ir fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., 860 *euro*, Maksātnespējas administrācijas speciāli izveidotā Valsts kases kontā.

Judikatūrā nostiprināta atziņa, ka tiesai jāaprobežojas ar formālu Maksātnespējas likuma 129. panta pirmajā daļā noteikto maksātnespējas pazīmju konstatējumu. Atbilstoši Civilprocesa likuma 363.²⁷ pantam tiesa fiziskās personas maksātnespējas procesa lietu izskata rakstveida procesā septiņu dienu laikā no tās ierosināšanas dienas un pasludina maksātnespējas procesu, ja tā konstatē, ka parādniekam ir iepriekš minētā maksātnespējas pazīme un pēdējo 10 gadu laikā nav pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process, kura ietvaros dzēstas saistības, un iesniedzējs ir samaksājis valsts nodevu par fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu un fiziskās personas maksātnespējas procesa depozītu.

Fiziskās personas maksātnespējas process sastāv no divām secīgām procedūrām: bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras. Bankrota procedūras laikā tiek realizēta visa parādnieka manta, un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai, savukārt saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem, bet jebkurā gadījumā novirzāmo ienākumu apmērs nevar būt mazāks par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās algas, proti, 143,33 *euro*.

Papildus informējam, ka Maksātnespējas administrācijas tīmekļa vietnē http://www.mna.gov.lv/faili/pub_59.pdf ir pieejams Maksātnespējas administrācijas apskats par fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumiem⁵²

Saskaņā ar Maksātnespējas likumu maksātnespējas procesu nevar piemērot personai, kurai pēdējo piecu gadu laikā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas vai fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā ir stājies spēkā kompetentas institūcijas nolēmums krimināllietā, ar kuru konstatēts, ka parādnieks ir izvairījies no nodokļu samaksas.

Vai var uzsākt maksātnespējas procesu, ja ir pagājuši vairāk nekā pieci gadi?

---

⁵² Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 16. maija vēstule Nr. 1-49n/2018/49

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 5. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju. Maksātnespējas likumā norādīts, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt jebkura fiziska persona, kas Maksātnespējas likuma 127. panta izpratnē pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības – nav iespēju nokārtot parādsaistības, kurām jau iestājies izpildes termiņš. Savukārt Maksātnespējas likuma 130. pantā noteikti ierobežojumi fiziskās personas maksātnespēja procesa piemērošanai (turpmāk – Ierobežojumi). Ierobežojumu mērķis ir nodrošināt, ka no saistībām tiek atbrīvoti vienīgi labticīgi un godprātīgi parādnieki. Proti, cita starpā likumdevējs noteicis, ka gadījumā, ja personai pēdējo piecu gadu laikā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas vai fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā ir stājies spēkā kompetentas institūcijas nolēmums krimināllietā, ar kuru konstatēts, ka parādnieks ir izvairījies no nodokļu samaksas, šai personai nav piemērojams fiziskās personas maksātnespējas process Līdz ar to gadījumā, ja tiek konstatēti minētie apstākļi, fiziskās personas maksātnespējas procesu nepiemēro vai pārtrauc, ja tas jau ir uzsākts.

Ievērojot minēto, secināms, ka personai, uz kuru nav attiecināmi Ierobežojumi, piemēram, kopš nolēmuma krimināllietā (ar kuru konstatēta izvairīšanās no nodokļu samaksas) pagājuši vairāk nekā pieci gadi, ir tiesības paļauties, ka attiecībā uz viņu nepastāv šķēršļi fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanai.

Vienlaikus jāuzsver, ka Ierobežojumu piemērošana ir tiesas kompetencē (Civilprocesa likuma 363.²⁷ panta pirmā daļa), līdz ar to vērtējumu par norādīto situāciju var sniegt vienīgi tiesa. Fiziskās personas maksātnespējas process sastāv secīgi no bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras. Savukārt no Civilprocesa likuma 363.³⁶ panta pirmās daļas 3. punkta izriet tiesas kompetence izvērtēt Ierobežojumu esamību vai neesamību visā fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā. Piemēram, Maksātnespējas likuma 150. panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesa izbeidz bankrota procedūru, vienlaikus izbeidzot fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja parādniekam ir konstatēti Ierobežojumi.

Papildus Maksātnespējas administrācija vērs uzmanību, ka gadījumā, ja maksātnespējas process tiek pasludināts, pēc saistību dzēšanas procedūras izbeigšanas netiek dzēsti prasījumi par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā un Krimināllikumā paredzētajiem sodiem, kā arī kompensācija par radīto kaitējumu. Minētie prasījumi nenoilgst. Šādu regulējumu paredz Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtais daļas 4. punkts un Maksātnespējas likuma 141. panta 1.¹ daļa.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa ierosināšanu⁵³

⁵³ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 26. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/25

Kā parādniekam, kurš šobrīd dzīvo ārvalstīs un saņem attiecīgajā valstī noteikto minimālo mēnešalgu, ierosināt fiziskās personas maksātnespējas procesu?

Papildus norādīts, ka pārmērīgās parādsaistības radās, jo no parādnieka tika nelikumīgi iegūti viņa personas dati, lai trešās personas uz parādnieka vārda varētu paņemt kredītus no krājaizdevu sabiedrībām (t.i., no nebanku kreditoriem).

Ņemot vērā, ka iesniegumā norādīts, ka parādnieks šobrīd dzīvo ārvalstīs, nepieciešams izvērtēt, vai fiziskās personas maksātnespējas process ir ierosināms Latvijā. Iesniegumā nav norādīts, kurā valstī parādnieks šobrīd dzīvo, bet, sagatavojot atbildi uz iesniegumā minēto jautājumu, pieņemam, ka parādnieks šobrīd dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 5. panta pirmo daļu tiesa izspriež civillietas saskaņā ar likumiem un citiem normatīvajiem aktiem, Latvijas Republikai saistošiem starptautiskajiem līgumiem un Eiropas Savienības tiesību normām. Šā panta trešā daļa noteic, ka, ja attiecīgo tiesību jautājumu regulē Eiropas Savienības tiesību normas, kas ir tieši piemērojamas Latvijā, Latvijas likumu piemēro, ciktāl to pieļauj Eiropas Savienības tiesību normas.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija regulas (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām (turpmāk – Regula) preambulas 9. apsvērumā noteikts, ka šī regula būtu jāpiemēro maksātnespējas procedūrām neatkarīgi no tā, vai parādnieks ir fiziska persona, juridiska persona, komersants vai privātpersona. Saskaņā ar Regulas preambulas 23. apsvērumu galveno maksātnespējas procedūru var sākt dalībvalstī, kur ir parādnieka galveno interešu centrs.

Regulas 3. panta 1.punktā noteikts, ka tās dalībvalsts tiesas, kuras teritorijā atrodas parādnieka galveno interešu centrs, piekritībā ir sākt maksātnespējas procedūru. Civilprocesa likuma 363.²² panta otrajā daļā noteikts, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa lieta attiecībā uz Regulas 3. panta 1. punktā minēto maksātnespējas procedūru uzsākšanu izskatāma Latvijas Republikā, ja parādnieka galveno interešu centrs atrodas Latvijas Republikā.

Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas atziņām jēdziens parādnieka "galveno interešu centrs" ("*centre of debtor's main interests*" – COMI) Regulas 3. panta 1. punkta izpratnē ir Regulai raksturīgs jēdziens, kuram ir patstāvīga nozīme un kurš tādējādi ir jāinterpretē vienvēidīgi, neatkarīgi no valstu tiesību aktiem. Lai gan jēdziena "galveno interešu centrs" definīcija Regulā nav sniegta, tā darbības joma tomēr ir izskaidrota Regulas preambulas 28. apsvērumā. Proti, īpaša uzmanība būtu jāvelta kreditoriem un viņu priekšstatam par to, kur parādnieks pārvalda savas intereses. No minētā izriet, ka galveno interešu centrs ir identificējams atkarībā no trešajām personām objektīviem un pārbaudāmiem kritērijiem. Šī objektivitāte un pārbaudes iespēja trešajām personām ir vajadzīga tiesiskās drošības un paredzamības nodrošināšanai attiecībā uz piekritīgās tiesas noteikšanu, lai sāktu galveno maksātnespējas procedūru (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2006. gada 2. maija sprieduma lietā Nr. 341/04 Eurofood IFSC Ltd. 31. un 33. paragrāfu*).

Ņemot vērā minēto, dzīvesvietas deklarēšana noteiktā valstī automātiski nerada pastāvīgu saikni ar attiecīgo vietu. Turklāt attiecīgo valstu kreditori, kuri nav pazīstami ar deklarēšanās sistēmu, var nebūt informēti par deklarētās mītnesvietas nozīmi. Tādējādi mītnesvietas deklarēšana pati par sevi neļauj izdarīt pieņēmumu par parādnieka galveno interešu centru

(sk. Autoru kolektīvs. *Efektīva Eiropas Savienības tiesību aktu pārrobežu tiesiskās sadarbības jomā civillietās izstrāde, pārņemšana, ieviešana un piemērošana (Latvijā, Ungārijā, Vācijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē). Rekomendācijas un vadlīnijas. Rīgā: 2015. gada 1. marts. 286. paragrāfs*). Pie līdzīga secinājuma nonāca arī Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija, nosakot, ka dzīvesvietas deklarēšana un reģistrēšanās kā nodokļu maksātājam pati par sevi nerada pamatu atzīt, ka parādnieka galvenais interešu centrs ir Latvijas Republika (sk. *Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2013. gada 17. oktobra lēmumu lietā CA-3917-13/30*).

Tādējādi tiesai parādnieka galvenais interešu centrs būtu jānosaka, ievērojot kreditoru intereses. Proti, ir jāņem vērā, ka maksātnespējas procesa tiesvedības vešana administratīvajā teritorijā, kurā parādnieks faktiski ir veicis savas ekonomiskās aktivitātes, ir svarīga, lai nodrošinātu ērtu piekļuvi tiesai procesā visām ieinteresētajām personām (t.sk. kreditoriem), kuru atrašanās vieta parasti ir tuvu parādnieka "galveno interešu centram" (sk. *Kurzemes apgabaltiesas 2016. gada 14. oktobrī lēmumu lietā Nr. CA-0544-16/11*). Tādējādi tiesai, nosakot parādnieka galveno interešu centru, jāvērtē uzkrāto parādsaistību apjoms katrā dalībvalstī, jo citādi nebūtu iespējams sasniegt Maksātnespējas likuma 5. panta pirmajā daļā definēto fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķi – pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam atjaunot maksāspēju.

Papildus vēršam uzmanību uz Regulas preambulas 5. apsvērumu, kas noteic, ka pareizas iekšējā tirgus darbības labad ir jāizvairās no personu stimulēšanas pārvietot aktīvus vai tiesvedību no vienas dalībvalsts uz citu nolūkā iegūt labvēlīgāku tiesisko statusu (labvēlīgākās tiesas piekritības izvēle). Citiem vārdiem sakot, kompetentā tiesa nevar tikt noteikta atkarībā no tā, kur parādniekam tas ir izdevīgāk vai ērtāk.

Norādām, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.²² panta otro daļu fiziskās personas galveno interešu centru nosaka tiesa, izvērtējot katras konkrētās lietas apstākļus.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 127. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības. Būtībā nodokļu maksātāja statusa esamība apliecina fiziskās personas saikni ar Latvijas Republiku.

Termins "nodokļu maksātājs" tiek detalizētāk skaidrots likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. pantā. Proti, Latvijas Republikas likumos noteiktos nodokļus (nodevas) maksā iekšzemes nodokļu maksātāji (rezidenti) un ārvalstu nodokļu maksātāji (nerezidenti). Norādām, ka nodokļu likumos fiziskā persona tiks uzskatīta par rezidentu, ja: 1) šīs personas deklarētā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā vai 2) šī persona uzturas Latvijas Republikā 183 dienas vai ilgāk jebkurā 12 mēnešu periodā, kas sākas vai beidzas taksācijas gadā, vai 3) šī persona ir Latvijas pilsonis, ko ārzemēs nodarbina Latvijas Republikas valdība. Nodokļu maksātāja piesaiste pie noteiktas valsts nozīmē to, ka uz personu attiecināmi konkrētas valsts rezidentam piemērojamie nodokļu maksāšanas noteikumi un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. panta otrās daļas 1., 2. vai 3. punkts. Nodokļu maksātāja statusu apliecina VID izziņa par to, ka konkrēta persona ir reģistrēta nodokļu maksātāju reģistrā.

Persona, kas Latvijā nav guvusi ienākumus sešus mēnešus pirms maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas tiesā, automātiski nodokļu likumdošanas izpratnē nezaudē Latvijas Republikas nodokļu maksātāja statusu un minētais apstāklis vien nevar būt par pamatu

tiesnesim atteikt pieņemt pieteikumu par personas maksātnespējas procesa pasludināšanu. Tādējādi, ja, piemēram, Jūsu deklarētā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā, tad Jūs esat uzskatāms par Latvijas Republikas nodokļu maksātāju saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. panta otrās daļas 1. punktu.

Vēršam uzmanību, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 127. panta pirmo daļu un 129. panta pirmo daļu parādniekam – Latvijas Republikas nodokļu maksātājam, var piemērot fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja ir kāda no šādām fiziskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm: šai personai nav iespēju nokārtot parādsaistības, kurām iestājies izpildes termiņš, un parādsaistības kopā pārsniedz 5 000 *euro* vai sakarā ar pierādāmiem apstākļiem šai personai nebūs iespējams nokārtot parādsaistības, kuru izpildes termiņš iestāsies gada laikā, un parādsaistības kopā pārsniedz 10 000 *euro*. Tāpat norādām, ka fiziskās personas maksātnespējas procesu var piemērot tikai tādai personai, uz kuru neattiecas kāds no Maksātnespējas likuma 130. pantā noteiktajiem ierobežojumiem.

Fiziskās personas maksātnespējas pieteikums ir iesniedzams tiesā pēc parādnieka deklarētās dzīvesvietas.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.²³ panta otro daļu maksātnespējas procesa pieteikumam pievieno dokumentus, kas apstiprina valsts nodevas un citu tiesas izdevumu samaksu likumā noteiktajā kārtībā un apmērā, fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta samaksu un apstākļus, uz kuriem pieteikums pamatots.

Valsts nodevu 71,14 *euro* apmērā fiziskajai personai jāiemaksā, pārskaitot uz attiecīgo Valsts kases kontu pirms maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas, kā iemaksas mērķi norādot informāciju maksātnespējas pieteikuma identificēšanai (sk. <https://tiesas.lv/informacija-par-tiesu-kontiem>). Maksātnespējas pieteikumam pievieno valsts nodevas samaksu apliecinājošu dokumentu, pretējā gadījumā maksātnespējas pieteikums tiks atstāts bez virzības.

Papildus tiesas izdevumiem saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.²³ panta otrās daļas 2.punktu un Maksātnespējas likuma 129. panta otro daļu fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas priekšnoteikums ir fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā (t.i., 860 *euro*) Maksātnespējas administrācijas deponēto līdzekļu kontā Valsts kasē (sk. <http://www.mna.gov.lv/lv/rekviziti/>).

Atbilstoši Civilprocesa likuma 363.²⁷ panta otrajai daļai tiesa pasludina fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja tā konstatē, ka parādniekam ir iepriekš minētā maksātnespējas procesa pazīme un pēdējo 10 gadu laikā nav pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process, kura ietvaros dzēstas saistības, un iesniedzējs ir samaksājis valsts nodevu par maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu un maksātnespējas procesa depozītu.

Jāņem vērā, ka fiziskās personas maksātnespējas process sastāv no divām secīgām procedūrām: bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras. Bankrota procedūras laikā tiek realizēta visa parādnieka manta, un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai, savukārt saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem, bet jebkurā gadījumā novirzāmo ienākumu apmērs nevar būt mazāks par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās algas.

Tādējādi pēc bankrota procedūras pabeigšanas parādniekam jānodrošina, lai kreditoru

prasījumu apmierināšanai ik mēnesi tiek novirzīta vismaz viena trešdaļa no valstī noteiktās minimālās algas (t.i., vismaz 143,33 *euro*). Vienlaicīgi jānorāda, ka arī bezdarbnieka pabalsts, invaliditātes pensija u.tml. ir atzīstami par ienākumiem fiziskās personas maksātspējas procesā, līdz ar to arī no tiem var novirzīt vienu trešdaļu kreditoru prasījumu segšanai, bet ne mazāk kā vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās algas. Maksātspējas process nenosaka, ka parādniekam jābūt nodarbinātam, tomēr tajā pašā laikā ir noteikts, ka personai nepieciešams gūt ienākumus. Kaut arī ienākumu neesamība pati par sevi nav šķērslis fiziskās personas maksātspējas procesa pasludināšanai, tomēr tajā pašā laikā ienākumu gūšana ir priekšnoteikums saistību dzēšanas procedūras piemērošanai un tādējādi arī sekmīgai fiziskās personas maksātspējas procesa pabeigšanai. Pretējā gadījumā parādniekam saistību dzēšanas procedūra var netikt piemērota vai parādnieks var netikt atbrīvots no fiziskās personas saistību dzēšanas plānā norādītajām atlikušajām saistībām, ja viņš nav veicis saistību dzēšanas plānā noteiktās darbības.

Attiecībā uz iesniegumā norādīto, ka no parādnieka tika nelikumīgi iegūti viņa personas dati, lai trešās personas uz parādnieka vārda varētu paņemt kredītus no krājaizdevu sabiedrībām (t.i., no nebanku kreditoriem), norādām turpmāko.

Krimināllikuma 193. pantā ir paredzēta kriminālatbildība par nelikumīgām darbībām ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem, un Krimināllikuma 193.¹ pantā – par datu, programmatūras un iekārtu iegūšanu, izgatavošanu, izplatīšanu, izmantošanu un glabāšanu nelikumīgām darbībām ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem. Finanšu digitālā identitāte ir dati, kuri nepieciešami, lai persona varētu izmantot sev turējumā nodoto maksāšanas līdzekli vai maksāšanas pakalpojumu un attiecīgi Krimināllikuma 193. pants un 193.¹ pants paredz kriminālatbildību par šādu datu nelikumīgu izmantošanu.⁵⁴ Tādējādi Jūs kā noziedzīga nodarījuma rezultātā cietusī persona varat iesniegt iesniegumu izmeklēšanas iestādei, prokuratūrai vai tiesai par ziņām, kas norāda uz iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu (Kriminālprocesa likuma 369. panta pirmā un otrā daļa).

Vienlaikus jāņem vērā, ka atbilstoši Krimināllikuma 56. panta pirmajai daļai personu nevar saukt pie kriminālatbildības, ja no dienas, kad tā izdarījusi Krimināllikuma 193.¹ pantā minēto noziedzīgu nodarījumu, pagājuši pieci gadi, bet no dienas, kad tā izdarījusi Krimināllikuma 193. pantā minēto noziedzīgo nodarījumu – desmit gadi.

Par fiziskās personas maksātspējas procesu⁵⁵

Kādi dokumenti nepieciešami un cik jāmaksā, lai pieteiktu fiziskās personas maksātspējas procesu?

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.²³ panta otro daļu maksātspējas procesa pieteikumam pievieno dokumentus, kas apstiprina valsts nodevas un citu tiesas izdevumu samaksu likumā noteiktajā kārtībā un apmērā, fiziskās personas maksātspējas procesa

⁵⁴ Ķinis U. Krimināllikuma 193. un 193.¹ panta piemērošanas teorētiskās un praktiskās problēmas. Jurista Vārds, 2015. gada 17. februāris, Nr. 7 (859).

⁵⁵ Maksātspējas administrācijas 2018. gada 24. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2018/48

depozīta samaksu un apstākļus, uz kuriem pieteikums pamatots.

Civilprocesa likuma 363.²³ panta otrās daļas 3. punkts nosaka, ka maksātnespējas pieteikumam jāpievieno dokumenti, kas apstiprina apstākļus, uz kuriem pieteikums pamatots. Tas nozīmē, ka visi maksātnespējas pieteikumā norādītie fakti ir jāpamato ar dokumentiem un tie jāpievieno maksātnespējas pieteikumam, lai tiesa varētu pārliecināties par minēto faktu pastāvēšanu.

Piemēram, tiesā ir jāiesniedz izziņas, kas apliecina, ka attiecībā uz konkrēto fizisko personu var piemērot maksātnespējas procesu, proti, Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra izziņa, kas apstiprina, ka fiziskā persona nav individuālais komersants un atbilst maksātnespējas procesa subjektam; pierādījumi, kas apliecina, ka fiziskā persona sešu mēnešu laika periodā pirms maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs (izziņa no VID).

Tāpat iesakām pieteikumam pievienot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes izziņu par personas deklarēto adresi, kas pierāda, ka fiziskajai personai ir tiesības vērsties konkrētajā tiesā, kā arī apliecina tiesisko saikni ar Latvijas Republiku.

Norādām, ka tiesas savā praksē bieži pieprasa iesniegt izziņas, kas liecina par fiziskās personas mantisko stāvokli, proti, izziņas no publiskiem reģistriem, kas apliecina, vai uz fiziskās personas vārda ir reģistrēti transportlīdzekļi vai kustams/nekustams īpašums, vai tai pieder kāda uzņēmuma kapitāldaļa, utt. (izziņas no zemesgrāmatu nodaļas vai Tiesu administrācijas par fiziskajai personai piederošiem īpašumiem, CSDD izziņa, nepieciešamības gadījumā – izziņa no Valsts tehniskās uzraudzības aģentūras, Latvijas Centrālā depozitārija).

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 363.²³ pantu, maksātnespējas procesa pieteikums tiesai ir iesniedzams vienā eksemplārā.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanu trūcīgām un/vai maznodrošinātām personām⁵⁶

Vai, ierosinot fiziskās personas maksātnespējas procesu, ir iespējami atvieglojumi sakarā ar maznodrošinātas un/vai trūcīgas personas statusu?

[1] Par personas atbrīvošanu no tiesas izdevumiem par maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu norādām, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 43. panta ceturtajai daļai tiesa vai tiesnesis, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, pilnīgi vai daļēji atbrīvo to no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, kā arī atliek valsts ienākumos piespriesto tiesas izdevumu samaksu vai sadala to termiņos (tiesas izdevumos ietilpst valsts nodeva, kancelejas nodeva un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi). Tātad personai vienlaikus ar prasības pieteikuma iesniegšanu jālūdz tiesu to atbrīvot no tiesas izdevumu samaksas, sniedzot ziņas par savu mantisko stāvokli un pievienojot arī attiecīgus pierādījumus. Piemēram, ja personai ir piešķirts trūcīgas vai maznodrošinātas personas statuss, šīs ziņas noteikti ir jāsniedz tiesai, norādot, ka pašvaldība pirms attiecīgā statusa piešķiršanas ir vispusīgi izvērtējusi personas

⁵⁶ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 20. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/22

mantisko stāvokli. Tajā pašā laikā jāņem vērā, ka atbrīvošana no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos ir paredzēta tikai izņēmuma gadījumos, kad tiešām tiek konstatēti tādi apstākļi, kas liecina, ka konkrētās fiziskās personas mantiskais stāvoklis neļauj tai īstenot tiesības uz tiesu likumā noteiktā valsts nodevas lieluma dēļ.

Papildus tiesas izdevumiem saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.²³ panta otrās daļas 2. punktu un Maksātnespējas likuma 129. panta otro daļu fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas priekšnoteikums ir fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā (t.i., 860 *euro*) Maksātnespējas administrācijas deponēto līdzekļu kontā Valsts kasē (sk. <http://www.mna.gov.lv/lv/rekviziti/>), maksājuma rīkojumā norādot vārdu, uzvārdu un personas kodu.

Maksātnespējas procesa depozīta mērķis ir veicināt tādu maksātnespējas procesu uzsākšanu, kuros ir iespējams īstenot Maksātnespējas likuma 5. pantā ietvertu fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķi – pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 129. panta otro un trešo daļu fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa ir fiziskās personas maksātnespējas procesa priekšnoteikums un tas ir izmantojams, lai segtu administratora atlīdzību. Maksātnespējas likums vai citi normatīvie akti neparedz personai iespēju pilnīgi vai daļēji tikt atbrīvotai no fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta samaksas.

Ņemot vērā minēto, fiziskā persona neatkarīgi no sava mantiskā stāvokļa no fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksas netiek atbrīvota. Attiecīgi personas nespēja iemaksāt maksātnespējas procesa depozītu divu minimālo mēnešalgu apmērā ir uzskatāms par šķērslī maksātnespējas procesa uzsākšanai.

[2] Attiecībā uz fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērojamību iesniegumā minētajos faktiskajos apstākļos, norādām turpmāko.

Fiziskās personas maksātnespējas process sastāv no divām secīgām procedūrām: bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras. Bankrota procedūras laikā tiek realizēta visa parādnieka manta, un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai, savukārt saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem, bet jebkurā gadījumā novirzāmo ienākumu apmērs nevar būt mazāks par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās algas. Tādējādi pēc bankrota procedūras pabeigšanas parādniekam jānodrošina, lai kreditoru prasījumu apmierināšanai ik mēnesi tiktu novirzīta vismaz viena trešdaļa no valstī noteiktās minimālās algas (t.i., vismaz 143,33 *euro*).

Maksātnespējas likumā nav noteikts, ka parādniekam jābūt nodarbinātam, tomēr tajā pašā laikā ir noteikts, ka personai nepieciešams gūt ienākumus. Jānorāda, ka arī bezdarbnieka pabalsts, invaliditātes pensija u. tml. ir atzīstami par ienākumiem fiziskās personas maksātnespējas procesā, līdz ar to arī no tiem var novirzīt vienu trešdaļu kreditoru prasījumu segšanai.

Līdz ar to personai ir jāizvērtē, vai viņa ik mēnesi no saviem ienākumiem spēs novirzīt vismaz 143,33 *euro* kreditoru prasījumu segšanai saistību dzēšanas procedūras laikā.

Par fiziskās personas maksātnespējas subjektu⁵⁷

Vai persona var uzsākt maksātnespējas procesu, ja pēdējos sešus mēnešus nav bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs?

Civilprocesa likuma 363.²⁵ panta trešajā daļā noteikti divi priekšnosacījumi, kuru neesamības gadījumā tiesa lemj par atteikšanos pieņemt maksātnespējas procesa pieteikumu, proti, ja parādnieks nav fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts un ja parādnieks nav iemaksājis fiziskās personas maksātnespējas procesa depozītu.

Maksātnespējas likuma 127. panta pirmajā daļā noteikts, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un tai ir finansiālas grūtības. Būtībā nodokļu maksātāja statusa esamība apliecina fiziskās personas saikni ar Latvijas Republiku.

Jānorāda, ka Maksātnespējas likumā nav paredzēts, kāda veida nodokļi fiziskai personai būtu jāmaksā, jo tā var būt gan iedzīvotāju ienākuma, gan nekustamā īpašuma, gan cita nodokļa maksātājs.

Termins "nodokļu maksātājs" tiek detalizētāk skaidrots likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. pantā. Proti, Latvijas Republikas likumos noteiktos nodokļus (nodevas) maksā iekšzemes nodokļu maksātāji (rezidenti) un ārvalstu nodokļu maksātāji (nerezidenti).

Par rezidentu nodokļu likumos tiks uzskatīta tā fiziskā persona, ja: 1) šīs personas deklarētā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā vai 2) šī persona uzturas Latvijas Republikā 183 dienas vai ilgāk jebkurā 12 mēnešu periodā, kas sākas vai beidzas taksācijas gadā, vai 3) šī persona ir Latvijas pilsonis, ko ārzemēs nodarbina Latvijas Republikas valdība. Nodokļu maksātāja piesaiste pie noteiktas valsts nozīmē to, ka uz personu attiecināmi konkrētas valsts rezidentam piemērojamie nodokļu maksāšanas noteikumi un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. panta otrās daļas 1., 2. vai 3. punkts. Nodokļu maksātāja statusu apliecina VID izziņa par to, ka konkrētā persona ir reģistrēta nodokļu maksātāju reģistrā.

Vienlaikus norādāms, ka "nodokļu maksātāja fakta konstatācija nav atkarīga no tā, vai attiecīgais nodokļu maksātājs pilda likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.pantā noteiktos pienākumus (maksā nodokļus), t.i., noteikto pienākumu nepildīšana viņu neatbrīvo no nodokļu maksātāja statusa" (*sk. G. Bērziņa pēcvārdu J. Āboliņa rakstam "Fiziskās personas maksātnespējas procesa atsevišķi tiesiskie aspekti", Jurista Vārds, 15.02.2011. Nr. 7 (654)*). No kā secināms, ka likumā "Par nodokļiem un nodevām" noteikto pienākumu nepildīšana nevar būt par iemeslu maksātnespējas procesa pieteikuma noraidīšanai, ja attiecībā uz konkrēto personu izpildās likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. panta otrās daļas 1., 2. vai 3. punktā noteiktais.

Ievērojot minēto, par fiziskās personas maksātnespējas subjektu var būt persona, uz kuru attiecināms nodokļa maksātāja statuss un kura ir reģistrēta nodokļu maksātāju reģistrā.

---

⁵⁷ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 1. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/11

Par fiziskās personas maksātnespējas procesu⁵⁸

Persona ir nonākusi finansiālās grūtībās un vēlas uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu. Persona ir trūcīga persona un invalīde (darbspēju zaudējums ir 25 – 59 procentu apmērā), līdz ar to iespējas strādāt ir ierobežotas. Vienīgie personas ienākumi ir invaliditātes pabalsts 94 euro, dzīvokļa pabalsts 127 euro un pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai 42 euro.

Vai ģimenes loceklis var segt parādnieka maksātnespējas procesa izmaksas no saviem līdzekļiem?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 129. panta pirmo daļu, parādniekam var piemērot fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja ir kāda no šādām fiziskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm: 1) šai personai nav iespēju nokārtot parādsaistības, kurām iestājies izpildes termiņš, un parādsaistības kopā pārsniedz 5000 euro; 2) sakarā ar pierādāmiem apstākļiem šai personai nebūs iespējams nokārtot parādsaistības, kuru izpildes termiņš iestāsies gada laikā, un parādsaistības kopā pārsniedz 10 000 euro.

Fiziskās personas maksātnespējas procesa priekšnoteikums ir fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā (860 euro) Maksātnespējas administrācijas speciāli izveidotajā kontā. Fiziskā persona neatkarīgi no sava mantiskā stāvokļa no depozīta iemaksas netiek atbrīvota. Tomēr Maksātnespējas likums nesatur norādes uz to, ka parādniekam depozīts būtu jāsedz no personīgi iegūtiem naudas līdzekļiem.

Vienlaikus norādām, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 3. punktu par fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu maksājama valsts nodeva 70 euro apmērā. Tomēr saskaņā ar Civilprocesa likuma 43. panta ceturto daļu tiesa vai tiesnesis, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, pilnīgi vai daļēji atbrīvo to no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, kā arī atliek valsts ienākumos piespriesto tiesas izdevumu samaksu vai sadala to termiņos (tiesas izdevumos ietilpst valsts nodeva, kancelejas nodeva un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi). Tātad persona vienlaikus ar prasības pieteikuma iesniegšanu var lūgt tiesu to atbrīvot no tiesas izdevumu samaksas, sniedzot ziņas par savu mantisko stāvokli un pievienojot arī attiecīgus pierādījumus. Piemēram, ja personai ir piešķirts trūcīgas vai maznodrošinātas personas statuss, šīs ziņas noteikti ir jāsniedz tiesai, norādot, ka pašvaldība pirms attiecīgā statusa piešķiršanas ir vispusīgi izvērtējusi personas mantisko stāvokli. Tajā pašā laikā jāņem vērā, ka atbrīvošana no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos ir paredzēta tikai izņēmuma gadījumos, kad tiešām tiek konstatēti tādi apstākļi, kas liecina, ka konkrētās fiziskās personas mantiskais stāvoklis neļauj tai īstenot tiesības uz tiesu likumā noteiktā valsts nodevas lieluma dēļ.

Fiziskās personas maksātnespējas process sastāv no divām secīgām procedūrām: bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras. Bankrota procedūras laikā tiek realizēta visa parādnieka manta (izņemot Civilprocesa likumā noteikto mantu, uz kuru nevar vērst piedziņu), un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai.

⁵⁸ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 11. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2018/41

Savukārt saistību dzēšanas procedūras laikā, kad tiek īstenots parādnieka sastādītais saistību dzēšanas plāns, parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem. Tomēr, neatkarīgi no parādnieka faktiskajiem ienākumiem, novirzāmo ienākumu apmērs nevar būt mazāks par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās algas, proti, 143,33 *euro*. Turklāt Maksātnespējas likuma 161. panta 1. punktā noteiktas parādnieka tiesības saistību dzēšanas procedūrā paturēt vismaz divas trešdaļas no saviem ienākumiem, lai segtu savas uzturēšanas izmaksas.

Likumdevējs ir noteicis naudas līdzekļus, uz kuriem kreditori nevar vērst piedziņu, t.i., atsavināt piespiedu kārtā. Civilprocesa likuma 596. pants paredz, ka kreditori nevar vērst piedziņu uz atsevišķu ienākumu kategorijām, t. sk. valsts sociālajiem pabalstiem un sociālās palīdzības pabalstiem.

Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 3. panta pirmās daļas 7. punktu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts (invaliditātes gadījumā) ir atzīstams par valsts sociālo pabalstu, līdz ar to no šī pabalsta fiziskajai personai nav pienākuma daļu novirzīt kreditoru prasījumu apmierināšanai. Tādējādi gadījumā, ja persona saņem invaliditātes pabalstu, šis ienākums ir aizsargāts no jebkādas piespiedu atsavināšanas arī maksātnespējas procesa ietvaros. Tāpat saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 35. panta pirmo daļu pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai un dzīvokļa pabalsts ir atzīstami par sociālās palīdzības pabalstiem, kuri arī dzīvē ir aizsargāti no jebkādas piespiedu atsavināšanas maksātnespējas procesa ietvaros. Minētais tomēr nenozīmē, ka persona, kura saņem šādus pabalstus, daļu no tiem nevarētu brīvprātīgi novirzīt kreditoru prasījumu segšanai.

Maksātnespējas likuma 160. pantā noteikts, ka parādnieka pienākums saistību dzēšanas procedūras laikā ir gūt ienākumus atbilstoši savām iespējām, lai pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus. Tai pat laikā Maksātnespējas likums nereglamentē veidu, kādā maksātnespējīgajai fiziskajai personai ir jāgūst ienākumi. No šīs tiesību normas un fiziskās personas maksātnespējas institūta kā tāda izriet, ka fiziskajai personai maksātnespējas procesā jābūt ekonomiski aktīvai un jāgūst ienākumus, no kuriem daļa attiecīgi ir novirzāma kreditoru prasījumu segšanai atbilstoši Maksātnespējas likuma 155. pantam. Līdz ar to secināms, ka ienākumi jāgūst fiziskajai personai personīgi – tā var būt darba alga, ienākumi no saimnieciskās darbības, kā arī tie naudas līdzekļi, kurus persona saņem, pamatojoties uz to, ka tā ir bijusi ekonomiski aktīva un maksājusi nodokļus (piemēram, sociālās apdrošināšanas pabalsti, pensija). Maksātnespējas likums nepieļauj, ka saistību dzēšanas plānā noteiktos maksājumus parādnieks segtu no trešo personu līdzekļiem.

Ņemot vērā minēto un atbildot uz iesniegumā uzdoto jautājumu, norādām, ka pat, ja personai ir kāda no fiziskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm un tā samaksās fiziskās personas maksātnespējas procesa depozītu un valsts nodevu, ir jāņem vērā, ka, neatkarīgi no parādnieka faktiskajiem ienākumiem, kreditoru prasījumu segšanai novirzāmie līdzekļi saistību dzēšanas procedūras ietvaros nedrīkst būt mazāki par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās darba algas. Tāpat parādniekam saistību dzēšanas procedūras laikā ir pienākums patstāvīgi pildīt saistību dzēšanas plānu, t.i., parādniekam ir patstāvīgi jānovirza līdzekļi kreditoru prasījumu segšanai saskaņā ar saistību dzēšanas plānu, kuru ir apstiprinājusi tiesa. Līdz ar to parādniekam rūpīgi jāizvērtē, vai parādnieka ienākumi ir pietiekami saistību dzēšanas

procedūras īstenošanai.

Vienlaikus norādāms, ka saskaņā ar Civilprocesa likumu jautājuma izlemšana par fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanu, kā arī saistību dzēšanas plāna apstiprināšana ir tiesas kompetencē.

Par mantisko stāvokli fiziskās persona maksātnespējas procesā⁵⁹

Parādniekam pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process. Administrators parādniekam ir nosūtījis pieprasījumu par parādnieka mantisko stāvokli. Vai parādniekam atkārtoti ir jāpieprasa informācija valsts institūcijām par mantisko stāvokli, un vai ir pieejams paraugs dokumenta sastādīšanai, kas iesniedzams administratoram?

Maksātnespējas likuma 137. pantā ir noteiktas tās darbības, kuras pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas un bankrota procedūras uzsākšanas likumdevējs ir uzticējis veikt administratoram. Proti, administrators cita starpā apzina parādnieka mantu un saistības, pieņem, reģistrē un pārbauda kreditoru prasījumus, sniedz kreditoriem savas darbības pārskatu, sagatavo parādnieka mantas pārdošanas plānu u.tml. Savukārt Maksātnespējas likuma 139. panta 5. punkts noteic, ka parādniekam ir pienākums sniegt administratoram maksātnespējas procesa norisei nepieciešamās ziņas.

No iepriekš minētā var secināt, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa veiksmīgas norises būtisks elements ir parādnieka un administratora sadarbība Maksātnespējas likumā noteiktā fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķa sasniegšanai, proti, pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju. Tāpat norādāms, ka parādnieka mantas apzināšana aptver tādas administratora aktīvas darbības, kuru rezultātā administrators gūst vispusīgu informāciju par parādniekam piederošo vai valdījumā esošo trešajām personām piederošo mantu. Līdz ar to gadījumā, ja administrators parādniekam lūdz sniegt informāciju par parādnieka mantisko stāvokli, tad parādniekam šāda informācija ir jāsniedz. Gadījumā, ja pieprasītos dokumentus jau esat iesniegusi tiesā, par to varat informēt administratoru. Tāpat vēršam uzmanību, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 27. panta pirmās daļas 3. punktu administratoram ir tiesības pieprasīt un saņemt no citām kompetentām personām un institūcijām to rīcībā esošo informāciju, kas saistīta ar fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi.

Vienlaikus norādāms, ka normatīvajos aktos nav paredzēts administratoram iesniedzamā dokumenta paraugs mantiskā stāvokļa atspoguļošanai.

4.2. Bankrota procedūra, parādnieka manta, ziņojums par mantas neesamību, mantas pārdošanas plāns

⁵⁹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 18. maija vēstule Nr. 1-57n/2018/561

Par kreditora mantinieku prasījumu pieteikšanu⁶⁰

Vai kreditoram un viņa mantiniekam ir tiesības vērsties tiesā par parāda atgūšanu, ja kreditors nebija pieteicis savu prasījumu uzņēmuma maksātnespējas procesā? Papildus norādīts, ka bankrota procedūra pabeigta 2010. gadā.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 5.punktu maksātnespējas procesos, kuri uzsākti laika posmā no 2008. gada 1. janvāra līdz 2010. gada 31. oktobrim, tiek piemērotas minētajā laika posmā spēkā esošā Maksātnespējas likuma normas un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

Ievērojot to, ka uzņēmuma bankrota procedūra pabeigta 2010. gadā, savukārt maksātnespējīgās juridiskās personas bankrota procedūras norisi regulē Maksātnespējas likums, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim, secināms, ka uzņēmuma maksātnespējas procesā bija piemērojamas tieši šīs tiesību normas, uz kurām atsaucamies arī turpmāk.

Maksātnespējas likuma 70. panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā noteikts, ka kreditoru prasījumi pret parādnieku iesniedzami mēneša laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, ja tiesa nav noteikusi garāku termiņu, kas nedrīkst pārsniegt trīs mēnešus. Kreditors savu prasījumu var iesniegt arī termiņā, kas nav ilgāks par gadu no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad kreditoru sapulce pieņem lēmumu par bankrota procedūras pabeigšanu. Šādā gadījumā kreditors zaudē balsstiesības kreditoru sapulcē. Pēc minētā termiņa kreditors zaudē kreditora statusu un savas prasījuma tiesības pret parādnieku.

Līdz ar to secināms, ka, nepiesakot kreditora prasījumu, attiecīgais kreditors ir zaudējis prasījuma tiesības pret uzņēmumu un arī kreditora statusu. Tādējādi zaudētās prasījuma tiesības pret uzņēmumu nevar tikt mantotas.

Vēstulē nav izklāstīts pamatojums kreditora mantinieku prasībai pret Jums kā pret fizisku personu, tāpēc pilnvērtīgu atbildi sniegt nav iespējams.

Komerclikuma 137. pantā likumdevējs norobežo kapitālsabiedrības saistības no tās dalībnieku saistībām. Vienlaikus Komerclikumā ir paredzēta dibinātāju, valdes un padomes locekļu atbildība par iespējamiem sabiedrībai nodarītiem zaudējumiem. Atbilstoši Komerclikuma 170. panta otrajai daļai sabiedrības kreditoram ir tiesības celt prasību pret personām, kuras nodarījušas zaudējumus sabiedrībai.

Papildus norādāms, ka pret Jums kā pret fizisku personu iespējams vērsties arī gadījumā, ja esat personīgi galvojis par attiecīgo saistību kā pats parādnieks atbilstoši Civillikuma 1702. pantam. Šādā gadījumā kreditora mantiniekiem saglabājas prasījuma tiesības pret Jums kā pret galvotāju.

---

⁶⁰ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 16. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2018/5

Par parādnieka pienākumu bankrota procedūras laikā novirzīt vienu trešdaļu no ienākumiem kreditoru prasījumu apmierināšanai⁶¹

Administrators informēja parādnieku, ka parādniekam bankrota procedūras laikā nav jānovirza viena trešdaļa no saviem ienākumiem kreditoru prasījumu apmierināšanai.

Vai, ņemot vērā Maksātnespējas likuma 140. panta 1. punktā noteikto, ka parādniekam ir tiesības saņemt vismaz divas trešdaļas no saviem ienākumiem, lai segtu fiziskās personas uzturēšanas izmaksas, parādniekam tomēr bankrota procedūras laikā nav jānovirza viena trešdaļa no saviem ienākumiem kreditoru prasījumu apmierināšanai.?

Maksātnespējas likuma 139. panta 1. punktā ir nostiprināts parādnieka pienākums gūt ienākumus atbilstoši savām iespējām, lai pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus. Savukārt saskaņā ar Maksātnespējas likuma 140. panta 1. punktu parādniekam ir tiesības saņemt vismaz divas trešdaļas no saviem ienākumiem, lai segtu fiziskās personas uzturēšanas izmaksas.

Pirms likuma "Grozījumi Maksātnespējas likumā" spēkā stāšanās 2015. gada 1. martā Maksātnespējas likuma 139. panta 1. punktā tika noteikts, ka parādniekam bankrota procedūras laikā ir pienākums gūt ienākumus atbilstoši savām spējām, pārskaitot vienu trešdaļu no saviem ienākumiem uz administratora atvērto kontu kredītiestādē, un attiecīgi saskaņā ar Maksātnespējas likuma 140. panta 1. punktu saņemt vismaz divas trešdaļas ienākumu fiziskās personas uzturēšanas izmaksu segšanai. Ar minētajiem Maksātnespējas likuma grozījumiem tika nolemts atteikties no Maksātnespējas likuma 139. panta 1. punktā ietvertā parādnieka pienākuma novirzīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem kreditoru prasījumu apmierināšanai bankrota procedūras laikā. Tā vietā atbilstoši Maksātnespējas likuma 139. panta 6. punktam parādniekam ir pienākums segt fiziskās personas maksātnespējas procesa izmaksas.

Proti, naudas līdzekļi, kas neietilpst ienākumu daļā, ko parādnieks saskaņā ar Maksātnespējas likuma 140. panta 1. punktu ir tiesīgs paturēt fiziskās personas uzturēšanas izmaksu segšanai, ir izlietojami fiziskās personas maksātnespējas procesa tiešo izmaksu segšanai, ja tādas ir radušās. Ja šādu izmaksu nav, tad atbilstoši spēkā esošajam regulējumam, parādnieks bankrota procedūras laikā ir tiesīgs paturēt arī atlikušo vienu trešdaļu no saviem ienākumiem. Proti, minētā parādnieka ienākumu daļa bankrota procedūras laikā ir izmantojama tikai tiešo izmaksu segšanai, un no minētajiem naudas līdzekļiem kreditoru prasījumi netiek segti. Minētais sasaucas ar vienu no Maksātnespējas likuma 5. panta pirmajā daļā nostiprinātajiem fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķiem – tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātpēju.

Turklāt, sākot ar 2015. gada 1. martu, cita starpā, ir veiktas izmaiņas arī Maksātnespējas likuma 137. panta 1. punktā, nosakot, ka administrators atver kontu uz sava vārda kredītiestādē vienīgi tad, ja administratoram tiek nodoti naudas līdzekļi saskaņā ar šā likuma 139. panta 2. punktu vai parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros ir paredzēta mantas pārdošana. Tāpat no 2015. gada 1. marta vienlaikus tika izslēgts arī Maksātnespējas likuma 137. panta 11. punkts, kurā bija paredzēta kārtība, kādā kreditoriem periodiski izmaksājami naudas

---

⁶¹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 16. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2018/58

līdzekļi jau pēc bankrota procedūras uzsākšanas visā tās norises laikā. Izvērtējot iepriekš minētās normas kopumā, jāsecina, ka no 2015. gada 1. marta ne vien ir atcelts parādnieka pienākums bankrota procedūras laikā novirzīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem kreditoru prasījumu apmierināšanai, bet arī Maksātnespējas likumā vairs nav paredzēta kārtība šāda pienākuma izpildei. Līdz ar to Maksātnespējas administrācijas ieskatā parādniekam, kura fiziskās personas maksātnespējas process pasludināts pēc 2015. gada 28. februāra, bankrota procedūras laikā nav pienākuma veikt ikmēneša maksājumus kreditoru prasījumu apmierināšanai.

Tajā pašā laikā norādām, ka lēmumu par to, vai parādniekam ir izbeidzams maksātnespējas process, piemērojot saistību dzēšanu, pieņem tiesa un atsevišķas tiesas Maksātnespējas likuma 139. panta 1. punktu interpretē atšķirīgi. Proti, tiesas atzīst, ka iztulkojot visas minētās normas to kopsakarā, gan gramatiski, gan sistēmiski, gan ievērojot likuma mērķi un maksātnespējas procesa principus, var nonākt tikai pie viena secinājuma, ka parādnieka ienākumi (naudas līdzekļi), kas gūti bankrota procedūras laikā, izņemot Civilprocesa 596. pantā paredzētos ienākumus, ciktāl tie pārsniedz Maksātnespējas likuma 172. panta ceturtajā daļā minētās uzturēšanas izmaksas pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, taču katrā gadījumā ne vairāk par vienu trešdaļu no ienākuma, ir parādnieka manta, kas izmantojama kreditoru prasījumu apmierināšanai, un šim mērķim parādniekam ir pienākums attiecīgo daļu no saviem ienākumiem nodot administratoram, kurš ar šiem naudas līdzekļiem rīkojās saskaņā ar Maksātnespējas likuma 147. panta normām.⁶²

Par saistību dzēšanas procedūru⁶³

1. Kādā termiņā pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas datuma administratoram ir pienākums sastādīt un nosūtīt kreditoriem un parādnieka pārstāvim ziņojumu par mantas neesamību?

2. Kādā termiņā pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas datuma parādniekam ir jā sastāda saistību dzēšanas plāns, kā arī kādos termiņos un kam izstrādātais saistību dzēšanas plāns ir jānosūta, kā arī kam izstrādātais saistību dzēšanas plāns ir jāapstiprina?

3. Lūdzu paskaidrot kreditoru prasījumu dzēšanas kārtību, sastādot saistību dzēšanas plānu.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 5. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.

⁶² Bauskas rajona tiesas 2016. gada 19. janvāra lēmums lietā Nr. C10087815 un 2016. gada 20. janvāra lēmums lietā Nr. C10087315, kā arī Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas 2016. gada 19. decembra lēmums lietā Nr. C31383415

⁶³ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 12. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2018/422

Jānorāda, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 128. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas procesam tiek piemēroti juridiskās personas maksātnespējas procesa noteikumi, ja Maksātnespējas likumā nav noteikts citādi.

Fiziskās personas maksātnespējas process sastāv secīgi no bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras.

[1] Bankrota procedūras laikā maksātnespējas procesa administrators atbilstoši Maksātnespējas likuma 137. panta 3. punktā noteiktajam apzina parādnieka mantu un saistības.

Gadījumā, ja pēc parādnieka finansiālā stāvokļa izvērtēšanas administrators konstatē, ka parādniekam nav mantas vai tās apmērs ir mazāks par depozīta apmēru, administratoram ir jāstāda ziņojums par parādnieka mantas neesamību.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 111. panta pirmās daļas noteikumiem ziņojums par parādnieka mantas neesamību juridiskās personas maksātnespējas procesā jāstāda divu mēnešu laikā no parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas. Savukārt saskaņā ar Maksātnespējas likuma 146. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas procesā mantas pārdošanas plānu administrators izstrādā, ņemot vērā šā likuma 111. un 148. panta noteikumus.

Tomēr jānorāda, ka fiziskās personas maksātnespējas procesā likumdevējs attiecībā uz parādnieka mantas pārdošanas plāna vai ziņojuma par parādnieka mantas neesamību sastādīšanu un nosūtīšanu kreditoriem ir paredzējis īsāku termiņu. Proti, atbilstoši Maksātnespējas likuma 146. panta trešajai daļai ziņojumu par parādnieka mantas neesamību (kas parādnieka mantas neesamības gadījumā sastādāms mantas pārdošanas plāna vietā) administrators kreditoriem nosūta ne vēlāk kā divas nedēļas pēc kreditoru pieteikšanās termiņa beigām. Tā kā saskaņā ar Maksātnespējas likuma 73. panta pirmo daļu kreditoru prasījumu pieteikšanās termiņš ir viens mēnesis no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, minētais pienākums administratoram izpildāms ne vēlāk kā viena mēneša un divu nedēļu laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā ir izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu.

[2] Jānorāda, ka Maksātnespējas likumā nav noteikts konkrēts termiņš saistību dzēšanas plāna sastādīšanai, tomēr saskaņā ar Maksātnespējas likuma 154. panta pirmo daļu saistību dzēšanas plāns sastādāms bankrota procedūras laikā. Plāns ir jāstāda parādniekam, kas atbilstoši Maksātnespējas likuma 139. panta 4. punktā noteiktajam ir parādnieka pienākums. Nepieciešamības gadījumā parādniekam ir tiesības vērsties pie administratora un pēc abpusējas vienošanās saņemt konsultāciju saistību dzēšanas plāna projekta sagatavošanai.

Ja administrators parādnieka bankrota procedūras laikā nav paredzējis veikt kādas aktīvas darbības, piemēram, atgūt debitoru parādus, apstrīdēt parādnieka noslēgtos darījumus, tad bankrota procedūra būtu pabeidzama sešu mēnešu laikā no parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas, kas izriet no Maksātnespējas likuma 141. panta pirmās daļas un ir saistīts ar kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņu. Attiecīgi parādniekam minētajā termiņā ir jāstāda saistību dzēšanas plāns.

Maksātnespēja likuma 149. panta pirmajā daļā noteikts, ka par bankrota procedūras pabeigšanu administrators kreditoriem un parādniekam nosūta paziņojumu, ar kuru vienlaikus kreditoriem nosūtāms arī parādnieka sastādītais saistību dzēšanas plāns.

Pieteikums par bankrota procedūras pabeigšanu administratoram tiesā jāiesniedz ne agrāk kā trīs nedēļas un ne vēlāk kā mēnesi pēc paziņojuma par bankrota procedūras pabeigšanu izsūtīšanas kreditoriem un parādniekam (Maksātnespējas likuma 149. panta sestā daļa). Norādītais termiņš paredzēts, lai administrators varētu izvērtēt saņemtos kreditoru iebildumus par bankrota procedūras pabeigšanu, kā arī par izstrādāto saistību dzēšanas plānu. Jānorāda, ka iebildumu par izstrādāto saistību dzēšanas plānu saņemšanas gadījumā plāns ir jāprecizē vai arī jāsniedz kreditoram atbilde, kādēļ iebildumi netiek ņemti vērā.

Iepriekš norādītajā laika posmā parādniekam ar administratoru ir nepieciešams savstarpēji komunicēt, lai saskaņotu turpmāk veicamās darbības, ņemot vērā to, ka minētajam termiņam piesaistīta arī parādnieka saistību dzēšanas plāna iesniegšana apstiprināšanai tiesā (Maksātnespējas likuma 157. panta pirmā daļa), ko atbilstoši Civilprocesa likuma 363.³⁰ panta trešajā daļā noteiktajam tiesā iesniedz pats parādnieks.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.³⁰ otrajā daļā noteikto administrators pieteikumā par bankrota procedūras pabeigšanu norāda, vai parādniekam ir piemērojama saistību dzēšanas procedūra. Lai administrators nonāktu pie minētās atziņas, administratoram ir jābūt izvērtējušam ne tikai bankrota procedūras laikā veikto darbību rezultātu, bet arī parādnieka sastādītā saistību dzēšanas plāna atbilstība Maksātnespējas likuma prasībām, jo tikai administratoram ir pieejama vispusīga informācija par parādnieka ienākumiem, apmierinātajiem kreditoru prasījumiem, kādā apmērā kreditoru prasījumi ir segti bankrota procedūras laikā u.tml. Turklāt jāņem vērā, ka administrators kā tiesas iecelts procesa vadītājs un virzītājs ir atbildīgs par maksātnespējas procesa likumīgu un efektīvu norisi (Maksātnespējas likuma 26.panta otrā daļa).

[3] Kreditoru prasījumu dzēšanas kārtība notiek saskaņā ar parādnieka saistību dzēšanas plānā norādīto, ko tiesa apstiprinājusi, pabeidzot parādnieka bankrota procedūru. Saistību dzēšanas plānā norādāmi tie kreditori, kuru prasījumi nav tikuši apmierināti bankrota procedūras laikā, vienlaikus norādot katram kreditoram izmaksājamo summu un izmaksas grafiku. Jānorāda, ka pilns informācijas apjoms, kas norādāms saistību dzēšanas plānā, noteikts Maksātnespējas likuma 154. pantā.

Saistību dzēšanas plāna īstenošanas kopējais termiņš un kreditoriem veicamie maksājumi ir atkarīgi no parādnieka paredzamo ienākumu apjoma saistību dzēšanas procedūras laikā. Saistību dzēšanas termiņš var būt sākot no sešiem mēnešiem līdz trīs gadiem, kas atkarīgs no tā, kādu summu parādnieks būs spējīgs katru mēnesi novirzīt kreditoru prasījumu segšanai (Maksātnespējas likuma 155. pants). Līdz ar to saistību dzēšanas plānā atbilstoši Maksātnespējas likuma 154. panta otrās daļas 6. punktam norādāms parādnieka paredzamais mēneša ienākumu apmērs, kas tiks novirzīts saistību dzēšanas plāna izpildei un kas nedrīkst būt mazāks par vienu trešdaļu no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī, 2018. gadā tie ir 143,33 *euro*.

Savukārt katram kreditoram novirzāmo naudas līdzekļu apmērs aprēķināms, ievērojot kreditoru vienlīdzības principu, proporcionāli summai, kas pienākas katram kreditoram.

Par nodrošinātā kreditora iebildumiem par saistību dzēšanas plānu⁶⁴

Fiziskās personas maksātnespējas procesa, šajā gadījumā – "ģimenes maksātnespējas procesa" bankrota procedūras ietvaros, izolē pārdoti divi ieķīlāti nekustamie īpašumi. Minētos īpašumus izolē iegādājies kreditora meitas uzņēmums, veicot pilnu pirkuma samaksu normatīvajos aktos noteiktajā termiņā. Administrators kreditoram nav pārskaitījis no ieķīlāto nekustamo īpašumu pārdošanas saņemtos naudas līdzekļus, kā arī vēlāk ticis atcelts no pienākumu pildīšanas šajā maksātnespējas procesā.

Maksātnespējas procesā ir iecelts jauns administrators, kurš risina minēto situāciju un vēlas pabeigt fiziskās personas maksātnespējas procesa bankrota procedūru.

Iesniegumā norādīts, ka parādnieki ir sagatavojuši saistību dzēšanas plānus, kas nosūtīti kreditoriem. Nodrošinātais kreditors, kura meitas uzņēmums izolē iegādājies nekustamos īpašumus, nepiekrīt saistību dzēšanas plānā norādītajam saistību dzēšanas plāna izpildes termiņam un kreditoru prasījumu segšanai paredzēto novirzāmo līdzekļu apmēram. Minētais kreditors iebildumus pamatojis ar to, ka kriminālprocesa ietvaros, kas ierosināts saistībā ar iepriekšējā administratora bezdarbību, ir atzīts par cietušo un tādējādi nesaņem naudas līdzekļus par izolē pārdotajiem nekustamajiem īpašumiem.

Vai nodrošinātā kreditora izteiktie iebildumi ir pamatoti?

Maksātnespējas likuma 5. panta pirmajā daļā noteikts, ka fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.

Maksātnespējas administrācija vērš uzmanību, ka saistības, kas rodas situācijā, kad nodrošinātais kreditors nesaņem naudas līdzekļus par parādniekam piederošās ieķīlātās mantas pārdošanu no administratora, vairs nav uzskatāmas par parādnieka neizpildītajām saistībām, kuru izpildi fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas gadījumā regulē Maksātnespējas likums. Proti, pienākums norēķināties ar kreditoru pēc īpašumu pārdošanas saskaņā ar Maksātnespējas likuma 147. panta noteikumiem gulstas nevis uz parādnieku, bet uz administratoru, kurš ar parādnieka mantu (tostarp saņemtajiem naudas līdzekļiem) ir tiesīgs rīkoties tikai atbilstoši tiesību normās noteiktajam. Gadījumos, kad administrators šo pienākumu neveic, kreditoriem ir pamats izmantot likumā noteiktos tiesību aizsardzības līdzekļus administratora prettiesiskās rīcības pārtraukšanai, tostarp, vērsties ar iesniegumu Valsts policijā.

Nemot vērā minēto, pirmšķietami nav saprotams iemesls, kādēļ nodrošinātais kreditors, kurš nav saņēmis naudas līdzekļus no administratora, izteicis iebildumus par saistību dzēšanas plānu, jo fiziskās personas maksātnespējas procesa pabeigšana neietekmē viņa tiesības saņemt neizmaksātos līdzekļus no administratora un šie jautājumi ir risināmi ārpus maksātnespējas procesa, proti, kriminālprocesa ietvaros.

⁶⁴ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 26. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/23

Maksātnespējas administrācija vienlaikus vērš uzmanību, ka jautājumu izvērtēšana saistībā ar kreditoru izteikto iebildumu pamatotību par parādnieka sagatavoto saistību dzēšanas plānu ir tiesas kompetencē, izlemjot jautājumu par parādnieka bankrota procedūras pabeigšanu un saistību dzēšanas plāna apstiprināšanu (Civilprocesa likuma 363.³¹ panta pirmā daļa), līdz ar to saistošu vērtējumu par iesniegumā norādīto situāciju var sniegt vienīgi tiesa.

4.3. Saistību dzēšanas plāns un procedūra

Par saistību dzēšanas procedūras laikā paredzēto maksājumu veikšanu no citas personas konta⁶⁵

Vai parādnieka rīcība, pirmos trīs maksājumus saistību dzēšanas procedūras laikā veicot no laulātā bankas kontā esošajiem naudas līdzekļiem (jo parādnieka bankas konti bijuši bloķēti), ir pieļaujama? Vai šādā situācijā var uzskatīt, ka parādnieks ir pildījis saistību dzēšanas plānu?

Jāvērš uzmanība, ka situācija, kurā parādniekam fiziskās personas maksātnespējas procesa saistību dzēšanas procedūras laikā, pamatojoties uz tiesiskajām attiecībām pret trešajām personām, ir ierobežota piekļuve viņa bankas kontos esošajiem naudas līdzekļiem vispārēji nav savienojama ar Maksātnespējas likuma 134. panta otrās daļas 1. punktā paredzēto noteikumu – pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas tiek apturēta izpildu lietvedība lietās par piespriesto, bet nepiedzīto summu piedziņu un lietās par parādnieka saistību izpildīšanu tiesas ceļā. Maksātnespējas procesa administratoram pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas ir pienākums vērsties pie tiesu izpildītāja ar pieteikumu par izpildu lietvedības izbeigšanu (Maksātnespējas likuma 65. panta 12. punkts, 128. panta pirmā daļa). Līdz ar to parādniekam šādos gadījumos ir pamats vērsties pie maksātnespējas procesa administratora, lai situāciju risinātu, piemēram, atjaunotu piekļuvi bankas kontos esošajiem līdzekļiem vai atvērtu citu bankas kontu.

Maksātnespējas administrācija vērš uzmanību, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju (Maksātnespējas likuma 5. panta pirmā daļa). Tomēr fiziskās personas maksātnespējas procesa regulējumam ir raksturīgas "audzinošās funkcijas" iezīmes (sk. <http://www.tb.lv/quo-vadimus/gaidis-berzins-maksatnespejas-problema-kur-mums-javirzas-saja-joma>). Parādnieks maksātnespējas procesa laikā ir pakļauts dažādiem ierobežojumiem, turklāt tam ir jāpilda zināmi nosacījumi, lai to izpildes rezultātā tiktu atbrīvots no saistībām vai iegūtu citus "labumus", kas tam paredzēti saskaņā ar Maksātnespējas likumu. Līdz ar to Maksātnespējas likumā noteiktie pienākumi saistībā ar kreditoru prasījumu apmierināšanu parādniekam ir jāpilda personīgi.

⁶⁵ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 29. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2018/115

Situāciju, kurā parādniekam ir liegta pieeja viņa bankas kontos esošajiem naudas līdzekļiem, kas saistību dzēšanas plānā norādīti kā kreditoru prasījumu segšanai novirzāmie parādnieka ienākumi, ir iespējams pielīdzināt gadījumiem, kad parādnieks ienākumus negūst un tādējādi parādniekam nav iespējams izpildīt Maksātnespējas likuma 160. panta 1. punktā paredzēto pienākumu – pildīt saistību dzēšanas plānu. Šādā gadījumā nav pieļaujams nodrošināt saistību dzēšanas plāna izpildi, izmantojot citām personām piederošus līdzekļus, jo tādējādi parādnieka pienākumus parādnieka vietā pildītu cita persona, kamēr parādnieks to nespēj.

Gadījumā, ja kreditoriem šādā situācijā jau ir novirzīti maksājumi no citai personai piederošiem naudas līdzekļiem, kamēr parādniekam tas nav bijis iespējams, parādniekam ir jābūt gatavam sniegt informāciju par naudas līdzekļu plūsmu apķīlātajos bankas kontos, kā arī bankas kontā, no kura veikti maksājumi saskaņā ar saistību dzēšanas plānu. Tādējādi parādnieks var mazināt iespēju, ka kādai no maksātnespējas procesā iesaistītajām pusēm varētu rasties objektīvs pamats konstatēt Maksātnespējas likuma 153. panta 2. punktā paredzēto ierobežojumu saistību dzēšanas procedūras piemērošanai – patieso ienākumu slēpšanu. Tajā pašā laikā Maksātnespējas administrācija vērs uzmanību, ka Maksātnespējas likuma 153. pantā paredzēto saistību dzēšanas procedūras piemērošanas ierobežojumu konstatēšana ir tiesas kompetencē (Civilprocesa likuma 363.³¹ panta otrā daļa un 363.³⁶ panta pirmās daļas 4. punkts), tādēļ saistošu vērtējumu par norādīto situāciju var sniegt vienīgi tiesa.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas pieteikumu⁶⁶

Kas ir jānorāda pieteikumā tiesai par fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu un vai ir pieejams paraugs šāda dokumenta sastādīšanai?

Parādnieka pieteikuma par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu iesniegšanas noteikumi ir ietverti Maksātnespējas likuma 165. panta pirmajā daļā un Civilprocesa likuma 363.³⁵ pantā. Maksātnespējas likuma 165. panta pirmajā daļā ir paredzēts šāda pieteikuma iesniegšanas tiesiskais pamats, proti, parādnieks iesniedz tiesai pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, ja viņš 1) pilnā apmērā ir nokārtojis visas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā iekļautās saistības; 2) ir izpildījis fiziskās personas saistību dzēšanas plānu. Savukārt Civilprocesa likuma 363.³⁵ pantā paredzēti šāda pieteikuma iesniegšanas un izskatīšanas procesuālie jautājumi, tostarp minētā panta ceturtajā daļā paredzēts, ka pieteikumam par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu parādnieks pievieno pierādījumus, kas apstiprina pieteikumā norādītos apstākļus.

Ievērojot iepriekš minēto secināms, ka normatīvajos aktos nav paredzētas kādas noteiktas prasības attiecībā uz pieteikuma par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu un tiem pievienojamo dokumentu saturu. Proti, pieteikums tiesai par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu sagatavojams brīvā formā, izmantojot visus iespējamus līdzekļus, lai pierādītu saistību dzēšanas plāna vai arī visu tajā norādīto saistību izpildi pilnā apmērā. Piemēram,

⁶⁶ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 16. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2018/433

pievienojot rēķinus, maksājuma uzdevumus un bankas konta izdrukas.

Par kreditoru prasījumu segšanu⁶⁷

1. Vai saistību dzēšanas plānā iekļaujami kreditoru prasījumi, kas nav dzēšami saistību procedūras laikā. Vai parādniekam ir nepieciešams veikt minētajiem kreditoriem maksājumus proporcionāli citu kreditoru prasījumiem;

2. Gadījumā, ja tiesa ar lēmumu (kas stājās spēkā un netika pārsūdzēts) apstiprināja saistību dzēšanas plānu, kurā bija norādīts, ka kāds no Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtais daļas 1., 2. un 4. punktā norādītajiem prasījumiem tiks dzēsts saistību dzēšanas procedūras ietvaros, un parādnieks pienācīgi izpildīja saistību dzēšanas plānu, vai tiesa ir tiesīga neatbrīvot parādnieku no minētajām saistībām (īpaši ņemot vērā to, ka kreditors norādīja, ka viņam nav iebildumu par saistību dzēšanas plāna izpildi)?

[1] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 5. panta pirmo daļu viens no fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķiem ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas. Šajā gadījumā ar vārdu "kreditori" tiek apzīmēti tie kreditori, kuru prasījumi ir tikuši atzīti Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā. Turklāt Maksātnespējas likuma regulējums ir vērsts uz to, lai maksātnespējas procesā noskaidrotu katra iesniegtā kreditora prasījuma pamatotību, apzinātu visus kreditorus, kuriem ir tiesības piedalīties konkrētā maksātnespējas procesā, lai tā ietvaros kreditori saņemtu sava prasījuma apmierinājumu atbilstoši šajā likumā noteiktajam.

Līdz ar to, ja kreditors ir iesniedzis administratoram kreditora prasījumu atbilstoši Maksātnespējas likuma 141. pantam un administrators pēc tā izvērtēšanas ir pieņēmis pamatotu lēmumu par kreditora prasījuma atzīšanu, tad nepastāv nekāds tiesisks pamats šāda prasījuma neiekļaušanai saistību dzēšanas plānā un attiecīgi tā segšanai. Minētais attiecināms arī uz Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtajā daļā noteiktajiem prasījumiem, jo normatīvais regulējums nav noteicis, ka šādus prasījumus kreditors nevar pieteikt vai ka tie nav sedzami maksātnespējas procesa ietvaros. Likumdevējs ir īpaši noteicis, ka Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtajā daļā noteiktie prasījumi pēc saistību dzēšanas procedūras pabeigšanas netiek dzēsti, tātad neatkarīgi no tā, vai tie ir bijuši vai nav bijuši pieteikti kā kreditora prasījums konkrētā fiziskās personas maksātnespējas procesā.

Turklāt Maksātnespējas likums īpaši akcentē godprātības principu, saskaņā ar kuru būtu sagaidāms, ka fiziskā persona ir ieinteresēta apzināt un segt visas savas saistības un pašauties, ka tā var tikt atbrīvota no atlikušajām parādsaistībām, ja godprātīgi būs pildījusi Maksātnespējas likumā noteiktos pienākumus (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2016-01-01 11.1. un 11.2. punktu*).

[2] Civilprocesa likuma 363.³⁵ panta trešā daļa noteic, ka apstiprinot saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, tiesa lemj par to saistību dzēšanu, kuras nav izpildītas saistību dzēšanas procesa laikā. Maksātnespējas likuma 165. panta piektā daļa noteic, ja tiesa, izbeidzot saistību

⁶⁷ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 22. maija vēstule Nr. 1-49n/2018/51

dzēšanas procedūru, konstatē, ka parādnieks ir atbrīvojams no parāda saistībām saskaņā ar šā likuma 164. pantu, tiesa vienlaikus ar procedūras izbeigšanu atbrīvo viņu no saistībām, kuras norādītas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā.

No minētajām tiesību normām ir secināms, lai tiesa varētu atbrīvot parādnieku no saistībām, tiesai ir jākonstatē, pret ko un kādas saistības ir palikušas neizpildītas. Savukārt Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtajā daļā ir uzskaitīti prasījumi, kuri netiek dzēsti pēc saistību dzēšanas procedūras pabeigšanas, līdz ar to tiesa neatbrīvo parādnieku no minētajām saistībām nesegtajā daļā, ja šis prasījums ir ticis pieteikts un daļēji segts saistību dzēšanas procedūras laikā. Minēto apstiprina arī tiesu prakse (*sk., piemēram, Daugavpils tiesas 2018. gada 5. aprīļa lēmumu lietā Nr. C-0212-18, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018. gada 5. aprīļa lēmumu lietā Nr. C-0264-18, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018. gada 28. februāra lēmumu lietā Nr. C-0267-18*).

Vienlaikus norādāms, ka tiesas kompetencē ir vērtēt, vai parādnieks ir atbrīvojams no atlikušajām saistībām, kas norādītas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā.

Jāvērš uzmanība, ka gadījumā, ja tiesa nolemj nedzēst Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtajā daļā uzskaitītos prasījumus, parādniekam ir iespēja vienoties ar kreditoru par citu atlikušā parāda segšanas kārtību vai dzēšanu.

Par saistību dzēšanas plāna grozīšanu⁶⁸

Kā administratoram rīkoties vai kādu rīcību ieteikt parādniekam/kreditoram, lai tiktu ievērots Maksātnespējas likuma 6. pantā nostiprinātais kreditoru vienlīdzības princips saņemot savu prasījumu apmierinājumu saskaņā ar saistībām, kuras tie nodibinājuši ar parādnieku pirms procesa uzsākšanas?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 9. pantu maksātnespējas procesa administrators ir fiziskā persona, kura ir iecelta administratora amatā un kurai ir šajā likumā noteiktās tiesības un pienākumi. Amata darbībā administratori ir pielīdzināti valsts amatpersonām. Administratora galvenais pienākums maksātnespējas procesā ir nodrošināt efektīvu un likumīgu fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Maksātnespējas likuma 13. pantā noteiktas administratoram izvirzītās prasības, tostarp administratoram jābūt nokārtojušam administratora eksāmenu (minētā panta pirmās daļas 5. punkts).

No maksātnespējas procesa mērķiem un no Maksātnespējas likumā iekļautā regulējuma izriet, ka administratoram jābūt neatkarīgam un pakļautam tikai likumam, jārikojas kā profesionālim saskaņā ar savu pārlicību un pieredzi, uzņemoties attiecīgajai profesijai raksturīgos profesionālos riskus, kas turklāt saskaņā ar likumu ir apdrošināti.

Maksātnespējas likuma regulējums paredz administratora tiesības un pienākumu noteiktās maksātnespējas procesa stadijās pieņemt lēmumus. Līdz ar to administratoram ir ne vien jāveic viss katrā konkrētajā situācijā iespējamais, rīkojoties kā krietnam un rūpīgam

---

⁶⁸ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 27. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2018/494

saimniekam, bet arī jāpieņem lēmumi, kas ļauj visefektīvākajā veidā sasniegt maksātnespējas procesa mērķi, ievērojot šajā procesā iesaistīto personu intereses un tiesības. Maksātnespējas likuma 5. panta pirmajā daļā ir definēts fiziskas personas maksātnespējas process, proti, ka tas ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju. Administratoram ir jāvērtē, kādas darbības ir efektīvākās, lai sasniegtu maksātnespējas procesa mērķi. Normatīvie akti regulē administratora darbības ietvarus, nosakot administratora tiesības un pienākumus, tomēr katrā konkrētā gadījumā veicamās darbības atšķiras, jo nav iespējams tiesību aktos ietvert regulējumu, kas noteiktu ikvienu darbību katrai situācijai.

Maksātnespējas likuma 6. panta 1. punktā nostiprinātais tiesību saglabāšanas princips paredz, ka procesā tiek ievērotas pirms procesa iegūtās kreditoru tiesības. Kreditora tiesību ierobežojums, kas noteikts procesa ietvaros, nevar būt lielāks, nekā ir nepieciešams attiecīgā procesa mērķa sasniegšanai. Savukārt Maksātnespējas likuma 6. panta 2. punktā nostiprinātais kreditoru vienlīdzības princips paredz visiem kreditoriem vienādas iespējas piedalīties procesā un saņemt savu prasījumu apmierinājumu saskaņā ar saistībām, kuras tie nodibinājuši ar parādnieku pirms procesa uzsākšanas.

Jāņem vērā, ka kreditoriem jāseko līdzi parādnieka maksātnespējas procesam. Maksātnespējas likums uzliek par pienākumu administratoram nosūtīt kreditoram lēmumu par kreditora prasījuma neatzīšanu vai daļēju atzīšanu (Maksātnespējas likuma 75. pants), likumdevējs nav noteicis prasību par lēmuma par kreditora prasījuma atzīšanu nosūtīšanu kreditoram. Pozitīva administratora lēmuma rezultāts par iesniegto kreditora prasījumu atspoguļojas kreditoru prasījumu reģistrā, ko administrators nosūta visiem parādnieka kreditoriem (Maksātnespējas likuma 78., 79. pants), līdz ar to kreditors, jau saņemot kreditoru prasījumu reģistru, varēja pārliecināties par sava atzītā prasījuma apmēru un izmantot tai likumā paredzētās tiesības. Tomēr kreditors nevienā procesa stadijā nav cēlis iebildumus par dokumentiem, kurus saņēma no administratora, lai gan iepriekšējais administrators bija kreditoram sniedzis informāciju par maksātnespējas procesa norisi, nodrošinot ar citiem kreditoriem vienlīdzīgus apstākļus.

Maksātnespējas likuma 26. panta otrajā daļā noteikts, ka administrators nodrošina efektīvu un likumīgu juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Lai šo prasību izpildītu, administrators saskaņā ar Maksātnespējas likuma 137. panta 3. punktu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas un bankrota procedūras uzsākšanas apzina parādnieka mantu un saistības. Ņemot vērā, ka administrators pilnībā pārvalda parādnieka mantu un ir atbildīgs par iespējami pilnīgāku kreditoru prasījumu apmierināšanu, iepriekšējam administratoram Pēterim Krievam bija jāveic viss nepieciešamais, lai atzītu visus dokumentāli pierādītos kreditoru prasījumus.

Maksātnespējas likuma 6. panta 8. punktā noteikts labticības princips – procesā iesaistītajām personām savas tiesības jāizmanto un pienākumi jāizpilda labā ticībā. Parādnieks un kreditors nedrīkst izmantot procesu, lai netaisnīgi iedzīvotos. Parādnieka pienākumi

bankrota procedūras laikā noteikti Maksātnespējas likuma 139. pantā, tostarp minētā panta 5. punktā noteikts pienākums sniegt administratoram maksātnespējas procesa norisei nepieciešamās ziņas, kas nozīmē arī sniegt visas ziņas par kreditoriem un saistībām. Konkrētajā gadījumā, saglabājot saistību dzēšanas plānu esošajā redakcijā, parādnieks var netaisnīgi iedzīvoties, proti, neapmierināt daļu no kreditoriem pienākošās prasījuma, tādējādi nepamatoti palielinot to ienākumu daļu, kas paliek parādnieka īpašumā, kā arī nepamatoti ātrāk var tikt atjaunota parādnieka maksātnespēja. Līdz ar to vērtējams ir jautājums, vai parādnieks konkrētajā situācijā, atsakoties grozīt saistību dzēšanas plānu, rīkojas atbilstoši labticības principam.

Par saistību dzēšanas plāna izpildi⁶⁹

Vai gadījumā, ja kreditors rakstveidā lūdzis parādniekam veikt norēķinus kreditoru kasē, vai parādniekam ir pienākums veikt šādus norēķinus?

Maksātnespējas likuma 73. panta ceturtās daļas 7. punktā noteikts, ka kreditors, iesniedzot administratoram kreditora prasījumu, iesniegumā norāda bankas konta numuru. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 74. panta pirmo daļu administrators pārbauda kreditoru prasījumu pamatotību un atbilstību normatīvo aktu prasībām. Savukārt minētā panta otrajā daļā noteikts, ka gadījumā, ja kreditora prasījums neatbilst normatīvo aktu prasībām, tajā skaitā kreditoru prasījumā nav norādīts Maksātnespējas likuma 73. panta ceturtajā daļā norādītais, administrators nekavējoties nosūta kreditoriem lūgumu novērst konstatētos trūkumus. Ja kreditors nenovērš trūkumus noteiktajā termiņā, administrators pieņem lēmumu par kreditora prasījuma neatzīšanu vai daļēju atzīšanu 10 dienu laikā no trūkumu novēršanai dotā termiņa beigām. Norādāms, ka Maksātnespējas likums nenosaka maksājumu veidu, kādā parādniekam ir jāsedz saistību dzēšanas plānā norādītās saistības. Tomēr ņemot vērā, ka kreditoru bankas konta norādīšana kreditoru prasījumā ir viens no priekšnoteikumiem kreditora prasījuma atzīšanai, secināms, ka likumdevēja mērķis kreditora bankas konta norādīšanai kreditora prasījumā ir bijis nodrošināt skaidru un pārredzamu elektroniskās naudas plūsmu parādnieka maksātnespējas procesā. Līdz ar to, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, lai saņemtu sava prasījuma apmierinājumu, kreditoram ir jānodrošina iespēja savā bankas kontā saņemt parādnieka saistību dzēšanas plānā norādītos maksājumus.

Vienlaikus norādāms, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.²⁸ panta pirmās daļas 5. punktu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas tiesa, pamatojoties uz attiecīgu pieteikumu, lemj par fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu. Civilprocesa likuma 363.³⁵ panta otrajā daļā noteikts, ka tiesa apstiprina saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, ja konstatē, ka parādnieks ir izpildījis saistību dzēšanas plānu un nav saņemti kreditoru un parādnieka iebildumi vai arī saņemtie iebildumi atzīstami par nepamatotiem. Minētā panta trešajā daļā noteikts, ka pieteikumam par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu parādnieks, kreditors vai administrators pievieno pierādījumus, kas apstiprina pieteikumā norādītos apstākļus. No minētā izriet, ka parādniekam pēc saistību

---

⁶⁹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 24. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2018/476

dzēšanas plāna izpildes, iesniedzot tiesā pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, būs jāpierāda tiesai, ka saistību dzēšanas ietvaros ir veikti visi saistību dzēšanas plānā noteiktie maksājumi.

Iesniegumā norādīts, ka kreditori ir lūguši parādniekam veikt saistību dzēšanas plānā norādītos maksājumus kreditoru kasē. Līdz ar to secināms, ka parādniekam, veicot skaidras naudas maksājumus, var rasties sarežģījumi pierādīt tiesai, ka saistību dzēšanas procedūras ietvaros kreditoriem ir veikti visi saistību dzēšanas plānā norādītie maksājumi. Tomēr norādāms, ka saskaņā ar Civilprocesa likumu vienīgi tiesas kompetencē ir vērtēt, vai parādnieka iesniegtie pierādījumi ir uzskatāmi par pamatotiem.

Par viedokļa sniegšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā⁷⁰

1. Vai administratoram ir pienākums pārbaudīt, vai iepriekšējā administratora nodotajā dokumentācijā nav atrodami no jauna iesniegtie kreditoru prasījumi, un, ja šādi prasījumi nav atrodami, vai administratoram ir pienākums iesniegt kreditora prasījumu, pēc attiecīgo kreditoru prasījumu saņemšanas aktualizēt kreditoru reģistru un nosūtīt to uz parādnieka pārstāvja e-pasta adresi saistību dzēšanas plāna grozījumu izstrādei un iesniegšanai tiesā?

2. Ievērojot to, ka iepriekšējais administrators pirms atcelšanas no administratora pienākumu pildīšanas šajā maksātnespējas procesā ir izsūtījis parādnieka kreditoriem paziņojumus par maksātnespējas procesu, vai administratoram ir jāturpina iepriekšējā administratora iesāktais un vai ir iespējams saistību dzēšanas procedūrā atzīt kreditoru prasījumus, ja ir nokavēts Maksātnespējas likuma 73.panta trešajā daļā noteiktais termiņš?

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 29. panta otrajai daļai administrators neatbild par iepriekšējo administratoru rīcību un darījumiem, kas slēgti, pirms viņš sācis pildīt administratora pienākumus.

Vienlaikus norādāms, ka fiziskās personas (parādnieka) saistību dzēšanas procedūras pasludināšana neatbrīvo administratoru no Maksātnespējas 26. panta otrajā daļā noteiktā pienākuma nodrošināt efektīvu un likumisku fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu.

No Pieprasījuma izriet, Vienlaikus administratoram ir pienākums nodrošināt juridiskās personas maksātnespējas procesa ietvaros veikto darbību ka parādnieks vēlas, lai tiktu atzīti un kreditoru reģistrā iekļauti pieprasījumā norādīto kreditoru prasījumi.

Pret parādnieku vērsto kreditoru prasījumu iesniegšanas, izvērtēšanas un iekļaušanas kreditoru reģistrā kārtību regulē Maksātnespējas likums. Savukārt no Maksātnespējas likuma 141. panta pirmajā daļā iekļautās atsauces uz šā likuma XIII nodaļu izriet, ka likumdevējs nav paredzējis atšķirību minētās kārtības regulējumam juridiskās un fiziskās personas maksātnespējas procesā.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 73. panta pirmo daļu kreditoru prasījumi pret parādnieku iesniedzami administratoram mēneša laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā

⁷⁰ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 5. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2018/10

izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu. Savukārt šī panta otrajā daļā noteikts, ja kreditors nokavējis šā panta pirmajā daļā minēto prasījumu iesniegšanas termiņu, viņš savu prasījumu pret parādnieku var iesniegt termiņā, kas nav ilgāks par sešiem mēnešiem no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad šajā likumā noteiktajā kārtībā sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns. Pēc šā termiņa iestājas noilgums, līdz ar to kreditors zaudē kreditora statusu un savas prasījuma tiesības pret parādnieku.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 75. panta astotajai daļai, ja administratora rīcībā nonāk jaunatklāti apstākļi vai dokumenti par kreditora prasījumu, par kuru jau ir pieņemts lēmums, administrators šo lēmumu ir tiesīgs grozīt vai atcelt, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad šajā likumā noteiktajā kārtībā sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns. Atceļot sākotnējo lēmumu, administrators pieņem jaunu lēmumu šajā pantā noteiktajā kārtībā, ievērojot šā likuma 73. pantā noteikto kreditoru prasījumu pieteikšanas termiņu.

Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014. gada 8. aprīļa spriedumu lietā Nr. SKC-117/2014 atzīts, ka *kreditoru prasījumu, kas vērsti pret maksātnespējīgo parādnieku (fizisko vai juridisko personu) iesniegšanu likumdevējs izvēlējis aprobežot ar konkrētu – saīsinātu termiņu. Šis Maksātnespējas likumā noteiktais termiņš, kā atzīst Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments, ir materiāli prekluzīvs jeb likumisks termiņš. Atšķirībā no procesuāli tiesiskā termiņa, kuru saskaņā ar Civilprocesa likuma 51.pantu tiesa vai tiesnesis var atjaunot, materiāli tiesiska termiņa atjaunošana tiesību normās nav paredzēta. Kā to savulaik norādījis prof. Vladimirs Bukovskis, pēc sekām likumiskiem termiņiem ir izšķirošs, absolūts un liktenīgs raksturs. Tie nav grozāmi, pat ja abas puses tam piekristu (sk. Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 278. lpp.). Materiāli tiesiska prekluzīva termiņa ilgumu noteic likumdevējs, izdarot politisku izšķiršanos attiecībā uz jautājumu, kāds laiks dodams kādas tiesības īstenošanai. [..]*

Tā kā prekluzīvs termiņš ir subjektīvo tiesību izbeidzošs termiņš, to palaižot garām, iestājas noilgums, kura dēļ izbeidzas ne vien prasības tiesība, bet arī pati saistība (Civillikuma 1893. un 1910.pants). Citiem vārdiem, līdz ar prekluzīvā termiņa izbeigšanos zūd arī pašas tiesības. Kasācijas instances tiesas judikatūrā nostiprināta atziņa, ka prekluzīva termiņa nokavējums ir absolūts materiāltiesisks šķērslis prasības apmierināšanai (sk., piemēram, Senāta 2009. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKC-117, 2009. gada 16. decembra spriedumu lietā Nr. SKC-1072, 2010. gada 27. oktobra spriedumu lietā Nr. SKC-945, 2011. gada 25. maija spriedumu lietā Nr. SKC-699, 2012. gada 14. decembra spriedumu lietā Nr. SKC-886).

Ievērojot to, ka ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu Maksātnespējas reģistrā izdarīts 2016. gada 4. aprīlī, minētajās tiesību normās noteiktais galējais kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņš bija 2016. gada 4. oktobris.

Ņemot vērā minēto, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņa prekluzīvo raksturu nemaina arī apstākļi, ka, iespējams, iepriekšējais administrators savā darbībā nav ievērojis normatīvo aktu prasības.

Vēršam uzmanību uz Maksātnespējas likuma 29. panta pirmo daļu, kurā noteikts, ka administrators atbild par zaudējumiem, kas viņa vai pilnvarnieka vainas dēļ nodarīti valstij,

parādniekam, kreditoriem vai citām personām. Savukārt saskaņā ar Maksātnespējas likuma 30. panta pirmo daļu prasības pret administratoru var celt tiesā ne vēlāk kā gada laikā pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa vai fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas. Tādējādi, ja kāda no parādnieka maksātnespējas procesā iesaistītām personām uzskata, ka ar Iepriekšējā administratora rīcību tai ir nodarīti zaudējumi, šai personai ir tiesības vērsties pret Iepriekšējo administratoru ar prasību par šādu zaudējumu atlīdzināšanu.

Papildus norādāms, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 363.³⁰ panta ceturtajai daļai izskatot jautājumu par bankrota procedūras pabeigšanu, tiesa pārbauda, vai bankrota procedūra notikusi likumā noteiktajā kārtībā. Līdz ar to prezumējams, ka, izlemjot apstiprināt parādnieka bankrota procedūras pabeigšanu, tiesa ir izvērtējusi parādnieka bankrota procedūras atbilstību likumā noteiktajai kārtībai.

Par maksājumu veikšanu saistību dzēšanas procedūras laikā⁷¹

Vai parādniekam nepieciešams informēt kreditorus, ka turpmāk mainīsies datums, kurā parādnieks veiks ikmēneša maksājumus kreditoriem?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 154. panta otro daļu saistību dzēšanas plānā nav jānorāda datums, līdz kuram parādniekam jāveic maksājumi kreditoriem. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 160. panta 1. punktam parādniekam ir pienākums veikt maksājumus kreditoriem atbilstoši tiesas apstiprinātajām saistību dzēšanas plānam. Vienlaikus Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punktā ir nostiprināts atklātības princips, kas paredz, lai nodrošinātu uzticamību, informācijai par procesu ir jābūt pieejamai visām procesā iesaistītajām personām, tādējādi veicinot šo personu interešu ievērošanu un procesa mērķu sasniegšanu. Savukārt Maksātnespējas likuma 6. panta 8. punktā ir nostiprināts labticības princips – procesā iesaistītajām personām savas tiesības jāizmanto un pienākumi jāizpilda labā ticībā.

Ņemot vērā minēto, parādnieka interesēs ir informēt kreditorus par izmaiņām saistību dzēšanas plāna izpildē, lai kreditoriem nerastos šaubas par parādnieka godprātību. Proti, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 164. panta pirmo daļu, ja parādnieks godprātīgi ir novirzījis tiesas apstiprinātajā saistību dzēšanas plānā paredzēto savu ienākumu daļu kreditoru prasījumu daļējai segšanai, pēc šā plāna darbības beigām atlikušās minētajā plānā norādītās šīs personas saistības tiek dzēstas un apturētās izpildu lietvedības par dzēsto saistību piedziņu tiek izbeigtas. Papildus norādām, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 10. pantā nostiprinātajam pušu sacīkstes principam šādu gadījumā parādniekam ir pienākums tiesai sniegt pierādījumus, ka kreditori tika informēti par izmaiņām saistību dzēšanas plāna izpildē, kā arī pierādījumus, ka kreditori neizteica iebildumus par minēto parādnieka paziņojumu.

Par saistību dzēšanas procedūru⁷²

⁷¹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 13. marta vēstule Nr. 1-57n/2018/273

⁷² Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 30. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2018/120

1. Vai kreditors var lūgt parādniekam veikt sena parāda atmaksu un segt uzkrāto soda naudu saistībā ar norēķinu kartes izmantošanu ārpus fiziskās personas maksātnespējas procesa, ja parādnieks saskaņā ar tiesas apstiprināto saistību dzēšanas plānu attiecīgajai kredītiestādei jau veic ikmēneša maksājumus?

2. Ja parādnieks ir mainījis darba vietu, nedaudz palielinoties arī darba algai, vai parādniekam jāgroza saistību dzēšanas plāns? Vai arī ir pietiekoši, ka parādnieks elektroniski informē kreditorus, ka turpmāk ikmēneša maksājumi palielināsies? Kā parādniekam veikt ikmēneša maksājumus kreditoriem, ja parādnieka ienākumu apmērs katru mēnesi ir mainīgs?

3. Vai par parādnieka ienākumiem ir uzskatāmi ikmēneša maksājumi, ko vienam no vecākiem izmaksā valsts bērna kopšanai ("bērnu nauda"), VID ieskaitītā pārmaksāto nodokļu atmaksa, dāvinājums (naudas līdzekļi 25 euro apmērā) un parādnieka norēķinu kontā ieskaitītie naudas līdzekļi, maksājuma mērķi norādot "Konta papildināšanai", kas ieskaitīti, lai parādnieks iegādātos preces vai pakalpojumus trešajai personai?

[1] Atbilstoši Maksātnespējas likuma 141. panta pirmajai daļai kreditoru prasījumi pret parādnieku fiziskās personas maksātnespējas procesā ir iesniedzami administratoram Maksātnespējas likuma XIII nodaļā noteiktajā kārtībā. Lai kreditors varētu realizēt savas prasījuma tiesības maksātnespējas procesa ietvaros, viņam ir pienākums iesniegt kreditora prasījumu par tām saistībām, kurām samaksas pienākums iestāties pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 73. panta ceturtais daļas 3. punktam kreditori iesniegumā par kreditora prasījuma atzišanu norāda sava prasījuma apmēru. Attiecīgi, ja kreditors, iesniedzot kreditoru prasījumu norāda tikai nesamaksāto aizdevuma summu, bet nenorāda, piemēram, nesamaksātos maksājumus par norēķinu kartes izmantošanu, tad kreditors atbilstoši Maksātnespējas likuma 73. panta otrajai daļai šī nepieteiktā prasījuma daļā zaudē savas prasījuma tiesības.

Maksātnespējas likuma 6. panta 3. punktā nostiprinātais patvaļas aizlieguma princips noteic, ka kreditors un parādnieks nedrīkst veikt individuālas darbības, kas nodara kaitējumu kreditoru kopuma interesēm. Savukārt Maksātnespējas likuma 136. panta otrajā daļā noteikts, ka līdz ar fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu kreditoram ir aizliegts veikt individuālas darbības, ar kurām tiek nodarīti zaudējumi kreditoriem. No minētā izriet, ka kreditoriem maksātnespējas procesa ietvaros ir aizliegts sev pienākošos naudas summu piedzīt no parādnieka ārpus maksātnespējas procesa, t.i., neievērojot Maksātnespējas likumā noteikto kārtību.

Papildus norādām, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 134. panta otrās daļas 3. punktu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas apstājas aizdevuma (kredīta) lietošanas procentu pieaugums, likumisko procentu pieaugums, līgumsoda pieaugums (tajā skaitā procentos izteikta līgumsoda pieaugums), nokavējuma naudas pieaugums. Nodokļu prasījumiem tiek apturēta tās nokavējuma naudas aprēķināšana, kura tiek noteikta kā procentu maksājums par nodokļu, nodevu un soda naudas samaksas termiņa nokavējumu.

Tādējādi kreditors nevar lūgt parādniekam veikt parāda atmaksu un segt uzkrāto soda naudu saistībā ar norēķinu kartes izmantošanu ārpus fiziskās personas maksātnespējas procesa,

ja parāda atmaksas pienākums radies pirms parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas. Savukārt, ja pienākums segt saistības par norēķinu kartes izmantošanu radās pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, tad šie maksājumi ir fiziskās personas netiešās izmaksas, ko parādnieks sedz no tiem līdzekļiem, ko viņš ir tiesīgs paturēt sev uzturēšanas izmaksu segšanai.

[2] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 155. panta ceturto daļu fiziskās personas saistību dzēšanas plānā paredz, ka kreditoru prasījumu segšanai tiks novirzīti līdzekļi vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 162. panta pirmajai daļai, ja fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildes laikā mainās parādnieka ienākumi, viņam ir pienākums sagatavot fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumus, mainot šā plāna termiņu un tā ietvaros sedzamo saistību apmēru, proti, grozījumi saistību dzēšanas plānā būtu jāveic tikai tad, ja fiziskās personas ienākumu apmērs acīmredzami samazinātos vai palielinātos tādā apmērā, ka tas mainītu tiesas apstiprināto saistību dzēšanas plāna izpildes termiņu.

Neapšaubāmi, ka fiziskās personas ienākumi īsākā vai garākā laika posmā var atšķirties (piemēram, ienākumu palielināšanās vasaras periodā, ja darbam ir sezonāls raksturs, akorda alga, piemaksas, darba algas paaugstināšana), tomēr, ja šīs izmaiņas pēc būtības nemaina tiesas jau vienreiz apstiprināto juridisko faktu (saistību dzēšanas plāna izpildes termiņa atbilstību parādnieka ienākumu apjomam), tad tās nav nepieciešams vēlreiz apstiprināt tiesā. Ja saistību dzēšanas plāna grozījumi būtu jāveic katru reizi, kad personai mainītos mēnešalgas (piemēram, mainoties valstī noteiktajam minimālās mēnešalgas apmēram) vai ienākumu apmērs, tas radītu slodzi tiesām, kurām būtu jāapstiprina grozījumi saistību dzēšanas plānā. Tādējādi Maksātnespējas administrācijas ieskatā, mainoties mēnešalgas apmēram, bet ne tādā apmērā, kas būtu par pamatu saistību dzēšanas plāna izpildes grozīšanai, vai saņemot neregulārus ienākumus, fiziskai personai nav nepieciešams veikt grozījumus saistību dzēšanas plānā atbilstoši Maksātnespējas likuma 162. pantam.

Vienlaikus, ja saistību dzēšanas plānā paredzēts, ka kreditoriem maksājama viena trešdaļa no fiziskās personas ienākumiem, fiziskajai personai jānodrošina, lai kreditori savu prasījumu apmierinājumu saņemtu saskaņā ar spēkā esošo parādnieka darba algas likmi. Tāpat neatkarīgi no darba samaksas veida personai saglabājas pienākums kreditoru prasījumu apmierināšanai novirzīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem. Būtiski, lai veiktie maksājumi, sadalot tos uz mēnešu skaitu, kuru laikā veikts darbs, mēnesī nebūtu mazāki par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās mēnešalgas. Turklāt, ievērojot Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punktā nostiprināto atklātības principu, parādnieks var informēt kreditorus par novirzāmās summas izmaiņām kreditoru prasījumu apmierināšanai.

Aicinām ņemt vērā Maksātnespējas likuma 164. panta trešajā daļā noteikto, ka, pabeidzot saistību dzēšanas procedūru, lēmumu par parādnieka atbrīvošanu no atlikušajām saistībām, kas norādītas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā, pieņem tiesa. Tiesai, izskatot pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, pieteikums būtu jāizvērtē nevis formāli, bet pēc būtības. Proti, tiesai jākonstatē, ka fiziskā persona ir izpildījusi tiesas apstiprināto saistību dzēšanas plānu, kā arī veikusi papildu izmaksas saviem kreditoriem, ņemot vērā izmaiņas personas mēnešalgas vai ienākumu apmērā.

[3] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 155. panta ceturto daļu parādniekam ir pienākums saistību dzēšanas procedūras laikā novirzīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem kreditoru prasījumu apmierināšanai. Tāpat norādām, ka Maksātnespējas likuma 128. panta ceturta daļa paredz, ka bankrota procedūras ietvaros tiek realizēta visa parādnieka manta, un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai, izņemot Civilprocesa likuma 1. pielikumā noteikto mantu un 596. pantā minētās summas. Kaut arī minētā norma *expressis verbis* ir attiecināma uz bankrota procedūru, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, normā norādītais, ka kreditoru prasījumu apmierināšanai nav novirzāma Civilprocesa likuma 1. pielikumā noteiktā manta un 596. pantā minētās summas, ir attiecināms arī uz saistību dzēšanas procedūru.

Civilprocesa likuma 596. pantā ir noteiktas atsevišķas ienākumu kategorijas, uz kurām nevar vērst piedziņu, t.i., atsavināt piespiedu kārtā. Attiecīgi piedziņa nav vēršama uz atlaišanas pabalstu, apbedīšanas pabalstu, vienreizēju pabalstu mirušā laulātajam, valsts sociālajiem pabalstiem, valsts atbalstu ar celiakiju slimam bērnam, apgādnieka zaudējuma pensiju, atlīdzību par apgādnieka zaudējumu u.c. ienākumu kategorijām. Tādējādi likumdevējs ir aizsargājis Civilprocesa likuma 596. pantā minētās ienākumu kategorijas no piedziņas vēršanas arī maksātnespējas procesa ietvaros.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 595. panta otrajai daļai likumdevējs ir paredzējis, ka attiecībā uz sociālās apdrošināšanas pabalstiem ir piemērojami noteikumi par piedziņas vēršanu uz darba samaksu, proti, kreditoriem ir novirzāmi līdzekļi vienas trešdaļas apmērā no sociālās apdrošināšanas pabalstiem (valsts pensija, maternitātes pabalsts u.tml.). Tādējādi likumdevējs ir paredzējis mehānismu piedziņas vēršanai uz sociālajiem apdrošināšanas pabalstiem, bet sociālo pabalstu piedziņai šāds mehānisms nav izveidots.

[3.1] Ņemot vērā, ka iesniegumā nav skaidrots, kas ir saprotams ar jēdzienu "ikmēneša bērnu nauda", atbildot uz iesniegumā norādīto jautājumu – vai par parādnieka ienākumiem ir uzskatāmi ikmēneša maksājumi, ko vienam no vecākiem valsts izmaksā bērna kopšanai ("bērnu nauda"), pieņemam, ka tas ir ģimenes valsts pabalsts un bērnu kopšanas pabalsts.

Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 6. panta otro daļu ģimenes valsts pabalstu piešķir par katru bērnu, kas ir vecumā no viena gada līdz 15 gadiem, vai ir vecāks par 15 gadiem, mācās vispārējās izglītības vai profesionālās izglītības iestādē un nav stājies laulībā. Šī pabalsta mērķis ir nodrošināt pastāvīgu atbalstu ģimenēm, kurās aug bērni, tādējādi tas tiek izmaksāts, lai sniegtu ģimenēm materiālu atbalstu bērna vajadzību apmierināšanai. Savukārt atbilstoši Valsts sociālo pabalstu likuma 7. panta 1^l daļai bērna kopšanas pabalstu piešķir personai, kura kopj bērnu līdz divu gadu vecumam, un tā mērķis ir palīdzēt ģimenēm ar bērniem, kompensējot ienākumu zudumu sakarā ar to, ka bērna māte vai tēvs kopj bērnu.⁷³ Līdz ar to gan ģimenes valsts pabalsta, gan bērna kopšanas pabalsta mērķis ir sniegt finansiālu atbalstu ģimenēm ar bērniem.

Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 3. panta pirmās daļas 1. un 2. punktu ģimenes

---

⁷³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010. gada 3. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-527/2010 13. paragrāfs. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/archive/department3/2010/ska_527_2010.pdf [aplūkots 2017. gada 13. oktobrī].

valsts pabalsts un bērnu kopšanas pabalsts ir valsts sociālie pabalsti. Līdz ar to saskaņā ar Civilprocesa likuma 596. panta 1. punktu uz tiem nav vēršama piedziņa.

[3.2] Attiecībā uz jautājumu, vai parādnieka atgūtā nodokļa pārmaxsa ir uzskatāma par parādnieka ienākumiem, norādām turpmāko.

Ņemot vērā to, ka Maksātnespējas likums nosaka atšķirīgu rīcību ar atgūto parādnieka mantu un parādnieka ienākumiem, būtu jānošķir nodokļa pārmaxsa, kas veidojusies gadā, kad parādniekam pasludināts maksātnespējas process, un pēc tam, no nodokļa pārmaxsas, kas veidojusies pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Nodokļu pārmaxsa, kas veidojusies pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, viennozīmīgi atbilst parādnieka mantas jēdzienam, neatkarīgi no tā, ka fiziskā persona savas tiesības prasīt nodokļa pārmaxsu no nodokļu administrācijas ir izmantojusi jau pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktā noteikto mantu, kas iekļaujas parādnieka mantā, pamatojoties uz prasījuma tiesībām pret trešajām personām, ir atzīstama par atgūto mantu, kas ir daļa no parādnieka mantas kopuma (Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 3. punkts). Pēc analogijas arī tā manta, uz kuru tiesības fiziskajai personai radušās pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas un ko fiziskajai personai ir tiesības pieprasīt atmaksāt no valsts budžeta, pielīdzināma Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktajai mantai. Līdz ar to, ja fiziskā persona atgūst nodokļu pārmaxsu par laika periodu pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, visa atgūtā manta (nodokļu pārmaxsa) novirzāma kreditoriem.

Savukārt attiecībā uz nodokļu pārmaxsu, uz kuru tiesības radušās pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, norādāms, ka Maksātnespējas likumā noteikta sevišķa kārtība rīcībai ar parādnieka ienākumiem. Proti, atšķirībā no parādnieka mantas, kas tiek pilnā apmērā izmantota kreditoru prasījumu segšanai, divas trešdaļas no saņemtajiem ienākumiem parādniekam ir tiesības paturēt savu un apgādībā esošo personu uzturēšanas izmaksu segšanai. Parādniekam ir tiesības pēc saviem ieskatiem rīkoties ar to ienākumu daļu, kas paliek viņa rīcībā, tai skaitā viņam ir tiesības iesaistīties civiltiesiskajā apgrozībā un veikt gan darbības, kas vērstas uz ienākumu gūšanu, gan segt nepieciešamos izdevumus. Šādā gadījumā nodokļa pārmaxsa tiks atmaksāta, pamatojoties uz parādnieka veiktām darbībām un īstenotiem maksājumiem (iedzīvotāju ienākuma nodokļa samaksa; samaksas veikšana par saņemtajiem ārstniecības pakalpojumiem; izglītības iestādes sniegto pakalpojumu apmaksā) jau pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas. Ņemot vērā šo apstākli, kā arī faktu, ka nodokļu pārmaxsa veidojusies, parādniekam darbojoties ar tiem naudas līdzekļiem, ko saskaņā ar Maksātnespējas likumu viņam ir tiesības paturēt savā rīcībā, nodokļu pārmaxsa, uz kuru tiesības radušās pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, atzīstama par parādnieka ienākumiem. Attiecīgi kreditoriem ir novirzāma tikai viena trešdaļa no valsts budžeta saņemtajiem naudas līdzekļiem.

[3.3] Attiecībā par parādnieka saņemto dāvinājumu, norādām turpmāko.

Atbilstoši Civillikuma 1912. pantam, dāvinājums ir tiesisks darījums, ar kādu kāds aizdevības piešķir otram bez atlīdzības kādu mantisku vērtību. Turklāt šī mantiskā vērtība var būt gan kustama vai nekustama manta (mašīna, dzīvoklis, prasījuma tiesības utt.), gan naudas līdzekļi. Attiecīgi ar dāvinājuma līgumu viens līgumslēdzējs aizdevības piešķir otram kādu

vērtību, kas var būt izteikta arī kā regulāri naudas līdzekļu pārskaitījumi uz apdāvinātā norēķinu kontu. Civillikuma kontekstā dāvinājuma būtība nemainās, vai apdāvinātajam tiek dāvināta manta, vai vienreizēja naudas dāvana, vai naudas dāvana – regulāri naudas līdzekļu pārskaitījumi uz apdāvinātās personas kontu. Jebkurā gadījumā dāvinātājs vēlas šo mantisko vērtību piešķirt otram, un otra persona savukārt šo mantisko vērtību vēlas saņemt.

Savukārt atbilstoši Maksātnespējas likuma 139. panta 1. punkta regulējumam ienākumi ir naudas līdzekļi, ko persona saņem par savām iespējām atbilstošu darbību (fizisks vai garīgs darbs, par ko persona saņem atbilstošu samaksu) vai naudas līdzekļi, ko persona saņem par iepriekš veiktām darbībām, kas bijušas vērstas uz ienākumu gūšanu (strādājot gūtie naudas līdzekļi, kuru daļa iemaksāta par sociālo apdrošināšanu, kā rezultātā personai rodas tiesības uz bezdarbnieka pabalstu vai pensiju). Ienākumu gūšanai tāpat nepieciešama personas aktīva darbība. Tas vien, ka persona savā bankas kontā saņem zināmu naudas summu, pat tad, ja šī summa tiek saņemta regulāri, nenozīmē, ka šīs iemaksas atbilst ienākumu izpratnei atbilstoši Maksātnespējas likuma 139. panta 1. punktam. Fiziskajai personai pārskaitītie naudas līdzekļi – dāvinājums, nav uzskatāmi par parādnieka ienākumiem, bet saskaņā ar Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 1. punktu uzskatāmi par parādnieka mantu, kas atbilstoši Maksātnespējas likuma 128. panta ceturtajai daļai pilnā apmērā novirzāma kreditoru prasījumu vai maksātnespējas procesa izmaksu segšanai.

[3.4] Saskaņā ar Civillikuma 2289. pantu ar pilnvarojuma līgumu viena puse (pilnvarnieks, uzdevuma ņēmējs) uzņemas izpildīt otrai (pilnvaras devējam, pilnvarotājam, uzdevuma devējam) – zināmu uzdevumu, bet pilnvaras devējs apņemas pilnvarnieka rīcību atzīt sev par saistošu. Pilnvarojuma līgumu nodibina ar līdzēju vienošanos (Civillikuma 2290. pants). Tādējādi iesniegumos aprakstītajā situācijā trešā persona atbilstoši Civillikuma 2289. un 2290. pantam pilnvaroja parādnieku iegādāties konkrētu preci un, lai nodrošinātu uzdevuma izpildi, ieskaitīja parādnieka norēķinu kontā naudas līdzekļus. Līdz ar to parādnieka norēķina kontā ieskaitītie naudas līdzekļi ir trešajai personai piederošā manta, nevis parādnieka ienākumi, un attiecīgi tie nevar tikt realizēti parādnieka maksātnespējas procesā.

Vēršam uzmanību, ka apstākļi, ka trešā persona uzdevuma veikšanai parādnieka norēķinu kontā ieskaita naudas līdzekļus, maksājuma mērķī norādot "Konta papildināšanai", var radīt maldīgu priekšstatu kreditoriem, ka ieskaitītie naudas līdzekļi ir parādnieka manta, kas ir realizējama maksātnespējas procesa ietvaros. Ņemot vērā, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 165. panta trešo daļu kreditoram ir tiesības iesniegt tiesai pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, ja parādnieks nepilda fiziskās personas saistību dzēšanas plānu vai, ja konstatē Maksātnespējas likuma 153. pantā minētos saistību dzēšanas procedūras piemērošanas ierobežojumus, Maksātnespējas administrācija aicina parādnieku fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā pēc iespējas atturēties no tādām darbībām, kas varētu kreditoriem radīt šaubas par parādnieka labticīgumu un godprātību.

Par saistību dzēšanas procedūras laikā kreditoru prasījumu segšanai novirzāmiem ienākumiem⁷⁴

⁷⁴ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 24. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2018/474

Vai iedzīvotāju ienākumu nodokļa atmaksa par medicīniskajiem pakalpojumiem ir uzskatāma par ienākumiem Maksātnespējas likuma izpratnē, un vai tādā gadījumā, atbilstoši atgūtajai nodokļa pārmaksai, kreditoriem izmaksājama lielāka summa?

Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 30. panta 3. punkts noteic nodokļu maksātāja tiesības pieprasīt VID atmaksāt pārmaksāto vai rezumējošā kārtībā kļūdaini samaksāto nodokļa summu. Nodokļu maksātājam ir tiesības iesniegt deklarāciju un saņemt atpakaļ pārmaksāto nodokli gadījumos, ja 1) taksācijas gada laikā viņam nav piemērots viss likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 12. pantā noteiktais gada neapliekamais minimums vai visi likuma 13. pantā noteiktie atvieglojumi par apgādībā esošām personām vai papildu atvieglojums invalīdiem un politiski represētām personām, vai nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem; 2) taksācijas gada laikā bijuši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 10. pantā noteiktie attaisnotie izdevumi par izglītības iegūšanu, medicīnas un ārstniecisko pakalpojumu izmantošanu vai citi šajā pantā uzskaitītie attaisnotie izdevumi.

Ņemot vērā to, ka Maksātnespējas likums nosaka atšķirīgu rīcību ar atgūto parādnieka mantu un parādnieka ienākumiem, būtu jānošķir nodokļu pārmaksa, kas veidojusies gadā, kad pasludināts maksātnespējas process, no nodokļa pārmaksas, kas veidojusies pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Nodokļu pārmaksa, kas veidojusies pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, viennozīmīgi atbilst parādnieka mantas jēdzienam, tostarp arī gadījumos, ja fiziskā persona savas tiesības prasīt nodokļa pārmaksu no nodokļu administrācijas ir izmantojusi jau pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktu manta, kas iekļaujas parādnieka mantā, pamatojoties uz prasījuma tiesībām pret trešajām personām, ir atzīstama par atgūto mantu, kas ir daļa no parādnieka mantas kopuma (Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 3. punkts). Pēc analogijas arī tā manta, ko fiziskajai personai ir tiesības pieprasīt atmaksāt no valsts budžeta, pielīdzināma Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktajai mantai. Tādēļ gadījumā, ja fiziskā persona atgūst nodokļu pārmaksu par laika periodu pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, visa atgūtā manta (nodokļu pārmaksa) novirzāma kreditoriem.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 128. panta ceturtajai daļai bankrota procedūras ietvaros tiek realizēta visa parādnieka manta (t.i., visa Maksātnespējas likuma 92. pantā minētā manta) un no tās iegūtie līdzekļi tiek novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai. Ņemot vērā Maksātnespējas likuma 5. panta pirmajā daļā noteikto, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis ir tai skaitā pēc iespējas pilnīgāka kreditoru prasījumu apmierināšana no parādnieka mantas, kārtība, ka parādnieka manta tiek pilnībā novirzīta kreditoru prasījumu segšanai, saglabājas arī saistību dzēšanas procedūras laikā. Tādējādi, ja saistību dzēšanas procedūras laikā fiziskā persona atgūst sev pienākošos mantu, šī parādnieka manta pilnā apmērā tiek novirzīta kreditoru prasījumu segšanai.

Savukārt attiecībā uz nodokļu pārmaksu, uz kuru tiesības radušās pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, norādāms, ka Maksātnespējas likumā noteikta sevišķa kārtība rīcībai ar parādnieka ienākumiem. Proti, atšķirībā no parādnieka mantas, kas tiek pilnā

apmērā izmantota kreditoru prasījumu segšanai, divas trešdaļas no saņemtajiem ienākumiem parādniekam ir tiesības paturēt savu un apgādībā esošo personu uzturēšanas izmaksu segšanai. Parādniekam ir tiesības pēc saviem ieskatiem rīkoties ar to ienākumu daļu, kas paliek viņa rīcībā, tai skaitā viņam ir tiesības iesaistīties civiltiesiskajā apgrozībā un veikt gan darbības, kas vērstas uz ienākumu gūšanu, gan segt nepieciešamos izdevumus. Šādā gadījumā nodokļa pārmaxa tiks atmaksāta, pamatojoties uz parādnieka veiktām darbībām un īstenotiem maksājumiem (iedzīvotāju ienākuma nodokļa samaksa; samaksas veikšana par saņemtajiem ārstniecības pakalpojumiem; izglītības iestādes sniegto pakalpojumu apmaksā) jau pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas. Ņemot vērā šo apstākli, kā arī faktu, ka nodokļu pārmaxa veidojusies, parādniekam darbojoties ar tiem naudas līdzekļiem, ko saskaņā ar Maksātnespējas likumu viņam ir tiesības paturēt savā rīcībā, nodokļu pārmaxa šādā gadījumā atzīstama par parādnieka ienākumiem. Attiecīgi kreditoriem ir novirzāma tikai viena trešdaļa no valsts budžeta saņemtajiem naudas līdzekļiem.

Par saistību dzēšanas procedūras laikā kreditoru prasījumu segšanai novirzāmo līdzekļu apmēra noteikšanu⁷⁵

Vai kreditoriem novirzāma viena trešdaļa no parādnieka faktiski saņemtajiem (neto) ienākumiem, ieskaitot saistībā ar nodokļu atvieglojumu piemērošanu saņemtos papildu ienākumus?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 161. panta 1. punktu parādniekam saistību dzēšanas procedūras laikā cita starpā ir tiesības paturēt vismaz divas trešdaļas no saviem ienākumiem, lai segtu savas uzturēšanas izmaksas. Saistību dzēšanas procedūras laikā kreditoriem veicamie maksājumi ir atkarīgi no parādnieka ienākumu apjoma. Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtajā daļā noteikts, ka parādniekam saistību dzēšanas procedūras laikā ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem, bet jebkurā gadījumā novirzāmo ienākumu apmērs nevar būt mazāks par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās algas (t.i. vismaz 143,33 euro).

Minētās normas norāda, kādu proporciju no ienākumiem parādnieks ir tiesīgs paturēt savai uzturēšanai un kāda ir novirzāma kreditoru prasījumu segšanai. Civillikuma 2098. panta pirmā daļa noteic, ka ar uzturu ir jāsaprot ēdiens, mitekļis, apģērbs un kopšana, kā arī līdz pilngadības sasniegšanai – audzināšana un skološana. Secināms, ka uzturēšanas izmaksās nav ietverta to nodokļu nomaksa, ar kuriem tiek aplikti personas saņemtie ienākumi. Ņemot vērā, ka parādnieks savas uzturēšanas izmaksas var segt tikai no faktiski saņemtajiem (neto) ienākumiem, attiecīgi kreditoriem parādnieks var pārskaitīt vienīgi atlikušo trešdaļu no faktiski saņemtajiem (neto) ienākumiem.

Ienākumu daļa, kas izveidojusies, piemērojot atvieglojumus par apgādībā esošām personām, nav attiecināma arī ne uz vienu no Civilprocesa likuma 596. pantā noteiktajām kategorijām, uz kurām piedziņas vēršana nav pieļaujama. Tādējādi piemērotie nodokļu

⁷⁵ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 22. marta vēstule Nr. 1-49n/2018/33

atvieglojumi ir uzskatāmi par parādnieka ienākumiem Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtās daļas izpratnē, no kuriem ir novirzāma viena trešdaļa kreditoru prasījumu apmierināšanai.

Lai arī Maksātnespējas likumā nav tieši definēts, ko likumdevējs maksātnespējas procesa kontekstā ir sapratis ar jēdzienu "ienākumi", tomēr no iepriekš minētā secināms, ka Maksātnespējas likuma izpratnē ar terminu "ienākumi", ir jāsaprot parādnieka ienākumi pēc nodokļu nomaksas, tas ir, faktiski saņemtie (neto) ienākumi, ieskaitot to faktiski saņemto ienākumu daļu, kas izveidojusies, piemērojot nodokļu atvieglojumus par apgādībā esošām personām.

Minētais nozīmē, ka gadījumā, ja parādnieka faktiskie ienākumi palielinās, fiziskajai personai saglabājas pienākums kreditoriem pārskaitīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem, kreditoriem novirzāmo summu aprēķinot no palielinājušos faktisko ienākumu apmēra.

Parādniekam jāievēro Maksātnespējas likuma 6. pantā noteiktie maksātnespējas procesa principi, tostarp 4. punktā noteiktais saistību izpildes princips, proti, maksātnespējas procesa ietvaros piemērojami tādi pasākumi, kas ļauj saistības, kuras uzņēmis parādnieks, izpildīt lielākā apmērā un 8. punktā nostiprinātais labticības princips, kas paredz, ka maksātnespējas procesā iesaistītajām personām savas tiesības jāizmanto un pienākumi jāizpilda labā ticībā. Parādnieks un kreditors nedrīkst izmantot procesu, lai netaisnīgi iedzīvotos. Vēršam uzmanību uz to, ka pretējā gadījumā saskaņā ar Maksātnespējas likuma 164. panta otro daļu tiesa parādnieku var neatbrīvot no atlikušajām saistībām.

Tomēr pretēji iepriekš paustajam Maksātnespējas administrācijas viedoklim par Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtās daļas interpretāciju, tiesu praksē ir pausts viedoklis, ka parādniekam kreditoru prasījumu segšanai jānovirza līdzekļi vienas trešdaļas apmērā no saviem bruto ienākumiem.

Gan Rīgas rajona tiesa 2016. gada 2. februāra un 2016. gada 24. februāra lēmumos, ar kuriem bija noraidīti parādnieka pieteikumi par saistību procedūras izbeigšanu, dzēšot atlikušās saistības, gan Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments 2016. gada 28. decembra lēmumā lietā Nr. SPC-21/2016 ir nonācis pie atziņas, ka maksājumi kreditoru prasījumu segšanai bija veicami no bruto ienākumiem, tas ir, no ienākumiem pirms nodokļu nomaksas. Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurora protests par iepriekš minētajiem Rīgas rajona tiesas lēmumiem ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 28. decembra lēmumu lietā Nr. SPC-21/2016 tika noraidīts.

Līdz ar to, konkrētajā gadījumā pastāv divi absolūti atšķirīgi viedokļi par to vai saistību dzēšanas procedūras ietvaros parādnieks kreditoru prasījumu segšanai vienu trešdaļu novirza no bruto vai neto (ieskaitot daļu no ienākumiem, kas gūta piemēroto nodokļu atvieglojumu par apgādībā esošām personām rezultātā) ienākumiem.

Maksātnespējas administrācijas nostāja minētajā jautājumā pēc Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 28. decembra lēmuma Nr. SPC-21/2016 pieņemšanas nav mainījusies. Tomēr jāņem vērā, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 157. pantu saistību dzēšanas plāna apstiprināšana un lēmuma pieņemšana par parādnieka atbrīvošanu no atlikušajām saistībām, kas norādītas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā

atbilstoši Maksātnespējas likuma 164. panta trešajai daļai, ir tiesas kompetencē.

Papildus apliecinājums iepriekš minētajam gūstams Tieslietu ministrijas izstrādātajā likumprojektā "Grozījumi Maksātnespējas likumā" (Nr. 1093/Lp12), kas šobrīd Saeimā ir atbalstīts pirmajā lasījumā, un kura anotācijā norādīts, ka pašreiz spēkā esošā Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtās daļas regulējums nereti raisījis diskusijas par to, vai saistību dzēšanai novirzāmais apmērs ir noteicams no parādnieka ienākumiem pirms vai pēc nodokļu nomaksas. Vairāki praktiķi uzskata, ka apmērs visos gadījumos ir noteicams no ienākumiem pirms nodokļu nomaksas. Šāds viedoklis ir pausts arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2016. gada 28. decembra lēmuma lietā Nr. SPC-21/2016 7.5. punktā. Šāda interpretācija nenodrošina parādnieka un kreditoru interešu sabalansēšanu, kā arī nesniedz pietiekamu pamatojumu parādnieka interešu papildu ierobežošanai. Likumprojekta anotācijā norādīts, ka Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtajā daļā ietvertā norāde par personas ienākumiem ir interpretējama kā ienākumi pēc nodokļu nomaksas (neto), bet ne mazāk kā viena trešdaļa no minimālās mēnešalgas mēnesī pirms nodokļu nomaksas (bruto).⁷⁶ Pieņemot šo likumprojektu Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtās daļas ievaddaļa tiktu izteikta jaunā redakcijā, tas ir, "Ja parādnieks saistību dzēšanas procedūras laikā no savas gribas neatkarīgu apstākļu dēļ nav spējīgs segt šā panta otrajā un trešajā daļā noteikto saistību apmēru, fiziskās personas saistību dzēšanas plānā paredz, ka kreditoru prasījumu segšanai tiks novirzīti līdzekļi vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem pēc nodokļu samaksas, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī pirms nodokļu samaksas. Saistību dzēšanas plāna termiņš nosakāms šādi:".

Par saistību dzēšanas plānu⁷⁷

Vai apstākļi, ka tuvākajā laikā parādnieks kļūst par bezdarbnieku, ietekmē saistību dzēšanas procedūru, proti, vai konkrētajā gadījumā jāgroza saistību dzēšanas plāns?

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 162. panta pirmajai daļai, ja fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildes laikā mainās parādnieka ienākumi, viņam ir pienākums sagatavot fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumus, mainot šī plāna termiņu un tā ietvaros sedzamo saistību apmēru. Savukārt Maksātnespējas likuma 162. panta otrā daļa nosaka parādnieka pienākumu veikt saistību dzēšanas plāna grozījumus, pagarinot saistību dzēšanas plāna izpildes termiņu un samazinot sedzamo saistību apmēru, ja viņa ienākumi samazinās tādā apmērā, ka viņš acīmredzami nespēs segt fiziskās personas saistību dzēšanas plānā norādīto apmēru. Ar plāna grozījumiem parādnieks kreditorus iepazīstina Maksātnespējas likuma 149. pantā minētajā kārtībā, un grozījumus apstiprina tiesa likuma 157. pantā minētajā kārtībā.

⁷⁶ Likumprojekta "Grozījumi maksātnespējas likumā" (Nr. 1093/Lp12) sākotnējās ietekmes novērtējums (anotācija). Pieejams:

<http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/E2E67AF2E3E97D6BC22581F3002C96BC?OpenDocument> [aplūkots 2018. gada 20. martā].

⁷⁷ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 9. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/16

No minētā var secināt, ka fiziskajai personai tiesā apstiprinātais saistību dzēšanas plāns jāgroza, ja ienākumi samazināsies tādā apmērā, ka ietekmēs saistību dzēšanas plāna termiņu, kas noteikts saskaņā ar Maksātnespējas likuma 155. pantu. Vienlaikus vērojama uzmanība, ka tiesas kompetencē, apstiprinot saistību dzēšanas plānu vai tā grozījumus, ietilpst juridiska fakta konstatēšana, proti, tiesa apstiprina, ka ņemot vērā parādnieka ienākumu apjomu, viņam tiek piemērots konkrētais saistību dzēšanas plāna izpildes termiņš. Sprotams, ka fiziskās personas ienākumi kādā īsākā vai garākā laika posmā var atšķirties. Tomēr, ja šīs izmaiņas pēc būtības nemaina tiesas jau vienreiz apstiprināto juridisko faktu (saistību dzēšanas plāna izpildes termiņa atbilstību parādnieka ienākumu apjomam), tad tās nav nepieciešams vēlreiz apstiprināt tiesā. Tādēļ, ja ienākumu samazināšanās nav tik būtiska, lai ietekmētu parādsaistību apmēru, ko fiziskā persona spējīga segt maksātnespējas procesā, un attiecīgi – saistību dzēšanas plāna īstenošanas termiņu, tad grozījumi plānā nav jāveic. Savukārt, ja ienākumu samazināšanās ir būtiska, saistību dzēšanas plāna grozījumi jāveic.

Vienlaikus Maksātnespējas administrācija norāda, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtajai daļai minimālā kreditoriem novirzāmā summa nevar būt mazāka par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās darba algas apmēra. Proti, neatkarīgi no tā, ka parādnieka faktiskie ienākumi ir mazāki par minimālās darba algas apmēru, kreditoru prasījumu segšanai saistību dzēšanas plāna ietvaros jānovirza ne mazāk kā viena trešdaļa no valstī noteiktās minimālās mēnešalgas, proti, 2018. gadā tie ir 143,33 *euro*. Pretējā gadījumā fiziskās personas maksātnespējas process tiks izbeigts, nedzēšot parādnieka saistības un iestāsies Maksātnespējas likuma 165. panta sestajā daļā noteiktās sekas, proti, kreditoru prasījumi tiks atjaunoti un aprēķināti pilnā apmērā, bet apturētā tiesvedība un spriedumu izpildu lietvedība tiks atjaunota.

Papildus norādāms, ka bezdarbnieka pabalsts arī ir uzskatāms par ienākumiem, tādējādi gadījumā, ja parādnieka kopējo ienākumu apmērs ir pietiekošs, lai segtu vismaz minimālo Maksātnespējas likumā noteikto kreditoriem novirzāmo maksājumu summu, saistību dzēšanas plāns var tikt pildīts. Vienīgi, kā jau tika norādīts, tādā gadījumā ir jāizvērtē, vai nav jāveic grozījumi saistību dzēšanas plānā.

Tāpat atbilstoši Maksātnespējas likuma 162. panta sestajai daļai ar tiesas lēmumu vienu reizi saistību dzēšanas procedūras laikā uz termiņu, kas nepārsniedz vienu gadu, var uz pusi samazināt fiziskās personas saistību dzēšanas plānā paredzētos parādnieka maksājumus kreditoriem, ja viņš saistību dzēšanas procedūras laikā nespēj atrast algotu darbu vai ir kļuvis darbnespējīgs. Šādā gadījumā parādniekam ar attiecīgu lūgumu jāvērsas tiesā, kura tad arī izlemj, vai konkrētajā gadījumā iestājušies tādi apstākļi, kas pieļauj minētās Maksātnespējas likuma normas piemērošanu.

Par kreditora prasījuma iekļaušanu saistību dzēšanas plānā un apmierināšanu⁷⁸

Kreditors iesniedza administratoram savu kreditora prasījumu. Uzskatot, ka kreditora prasījums neatbilst normatīvo aktu prasībām, administrators nosūtīja kreditoram lūgumu 10 dienu laikā no administratora pieprasījuma nosūtīšanas dienas novērst konstatētos

⁷⁸ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 9. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/17

trūkumus. Kredits noteiktajā termiņā sniedza administratoram atbildi par trūkumu novēršanu, pēc saviem ieskatiem novēršot administratora konstatētos trūkumus, tomēr administrators pieņēma lēmumu par kreditora prasījuma neatzīšanu. Kredits pārsūdzēja administratora lēmumu tiesā. Tiesa, izskatot strīdu par administratora lēmumu, konstatēja, ka lietā pastāv strīds par tiesībām, tādēļ noteica termiņu prasības celšanai. Kredits cēla prasību tiesā par parāda piedziņu no parādnieka. Prasības iztiesāšanas laikā parādniekam tiek pasludināta saistību dzēšanas procedūra.

1. Vai kreditora prasījums ir iekļaujams parādnieka saistību dzēšanas plānā saskaņā ar Maksātne spējas likuma 154. panta otrās daļas 1. un 7. punktu, un vai kreditoram ir jāsaņem maksājumi no parādnieka?

2. Gadījumā, ja kreditora prasījums nav jau sākotnēji jāiekļauj parādnieka saistību dzēšanas plānā, vai un no kura brīža tas ir iekļaujams parādnieka saistību dzēšanas plānā, un vai un no kura brīža kreditoram ir jāsaņem sava prasījuma apmierinājums?

3. Gadījumā, ja kreditora prasījums nav jau sākotnēji jāiekļauj parādnieka saistību dzēšanas plānā, un parādnieka saistību dzēšanas procedūras laikā kreditora celtā prasība par parāda piedziņu nav iztiesāta, vai kreditora prasījums pret parādnieku tiek dzēsts ar tiesas lēmumu par parādnieka maksātne spējas procesa izbeigšanu, atbrīvojot no saistībām? Vai arī parādniekam ir jāpagarina saistību dzēšanas plāna termiņš līdz lietas iztiesāšanai?

4. Gadījumā, ja kreditora prasījums nav jau sākotnēji jāiekļauj parādnieka saistību dzēšanas plānā, un lieta tiek iztiesāta parādnieka saistību dzēšanas procedūras laikā, vai kreditoram savs prasījuma apmierinājums ir jāsaņem tikai par atlikušo saistību dzēšanas procedūras laiku? Vai parādniekam jau sākotnēji, aprēķinot katram kreditoram izmaksājamās summas apmēru, bija jāņem vērā kreditora iespējama prasījums (kurš varētu tikt apmierināts ar tiesas nolēmumu), un jāparedz, ka saistību dzēšanas procedūras laikā kreditora prasījums būs jāiekļauj saistību dzēšanas plānā un tam jāizmaksā paredzētā naudas summa arī par iepriekšējo periodu? Vai, ņemot vērā, ka kreditors nav saņēmis sava prasījuma apmierinājumu par daļu no parādnieka saistību dzēšanas procedūras termiņu administratora lēmuma dēļ, no parādnieka nesaņemtos maksājumus jāsedz administratoram? Vai arī kreditora prasījums pret parādnieku netiek dzēsts ar tiesas lēmumu par parādnieka maksātne spējas procesa izbeigšanu, neatbrīvojot parādnieku no atbildības par saistību izpildi pret kreditoru?

[1] Saskaņā ar Maksātne spējas likuma 5. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātne spējas procesa mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātne spēju. Tātad fiziskās personas maksātne spējas procesam pēc būtības ir divi mērķi – pirmkārt, no parādnieka mantas pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus, otrkārt – atjaunot parādnieka maksātne spēju, lai persona spētu atkal sekmīgi piedalīties ekonomiskajā apritē.

Atbilstoši Maksātne spējas likuma 141. panta pirmajai daļai pēc fiziskās personas maksātne spējas procesa pasludināšanas kreditori piesaka prasījumus administratoram Maksātne spējas likuma XIII nodaļā noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar Maksātne spējas likuma 75. panta ceturto daļu, ja administrators nav atzinis kreditora prasījumu, attiecīgais prasījums

pēc pārsūdzības termiņa beigām tiek izslēgts no kreditoru prasījumu reģistra. Kreditora prasījums netiek izslēgts no kreditoru prasījumu reģistra, ja administratora lēmums ir pārsūdzēts. Līdz brīdim, kad tiesa ir izskatījusi sūdzību, attiecīgā kreditora prasījumu iekļauj kreditoru prasījumu reģistrā, bet šim kreditoram balsstiesības nepiešķir. Savukārt Maksātnespējas likuma 75. panta 4.¹ daļā noteikts, ka gadījumā, ja tiesa, izskatot strīdu par administratora lēmumu, ir noteikusi termiņu prasības celšanai, un ja pastāv strīds par tiesībām, tad līdz brīdim, kad ar tiesas nolēmumu attiecīgais kreditora prasījums ir atzīts, tas ir iekļaujams kreditoru prasījumu reģistrā.

Maksātnespējas likuma 78. panta otrā daļa regulē kreditoru prasījumu reģistrā ierakstāmās ziņas, tostarp tajā izdarāma atzīme par kreditora prasījuma atzīšanu vai neatzīšanu, kā arī kreditora prasījuma apmēru.

Līdz ar to līdz brīdim, kamēr konkrētais strīds nebūs atrisināts, attiecīgais kreditors nav uzskatāms par pilntiesīgu kreditoru. Tiesības uz sava prasījuma apmierinājumu viņam radīsies brīdī, kad tiesa, izspriežot prasību pēc būtības, pieņems kreditoram labvēlīgu lēmumu un administrators šādu prasījumu būs atzinis un iekļāvis kreditoru prasījumu reģistrā, izdarot attiecīgo ierakstu. Līdz ar to gan bankrota procedūras laikā pēc parādnieka mantas pārdošanas plāna izpildes, gan saistību dzēšanas procedūras laikā šāda neatzīta strīdus kreditora prasījuma segšana nebūtu pieļaujama, jo neatzīta kreditora prasījuma apmierināšana neatbilstu kreditoru prasījumu atzīšanas un kreditoru vienlīdzības institūtam. Respektīvi, maksātnespējas procesa ietvaros ir sedzami atzīto kreditoru prasījumi, proti, kurus administrators atzinis par pamatotiem un atbilstošiem normatīvo aktu prasībām vai kurus par pamatotiem atzinusi tiesa.

[2] Maksātnespējas likums paredz noteiktus termiņus, kādā ir pārdodama parādnieka manta bankrota procedūras ietvaros, un attiecīgi uzsākama un veicama saistību dzēšanas procedūra, kuras termiņš ir atkarīgs no fiziskās personas paredzamajiem ienākumiem saistību dzēšanas procedūras laikā un saistību kopējā apmēra, kas paliek pēc bankrota procedūras pabeigšanas. Maksātnespējas likuma normas tieši nenoteic, ka tiesvedības process (strīds par tiesībām) aptur maksātnespējas procesa norisi vai tādējādi ir pagarināms saistību dzēšanas procedūras ilgums.

Proti, pretēji juridiskās personas maksātnespējas procesam, kas ir vērsts vienīgi uz kreditoru prasījumu segšanu iespējami lielākā apmērā, fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis tostarp ir dot iespēju parādniekam tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju. Būtiski, ka šī mērķa sasniegšanai likumdevējs ir noteicis konkrētus termiņus (bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras norise), kas nebūtu pagarināmi no parādnieka neatkarīgu apstākļu dēļ. Jāņem vērā, ka prasības kārtībā izskatāmas lietas tiesvedības procesa ilgums pārsvarā ir grūti prognozējams, savukārt neierobežots bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras norises termiņš neatbilst likumdevēja mērķim.

Tomēr jāatzīmē, ka katrs gadījums ir izvērtējams individuāli, piemēram, ja ir prognozējams, ka tiesvedība var tikt izbeigta samērīgā laika posmā, bet administrators ir sagatavojis paziņojumu par bankrota procedūras pabeigšanu, kreditoriem ir tiesības izteikt administratoram priekšlikumu par bankrota procedūras termiņa pagarināšanu. Ja administrators neņem vērā kreditora izteikto priekšlikumu, viņam par to jāpaziņo tiesai, kuras kompetencē ir jautājuma izlemšana par bankrota procedūras pabeigšanu.

[3] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 154. panta otrās daļas 1. punktu fiziskās personas saistību dzēšanas plānā tiek norādīti kreditori, kuri savus prasījumus ir iesnieguši šā likuma 141. panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā un kuru prasījumi nav tikuši apmierināti bankrota procedūras ietvaros, kā arī šādu kreditoru prasījumu apmērs. Tāpat saskaņā ar minētā panta otrās daļas 7. punktu saistību dzēšanas plānā jānorāda kreditoriem, kuri savus prasījumus ir iesnieguši šā likuma 141. panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā, izmaksājamās summas apmērs un izmaksas grafiks saistību dzēšanas procedūrā.

Jāņem vērā, ka Maksātnespējas likuma 141. panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā kreditora prasījumu var iesniegt arī tādi kreditori, kuru prasījums netiek atzīts. Līdz ar to, skatot minētās normas sistēmiski, secināms, ka saistību dzēšanas plānā ir norādāmi kreditori, kuri ir ne tikai iesnieguši savus prasījumus šā likuma 141. panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā, bet kuru prasījumi ir arī atzīti, turklāt tikai tie kreditori, kuru prasījumi nav tikuši apmierināti bankrota procedūras ietvaros.

Maksātnespējas likums neregulē to, vai kreditors, kura prasījums nav atzīts, jo pastāv strīds par tiesībām, ir vai nav iekļaujams saistību dzēšanas plānā. Gadījumā, ja parādnieks saistību dzēšanas plānā to iekļauj, tad šāda kreditora prasījums nav jāatspoguļo maksājumu grafikā līdz brīdim, kamēr spēkā stājas tiesas nolēmums par kreditora prasījuma atzīšanu. Tātad pēc tam, kad kreditora prasījums ir atzīts, tad neatkarīgi no tā, vai šāds kreditors ir vai nav ticis iekļauts saistību dzēšanas plānā, parādniekam jāveic nepieciešamie grozījumi saistību dzēšanas plānā, norādot Maksātnespējas likuma 154. panta otrajā daļā noteikto informāciju par šādu atzīto kreditoru.

Ja saistību dzēšanas procedūras laikā ar tiesas nolēmumu kreditora prasījums tiek atzīts, parādniekam, veicot grozījumus saistību dzēšanas plānā, atbilstoši Maksātnespējas likuma 155. pantā noteiktajam ir jāizvērtē, kādu procentuālu daļu no kopējām (nevis atsevišķa kreditora) saistībām viņš var segt. Līdz ar to saistību dzēšanas plāna izpildes termiņš pēc grozījumu veikšanas tajā var palikt nemainīgs, bet var arī tikt pagarināts.

Maksātnespējas administrācijas ieskatā ar tiesas nolēmumu atzītais kreditors sava prasījuma proporcionālu apmierinājumu var saņemt tikai atlikušajā saistību dzēšanas procedūras laikā, un parādniekam nav pienākums segt šāda kreditora prasījumu par to periodu, kamēr saistību dzēšanas plāna izpildes laikā notika lietas iztiesāšana.

[4] Atbilstoši Maksātnespējas likuma 128. panta piektajai daļai saistību dzēšanas procedūras ietvaros parādnieka ienākumi tiek novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai, un pēc saistību dzēšanas procedūras termiņa beigām tiek dzēstas šīs procedūras ietvaros neseptās saistības. Tāpat saskaņā ar Maksātnespējas likuma 164. panta pirmo daļu un 165. panta piekto daļu pēc saistību dzēšanas plāna izpildes tiek dzēstas plānā norādītās šīs personas saistības.

Ņemot vērā norādīto, saistību dzēšanas procedūra var tikt pabeigta arī tad, ja pastāv strīds par kreditora prasījuma pamatotību un lieta ir iztiesāšanas stadijā. Maksātnespējas likums neregulē jautājumu par to, vai fiziskā persona tiks atbrīvota no šīm saistībām, ja līdz saistību dzēšanas procedūras pabeigšanai vēl nebūs atrisināts strīds par tiesībām.

Tā kā Maksātnespējas likums tieši nenoteic, vai kreditora prasījums, par kuru pastāv strīds, ir vai nav iekļaujams saistību dzēšanas plānā, tad gadījumā, ja ierosinātā tiesvedība ir iztiesāšanas stadijā, savukārt parādnieka saistību dzēšanas procedūra ir sekmīgi pabeigta, tad

arī strīdus saistībām būtu jābeidzas, tādējādi atbrīvojot parādnieku no visām neizpildītajām saistībām (izņemot Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtajā daļā minētās). Līdz ar to Maksātnespējas administrācijas ieskatā parādnieks būtu atbrīvojams arī no tām saistībām, par kurām pastāv strīds, ja šo strīdu neizdodas atrisināt maksātnespējas procesa laikā.

Nenoliedzami, ka tiesvedības process ietekmē kreditora iespēju saņemt sava prasījuma apmierinājumu fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros, jo līdz brīdim, kamēr tiesvedība netiks izbeigta, kreditors nevar būt pārliecināts par sava prasījuma daļēju apmierinājumu. Tomēr, ja parādnieks būs godprātīgi pildījis savus pienākumus un izpildījis saistību dzēšanas plānu, tiesvedības process nevarētu būt par pamatu tam, lai parādniekam neizbeigtu maksātnespējas procesu un parādnieku neatbrīvotu no neizpildītajām saistībām.

Gadījumā, ja tiesvedība būtu izbeigta pēc maksātnespējas procesa un kreditora prasījums netiktu dzēsts, parādniekam, visticamāk, atkal būtu jāpiemēro fiziskās personas maksātnespējas process. Tomēr jāņem vērā Maksātnespējas likuma 130. panta 3. punktā noteiktais ierobežojums, kas liegtu fiziskai personai piemērot maksātnespējas procesu. Lai arī tādējādi rodas pretruna ar Maksātnespējas likumā ietverto principu, ka parādniekam ir pienākums atbilstoši savām spējām segt visus savus prasījumus, kas izpaužas kā proporcionāla kreditoru prasījumu apmierināšana saistību dzēšanas procedūras laikā, tomēr vairāku secīgu fiziskās personas maksātnespējas procesu izmantošana, lai segtu iepriekšējā maksātnespējas procesa laikā nenoskaidrota statusa kreditora prasījumu, būtu fiziskās personas maksātnespējas procesa būtībai pilnīgi neatbilstošs risinājums un pretējs vienam no likuma mērķiem – dot iespēju fiziskajai personai atjaunot maksātnespēju.

[5] Jāatzīst, ka spēkā esošais normatīvais regulējums nav saprātīgi līdzsvarojis kreditoru un parādnieka interešu aizsardzību situācijā, kad pastāv strīds par tiesībām. Maksātnespējas administrācijas vērš uzmanību, ka Latvijas Republikas Saeimā tiek izskatīti likumprojekti "Grozījumi Maksātnespējas likumā" (Nr. 1093/Lp12)⁷⁹ un "Grozījumi Civilprocesa likumā" (Nr. 1092/Lp12)⁸⁰, kuros paredzētas būtiskas izmaiņas attiecībā uz kārtību, kādā izskata strīdus par tiesībām kreditoru prasījumu atzīšanas procesā, lai nodrošinātu ātrāku un vienkāršāku strīda izskatīšanu.

Šajos likumprojektos ietvertie grozījumi tostarp ir vērsti uz minēto interešu sabalansēšanu, vienlaikus nekaitējot procesa efektivitātei un mērķu sasniegšanai. Vienlaikus norādāms, ka likumprojektā plānots paredzēt pārejas noteikumus, lai nodrošinātu, ka attiecīgie likumprojektā iekļautie grozījumi piemērojami tiem maksātnespējas procesiem, kuros kreditoru prasījumu reģistra sastādīšanas termiņš iestājies pēc attiecīgā likumprojekta spēkā stāšanās. Tas nepieciešams, lai nodrošinātu jau esošo maksātnespējas lietu netraucētu norisi, ņemot vērā materiāltiesiski prekluzīvos maksātnespējas procesa termiņus.

[6] Attiecībā par administratora atbildību norādāms, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 29. panta pirmo daļu administrators atbild par zaudējumiem, kas viņa vai pilnvarnieka vainas dēļ nodarīti valstij, parādniekam, kreditoriem vai citām personām. Prasības pret

⁷⁹ Sk. [http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/webAll?SearchView&Query=\(\[Title\]=*grozījumi+Maksātnespējas+likumā*\)&SearchMax=0&SearchOrder=4](http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/webAll?SearchView&Query=([Title]=*grozījumi+Maksātnespējas+likumā*)&SearchMax=0&SearchOrder=4) [aplūkots 2018. gada 1. februārī].

⁸⁰ Sk. [http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/webAll?SearchView&Query=\(\[Title\]=*grozījumi+Civilprocesa+likumā*\)&SearchMax=0&SearchOrder=4](http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/webAll?SearchView&Query=([Title]=*grozījumi+Civilprocesa+likumā*)&SearchMax=0&SearchOrder=4) [aplūkots 2018. gada 1. februārī].

administratoru var celt tiesā ne vēlāk kā gada laikā pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa vai fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas. Tas ir tiesību aizsardzības mehānisms, ko kreditori var realizēt arī pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesu⁸¹

Atbilstoši Civilprocesa likuma 596. pantam uz invalīda kopšanas pabalstu nevar vērst piedziņu.

Vai pie faktiskajiem apstākļiem, kad personas ienākumus veido invaliditātes pensija 245 euro un invalīda kopšanas pabalsts 215 euro, kopā 460 euro, ir vērts uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja fiziskā persona (invalīds) labprātīgi ir gatava trešdaļu no visiem saviem ienākumiem godprātīgi novirzīt parādu dzēšanai, un vai saistību dzēšanas procedūra tiks pasludināta.

Maksātnespējas likuma 127. panta pirmajā daļā noteikts, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 129. panta pirmo daļu, parādniekam var piemērot fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja ir kāda no šādām fiziskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm: 1) šai personai nav iespēju nokārtot parādsaistības, kurām iestājies izpildes termiņš, un parādsaistības kopā pārsniedz 5000 euro; 2) sakarā ar pierādāmiem apstākļiem šai personai nebūs iespējams nokārtot parādsaistības, kuru izpildes termiņš iestāsies gada laikā, un parādsaistības kopā pārsniedz 10 000 euro.

Fiziskās personas maksātnespējas process sastāv no divām secīgām procedūrām: bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras. Bankrota procedūras laikā tiek realizēta visa parādnieka manta, un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai, savukārt saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem, bet jebkurā gadījumā novirzāmo ienākumu apmērs nevar būt mazāks par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās algas, proti, 143,33 euro. Maksātnespējas likuma 161. panta 1. punktā noteiktas parādnieka tiesības saistību dzēšanas procedūrā paturēt vismaz divas trešdaļas no saviem ienākumiem, lai segtu savas uzturēšanas izmaksas.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 128. panta piektajai daļai saistību dzēšanas procedūras ietvaros kreditoru prasījumu apmierināšanai tiek novirzīti parādnieka ienākumi, un pēc saistību dzēšanas procedūras termiņa beigām tiek dzēstas šīs procedūras ietvaros nesegtās saistības. Saistību dzēšanas procedūras īstenošanai parādniekam ir jāstāda saistību dzēšanas plāns, kurā cita starpā norādāms saistību dzēšanas termiņš, paredzamais parādnieka mēneša ienākumu apmērs un paredzamais kreditoru parādu segšanai novirzāmais ienākumu apmērs.

Likumdevējs ir noteicis naudas līdzekļus, uz kuriem kreditori nevar vērst piedziņu, t.i.,

---

⁸¹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 6. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2018/39

atsavināt piespiedu kārtā. Civilprocesa likuma 596. pants paredz, ka kreditori nevar vērst piedziņu uz atsevišķu ienākumu kategorijām, t.sk. valsts sociālajiem pabalstiem. Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 3. panta pirmās daļas 10. punktu pabalsts invalīdam, kuram ir nepieciešama kopšana, ir atzīstams par valsts sociālo pabalstu. Tādējādi gadījumā, ja persona saņem pabalstu invalīdam, kuram ir nepieciešama kopšana, šis ienākums ir aizsargāts no jebkādas piespiedu atsavināšanas arī maksātnespējas procesa ietvaros. Minētais tomēr nenozīmē, ka persona, kura saņem šādu pabalstu, tā ienākuma daļu nevarētu brīvprātīgi novirzīt kreditoru prasījumu segšanai.

Vienlaicīgi jānorāda, ka invaliditātes pensija ir atzīstama par ienākumiem fiziskās personas maksātnespējas procesā, un šos ienākumus Civilprocesa likuma 596. pants neaizsargā no piespiedu atsavināšanas.

Ņemot vērā minēto, norādām, ka pat, ja personai ir kāda no fiziskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm un tā samaksās fiziskās personas maksātnespējas procesa depozītu un valsts nodevu, ir jāņem vērā, ka, neatkarīgi no parādnieka faktiskajiem ienākumiem, kreditoru prasījumu segšanai novirzāmie līdzekļi saistību dzēšanas procedūras ietvaros nedrīkst būt mazāki par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās darba algas.

Vēršam uzmanību, ka saskaņā ar Civilprocesa likumu jautājuma izlemšana par fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanu, kā arī saistību dzēšanas plāna apstiprināšana ir tiesas kompetencē. Tādējādi tikai tiesas kompetencē ir izvērtēt, vai personas ikmēneša ienākumi ir tādi, no kuriem vismaz vienu trešdaļu no vienas minimālās mēnešalgas var novirzīt kreditoru prasījumu segšanai. Tāpat parādniekam saistību dzēšanas procedūras laikā ir pienākums patstāvīgi pildīt saistību dzēšanas plānu, t.i., parādniekam ir patstāvīgi jānovirza līdzekļi kreditoru prasījumu segšanai saskaņā ar saistību dzēšanas plānu, kuru ir apstiprinājusi tiesa.

Papildus norādām, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 5. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju. Tādējādi maksātnespējas procesa mērķis ir sabalansēt kreditoru un parādnieka intereses, panākot iespējami taisnīgu risinājumu, kas maksimāli apmierinātu visas iesaistītās puses. Līdz ar to gadījumā, ja kreditoru prasījumu segšanai novirzāmā summa ir mazāka par vienu trešdaļu no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī, tad šādā situācijā netiktu ievērotas Maksātnespējas likuma prasības, tostarp prasība pēc iespējas pilnīgāk segt kreditoru prasījumus.

Ja saistību dzēšanas procedūra tiek izbeigta, neatbrīvojot parādnieku no saistībām, kreditoru prasījumi tiek atjaunoti un aprēķināti pilnā apmērā, bet apturētā tiesvedība un spriedumu izpildu lietvedība tiek atjaunota (Maksātnespējas likuma 165. panta sestā daļa).

Par Maksātnespējas likuma 155. panta piemērošanu⁸²

1. Kā izprast Maksātnespējas likuma 155. panta trešajā un ceturtajā daļā lietoto terminu

---

⁸² Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 16. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2018/44

"no savas gribas neatkarīgu apstākļu dēļ"?

2. No kādiem parādnieka ienākumiem ir novirzāma viena trešdaļa kreditoru prasījumu apmierināšanai?

[1] Saistību dzēšanas plāna termiņš un saistību dzēšanas procedūras laikā kreditoriem veicamie maksājumi ir atkarīgi no parādnieka ienākumu apjoma. Pamatnosacījumi, saskaņā ar kuriem aprēķina kreditoriem pārskaitāmo līdzekļu apmēru, ir noteikti Maksātnespējas likuma 155. pantā. Ja parādnieks no savas gribas neatkarīgu apstākļu dēļ nespēj segt Maksātnespējas likuma 155. panta otrajā un trešajā noteikto saistību apmēru, saistību dzēšanas plāna termiņš nosakāms saskaņā ar Maksātnespējas likuma 155. panta trešo un ceturto daļu.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 155. pantā noteikto kārtību saistību dzēšanas plāna termiņa aprēķins ir piesaistīts parādnieka ienākumu apmēram, līdz ar to termins "no savas gribas neatkarīgu apstākļu dēļ" nozīmē, ka parādnieks nevar brīvi izvēlēties izdevīgāko saistību dzēšanas plāna termiņu. Proti, saistību dzēšanas plāna termiņu aprēķina, izmantojot objektīvu matemātisku vērtību – parādnieka ienākumus.

[2] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 155. panta ceturto daļu saistību dzēšanas plānā paredz, ka kreditoru prasījumu segšanai proporcionāli kreditoru prasījuma apmēram tiks novirzīti līdzekļi vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī.

Proti, parādnieks nevar izvēlēties, vai maksāt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem, vai vienu trešdaļu no minimālās algas, proti, kreditoru prasījumu segšanai novirzāma viena trešdaļa no personas ienākumiem, bet ne mazāk kā viena trešdaļa no minimālās algas. Līdz ar to iesniegumā aprakstītie administratora un kreditoru iebildumi par parādnieka izstrādāto saistību dzēšanas plānu ir pamatoti. Jāņem vērā, ka fiziskās personas maksātnespējas process nav tikai otrās iespējas sniegšana maksātnespējīgam parādniekam, bet tam ir arī "audzinoša" funkcija, t.i., parādnieks maksātnespējas procesa laikā ir pakļauts dažādiem ierobežojumiem, turklāt tam ir jāpilda zināmi nosacījumi, lai to izpildes rezultātā saņemtu atbrīvošanu no saistībām.

Attiecībā uz to, vai parādniekam kreditoru prasījumu apmierināšanai jānovirza viena trešdaļa no saviem ienākumiem pirms vai pēc nodokļu nomaksas, norādām turpmāko.

Maksātnespējas likumā nav dots jēdziena "ienākumi" skaidrojums, līdz ar to minētais jēdziens jāskaidro kopsakarā ar citām Maksātnespējas likuma normām un to mērķi un jēgu.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 161. panta 1. punktam parādniekam saistību dzēšanas procedūras laikā ir tiesības paturēt vismaz divas trešdaļas no saviem ienākumiem, lai segtu savas uzturēšanas izmaksas. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 154. panta otrās daļas 4. punktu fiziskās personas saistību dzēšanas plānā cita starpā jānorāda parādnieka paredzamais mēneša ienākumu apmērs, lai segtu parādnieka uzturēšanas izmaksas. Saskaņā ar Civillikuma 2098. pantu ar uzturu jāsaprot ēdiens, mitekļis, apģērbs un kopšana, kā arī līdz pilngadības sasniegšanai – audzināšana un skološana. Uzturēšanās izmaksās nav ietverta to nodokļu nomaksa, ar kuriem tiek aplikti personas saņemtie ienākumi. Ņemot vērā, ka parādnieks savas uzturēšanas izmaksas var segt tikai no faktiski saņemtajiem (*neto*) ienākumiem, kreditoriem parādnieks var pārskaitīt vienīgi atlikušo trešdaļu no faktiski saņemtajiem ienākumiem.

No minētā izriet, ka likumdevējs ir paredzējis kreditoru prasījumu segšanai novirzāmo

summu un fiziskās personas uzturēšanai novirzāmo summu sadali no parādnieka faktiski saņemtajiem ienākumiem pēc nodokļu nomaksas. Minētais atbilst arī Maksātnespējas likuma 5. panta pirmajā daļā nostiprinātajam fiziskās personas mērķim – pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments 2016. gada 28. decembrī pieņēma lēmumu lietā Nr. SPC-21/2016, kurā pausts pretējs viedoklis. Proti, Latvijas Republikas Augstākā tiesa norāda, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 155. panta ceturto daļu likumdevējs skaidri noteicis, ka kreditoriem prasījumu segšanai novirzāmā summa nevar būt mazāka par vienu trešdaļu no parādnieka ienākumiem, bet ne mazāka kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī. Gadījumā, ja parādnieka ienākumi ir mazāki par minimālo algu, nav pieļaujams, ka parādnieks kreditoriem maksātu summu, kas ir mazāka par likumdevēja noteikto minimālo apmēru. Tādējādi no minētā nav secināms, ka kreditoru prasījumu segšanai novirzāma viena trešdaļa no personas ienākumiem pēc nodokļu nomaksas.

Maksātnespējas administrācijas nostāja minētajā jautājumā pēc Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 28. decembra lēmuma Nr. SPC-21/2016 pieņemšanas nav mainījusies. Tomēr jāņem vērā, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 157. pantu saistību dzēšanas plāna apstiprināšana un lēmuma pieņemšana par parādnieka atbrīvošanu no atlikušajām saistībām, kas norādītas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā atbilstoši Maksātnespējas likuma 164. panta trešajai daļai, ir tiesas kompetencē. Jāatzīst, ka kopš minētā Latvijas Republikas Augstākās tiesas lēmuma pieņemšanas, tiesu prakse šajā jautājumā ir bijusi neviennozīmīga.

Tajā pašā laikā informējam, ka Tieslietu ministrija ir izstrādājusi likumprojektu "Grozījumi Maksātnespējas likumā" (Nr. 1093/Lp12), kas šobrīd tiek skatīts Saeimā 2. lasījumā. Likumprojekta anotācijā norādīts, lai izvairītos no gadījumiem, kad praksē Maksātnespējas likuma 155. panta ceturta daļa tiek interpretēta pretēji fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķim, ir nepieciešams precizēt minēto normu, tajā ietverot nepārprotamu norādi par kreditoru prasījumu segšanai novirzāmo līdzekļu apmēru. Proti, nosakot, ka parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai novirzīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem pēc nodokļu nomaksas, bet ne mazāk kā vienu trešdaļu no minimālās mēnešalgas pirms nodokļu nomaksas.⁸³

Par valstī noteiktās minimālās darba algas izmaiņām⁸⁴

Cik līdzekļus parādniekam no saviem ienākumiem jānovirza konkrēto kreditoru

⁸³ Likumprojekta "Grozījumi Maksātnespējas likumā" (Nr. 1093/Lp12) sākotnējās ietekmes novērtējums (anotācija). Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/E2E67AF2E3E97D6BC22581F3002C96BC?OpenDocument#b> [aplūkots 2018. gada 2. martā].

⁸⁴ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 16. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/185

prasījumu apmierināšanai, ņemot vērā iepriekš veikto maksājumu proporciju un valstī noteiktās minimālās algas apmēra paaugstinājumu no 2018. gada 1. janvāra?

Saistību dzēšanas plāna termiņš un saistību dzēšanas procedūras laikā kreditoriem veicamie maksājumi ir atkarīgi no parādnieka ienākumu apjoma. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 155. panta ceturto daļu saistību dzēšanas plānā paredz, ka kreditoru prasījumu segšanai proporcionāli kreditoru prasījuma apmēram tiks novirzīti līdzekļi vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī. Viena trešdaļa no vienas minimālās mēnešalgas 2017. gadā bija 126,67 *euro*. Ņemot vērā, ka saskaņā ar iesniegumā minēto saviem kreditoriem ik mēnesi kreditoru prasījumu segšanai novirzījāt attiecīgi 109,52 *euro* un 17,15 *euro*, secināms, ka vienam kreditoram tika novirzīti 86 procenti, bet otram kreditoram – 14 procenti.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumi Nr. 656 no 2018. gada 1. janvāra valstī noteiktais minimālās darba algas apmērs ir 430 *euro*. Attiecīgi šobrīd viena trešdaļa no vienas minimālās mēnešalgas ir 143,33 *euro*.

Ņemot vērā minēto un iesniegumā aprakstītos faktiskos apstākļus, secinām, ka no 2018. gada 1. janvāra atbilstoši Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtajai daļai un apstiprinātajam saistību dzēšanas procedūras plānam vienam kreditoram viņa prasījuma apmierināšanai ikmēnesi jānovirza 123,27 *euro*, savukārt otram kreditoram – 20,06 *euro*.

Papildus informējam, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 162. panta pirmajai daļai, ja fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildes laikā mainās parādnieka ienākumi, viņam ir pienākums sagatavot fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumus, mainot šā plāna termiņu un tā ietvaros sedzamo saistību apmēru, proti, grozījumi saistību dzēšanas plānā būtu jāveic tikai tad, ja fiziskās personas ienākumu apmērs acīmredzami samazinātos vai palielinātos tādā apmērā, ka tas mainītu tiesas apstiprināto saistību dzēšanas plāna izpildes termiņu. Tajā pašā laikā, ja saistību dzēšanas plāna grozījumi būtu jāveic katru reizi, kad mainītos minimālās mēnešalgas apmērs, tas radītu slodzi tiesām, kurām būtu jāapstiprina grozījumi saistību dzēšanas plānā visām fiziskajām personām, kurām tobrīd norisinās saistību dzēšanas procedūra. Tādējādi, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, mainoties minimālās algas apmēram, fiziskās personas ienākumi nepalielinās tādā apmērā, kas būtu par pamatu saistību dzēšanas plāna izpildes grozīšanai, līdz ar to fiziskai personai nav nepieciešams veikt grozījumus saistību dzēšanas plānā atbilstoši Maksātnespējas likuma 162. pantam.

Vienlaikus, ja saistību dzēšanas plānā paredzēts, ka kreditoriem maksājama viena trešdaļa no minimālās mēnešalgas, fiziskajai personai jānodrošina, lai kreditori savu prasījumu apmierinājumu saņemtu saskaņā ar spēkā esošo minimālās mēneša darba algas likmi. Tāpat arī tiesai, izskatot pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, pieteikums būtu jāizvērtē nevis formāli, bet pēc būtības. Proti, tiesai jākonstatē, ka fiziskā persona ir izpildījusi tiesas apstiprināto saistību dzēšanas plānu, kā arī veikusi papildu izmaksas saviem kreditoriem, ņemot vērā minimālās algas izmaiņas valstī.

*Par saistību dzēšanas procedūras laikā kreditoru prasījumu segšanai novirzāmiem ienākumiem*⁸⁵

Vai kreditoriem saistību dzēšanas procedūras laikā novirzāma viena trešdaļa no iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārmaksas rezultātā atmaksātās summas?

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16. panta pirmās daļas 7. punkts noteic nodokļu maksātāja tiesības saņemt pārmaksāto nodokļu summas saskaņā ar konkrēto nodokļu likumiem. Nodokļu maksātājam ir tiesības iesniegt deklarāciju un saņemt atpakaļ pārmaksāto nodokli cita starpā gadījumā, ja taksācijas gada laikā viņam nav piemērots viss likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 12. pantā noteiktais gada neapliekamais minimums.

Ņemot vērā to, ka Maksātnespējas likums nosaka atšķirīgu rīcību ar atgūto parādnieka mantu un parādnieka ienākumiem, būtu jānošķir nodokļu pārmaksu, kas veidojusies laika posmā pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas, no nodokļu pārmaksas, kas veidojusies pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Nodokļu pārmaksu, kas veidojusies pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, viennozīmīgi atbilst parādnieka mantas jēdzienam, tostarp arī gadījumos, ja fiziskā persona savas tiesības prasīt nodokļa pārmaksu no nodokļu administrācijas ir izmantojusi jau pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktu manta, kas iekļaujas parādnieka mantā, pamatojoties uz prasījuma tiesībām pret trešajām personām, ir atzīstama par atgūto mantu, kas ir daļa no parādnieka mantas kopuma (Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 3. punkts). Pēc analogijas arī tā manta, ko fiziskajai personai ir tiesības pieprasīt atmaksāt no valsts budžeta, pielīdzināma Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktajai mantai. Tādēļ gadījumā, ja fiziskā persona atgūst nodokļu pārmaksu par laika periodu pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, visa atgūtā manta (nodokļu pārmaksu) novirzāma kreditoriem.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 128. panta ceturtajai daļai bankrota procedūras ietvaros tiek realizēta visa parādnieka manta (t.i., visa Maksātnespējas likuma 92. pantā minētā manta) un no tās iegūtie līdzekļi tiek novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai. Ņemot vērā Maksātnespējas likuma 5. panta pirmajā daļā noteikto, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis ir tai skaitā pēc iespējas pilnīgāka kreditoru prasījumu apmierināšana no parādnieka mantas, kārtība, ka parādnieka manta tiek pilnībā novirzīta kreditoru prasījumu segšanai, saglabājas arī saistību dzēšanas procedūras laikā. Tādējādi, ja saistību dzēšanas procedūras laikā fiziskā persona atgūst sev pienākošos mantu, šī parādnieka manta pilnā apmērā tiek novirzīta kreditoru prasījumu segšanai.

Savukārt attiecībā uz nodokļu pārmaksu, uz kuru tiesības radušās pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, norādāms, ka Maksātnespējas likumā noteikta sevišķa kārtība rīcībai ar parādnieka ienākumiem. Proti, atšķirībā no parādnieka mantas, kas tiek pilnā apmērā izmantota kreditoru prasījumu segšanai, divas trešdaļas no saņemtajiem ienākumiem parādniekam ir tiesības paturēt savu un apgādībā esošo personu uzturēšanas izmaksu segšanai.

---

⁸⁵ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 24. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2018/46

Parādniekam ir tiesības pēc saviem ieskatiem rīkoties ar to ienākumu daļu, kas paliek viņa rīcībā, tai skaitā viņam ir tiesības iesaistīties civiltiesiskajā apgrozībā un veikt gan darbības, kas vērstas uz ienākumu gūšanu, gan segt nepieciešamos izdevumus. Šādā gadījumā nodokļa pārmaxsa tiks atmaksāta, pamatojoties uz parādnieka veiktām darbībām un īstenotiem maksājumiem (iedzīvotāju ienākuma nodokļa samaksa; samaksas veikšana par saņemtajiem ārstniecības pakalpojumiem; izglītības iestādes sniegto pakalpojumu apmaksā) jau pēc fiziskās personas maksātspējas procesa pasludināšanas. Ņemot vērā šo apstākli, kā arī faktu, ka nodokļu pārmaxsa veidojusies, parādniekam darbojoties ar tiem naudas līdzekļiem, ko saskaņā ar Maksātspējas likumu viņam ir tiesības paturēt savā rīcībā, nodokļu pārmaxsa šādā gadījumā atzīstama par parādnieka ienākumiem. Attiecīgi kreditoriem ir novirzāma tikai viena trešdaļa no valsts budžeta saņemtajiem naudas līdzekļiem.

Ņemot vērā iesniegumā aprakstīto faktisko situāciju, konstatējams, ka nodokļu pārmaxsa veidojusies par 2015. un 2016. gadu, t.i., par laika periodu pirms maksātspējas procesa pasludināšanas 2017. gadā. Līdz ar to Jums atmaksātā summa atzīstama par parādnieka mantu Maksātspējas likuma 92. panta pirmās daļas 3. punkta izpratnē. Attiecīgi visa atgūtā manta, konkrētajā gadījumā atmaksātā summa 311,12 *euro* apmērā par pārmaxsāto iedzīvotāju ienākuma nodokli, novirzāma kreditoru prasījumu segšanai.

Par parādnieka pienākumu personīgi gūt ienākumus saistību dzēšanas procedūras laikā⁸⁶

Vai parādnieka vietā saistību dzēšanas procedūras plānā paredzētos maksājumus kreditoriem var segt ģimenes loceklis, ja parādnieks saistību dzēšanas procedūras laikā zaudē savu darba vietu un līdz ar to parādnieka ienākumi vairs nav pietiekami, lai veiktu minētos maksājumus?

Saskaņā ar Maksātspējas likuma 160. panta 2. punktu parādniekam ir pienākums saistību dzēšanas procedūras laikā gūt ienākumus atbilstoši savām iespējām, lai pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus. Ienākumi jāgūst fiziskajai personai personīgi, vai šie ienākumi ir darba alga, ienākumi no uzņēmējdarbības vai saimnieciskās darbības. Līdz ar to likumdevējs ir iekļāvis prasību maksātspējīgajai fiziskajai personai būt ekonomiski aktīvai.

Ģimenes loceklis vai cita trešā persona parādnieka vietā nevar veikt maksājumus kreditora prasījumu segšanai fiziskās personas maksātspējas procesā. Tāda rīcība neīstenotu fiziskās personas maksātspējas procesa mērķi, kas ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju (Maksātspējas likuma 5. panta pirmā daļa). Turklāt fiziskās personas maksātspējas process nav tikai otrās iespējas sniegšana maksātspējīgam parādniekam, bet tam ir arī "audzinoša" funkcija, proti, parādnieks maksātspējas procesa laikā ir pakļauts dažādiem ierobežojumiem, turklāt tam ir jāpilda zināmi nosacījumi, lai to izpildes rezultātā saņemtu atbrīvošanu no saistībām.

⁸⁶ Maksātspējas administrācijas 2018. gada 22. marta vēstule Nr. 1-57n/2018/321

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtajai daļai saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem, bet jebkurā gadījumā novirzāmo ienākumu apmērs nevar būt mazāks par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās algas. Tādējādi pēc bankrota procedūras pabeigšanas parādniekam jānodrošina, lai kreditoru prasījumu apmierināšanai ik mēnesi tiek novirzīta vismaz viena trešdaļa no valstī noteiktās minimālās algas (t.i., vismaz 143,33 *euro*). Vienlaicīgi jānorāda, ka arī bezdarbnieka pabalsts, invaliditātes pensija u.tml. ir atzīstami par ienākumiem fiziskās personas maksātnespējas procesā, līdz ar to arī no tiem var novirzīt vienu trešdaļu kreditoru prasījumu segšanai, bet ne mazāk kā vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās algas. Pretējā gadījumā parādniekam saistību dzēšanas procedūra var netikt piemērota vai parādnieks var netikt atbrīvots no fiziskās personas saistību dzēšanas plānā norādītajām atlikušajām saistībām, ja viņš nav veicis saistību dzēšanas plānā noteiktās darbības.

Par atlaišanas pabalsta un bezdarbnieku pabalsta novirzīšanu kreditoru prasījumu segšanai⁸⁷

Vai saistību dzēšanas procedūras laikā viena trešā daļa no atlaišanas pabalsta un bezdarbnieku pabalsta jānovirza kreditoriem viņu prasījumu segšanai?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 143. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas procesā uz parādnieka mantu un tās pārvaldīšanas kārtību attiecināmi šā likuma XVI nodaļā "Parādnieka manta un tās pārvaldīšana" ietvertie noteikumi, ciktāl minētā likuma D sadaļā "Fiziskās personas maksātnespējas process" nav noteikts citādi. Savukārt Maksātnespējas likuma 143. panta otrajā daļā noteikts, ka parādnieka manta ir arī parādnieka ienākumi, kas gūti fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 92. panta trešajai daļai, parādnieka mantas sarakstā, uz kuru vēršami kreditoru prasījumi, nav iekļaujama manta, uz kuru saskaņā ar normatīvajiem aktiem nevar vērst piedziņu. Līdz ar to uz maksātnespējīgās fiziskās personas gūtajiem ienākumiem visā maksātnespējas procesa norises laikā attiecināms nosacījums, ka kreditoriem nav novirzāmi tie ienākumi, uz kuriem saskaņā ar normatīvajiem aktiem nevar vērst piedziņu.

Atsevišķas ienākumu kategorijas, uz kurām nevar vērst piedziņu ir noteiktas Civilprocesa likuma 596. pantā. Attiecīgi saskaņā ar minēto tiesību normu, piedziņa nav vēršama arī uz atlaišanas pabalstu (Civilprocesa likuma 596. panta 1. punkts). Tātad atbilstoši minētajam, fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā parādnieks pilnā apmērā var paturēt atlaišanas pabalstu, un šie līdzekļi nav novirzāmi kreditoru prasījumu segšanai.

Vienlaikus atbilstoši Civilprocesa likuma 595. panta otrajai daļai likumdevējs ir paredzējis, ka attiecībā uz valsts sociālās apdrošināšanas pabalstiem ir piemērojami noteikumi par piedziņas vēršanu uz darba samaksu, proti, kreditoriem ir novirzāmi līdzekļi vienas trešdaļas apmērā no sociālās apdrošināšanas pabalstiem.

⁸⁷ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 22. marta vēstule Nr. 1-57n/2018/320

Saskaņā ar likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 4. panta 2. punktu un likuma "Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 1. panta un 2. panta 2. punkta izriet, ka bezdarbnieka pabalsts ir valsts sociālās apdrošināšanas pabalsts. Ievērojot minēto, secināms, ka likumdevējs paredzējis, ka bezdarbnieka pabalstu ir vērsama piedziņa. Tas savukārt nozīmē, ka arī fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros parādniekam jānovirza daļa bezdarbnieka pabalsta kreditoru prasījumu segšanai.

Ņemot vērā minēto, secināms, ka Maksātnespējas likums un Civilprocesa likuma 596. pants aizsargā ienākumus, kas saņemti atlaišanas pabalsta veidā, bet netiek aizsargāti ienākumi, kas saņemti kā bezdarbnieka pabalsts, proti, šie ienākumi saistību dzēšanas procedūras laikā ir novirzāmi kreditoru prasījumu segšanai likumā paredzētajā kārtībā.

Par atlaišanas pabalstu fiziskās personas maksātnespējas procesā⁸⁸

Vai atlaišanas pabalsts uzskatāms par ienākumu, no kura viena trešdaļa jānovirza kreditoru prasījumu apmierināšanai fiziskās personas maksātnespējas procesā?

Saskaņā ar Maksātnespējas reģistrā publiski pieejamajiem ierakstiem 2017. gada 27. aprīlī iesniedzējam pasludināta saistību dzēšanas procedūra fiziskās personas maksātnespējas procesā. Maksātnespējas likuma 160. panta otrajā daļā noteikts parādnieka pienākums saistību dzēšanas procedūras ietvaros gūt ienākumus atbilstoši savām spējām, lai pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus. Savukārt atbilstoši Maksātnespējas likuma 161. panta 1. punktam parādniekam ir tiesības paturēt vismaz divas trešdaļas no saviem ienākumiem, lai segtu savas uzturēšanas izmaksas. No minētajām tiesību normām izriet, ka iesniedzējam kreditoru prasījumu segšanai jānovirza viena trešdaļa no saviem ienākumiem.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 143. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas procesā uz parādnieka mantu un tās pārvaldīšanas kārtību attiecināmi šā likuma XVI nodaļā ietvertie noteikumi, ciktāl minētā likuma D sadaļā nav noteikts citādi. Savukārt Maksātnespējas likuma 143. panta otrajā daļā noteikts, ka parādnieka manta ir arī parādnieka ienākumi, kas gūti fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 92. panta trešajai daļai parādnieka mantas sarakstā, uz kuru vērsami kreditoru prasījumi, nav iekļaujama manta, uz kuru saskaņā ar normatīvajiem aktiem nevar vērst piedziņu. Līdz ar to uz maksātnespējīgās fiziskās personas gūtajiem ienākumiem visā maksātnespējas procesa norises laikā attiecināms nosacījums, ka kreditoriem nav novirzāmi tie ienākumi, uz kuriem saskaņā ar normatīvajiem aktiem nevar vērst piedziņu, t.i., atsavināt piespiedu kārtā. Piedziņai nepakļautās ienākumu kategorijas noteiktas Civilprocesa likuma 596. pantā, kura 1. punktā noteikts, ka piedziņu nevar vērst uz atlaišanas pabalstu, apbedīšanas pabalstu, vienreizēju pabalstu mirušā laulātajam, valsts sociālajiem pabalstiem, valsts atbalstu ar celiakiju slimam bērnam, apgādnieka zaudējuma pensiju un atlīdzību par apgādnieka zaudējumu. Tātad atbilstoši minētajām tiesību normām fiziskā persona maksātnespējas procesa laikā pilnā apmērā var paturēt minētos ienākumus.

⁸⁸ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 16. maija vēstule Nr. 1-57n/2018/555

Tādējādi likumdevējs ir nodrošinājis, ka visā fiziskās personas maksātspējas procesā, tai skaitā saistību dzēšanas procedūras ietvaros, tiek aizsargāti personas ienākumi, kas saņemti noteiktas kategorijas pabalstu veidā, tostarp atlaišanas pabalsts.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka saskaņā ar Maksātspējas likuma 155. panta ceturto daļu kreditoru prasījumu segšanai jānovirza līdzekļi ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī. Proti, neatkarīgi no parādnieka faktiskajiem ienākumiem kreditoru prasījumu segšanai novirzāmie līdzekļi saistību dzēšanas procedūras ietvaros nedrīkst būt mazāki par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās mēnešalgas.

Par saistību dzēšanas plāna grozīšanu⁸⁹

1. Vai ir iespējams pabeigt saistību dzēšanas procedūru ātrāk per noteikto termiņu, ievērojot, ka paredzētās maksājumu saistības ir izpildītas?

2. Vai parādniekam ir tiesības vai pienākums grozīt saistību dzēšanas plānu, ja parādnieka ienākumi nav stabili un mainās katru mēnesi, un vai tas ir nepieciešams?

Parādniekam, sagatavojot saistību dzēšanas plānu, ir jāparedz ienākumi, kurus viņš gūs saistību dzēšanas procedūras laikā un, ņemot vērā kopējo saistību apmēru, jānosaka saistību dzēšanas plāna īstenošanas termiņš, kurā parādniekam būs jānovirza naudas līdzekļi kreditoru prasījumu apmierināšanai. Tomēr parādnieka ienākumi dažādu apsvērumu dēļ saistību dzēšanas procedūras laikā var mainīties, tostarp, palielināties (piemēram, ienākumu palielināšanās konkrētā periodā, ja darbam ir sezonāls raksturs, piemaksas, darba algas paaugstināšana, valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu izmaksa).

Gadījumā, ja fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildes laikā mainās parādnieka ienākumi, viņam ir pienākums sagatavot fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumus, mainot minētā plāna termiņu un tā ietvaros sedzamo saistību apmēru šā likuma 155. pantā paredzētajā veidā (Maksātspējas likuma 162. panta pirmā daļa).

Atbilstoši Maksātspējas likuma 162. panta trešajai daļai parādnieks saīsina fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildes termiņu un palielina sedzamo saistību apmēru, ja parādnieka ienākumi palielinās tādā apmērā, ka viņš acīmredzami spēs segt lielāku daļu no savām saistībām.

No minētā izriet, ka fiziskajai personai ir ne vien tiesības, bet arī pienākums grozīt tiesā apstiprināto saistību dzēšanas plānu, ja tās ienākumi palielinās tādā apmērā, ka tas ietekmē plāna īstenošanas termiņu, kas noteikts atbilstoši Maksātspējas likuma 155. pantā noteiktajai kārtībai, un sedzamo saistību apmēru. Savukārt, ja parādnieka ienākumi nepalielinās tādā apmērā, ka tas mainītu tiesas apstiprināto saistību dzēšanas plāna izpildes termiņu, tad parādniekam nav nepieciešams grozīt saistību dzēšanas plānu.

Vienlaikus, ja saistību dzēšanas plānā paredzēts, ka kreditoriem maksājama viena trešdaļa no parādnieka ikmēneša ienākumiem, parādniekam ir jānodrošina, ka kreditori savu prasījumu apmierinājumu saņem no faktiskajiem ikmēneša ienākumiem.

⁸⁹ Maksātspējas administrācijas 2018. gada 22. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2018/7

Līdz ar to, ja parādnieka ienākumi ir mainīgi, taču tie nemainās tādā apmērā, ka parādniekam būtu pienākums sagatavot saistību dzēšanas plāna grozījumus, viņam ir jānovirza viena trešdaļa no saviem faktiskajiem mēneša ienākumiem, neatkarīgi no saistību dzēšanas plānā norādītā kreditoriem izmaksājamās mēneša summas apmēra.

Lai arī parādnieks saistību dzēšanas procedūras laikā, novirzot kreditoru prasījumu segšanai vienu trešdaļu no saviem faktiskajiem ienākumiem, iespējams, kreditoru prasījumus sedz lielākā apmērā, nekā norādīts saistību dzēšanas plāna maksājumu grafikā, minētais nav atzīstams par pamatu saistību dzēšanas procedūras ātrākai izbeigšanai.

Parādniekam ir pamats vērsties tiesā ar pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu tikai tad, ja viņš pilnā apmērā ir nokārtojis visas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā iekļautās saistības vai ir izpildījis fiziskās personas saistību dzēšanas plānu (Maksātnespējas likuma 165. panta pirmā daļa).

Būtiski uzvērt, ka ar saistību dzēšanas plānā iekļauto saistību segšanu pilnā apmērā ir jāsaprot parādnieka kopējo saistību, kuras paliek pēc bankrota procedūras pabeigšanas (kopējais kreditoru prasījumu apmērs, kas nav segts bankrota procedūras laikā) segšana. Proti, uzskatāms, ka parādnieks ir nokārtojis visas saistību dzēšanas plānā iekļautās saistības tikai tad, ja pēc bankrota procedūras kreditoru prasījumi ir apmierināti pilnā apmērā, nevis saistību dzēšanas plānā paredzētajā apmērā, kas noteikts atbilstoši Maksātnespējas likuma 155. pantā noteiktajai kārtībai (ņemot vērā parādnieka kopējo saistību un paredzamo ienākumu apmēru).

Savukārt, ja parādnieks nespēj segt kreditoru prasījumus pilnā apmērā, tam ir pienākums pildīt fiziskās personas saistību dzēšanas plānu, novirzot naudas līdzekļus kreditoru prasījumu segšanai saistību dzēšanas plānā noteiktajā kārtībā un termiņos. Tādējādi apstāklis, ka parādnieks kreditoru prasījumu segšanai novirzījis naudas līdzekļus, kas pārsniedz saistību dzēšanas plānā norādīto paredzamo norēķinu apmēru, nav pamats saistību dzēšanas procedūras ātrākai izbeigšanai. Līdz ar to parādniekam ir pamats vērsties tiesā ar pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu tikai pēc saistību dzēšanas plāna izpildes, proti, saistību dzēšanas plāna darbības termiņa beigām.

4.4. Citi ar fiziskās personas maksātnespējas procesu saistīti jautājumi

Par maksātnespējas procesa norisi pēc administratora atcelšanas⁹⁰

Kā parādniekam rīkoties situācijā, ja administrators tiek atcelts no administratora pienākumu pildīšanas parādnieka maksātnespējas procesā, ņemot vērā, ka parādnieks nevarēs atkārtoti samaksāt maksātnespējas procesa ietvaros izmaksātos naudas līdzekļus, ja process atsāksies no jauna no parādnieka gribas neatkarību apstākļu dēļ?

Ar Maksātnespējas administrācijas direktores pienākumu izpildītājas lēmumu "Par sertifikāta darbības izbeigšanu" nolemts izbeigt administratoram izsniegtā sertifikāta darbību. Atbilstoši Maksātnespējas likuma (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2017. gada 5. janvārim)

⁹⁰ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 26. marta vēstule Nr. 1-57n/2018/331

22. panta ceturtajai daļai, ja administratora sertifikāta darbība izbeigta vai administratora sertifikāts anulēts, Maksātnespējas administrācija iesniedz tiesai pieteikumu par administratora atcelšanu no visiem TAP, juridiskās personas maksātnespējas procesiem vai fiziskās personas maksātnespējas procesiem, kuros viņš iecelts. Līdz ar to Maksātnespējas administrācijai bija pamats nosūtīt tiesai pieteikumu.

Maksātnespējas likuma 24. panta pirmajā daļā noteikts, ja administrators tiek atcelts no juridiskās personas maksātnespējas procesa vai fiziskās personas maksātnespējas procesa, šā likuma 19. panta noteiktajā kārtībā tiek iecelts cits administrators.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 19. panta pirmajai daļai administratoru juridiskās personas maksātnespējas procesā un fiziskās personas maksātnespējas procesā ieceļ tiesa šajā likumā un Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.²⁸ panta pirmās daļas 1. un 2. punktu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas tiesa, pamatojoties uz attiecīgu pieteikumu, lemj par administratora atcelšanu, nosakot termiņu dokumentu un mantas pieņemšanas un nodošanas akta sastādīšanai un dokumentu un mantas nodošanai citam administratoram, un jauna administratora amata kandidāta iecelšanu par administratoru, ja iepriekšējais administrators atcelts no attiecīgā maksātnespējas procesa. Tā paša panta trešajā daļā noteikts, ja pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas tiesa ir pieņēmusi lēmumu par administratora atcelšanu pēc tā spēkā stāšanās, tā nosūta šā lēmuma norakstu Maksātnespējas administrācijai jauna administratora amata kandidāta ieteikšanai. Saņēmusi Maksātnespējas administrācijas priekšlikumu par jauno administratora amata kandidātu, tiesa ieceļ par administratoru Maksātnespējas administrācijas ieteikto administratora amata kandidātu.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 24. panta pirmo un otro daļu, ja iepriekšējais administrators atkāpjas vai tiek atcelts no juridiskās personas maksātnespējas procesa vai fiziskās personas maksātnespējas procesa, tiesas noteiktajā termiņā, kas nedrīkst būt ilgāks par 10 dienām, iepriekšējais administrators sastāda dokumentu un mantas pieņemšanas un nodošanas aktu, ko paraksta iepriekšējais administrators un jaunais administrators. Dokumentu un mantas pieņemšanas un nodošanas aktam pievienojams iepriekšējā administratora darbības pārskats. Līdz jauna administratora iecelšanai iepriekšējais administrators turpina pildīt savus pienākumus. Pēc jaunā administratora iecelšanas iepriekšējais administrators likumā noteiktajā kārtībā ir atbildīgs par parādnieka dokumentu un mantas (t.sk., uz administratora vārda atvērtajā kontā kredītiestādē ieskaitīto naudas līdzekļu) nodošanu jaunajam administratoram saskaņā ar dokumentu un mantas pieņemšanas un nodošanas aktu.

No minētā izriet, ka līdz administratora atcelšanai administratora pienākumu pildīšanu parādnieka maksātnespējas procesā turpina pildīt administrators. Savukārt, kad ar tiesas lēmumu administrators tiks atcelts no administratora pienākumu pildīšanas un Maksātnespējas administrācija saskaņā ar Ministru kabineta noteikumos Nr. 1001 noteikto kārtību nosūtīs tiesai priekšlikumu par administratora amata kandidāta ieteikšanu konkrētajā maksātnespējas procesā, tiesa parādnieka maksātnespējas procesā iecels jaunu administratoru.

Vēršama uzmanība, ja maksātnespējas procesa laikā notiek administratoru maiņa, parādniekam nav atkārtoti jāiemaksā Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 3. punktā noteiktā valsts nodeva un Maksātnespējas likuma 129. panta otrajā daļā norādītais depozīts.

Minētie maksājumi ir fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas priekšnoteikums un veicami pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas. Savukārt administratora atcelšana no administratora pienākumu pildīšanas fiziskās personas maksātnespējas procesā nerada parādniekam negatīvas sekas, respektīvi, parādnieka maksātnespējas process tiek turpināts un administratora pienākumus konkrētajā procesā turpina pildīt jaunieceltais administrators.

Par administratora atlīdzības segšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā⁹¹

Vai parādniekam ir pienākums papildus administratora atlīdzības izmaksai paredzētajai maksātnespējas procesa depozīta summai 860 euro apmērā maksāt arī PVN, ja administrators ir PVN maksātājs?

Maksātnespējas likuma 171. panta sestajā daļā noteikts, ka Maksātnespējas likumā noteiktajai administratora atlīdzībai par administratora pienākumu veikšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā papildus tiek pieskaitīts PVN, ja administrators ir reģistrēts VID PVN maksātāju reģistrā.

Savukārt Maksātnespējas likuma 129. panta otrajā daļā noteikts, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas priekšnoteikums ir depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā Maksātnespējas administrācijas speciāli izveidotajā kontā. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 129. panta trešo daļu fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīts izmantojams, lai segtu Maksātnespējas likuma 171. panta pirmajā daļā noteikto administratora atlīdzību jeb atlīdzību par administratora pienākumu veikšanu no iecelšanas dienas līdz bankrota procedūras pabeigšanai.

Civilprocesa likuma 363.²³ panta otrās daļas 2. punktā noteikts, ka maksātnespējas procesa pieteikumam pievieno dokumentus, kas apstiprina fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta samaksu. Savukārt minētā likuma 363.²⁵ panta trešās daļas 3. punktā noteikts, ka tiesnesis pieņem lēmumu par atteikšanos pieņemt maksātnespējas procesa pieteikumu, ja parādnieks nav iemaksājis fiziskās personas maksātnespējas procesa depozītu. Attiecīgi, atbilstoši Civilprocesa likuma 363.²⁷ panta otrajai daļai, tiesa pasludina fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja, cita starpā, ir samaksāts fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīts.

No iepriekš minēto tiesību normu sistēmiskās analīzes izriet, ka priekšnoteikums fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanai ir spēja samaksāt depozītu konkrēti noteiktas summas, proti, divu minimālo mēnešalgu, apmērā. Savukārt no Maksātnespējas likuma 129. panta trešās daļas izriet, ka depozīts divu minimālo mēnešalgu apmērā aptver likumā noteikto un administratoram izmaksājamo atlīdzību par administratora pienākumu veikšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā.

Minētā tiesību norma, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, paredz izņēmumu no Maksātnespējas likuma 171. panta sestās daļas. Proti, Maksātnespējas likums un Civilprocesa likums noteic konkrētu naudas līdzekļu apmēru, kurus iemaksājot, fiziskā persona ir izpildījusi

---

⁹¹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 29. marta vēstule Nr. 1-57n/2018/346

savu pienākumu segt administratora atlīdzību. Tādējādi fiziskā persona, kura atrodas finansiālās grūtībās, var tiesiski paļauties, ka, novirzot naudas līdzekļus fiziskās personas depozīta iemaksai, tai nebūs jāveic nekādi papildu maksājumi saistībā ar administratora atlīdzību (izņemot gadījumu, ja tā vēlēšies izmantot administratora pakalpojumus saistību dzēšanas plāna izstrādei).

Maksātnespējas administrācijas ieskatā, no iepriekš minētā secināms, ka, ietverot Maksātnespējas likumā 171. panta sesto daļu, kurā noteiktas administratora tiesības uz PVN maksājumu, likumdevēja mērķis nav bijis šīs normas noteikumus attiecināt uz fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta samaksu, jo šajā gadījumā ir noteikta konstanta summa – divas minimālās mēnešalgas.

Maksātnespējas likuma 171. pantā tiek regulēti vispārējie administratora atlīdzības saņemšanas pamati, piemēram, administratoram pienākas atlīdzība par parādnieka mantas atgūšanu un pārdošanu, parādnieka uzraudzības veikšanu pēc kreditora pieprasījuma un juridiskās palīdzības sniegšanu. Tādējādi noteikums par PVN piemērošanu administratora atlīdzībai attiecināms uz citiem Maksātnespējas likuma 171. pantā noteiktajiem administratora atlīdzības izmaksas pamatiem, bet nav attiecināms uz fiziskās personas maksātnespējas procesa depozītu, kura apmērs, kā arī iemaksas kārtība skaidri noteikta Maksātnespējas likuma 129. pantā.

Attiecībā uz iesniegumā ietvarto lūgumu atbildi pamatot ar tiesu praksi, nosūtot tiesas lēmumu kopijas, norādāms, ka Maksātnespējas administrācijas rīcībā ir informācija, ka jautājums par parādnieka pienākumu maksāt PVN, kas aprēķināts no depozīta izmaksājamaļai administratora atlīdzībai, ir vērtēts Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu nama (šobrīd Rīgas rajona tiesa (Jūrmalā)) 2017. gada 31. janvāra lēmumā lietā Nr. C33709416. Maksātnespējas administrācija norāda, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 74. panta otrās daļas 11. punktu saņemt tiesas spriedumu, lēmumu un citu lietā esošo dokumentu norakstus, kā arī izmantot citas procesuālās tiesības, kuras tām piešķirtas ar šo likumu, ir tiesības attiecīgā procesa dalībniekiem. Ne Civilprocesa likumā, ne citā publisko tiesību jomu reglamentējošā normatīvajā aktā nav paredzēts, ka tiesas nolēmuma kā procesuāla dokumenta norakstu procesa dalībniekiem vai citām personām tiesīga izsniegt kāda valsts pārvaldes iestāde, tostarp Maksātnespējas administrācija, pat gadījumā, ja tās rīcībā ir attiecīgais nolēmums.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros dzēšamām saistībām⁹²

Vai zvērinātam tiesu izpildītājam ir tiesības pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pabeigšanas atjaunot izpildu lietvedību prasījumā par naudas soda samaksu?

Maksātnespējas likuma 164. panta pirmajā daļā noteikts, ja parādnieks veicis fiziskās personas saistību dzēšanas plānā noteiktās darbības, pēc šā plāna darbības beigām atlikušās minētajā plānā norādītās šīs personas saistības tiek dzēstas un apturētās izpildu lietvedības par dzēsto saistību piedziņu tiek izbeigtas.

---

⁹² Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 5. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2018/372

Tomēr Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtajā daļā noteikti prasījumu veidi, kas pēc saistību dzēšanas procedūras pabeigšanas netiek dzēsti, tajā skaitā prasījumi par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzētajiem sodiem un prasījumi no neatļautas darbības.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 11. punktam Maksātnespējas likuma grozījumi, kas stājās spēkā 2015. gada 1. martā, ir piemērojami visiem līdz 2015. gada 28. februārim uzsāktajiem procesiem, izņemot šo pārejas noteikumu 12., 13., 14., 15., 16. un 17. punktā minētos gadījumus. Attiecīgi Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 17. punktā ir noteikts, ka šā likuma D sadaļas ("Fiziskās personas maksātnespējas process") grozījumi, kas stājās spēkā 2015. gada 1. martā, ir piemērojami fiziskās personas maksātnespējas procesos, kas pasludināti, sākot ar 2015. gada 1. martu. Iesniegumā norādīts, ka fiziskās personas maksātnespējas process tika pasludināts 2013. gadā. Ņemot vērā minēto, attiecībā uz aprakstīto fiziskās personas maksātnespējas procesu būs piemērojama tā Maksātnespējas likuma redakcija, kas bija spēkā līdz 2015. gada 28. februārim.

Maksātnespējas likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2015. gada 28. februārim, (turpmāk – Maksātnespējas likums), 164. panta ceturtais daļas 2. punktā noteikts, ka pēc saistību dzēšanas procedūras pabeigšanas netiek dzēsti prasījumi no neatļautas darbības, bet minētajā normā netika norādīts, ka prasījumi par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzētajiem sodiem netiek dzēsti. Maksātnespējas administrācijas ieskatā administratīvs pārkāpums ir pielīdzināms neatļautai darbībai Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtais daļas 2. punkta izpratnē, līdz ar to var uzskatīt, ka līdz ar grozījumiem Maksātnespējas likuma 164. pantā, kas stājās spēkā 2015. gada 1. martā, likumdevējs minēto tiesību normu tikai precizējis, normā *expressis verbis* iekļaujot norādi uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzētajiem sodiem, kas netiek dzēsti pēc saistību dzēšanas procedūras pabeigšanas. No iepriekš minētā secināms, ka likumdevēja griba bijusi vērsta uz to, ka sods administratīvā pārkāpuma lietā, pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pabeigšanas, netiek dzēsts.

Civilprocesa likuma 560. pantā noteikti gadījumi, kad zvērinātam tiesu izpildītājam ir pienākums apturēt izpildu lietvedību. Izpildu lietvedības apturēšanas termiņi noteikti Civilprocesa likuma 526. pantā.

Civilprocesa likuma 563. pants noteic gadījumus, kad izpildu lietvedība izbeidzama, tostarp, ja ir izbeigts fiziskās personas maksātnespējas process. Vēršam uzmanību, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 563. panta 3.¹ daļai, tiesai pieņemot nolēmumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu, cita starpā netiek izbeigta izpildu lietvedība par prasījumiem par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzētajiem sodiem.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 128. panta pirmajā daļā noteiktajam, fiziskās personas maksātnespējas procesā tiek piemēroti juridiskās personas maksātnespējas procesa noteikumi, ja Maksātnespējas likumā nav noteikts citādāk. Maksātnespējas likuma 141. pants noteic, ka kreditoru prasījumi pret parādnieku iesniedzami administratoram šā likuma XIII nodaļā noteiktajā kārtībā mēneša laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu.

Zvērināts tiesu izpildītāja kompetence noteikta Tiesu izpildītāju likumā. Atbilstoši minētajam likumam zvērināts tiesu izpildītājs veic amata darbības sakarā ar tiesas un citu institūciju nolēmumu izpildi, proti, pēc savas iniciatīvas veic visus likumā noteiktos pasākumus

un izmanto visus likumā paredzētos līdzekļus un metodes, lai ātri un kvalitatīvi pildītu tiesas un citu institūciju nolēmumus, kā arī veiktu citas sava amata darbības (Tiesu izpildītāju likuma 45. pants). Saskaņā ar normatīvo regulējumu zvērinātam tiesu izpildītājam nav pienākums iesniegt kreditora prasījumus savā lietvedībā esošo izpildu lietu ietvaros, jo zvērināts tiesu izpildītājs nav uzskatāms par kreditoru Maksātnespējas likuma izpratnē.

Savukārt, ja likumdevējs prasījumus, kas izriet no neatļautas darbības, ir atzinis par tik būtiskiem (jo radušies nevis neveiksmīgu finansiālu darījumu, bet gan parādnieka izdarītā pārkāpuma rezultātā), ka tie nav dzēšami pat fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros, parādnieks nav atbrīvojams no šīm saistībām pat tādā gadījumā, ja kreditors (iestāde, kura uzlikusi administratīvo sodu) nav termiņā iesniedzis savu prasījumu Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā. Likumdevējs, uzliekot par pienākumu prasījumus par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzētajiem sodiem segt pilnā apmērā, ir skaidri norādījis, ka uz šiem prasījumiem fiziskās personas maksātnespējas procesa viens no mērķiem – saistību dzēšana – nav piemērojams.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka gadījumā, ja uzskatāt, ka Jūsu tiesības ir nepamatoti aizskartas ar tiesu izpildītāja darbībām, saskaņā ar normatīvajiem aktiem (Civilprocesa likuma 632. pantu, Tiesu izpildītāju likuma 53. un 54. pantu) Jums ir tiesības iesniegt sūdzību par zvērināta tiesu izpildītāja rīcību attiecīgi tiesā, Tieslietu ministrijā vai Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomē.

Par ierobežojumu konstatēšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā⁹³

Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu nama 2017. gada 11. oktobra spriedumu pasludināts parādnieka maksātnespējas process un iecelts administrators.

Ar Bauskas rajona tiesas 2015. gada 19. jūnija spriedumu parādniekam bija pasludināts maksātnespējas process. Savukārt Bauskas rajona tiesa ar 2016. gada 20. janvāra lēmumu neapstiprināja parādnieka saistību dzēšanas plānu un izbeidza maksātnespējas procesu.

Bauskas rajona tiesa savu lēmumu pamatoja ar to, ka tiesa konstatēja Maksātnespējas likuma 153. panta 1. punktā noteikto ierobežojumu saistību dzēšanas procedūras piemērošanai, proti, parādnieks trīs gadus pirms viņa maksātnespējas procesa pasludināšanas ir slēdzis darījumus, kas nodarījuši zaudējumus kreditoriem. Bauskas rajona tiesa secināja, ka parādnieks bija noslēdzis ar savu māti 27 dāvinājuma līgumus (parādnieks no sava norēķinu konta novirzīja naudas līdzekļus uz mātes norēķinu kontu) 12 245,73 euro apmērā. Visi dāvinājuma līgumi tika noslēgti pēc parādnieka kreditora prasījuma rašanās laika. Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa secināja, ka iepriekš minētie darījumi tika vērsti uz to, lai samazinātu parādnieka aktīvus un nodarītu zaudējumus kreditoram.

Ņemot vērā 2016. gada 20. janvāra Bauskas rajona tiesas lēmumā norādīto, secināms, ka lēmumā norādītais periods, kad parādnieks no sava norēķinu konta novirzīja naudas līdzekļus uz mātes norēķinu kontu, daļēji attiecināms arī uz pašreizējo maksātnespējas procesa

⁹³ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 5. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2018/7

periodu, proti, Maksātnespējas likuma 153. panta 1. punktā noteikto ierobežojumu saistību dzēšanas procedūras ierobežošanai.

1. Vai administratoram ir jāpaļaujas, ka 2016. gada 20. janvāra Bauskas rajona tiesas lēmumā tiesneša secinātais prezumē to, ka arī šajā parādnieka maksātnespējas procesā ir konstatējams 153. panta 1. punktā noteiktais ierobežojums saistību dzēšanas procedūrai?

2. Vai arī administratoram, neattiecinot 2016. gada 20. janvāra Bauskas rajona tiesas lēmumā tiesneša secināto uz šo parādnieka maksātnespējas procesu, ir tiesības vērtēt vai šajā parādnieka maksātnespējas procesā parādnieka novirzītie naudas līdzekļi uz mātes norēķinu kontu trīs gadus pirms parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas būtu uzskatāmi par zaudējumiem Maksātnespējas likuma 153. panta 1. punkta izpratnē?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 149. panta septīto daļu administrators, iesniedzot tiesai pieteikumu par bankrota procedūras pabeigšanas apstiprināšanu, vienlaikus lūdz izbeigt fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja parādniekam ir konstatēti ierobežojumi saistību dzēšanas procedūras piemērošanai (Maksātnespējas likuma 153. pants).

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.³⁰ panta otro daļu pieteikumā par bankrota procedūras pabeigšanu administrators norāda:

- 1) bankrota procedūras pabeigšanas pamatu;
- 2) bankrota procedūras ietvaros veiktos pasākumus;
- 3) parādnieka pārdotās mantas sarakstu, tajā skaitā pārdoto parādnieka mantas daļu laulāto kopīgajā mantā un citā kopīpašumā un no parādnieka mantas pārdošanas iegūtos ienākumus un to sadali;
- 4) vai parādniekam ir piemērojama saistību dzēšanas procedūra;
- 5) no parādnieka un kreditoriem saņemtos iebildumus un priekšlikumus, kas nav ņemti vērā.

No minētā secināms, ka administratoram katrā maksātnespējas procesā atsevišķi ir jāvērtē, vai dotajā gadījumā parādnieka maksātnespējas procesā ir konstatējami saistību dzēšanas procedūras ierobežojumi un vai parādniekam ir piemērojama saistību dzēšanas procedūra.

Ar 2016. gada 20. janvāra lēmumu Bauskas rajona tiesa ir vērtējusi ierobežojumus saistību dzēšanas procedūras pasludināšanai parādnieka maksātnespējas procesā, kas pasludināts 2015. gada 19. jūnijā.

Attiecīgi parādnieka veiktie darījumi, kas veikti pirms maksātnespējas procesa, kas ir pasludināts 2017. gada 11. oktobrī, ir vērtējami atkārtoti, lai konstatētu vai minētie darījumi ir uzskatāmi par ierobežojumiem saistību dzēšanas procedūras piemērošanai parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros.

Ievērojot iepriekš minēto, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, Jums ir tiesības vērtēt vai parādnieka maksātnespējas procesā parādnieka novirzītie naudas līdzekļi pirms parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas būtu uzskatāmi par zaudējumiem Maksātnespējas likuma 153. panta 1. punkta izpratnē.

Papildus norādāms, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.³¹ panta otro daļu, tiesai ir tiesības neapstiprināt saistību dzēšanas plānu, ja tā konstatē ierobežojumus saistību dzēšanas

procedūras piemērošanai.

Par maksātnespējas procesa izbeigšanu personai, kurai pastāv maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumi⁹⁴

Personai ir pasludināts maksātnespējas process, neskatoties uz to, ka parādniekam saskaņā ar Maksātnespējas likuma 153. pantu pastāv ierobežojumi maksātnespējas procesa piemērošanai.

Kā var pasludināt fiziskās personas maksātnespējas procesu personai, kurai saskaņā ar Maksātnespējas likumu pastāv ierobežojumi minētā procesa uzsākšanai?

Fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumi norādīti Maksātnespējas likuma 130. pantā, un tie ir: 1) persona triju gadu laikā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas ir sniegusi apzināti nepatiesu informāciju saviem kreditoriem; 2) persona izlietojusi piešķirto kredītu līgumā neparedzētiem mērķiem, un par to ir stājies spēkā kompetentas institūcijas nolēmums krimināllietā; 3) personai pēdējo 10 gadu laikā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas ir pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process, kura ietvaros ir dzēstas saistības; 4) pēdējo piecu gadu laikā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas vai fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā ir stājies spēkā kompetentas institūcijas nolēmums krimināllietā, ar kuru konstatēts, ka parādnieks ir izvairījies no nodokļu samaksas.

Savukārt tiesa, pasludinot maksātnespējas procesu, atbilstoši Civilprocesa likuma 363. ²⁷ panta otrajai daļai izvērtē tikai Maksātnespējas likuma 130. panta 3. punktā noteikto ierobežojumu. Tādējādi apstākļi, ka parādnieks pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas ir veicis darbības, kuras var nodarīt zaudējumus kreditoriem, nav šķērslis maksātnespējas procesa pasludināšanai. Tomēr šādu darbību veikšana var būt pamats maksātnespējas procesa izbeigšanai un saistību dzēšanas procedūras nepasludināšanai.

Papildus vispārējiem maksātnespējas procesa ierobežojumiem, kuri norādīti Maksātnespējas likuma 130. pantā, attiecīgā likuma 153. pantā norādīti saistību dzēšanas procedūras piemērošanas ierobežojumi: 1) parādnieks pēdējo triju gadu laikā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas vai maksātnespējas procesa laikā ir slēdzis darījumus, kuru rezultātā kļuvis maksātnespējīgs vai radījis zaudējumus kreditoriem, turklāt viņš apzinājās vai viņam vajadzēja apzināties, ka šādu darījumu slēgšana var novest līdz maksātnespējai vai zaudējumu radīšanai kreditoriem; 2) parādnieks ir sniedzis apzināti nepatiesu informāciju par savu mantisko stāvokli un slēpis savus patiesos ienākumus; 3) parādnieks nepilda bankrota vai saistību dzēšanas procedūrā paredzētos pienākumus, būtiski apgrūtinot maksātnespējas procesa efektīvu norisi. Pastāvot šiem ierobežojumiem, parādnieka maksātnespējas process var norisināties, taču ne pilnīgi – parādniekam tiek liegta iespēja atbrīvoties no nesegtajām saistībām. Proti, tiek pārdota visa parādnieka manta (pilnvērtīgi norisinās bankrota procedūra), taču saistību dzēšanas procedūra netiek pasludināta,

⁹⁴ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 12. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/166

maksātnespējas process tiek izbeigts, un kreditori ir tiesīgi veikt nesegto parādu piedziņu vispārējā kārtībā.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 142. panta pirmo daļu kreditoriem divu mēnešu laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, ir tiesības iesniegt administratoram priekšlikumu izbeigt fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja kreditoru rīcībā ir informācija par Maksātnespējas likuma 130. un 153. pantā minētajiem ierobežojumiem.

Iesniegumā minētā parādnieka rīcība varētu tikt uzskatīta par Maksātnespējas likuma 153. panta 1. un 2. punktā norādīto saistību dzēšanas procedūras piemērošanas ierobežojumu. Attiecīgi, ja administrators, izvērtējot parādnieka Maksātnespējas likuma 142. panta kārtībā sniegto informāciju, konstatēs, ka 153. pantā norādītais saistību dzēšanas procedūras ierobežojumus pastāv, administratoram iesniedzot tiesai pieteikumu par bankrota procedūras pabeigšanas apstiprināšanu, vienlaikus jādūdz izbeigt fiziskās personas maksātnespējas procesu, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 149. panta septīto daļu. Savukārt saskaņā ar 142. panta otro daļu administratora lēmumu neiesniegt tiesai pieteikumu par bankrota procedūras izbeigšanu pēc šajā pantā minētā kreditoru paziņojuma saņemšanas par Maksātnespējas likuma 130. pantā minēto ierobežojumu pastāvēšanu var apstrīdēt tiesā, kurā ir ierosināta fiziskās personas maksātnespējas procesa lieta.

Vēršam uzmanību, ka Maksātnespējas likuma 142. pantā minētās tiesības īstenot ir tiesīgi parādnieka kreditori, kuru prasījuma tiesības ir atzītas Maksātnespējas likuma 73. pantā noteiktajā kārtībā.

Papildus norādāms, ka kreditoriem saskaņā ar Maksātnespējas likuma 165. panta trešās daļas 2. punktu parādnieka saistību dzēšanas procedūras ietvaros ir tiesības iesniegt tiesai pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, ja kreditors konstatē saistību dzēšanas procedūras piemērošanas ierobežojumus (153. pants).

Par administratora maiņu⁹⁵

Ko darīt fiziskai personai, ja maksātnespējas process velkas jau vairāk kā divus gadus un ir nomainīti trīs administratori, Lai gan pēc likuma ir noteikts, ka process notiek līdz 1 gadam? Kā tikt pie kārtīga administratora, kas pienācīgi veic savu darbu un fiziskai personai nebūtu jābūt ķīlnieka statusā divarpus gadus?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 135. pantu administratora iecelšanai fiziskās personas maksātnespējas procesā piemēro šā likuma 59. panta pirmo un ceturto daļu. Proti, administratora kandidātu konkrētam maksātnespējas procesam izvēlas un iesaka tiesai Maksātnespējas administrācija. Detalizēta kārtība, kādā Maksātnespējas administrācija izvēlas un iesaka tiesai administratoru konkrētā maksātnespējas procesā noteikta Ministru kabineta noteikumos Nr. 1001. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumos Nr. 1001 noteikto kārtību Maksātnespējas administrācija maksātnespējas procesam izvēlas un iesaka administratoru no

---

⁹⁵ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 19. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/21

administratora amata pretendentu saraksta, ko izveido no administratoriem, kuri pauduši vēlmi veikt administratora pienākumus. Reizi ceturksnī šis saraksts tiek mainīts, sarindojot administratora amata pretendentus nejaušā secībā. Attiecīgi konkrētam administratora amata pretendentu iesaka no šī saraksta rindas kārtībā. Līdz ar to administrators tiek iecelts maksātnespējas procesā, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību.

Vienlaikus jānorāda, ka Maksātnespējas likuma 26. panta otrajā daļā noteikts, ka administratoram jānodrošina efektīva un likumīga maksātnespējas procesa norise un mērķu sasniegšana. Ikvienai personai, kura ieņem administratora amatu, ir pienākums vienlīdz godprātīgi pildīt likumā noteiktos pienākumus.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 174.¹ panta 1. un 2. punktu Maksātnespējas administrācijas kompetencē ir veikt administratoru uzraudzību un izskatīt sūdzības par administratora rīcību. Līdz ar to gadījumā, ja parādnieks uzskata, ka administrators likumā noteiktos pienākumus nepilda pienācīgi, parādniekam ir tiesības vērsties Maksātnespējas administrācijā ar sūdzību par administratora rīcību.

Par vienīgā mājokļa saglabāšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā⁹⁶

Administrators pilda administratora pienākumus fiziskās personas maksātnespējas procesā, kura ietvaros šobrīd noris bankrota procedūra. Parādniekam pieder nekustamais īpašums, kas vienlaikus ir parādnieka un viņa ģimenes locekļu mājoklis. Nekustamais īpašums iekļāts par labu nodrošinātajam kreditoram, kura prasījums ir 120 035,77 euro. Prasījumam pievienots nekustamā īpašuma vērtējums, kur norādīts, ka nekustamā īpašuma tirgus vērtība ir 101 000,00 euro. Parādnieka nenodrošināto kreditoru prasījumu summa ir 515 038,35 euro. Administrators konstatēja, ka pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieks bija ievietojis nekustamā īpašuma pārdošanas sludinājumu tīmekļa vietnē www.city24.lv, un noteicis tā cenu 250 000,00 euro. Aptaujājot nekustamā īpašuma vērtētājus, administrators noskaidrojais, ka konkrētā nekustamā īpašuma tirgus vērtība varētu būt apmēram 140 000 – 160 000 euro.

Administrators konkrētā maksātnespējas procesa ietvaros saņēmis informāciju no parādnieka un nodrošinātā kreditora par iespējamu vienošanos starp minētajām personām par parādnieka mājokļa saglabāšanu parādnieka īpašumā saskaņā ar Maksātnespējas likuma 148. pantu. Vienošanās projektā paredzēts, ka parādnieka plānotais ikmēneša maksājums nodrošinātajam kreditoram ir 600 euro. Parādnieka ikmēneša ienākumi pirms nodokļu nomaksas ir 620 – 880 euro. Parādnieks administratoram norādījis, ka nekustamajā īpašumā dzīvo kopā ar sievu un meitu, un ģimenes kopējie ikmēneša ienākumi ir 2 000 euro, un ikmēneša maksājumus nodrošinātajam kreditoram plānots segt no ģimenes kopējiem ienākumiem.

Administrators norāda, ka parādnieka personīgie šī brīža ienākumi nav pietiekoši lieli, lai no tiem segtu ikmēneša maksājumus par mājokli un paredzamos maksājumus kreditoriem saistību dzēšanas procedūras ietvaros. Tāpat administrators norāda, ja nekustamo īpašumu izdotos pārdot izolē par augstāku cenu nekā nodrošinātā kreditora prasījums, būtu iespējams

⁹⁶ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 8. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/155

daļēji segt arī nenodrošināto kreditoru prasījumus.

1. Vai pieļaujama vienošanās par mājokļa saglabāšanu noslēgšana gadījumā, ja parādnieks paredz, ka vienošanās izpilde tiks nodrošināta ar citu personu palīdzību? Vai šāda vienošanās ir samērojama ar pārējo kreditoru interesēm?

2. Vai administrators drīkst pieļaut vienošanos par mājokļa saglabāšanu pie apstākļiem, kad parādnieks acīmredzami nespēs patstāvīgi pildīt šo vienošanos?

3. Ņemot vērā, ka administratora atlīdzība ir atkarīga no lēmuma pārdot nekustamo īpašumu izolē vai arī nepieļaut tā pārdošanu, slēdzot vienošanos par mājokļa saglabāšanu, vai nav pamats atzīt, ka administrators, konkrētajā gadījumā pamatoti izvēloties sev izdevīgāko lēmumu, ļaunprātīgi izmanto savas pilnvaras? Vai konkrētajā gadījumā ir pamatots administratora risks lēmuma pieņemšanai par ieķīlātās mantas pārdošanu izsoles ceļā?

[1] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 5. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju. No minētā izriet, ka fiziskās personas maksātnespējas procesam pēc būtības ir divi mērķi – pirmkārt, no parādnieka mantas pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus, otrkārt – atjaunot parādnieka maksātspēju, lai persona spētu atkal sekmīgi piedalīties ekonomiskajā apritē.

Fiziskas personas maksātnespējas process secīgi sastāv no divām procedūrām. Pirmkārt, bankrota procedūras, kuras laikā tiek realizēta visa parādnieka manta, un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai, izņemot Civilprocesa likumā noteikto mantu, uz kuru nevar vērst piedziņu. Otrkārt, saistību dzēšanas procedūras, kad tiek īstenots bankrota procedūras laikā parādnieka sastādītais saistību dzēšanas plāns, kas ietver sevī ikmēneša maksājumus kreditoriem vienas trešdaļas apmērā no parādnieka gūtajiem ienākumiem likumā noteiktu laika periodu.

Lai gan norādīts, ka bankrota procedūras ietvaros tiek realizēta visa parādnieka manta, lai no iegūtajiem naudas līdzekļiem pēc iespējas pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus (izņemot Civilprocesa likumā noteikto mantu, uz kuru nevar vērst piedziņu), Maksātnespējas likumā ir paredzētas atsevišķu mantu kategorijas, kuras parādnieks ir tiesīgs paturēt. Proti, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 140. panta 2. punktu parādnieks ir tiesīgs paturēt mantu, kas viņam būtiski nepieciešama ienākumu gūšanai, un saskaņā ar minētā likuma 148. panta pirmo daļu parādnieks, vienojoties ar nodrošināto kreditoru, var paturēt sev piederošo mājokli, kas ieķīlāts par labu nodrošinātajam kreditoram. Šādā gadījumā maksātnespējas procesa laikā nodrošinātajam kreditoram tiek veikts maksājums, kas nepārsniedz summu, kura būtu maksājama parādniekam, irējot par nodrošinājumu kalpojošo parādnieka mantu fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā.

Tiesības fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros paturēt vienīgo mājokli izriet no Satversmes 105. pantā nostiprinātajām cilvēka pamattiesībām – tiesībām uz īpašumu. Satversmes 105. panta pirmajā teikumā ir nostiprināta īpašuma garantija, kas vienlaikus ir institucionāla garantija un individuālgarantija. Institucionālā garantija nodrošina īpašuma kā

tiesību institūta pastāvēšanu, savukārt individuālgarantija aizsargā tiesības uz īpašumu kā personām piemītošas subjektīvās tiesības.⁹⁷ Tomēr jānorāda, ka saskaņā ar Satversmes 105. panta otro teikumu īpašuma tiesības var ierobežot saskaņā ar likumu, līdz ar to šo tiesību raksturs nav absolūts. Šajā gadījumā saskaņā ar Maksātnespējas likuma 128. panta ceturto daļu bankrota procedūras ietvaros tiek realizēta visa parādnieka manta, un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai – parādnieka īpašuma tiesības tiek samērotas ar kreditoru tiesībām gūt savu prasījumu apmierinājumu. Līdz ar to arī Maksātnespējas likuma 148. pantā nostiprinātās parādnieka tiesības slēgt vienošanos ar nodrošināto kreditoru par parādniekam piederošā mājokļa saglabāšanu jāsamēro ar kreditoru tiesībām gūt savu prasījumu apmierinājumu. Turklāt jāņem vērā ne tikai konkrētā nodrošinātā kreditora intereses, bet jāizvērtē visa kreditoru kopuma intereses.

Attiecībā uz iesniegumā norādīto, ka parādnieks ikmēneša maksājumus nodrošinātajam kreditoram plāno segt no ģimenes kopējiem ienākumiem, norādām, ja cita persona parādnieka vietā veic maksājumus kreditoriem, fiziskās personas maksātnespējas procesam zustu jēga, jo tādējādi cita persona uzņemtos atbildību par maksātnespējīgā subjekta darbības sekām. Tādējādi maksājumi nodrošinātajam kreditoram saskaņā ar vienošanos par mājokļa saglabāšanu, jāveic parādniekam personīgi. Pretējā gadījumā ir pamats šaubām, ka fiziskās personas maksātnespējas process tiek izmantots, lai, piedāvājot nodrošinātajam kreditoram viņa interesēm atbilstošus vienošanās nosacījumus, saglabātu savā īpašumā mājokli, vienlaikus atbrīvojoties no parādsaistībām pret nenodrošinātajiem kreditoriem. Šādā gadījumā vienošanās par mājokļa saglabāšanu ir pretēja Maksātnespējas likuma 6. panta 8. punktā nostiprinātajam labticības principam un nenodrošināto kreditoru interesēm, un attiecīgi šādas vienošanās noslēgšana nav pieļaujama fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros.

Vienlaikus jānorāda, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 148. panta otro daļu, noslēdzot vienošanos par parādnieka mājokļa saglabāšanu parādnieka īpašumā, nodrošinātajam kreditoram tiek veikts maksājums, kas nepārsniedz summu, kura būtu maksājama parādniekam, irējot par nodrošinājumu kalpojošo parādnieka mantu fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā.

[2] Vienošanās starp nodrošināto kreditoru un parādnieku ir privāttiesiska vienošanās, un abu pušu pienākumus un tiesības vienam pret otru regulē vienošanās noteikumi. Tajā pašā laikā jāņem vērā, ka šāda vienošanās tiek slēgta maksātnespējas procesa ietvaros, līdz ar to abu pušu pienākumus un tiesības vienošanās noteikumi regulē ciktāl, tiktāl šī vienošanās neaizskar pārējo kreditoru tiesības saņemt savu prasījumu apmierinājumu. Minēto apstiprina arī Maksātnespējas likuma 146. panta otrajā daļā noteiktais, ja nodrošinātais kreditors un parādnieks ir noslēdzis vienošanos saglabāt mājokli, kas apgrūtināts ar ķīlu, un šī vienošanās ir samērojama ar pārējo kreditoru interesēm, tas tiek norādīts parādnieka mantas pārdošanas plānā. Līdz ar to likumdevējs ir paredzējis nepieciešamību izvērtēt, vai minētā vienošanās ir samērojama ar pārējo kreditoru interesēm.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otro daļu administrators nodrošina efektīvu

---

⁹⁷Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 465. lpp.

un likumīgu juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Tādējādi administratoram ir aktīva loma maksātnespējas procesā, līdzsvarojot parādnieka un kreditora intereses, lai pēc iespējas tiktu īstenots fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis – no parādnieka mantas pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus un atjaunot parādnieka maksātspēju. Ņemot vērā minēto, gadījumos, kad nodrošinātais kreditors un parādnieks ir paiduši vēlmi slēgt vienošanos par parādnieka mājokļa saglabāšanu parādnieka īpašumā, administratora ekskluzīvajā kompetencē ir izvērtēt, vai parādnieka un nodrošinātā kreditora noslēgtā vienošanās ir samērojama ar pārējo kreditoru interesēm.

Ņemot vērā administratora lomu efektīva un likumīga maksātnespējas procesa gaitas nodrošināšanā un mērķu sasniegšanā, administrators nedrīkst pieļaut tādas vienošanās par mājokļa saglabāšanu noslēgšanu, kas nesamērīgi aizskar nenodrošināto kreditoru intereses. Tāpat nav pieļaujams vienošanā paredzēt tādus ikmēneša maksājumus nodrošinātajam kreditoriem, kurus parādnieks acīmredzami nespēs patstāvīgi segt. Ne velti likumdevējs Maksātnespējas likumā ir ietvēris nepieciešamību administratoram izvērtēt, vai vienošanās starp nodrošināto kreditoru un parādnieku par parādnieka mājokļa saglabāšanu parādnieka īpašumā ir samērojama ar pārējo kreditoru interesēm.

[3] Ja administratora ieskatā pastāv apstākļi, kuru dēļ vienošanos starp nodrošināto kreditoru un parādnieku par parādnieka mājokļa saglabāšanu nav iespējams noslēgt, tad administrators atbilstoši Maksātnespējas likuma 146. panta otrajai daļai vienošanos neiekļauj parādnieka mantas pārdošanas plānā. Savukārt, ja maksātnespējas procesa ietvaros netiek noslēgta vienošanās par parādnieka mājokļa saglabāšanu parādnieka īpašumā, tad parādniekam manta tiek realizēta parādnieka maksātnespējas procesā atbilstoši Maksātnespējas likuma 128. panta ceturtajai daļai. Līdz ar to, ja mantas pārdošanas plānā attiecībā uz parādniekam piederošo nekustamo īpašumu nav norādīts, ka tas saglabājams parādnieka īpašumā, administratoram ir tiesības pārdot iekļāto nekustamo īpašumu.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 116. panta otro daļu par nodrošinājumu kalpojošā (iekļātā) parādnieka manta tiek pārdota izsolēs Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā, ja nodrošinātais kreditors nav vienojies ar administratoru par mantas pārdošanu bez izsoles. Vienojoties ar nodrošināto kreditoru par iekļātās mantas pārdošanu, administrators gādā, lai šī manta tiktu pārdota par iespējami augstāku cenu, ņemot vērā nenodrošināto kreditoru intereses. Tādējādi no Maksātnespējas likuma izriet administratora pienākums par nodrošinājumu kalpojošo mantu pārdot par iespējami augstāku cenu.

Maksātnespējas administrācijas ieskatā, ja administratora lēmums neiekļaut parādnieka mantas pārdošanā plānā vienošanos par parādnieka mājokļa saglabāšanu, jo tā nav samērojama ar pārējo kreditoru interesēm, un pārdot parādnieka mantu izsolē ir pamatots un atbilst fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķim, tad *prima facie* nav pamata atzīt, ka administrators ļaunprātīgi izmanto savas pilnvaras. Vienlaikus ņemot vērā, ka tikai administratoram ir zināmi visi konkrētā maksātnespējas procesa faktiskie un tiesiskie apstākļi, administratora ekskluzīvajā kompetencē ir izvērtēt, vai konkrētajā gadījumā administratora lēmums par iekļātās mantas pārdošanu izsoles ceļā ir pamatots, t.i., vai parādnieka mantas pārdošana konkrētajā gadījumā nodrošina maksātnespējas procesa efektīvu norisi un mērķu sasniegšanu.

Par fiziskās personas maksātspējas procesa izmaksu segšanu⁹⁸

Vai parādniekam atbilstoši Maksātspējas likuma 26.¹ panta trešajai daļai un 139. panta 6. punktam fiziskās personas maksātspējas procesā ir pienākums segt maksātspējas procesa izdevumus, kas saistīti ar administratora prakses vietas uzturēšanu?

Maksātspējas likuma 139. panta 6. punktā noteikts, ka parādniekam ir pienākums segt fiziskās personas maksātspējas procesa izmaksas. Atbilstoši Maksātspējas likuma 172. panta pirmajai daļai izmaksas, kas parādniekam rodas pēc fiziskās personas maksātspējas procesa pasludināšanas, tiek iedalītas fiziskās personas maksātspējas procesa tiešajās un netiešajās izmaksās. Fiziskās personas maksātspējas procesa tiešās izmaksas ir saistītas ar konkrētā fiziskās personas maksātspējas procesa nodrošināšanu. Proti, tie ir izdevumi sludinājumu ievietošanai, izsoļu organizēšanai, norēķinu konta atvēršanai, apkalpošanai un slēgšanai, izdevumi par pasta korespondences nosūtīšanas pakalpojumiem, izdevumi par notāra pakalpojumiem un izdevumi, kas saistīti ar fiziskās personas mantas uzturēšanu, ja tā ir nodota administratoram, un darījumu pārbaudi, kā arī mantas un darījumu apdrošināšanu.

Ņemot vērā, ka fiziskās personas maksātspējas procesa subjekts ir persona, kura ir nonākusi finansiālās grūtībās un saskaņā ar Maksātspējas likuma 5. panta pirmo daļu viens no fiziskās personas maksātspējas procesa mērķiem ir atjaunot parādnieka maksātspēju, fiziskās personas maksātspējas procesa izmaksas ir uzskaitītas izsmeltoši un to starpā likumdevējs nav iekļāvis administratora izdevumus par prakses vietas uzturēšanu.

Saskaņā ar Maksātspējas likuma 129. panta otro daļu fiziskās personas maksātspējas procesa piemērošanas priekšnoteikums ir fiziskās personas maksātspējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā, no kā sedz administratora atlīdzību. Jāņem vērā, ka administratora ienākumus veido atlīdzība no visiem viņa lietvedībā esošiem maksātspējas procesiem. un tikai no administratora atkarīga viņa prakses vietas izvēle, cita starpā izvērtējot tās izmaksu samērīgumu ar administratora ienākumiem. Jāņem vērā, ka administratora pienākums uzturēt savu prakses vietu saglabājas neatkarīgi no tā, vai administratora lietvedībā ir aktīvi maksātspējas procesi. Līdz ar to administratoram nav tiesiska pamata prasīt fiziskajai personai, lai tā sedz administratora personīgos izdevumus par viņa prakses vietas uzturēšanu.

No minētā izriet, ka parādniekam fiziskās personas maksātspējas procesā nav pienākums segt maksātspējas procesa izdevumus, kas saistīti ar administratora prakses vietas uzturēšanu.

Par kreditoru, kura prasījuma tiesības atkarīgas no nosacījuma iestāšanās⁹⁹

Parādniekam ir pasludināts fiziskās personas maksātspējas process, un parādnieks ir

⁹⁸ Maksātspējas administrācijas 2018. gada 9. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/18

⁹⁹ Maksātspējas administrācijas 2018. gada 25. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2018/8

galvotājs saistībām, kuras galvenais parādnieks šobrīd pienācīgi turpina pildīt.

1. Vai parādnieks var saistību dzēšanas plānā iekļaut sev zināmos kreditoru prasījumus, kas atkarīgi no nosacījuma iestāšanās un kuri nav pieteikti parādnieka maksātnespējas procesā Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā?

2. Ja kreditors, kura prasījums ir atkarīgs no nosacījuma iestāšanās, nepiesaka savu kreditora prasījumu Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā, vai kreditors zaudē savas prasījuma tiesības atbilstoši Maksātnespējas likuma 73. panta otrajai daļai?

3. Kā rīkoties, ja bankrota procedūras laikā neiestājās nosacījums, no kura ir atkarīga kreditora prasījuma esamība? Vai šāds prasījums jāiekļauj saistību dzēšanas plānā?

4. Ja kreditora prasījums, kurš ir atkarīgs no nosacījuma iestāšanās, jāiekļauj saistību dzēšanas plānā, vai fiziskā persona var tikt atbrīvota arī no šīm saistībām, kas izriet no galvojuma līguma?

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 141. panta pirmajai daļai kreditoru prasījumi pret parādnieku fiziskās personas maksātnespējas procesā ir iesniedzami administratoram Maksātnespējas likuma XIII nodaļā noteiktajā kārtībā. Maksātnespējas likuma 73. panta ceturtās daļas 5.¹ punktā ir noteikts, ka kreditori savā iesniegumā administratoram par kreditora prasījuma atzīšanu citu starpā norāda, vai kreditors atzīstams par tādu, kura prasījuma tiesības ir atkarīgas no nosacījuma iestāšanās, kā arī prasījuma apmēru un datumu (ja tāds ir zināms), līdz kuram nosacījumam jāiestājas.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 73. panta pirmo daļu kreditoru prasījumi pret parādnieku iesniedzami administratoram mēneša laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 73. panta otrajai daļai gadījumā, ja kreditora prasījums nav iesniegts viena mēneša laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, prasījumu var iesniegt termiņā, kas nav ilgāks par sešiem mēnešiem no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā veikts minētais ieraksts, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns. Pēc šā termiņa iestājas noilgums, un kreditors zaudē prasījuma tiesības pret parādnieku. T.i., neizmantojot savas tiesības noteiktā termiņā, izbeidzas kreditora prasījuma tiesības, kas aprobežotas ar likumā noteiktu laika posmu. Minēto apliecina arī Maksātnespējas likuma 73. panta otrā daļa, kas noteic, ka pēc kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņa kreditors zaudē kreditora statusu un savas prasījuma tiesības pret parādnieku.

Jāņem vērā, ka noilguma institūts civiltiesībās veidots ar mērķi novērst nenoteiktību mantiskajās attiecībās, radīt skaidrību tad, ja kāda persona ilgstoši neīsteno tiesības vai neprasa novērst iespējamo strīdu par tām.¹⁰⁰ Līdz ar to iepriekš minētais noilguma termiņš ir attiecināms uz visiem kreditoriem, kuriem ir prasījuma tiesības pret parādnieku, tostarp arī uz kreditoriem, kura prasījuma tiesības ir atkarīgas no nosacījuma iestāšanās. Pretējā gadījumā netiktu sasniegts viens no Maksātnespējas likuma 5. panta pirmajā daļā noteiktajiem fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķiem – atjaunot parādnieka maksātspēju.

¹⁰⁰ Torgāns K. Saistību tiesības. I daļa. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2006, 276. lpp.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 154. panta otrās daļas 1. punktu saistību dzēšanas plānā tiek norādīti tie kreditori, kuri savus prasījumus ir iesnieguši Maksātnespējas likuma 141. panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā un kuru prasījumi nav tikuši apmierināti bankrota procedūras ietvaros, kā arī šādu kreditoru prasījumu apmērs. Papildus atbilstoši šā panta otrās daļas 7. punktam jānorāda arī kreditoriem izmaksājamās summas apmērs un izmaksas grafiks saistību dzēšanas procedūrā. No minētā izriet, ka saistību dzēšanas plānā nevar norādīt kreditoru, kurš savu prasījumu nav pieteicis Maksātnespējas likuma 141. panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā. Minētais ir attiecināms arī uz kreditoru, kura prasījuma tiesības ir atkarīgas no nosacījuma iestāšanās.

Maksātnespējas administrācijas ieskatā kreditora prasījums, neatkarīgi no tā, ka uz paziņojuma par bankrota procedūras pabeigšanas un saistību dzēšanas plāna sagatavošanas brīdi nosacījums, no kura ir atkarīga nenodrošinātā kreditora prasījuma esamība, nav iestājies, tomēr būtu norādāms saistību dzēšanas plānā atbilstoši Maksātnespējas likuma 154. panta otrās daļas 1. punktam (gadījumā, ja kreditors savu prasījumu ir pieteicis). Tajā pašā laikā šāds kreditora prasījums nav jāatspoguļo maksājumu grafikā (Maksātnespējas likuma 154. panta otrās daļas 7. punkts).

Ja iestāsies nosacījums, kura rezultātā kreditors tomēr iegūs savas prasījuma tiesības pret parādnieku (gadījumā, ja galvenais parādnieks savas saistības pārstās pildīt), tad attiecīgi šis kreditora prasījums ir iekļaujams saistību dzēšanas plāna maksājumu grafikā, izdarot nepieciešamos grozījumus saistību dzēšanas plānā saskaņā ar Maksātnespējas likuma 162. pantu. Papildus jāņem vērā, ka, ja galvenais parādnieks kādu laiku savas saistības pret kreditoru ir pildījis, tad kreditora prasījumu vajadzēs precizēt, ņemot vērā to parāda daļu, kas jau ir tikusi segta ārpus parādnieka maksātnespējas procesa.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 164. panta pirmo daļu, ja parādnieks veicis fiziskās personas saistību dzēšanas plānā noteiktās darbības, pēc šā plāna darbības beigām atlikušās minētajā plānā norādītās šīs personas saistības tiek dzēstas un apturētās izpildu lietvedības par dzēsto saistību piedziņu tiek izbeigtas. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtajai daļai pēc saistību dzēšanas procedūras pabeigšanas netiek dzēsti prasījumi par uzturlīdzekļu samaksu, prasījumi no neatļautas darbības, nodrošinātais prasījums, ja parādnieks ir saglabājis par šā prasījuma nodrošinājumu kalpojošo mājokli, prasījumi par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā un Krimināllikumā paredzētajiem sodiem, kā arī kompensācija par radīto kaitējumu.

Minētās saistības, kuras netiek dzēstas maksātnespējas procesa ietvaros, Maksātnespējas likumā ir uzskaitītas izsmeltoši, un šajā uzskaitījumā nav norādīti kreditoru prasījumi, kuri atkarīgi no nosacījuma iestāšanās. Ja parādnieks nevarētu tikt atbrīvots no tādām saistībām, kuru esamība atkarīga no nosacījuma iestāšanās (neatkarīgi no tā, vai minētais nosacījums iestājas maksātnespējas procesa ietvaros), netiktu sasniegts viens no fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķiem – atjaunot parādnieka maksātspēju.

Saistību dzēšanas procedūras galvenais mērķis ir, līdzsvarojot parādnieka un kreditoru intereses, atbrīvot parādnieku no nesegtajām saistībām, ja parādnieks godprātīgi ir novirzījis saistību dzēšanas plānā paredzēto savu ienākumu daļu kreditoru prasījumu daļējai segšanai. Tādējādi, ja parādnieks ir godprātīgi novirzījis savu ienākumu daļu kreditoriem atbilstoši tiesas

apstiprinātajam saistību dzēšanas plānam, tiesa, pieņemot lēmumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, var atbrīvot parādnieku arī no tādām saistībām, kuru pamatā ir kreditora prasījums, kas atkarīgs no nosacījuma iestāšanās.

Vienlaikus aicinām ņemt vērā Maksātnespējas likuma 164. panta trešajā daļā noteikto, ka, pabeidzot saistību dzēšanas procedūru, lēmumu par parādnieka atbrīvošanu no atlikušajām saistībām, kas norādītas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā, pieņem tiesa.

5. PARĀDNIKA MANTA MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ

Par atgūto mantu fiziskās personas maksātnespējas procesā¹⁰¹

Parādnieka maksātnespējas procesa laikā ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017. gada 7. marta spriedumu civillietā nospriests piedzīt no trešās personas parādnieka labā līdzekļus iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai 250 euro (divi simti piecdesmit euro) mēnesī, sākot no 2016. gada 5. maija līdz 2027. gada 14. maijam. Parādnieks administratoram paziņoja, ka tiesas lēmums netiek pildīts un tiesas norādītā summa netiek maksāta.

1. Vai administratoram parādnieka maksātnespējas procesā ir tiesības piedalīties izpildu lietvedībā par augstāk minēta parāda piedziņu no trešās personas?

2. Vai prasījuma tiesības pret debitoru, kas izriet no 2017. gada 7. marta Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu, atzīstamas par parādnieka mantu?

3. Vai no debitora piedzītie naudas līdzekļi atzīstami par atgūto mantu Maksātnespējas likuma 93. panta izpratnē?

4. Vai administratoram ir tiesības parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros cedēt augstāk minētas prasības pret debitoru, ievērojot Maksātnespējas likuma 81. panta noteikumus?

Ņemot vērā to, ka Maksātnespējas likuma 111. pants un 140. pants nosaka atšķirīgu rīcību ar parādnieka mantu un parādnieka ienākumiem, būtu jānošķir naudas līdzekļi, kas parādniekam pienācās no bijušā laulātā iepriekšējās labklājības līmeņa nodrošināšanai pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas no līdzekļiem, kuri parādniekam pienācās pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Naudas līdzekļi, kuri parādniekam bija jāsaņem no bijušā laulātā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, atbilst parādnieka mantas jēdzienam. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktā noteikto mantu, kas iekļaujas parādnieka mantā, pamatojoties uz prasījuma tiesībām pret trešajām personām, ir atzīstama par atgūto mantu, kas ir daļa no parādnieka mantas kopuma (Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 3. punkts). Līdz ar to arī tā manta, uz kuru tiesības fiziskajai personai radušās pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas un ko fiziskajai personai ir tiesības pieprasīt atmaksāt no sava bijušā laulātā, pielīdzināma Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas

¹⁰¹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 19. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2018/448

1. punktā noteiktajai mantai.

Savukārt naudas līdzekļi, uz kuriem parādniekam tiesības radušās pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas uzskatāmi par ienākumiem Maksātnespējas likuma 143. panta otrās daļas izpratnē. Norādāms, ka Maksātnespējas likumā noteikta sevišķa kārtība rīcībai ar parādnieka ienākumiem. Proti, atšķirībā no parādnieka mantas, kas tiek pilnā apmērā izmantota kreditoru prasījumu segšanai, divas trešdaļas no saņemtajiem ienākumiem parādniekam ir tiesības paturēt savu un apgādībā esošo personu uzturēšanas izmaksu segšanai. Parādniekam ir tiesības pēc saviem ieskatiem rīkoties ar to ienākumu daļu, kas paliek viņa rīcībā.

Līdz ar to norādāms, ka naudas līdzekļi, kas parādniekam bija jāsaņem iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai līdz parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanai uzskatāmi par atgūstamo mantu, savukārt naudas līdzekļi, kuri parādniekam bija jāsaņem iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai pēc parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas uzskatāmi par ienākumiem.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 137. panta 9. punktu administrators pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas un bankrota procedūras uzsākšanas atgūst debitora parādu un veic tiesiskas darbības citas parādnieka mantas atgūšanai, līdz ar ko norādāms, ka administratoram parādnieka maksātnespējas procesā ir jāveic visas nepieciešamās darbības, lai izpildītu Maksātnespējas likumā administratoram noteiktos pienākumus.

Papildus norādāms, ka Civillikuma 1799. pantā ir noteikti izņēmumi par to, kādi prasījumi nevar būt par cesijas priekšmetu. Minētā panta 1. punktā noteikts, ka par cesijas priekšmetu nevar būt visi prasījumi, kuru izlietošana vai nu pēc līdzēju vienošanās, vai pēc likuma saistīta ar kreditora personu. Saskaņā ar Civillikuma 80. pantu šķirot laulību vai pēc laulības šķiršanas bijušais laulātais var prasīt līdzekļus no otra bijušā laulātā samērā ar viņa mantas stāvokli iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai. No minētā secināms, ka ar Civillikumu tiesības prasīt līdzekļus iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai no bijušā laulātā ir vienīgi otrajam bijušajam laulātajam. Līdz ar ko norādāms, ka ievērojot Civillikuma 1799. panta 1. punktā noteikto, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, administrators nav tiesīgs cedēt parādnieka prasījuma tiesības pret parādnieka bijušo laulāto.

Par parādnieka dāvināto mantu¹⁰²

1. Vai administrators ir tiesīgs veikt atdāvinātā nekustamā īpašuma, uz kuru vērsta piedziņa, pārdošanu parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros, organizējot izsoli saskaņā ar Civilprocesa likuma noteikumiem?

2. Kādā veidā un pamatojoties uz kādām tiesību normām tiek aprēķināta administratora atlīdzība par parāda atgūšanu?

3. Vai nekustamā īpašuma ieguvējam izsoles ceļā būs saistoša zemesgrāmatas nodalījumā pielīgtā dzīvokļa tiesība par labu parādniekam un viņa laulātajai?

Maksātnespējas likuma 5. panta pirmajā daļā noteikts, ka fiziskās personas

¹⁰² Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 28. marta vēstule Nr. 1-57n/2018/345

maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas [..].

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 134. panta otrās daļas 2. punktu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieks zaudē tiesības rīkoties ar visu savu mantu, kā arī viņa valdījumā vai turējumā esošo trešajām personām piederošo mantu (izņemot mantu, uz kuru nevar vērst piedziņu), un šīs tiesības iegūst administrators. Savukārt Maksātnespējas likuma 145. pantā noteikts, ka parādnieka mantas pārdošanu nodrošina administrators. Proti, fiziskās personas maksātnespējas procesā administrators pārvalda un realizē vienīgi parādniekam piederošu nekustamo īpašumu.

Maksātnespējas likuma 143. panta pirmajā daļā kopsakarā ar šā likuma 92. pantu noteikts, ka "parādnieka mantas" jēdzienā ietilpst parādnieka nekustamais īpašums un kustamā manta, tai skaitā naudas līdzekļi, kas iegūti, atsavinot parādnieka mantu, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 93. pantu atgūtā manta, augļi, kas iegūti no parādnieka mantas juridiskās personas maksātnespējas procesa laikā, fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā cita tiesiski iegūtā manta, kā arī parādnieka ienākumi, kas gūti fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā. No minētā izriet, ka trešajām personām piederoša manta neietilpst "parādnieka mantas" kopumā, un līdz ar to nav realizējama parādnieka maksātnespējas procesā, jo šāda rīcība būtu pretrunā ne tikai fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķim, kas paredz tikai konkrētajai fiziskajai personai piederošās mantas realizāciju maksātnespējas procesa ietvaros, bet arī var aizskart trešo personu īpašuma tiesības. Būtiski norādīt, ka arī Maksātnespējas likuma 138. panta 1. punktā bankrota procedūras laikā administratoram *expressis verbis* ir norādītas tiesības pārdot vienīgi parādnieka mantu un neviena cita Maksātnespējas likuma norma nedod administratoram tiesības pārdot citām personām piederošo mantu.

Civillikuma 994. pantā noteikts, ka par nekustamā īpašuma īpašnieku atzīstams tikai tas, kas par tādu ierakstīts zemesgrāmatā. Ievērojot iesniegumā minēto, kā arī iesniegumam pievienoto zemesgrāmatas nodalījuma norakstu, secināms, ka nekustamā īpašuma, uz kuru saskaņā ar Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017. gada 3. oktobra spriedumu nolemts vērst piedziņu, īpašnieks ir parādnieka mazdēls. Ņemot vērā, ka parādnieks nav uzskatāms par nekustamā īpašuma īpašnieku, administrators nav tiesīgs rīkot izsoli un pārdot nekustamo īpašumu. Līdz ar to norādāms, ka administratoram ir jāvēršas pie zvērināta tiesu izpildītāja un, pamatojoties uz Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017. gada 3. oktobra spriedumu, jālūdz vērst piedziņu uz nekustamo īpašumu.

Attiecībā uz administratora atlīdzību par Parādnieka mantas atgūšanu norādāms turpmākais.

Atgūtās mantas uzskaitījums detalizēti sniegts Maksātnespējas likuma 93. pantā. Attiecīgi, vērtējot minētajā pantā norādīto, secināms, ka tas attiecas uz gadījumiem, kad maksātnespējas procesa ietvaros, pamatojoties uz prasījuma tiesībām pret trešajām personām, ir atgūti naudas līdzekļi, kuri pienākas parādniekam. Proti, administrators ir tiesīgs saņemt atlīdzību, ja ir veicis kādas darbības ar mērķi atgūt parādniekam tiesiski pienākošos naudas līdzekļus vai mantu, un tieši administratora veiktās darbības ir bijušas par pamatu tam, ka parādniekam tiek atmaksāti viņam piederošie naudas līdzekļi vai atgriezta cita manta, kura bez

tiesiska pamata bijusi atsavināta vai atdāvināta. Maksātnespējas likuma 171. panta otrajā daļā noteikts, ka papildus minētā panta pirmajā daļā minētajai atlīdzībai administrators bankrota procedūras ietvaros saņem atlīdzību par mantas atgūšanu un pārdošanu tādā apmērā, kāds paredzēts juridiskās personas maksātnespējas procesā. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 169. panta otro daļu administratora atlīdzība no parādnieka neieķīlātās mantas pārdošanas, kā arī no atgūtās parādnieka mantas ir 10 procenti no summas, kas paredzēta izmaksai kreditoriem. Ievērtējot minēto, secināms, ka administratora atlīdzība par parādnieka mantas atgūšanu tiek aprēķināta, pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 171. panta otro daļu un 169. panta otrās daļas 2. punktu.

Savukārt attiecībā uz zemesgrāmatā nostiprināto dzīvokļa tiesību norādāms sekojošais.

Saskaņā ar Civillikuma 1131. pantu servitūts, kas nodibināts par labu noteiktai fiziskai vai juridiskai personai, ir personālservitūts; servitūts, kas nodibināts par labu kādam noteiktam nekustamam īpašumam, tā ka to izlieto katreizējais tā īpašnieks, ir reālservitūts. No minētās tiesību normas izriet servitūtu iedalījums, proti, tie tiek iedalīti personālservitūtos un reālservitūtos atkarībā no tā, vai to mērķis ir dot labumu noteiktai personai vai nekustamajam īpašumam (*sk. G. Višņakova, K. Balodis. Civillikuma komentāri. Lietas. Valdījums. Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans īpašums, 1998, 65. lpp.*). Civillikumā ir ietverti divi personālservitūti – lietojuma un dzīvokļa tiesība. Atbilstoši Civillikuma 1227. pantam dzīvokļu tiesība ir lietu tiesība lietot par dzīvokli svešu māju, tomēr nekaitējot tai. Civillikuma 1231. pantā noteikts, ka servitūtus nodibina saskaņā ar likumu, tiesas spriedumu, līgumu vai testamentu. Savukārt no servitūta izrietošā lietu tiesība ir nodibināta un spēkā tikai pēc servitūta ierakstīšanas zemesgrāmatā, līdz ierakstīšanai zemesgrāmatā starp līdzējiem pastāv vienīgi personiska saistība, kuras ierakstīšanu zemesgrāmatā var prasīt katra puse, ja vien izpildīti visi servitūtam nepieciešamie noteikumi (Civillikuma 1235. pants). Saskaņā ar Civillikuma 1237. pantu gan personālservitūti, gan reālservitūti izbeidzas ar atteikšanos no tiem, ar tiesības un pienākuma sakritumu vienā personā, ar kalpojošās vai valdošās lietas bojā eju, ar atceļoša nosacījuma iestāšanos vai termiņa notecējumu, ar izpirkumu vai ar noilgumu.

No iesniegumā minētā izriet, ka dzīvokļa tiesība parādniekam un viņa laulātajai pielīgta, pamatojoties uz 2013. gada 10. septembra dāvinājuma līgumu, kas noslēgts starp parādnieku un viņa mazdēlu. Tāpat secināms, ka minētā dzīvokļu tiesība ir nostiprināta Jelgavas tiesas Zemesgrāmatu nodaļā. Proti, saskaņā ar Civillikuma 1231. pantu personālservitūts ir nodibināts ar līgumu un atbilstoši Civillikuma 1235. pantam tas ir ierakstīts zemesgrāmatā, līdz ar to minētais personālservitūts ir spēkā esošs un būs saistošs arī jaunajam nekustamā īpašuma ieguvējam.

Papildus Maksātnespējas administrācija vērš uzmanību, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 144. pantu fiziskās personas noslēgtie darījumi apstrīdami Maksātnespējas likuma XVII nodaļā noteiktajā kārtībā, ja bankrota procedūras laikā tiek konstatēti Maksātnespējas likuma 153. pantā noteiktie saistību dzēšanas procedūras piemērošanas ierobežojumi. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 153. panta pirmajā daļā noteiktajam saistību dzēšanas procedūru nepiemēro vai pārtrauc, ja parādnieks pēdējo triju gadu laikā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas vai maksātnespējas procesa laikā ir slēdzis darījumus, kuru rezultātā kļuvis maksātnespējīgs vai radījis zaudējumus kreditoriem, turklāt viņš apzinājās

vai viņam vajadzēja apzināties, ka šādu darījumu slēgšana var novest līdz maksātnespējai vai zaudējumu nodarīšanai kreditoriem. Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2017. gada 3. oktobra spriedumā secināja, ka Parādnieks ir samazinājis kreditoru iespējas gūt apmierinājumu no viņa mantas, jo acīmredzami ir samazinājis savus aktīvus, atsavinot sev piederošo nekustamo īpašumu līdz ar ko ir apzināti radījis zaudējumus saviem kreditoriem. Tiesas ieskatā, lietā minētie fakti liecina, ka dāvinājuma līgums starp parādnieku un viņa mazdēlu ir noslēgts ar mērķi apiet Maksātnespējas likumā nostiprinātās kreditoru intereses, proti, samazināt parādnieka mantu, ar kuru būtu iespējams lielākā apmērā apmierināt kreditoru prasījumus. Izskatot lietu pēc būtības tiesa atzina, ka, atsavinot sev piederošo nekustamo īpašumu mazdēlam, parādnieks nav rīkojies pēc labas ticības.

Norādāms, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātpēju (Maksātnespējas likuma 5. panta pirmā daļa). Tomēr minēto maksātnespējas procesa mērķi iespējams sasniegt tikai īstenojot tiesisku maksātnespējas procesu, kas nozīmē, ka process piemērojams tikai labticīgām personām un gadījumā, ja nepastāv Maksātnespējas likuma 129., 130. un 153. pantā noteiktās pazīmes, priekšnoteikumi un ierobežojumi maksātnespējas procesa un saistību dzēšanas procedūras piemērošanai. Nav pieļaujams, ka maksātnespējas process, kā valsts īstenots mehānisms, tiek piemērots vai turpināts un tā ietvaros tiek dzēstas nesegtās parādsaistības personām, kuras rīkojušās nelabticīgi, un kuru rīcībā konstatējami maksātnespējas procesa vai konkrēti saistību dzēšanas procedūras ierobežojumi.

Ņemot vērā, ka ar Zemgales apgabaltiesas Civillietu kolēģijas 2017. gada 3. oktobra spriedumu atzīts, ka parādnieks, noslēdzot dāvinājuma līgumu, apzināti ir radījis zaudējumus kreditoriem, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, parādnieka maksātnespējas procesā pastāv Maksātnespējas likuma 153. panta 1. punktā minētais ierobežojums parādnieka saistību dzēšanas procedūras pasludināšanai līdz ar ko administratoram, iesniedzot tiesai pieteikumu par parādnieka bankrota procedūras pabeigšanu, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 149. panta septīto daļu vienlaikus jālūdz tiesu izbeigt parādnieka fiziskās personas maksātnespējas procesu, jo parādniekam konstatēti ierobežojumi saistību dzēšanas procedūras piemērošanai.

Par izmaksu segšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā¹⁰³

Parādnieks pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas savā īpašumā ieguvīs nekustamo īpašumu, kuru uz pārvaldīšanas līguma pamata apsaimnieko "apsaimniekotājs". Norādīts, ka par nekustamā īpašuma pārvaldīšanu un komunālajiem maksājumiem ilgstoši netiek veikti maksājumi, kā rezultātā izveidojies parāds 707,14 euro apmērā. Vienlaikus iesniegumā norādīts, ka nekustamais īpašums pārdots izolē, līdz ar to iesniedzējs lūdz Maksātnespējas administrāciju pārskaitīt "apsaimniekotājam" naudas summu 707,14 euro apmērā komunālo parādu dzēšanai.

¹⁰³ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 28. marta vēstule Nr. 1-57n/2018/342

Pamatojoties uz iesniegumā norādīto, 2018. gada 8. februārī Maksātnespējas administrācija nosūtīja administratoram pieprasījumu sniegt paskaidrojumus, t.sk. sniegt informāciju par turpmāk plānotajām darbībām parādnieka maksātnespējas procesā bankrota procedūras ietvaros.

2018. gada 19. februārī Maksātnespējas administrācijā saņemti administratora paskaidrojumi. Administrators paskaidrojumos norāda, ka tiesvedība par parādnieka īpašumtiesību atjaunošanu uz nekustamo īpašumu tika pabeigta 2016. gada novembrī, tomēr parādnieka īpašumtiesību nostiprināšana zemesgrāmatā tika aizkavēta, jo zemesgrāmatā nebija izskatīts iepriekšējais nostiprinājuma lūgums uz nekustamo īpašumu. Administrators norāda, ka saskaņā ar Civillikuma 994. pantu par nekustamā īpašuma īpašnieku atzīstams tikai tas, kas par tādu ierakstīts zemesgrāmatā. Līdz ar to par saistībām, kas attiecināmi uz nekustamo īpašumu pirms parādnieka īpašumtiesību nostiprināšanas zemesgrāmatā atbild iepriekšējais īpašnieks. Tomēr "apsaimniekotājs" un iesniedzējs uzskata, ka parāds par nekustamo īpašumu radies no 2016. gada septembra. Papildus administrators norāda, ka Maksātnespējas likuma 172. panta ceturtajā un piektajā daļā noteikts, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa netiešās izmaksas ir parādnieka uzturēšanas izmaksas pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas – īres maksa, maksa par komunālajiem pakalpojumiem u.c. fiziskās personas maksātnespējas procesa netiešās izmaksas tiek segtas no parādnieka līdzekļiem. Papildus administrators informēja Maksātnespējas administrāciju, ka lūgums samaksāt parādu par nekustamā īpašuma komunālajiem maksājumiem tiks iekļauts parādnieka kreditoru prasījumu segšanas plānā.

Maksātnespējas administrācija ir tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros īsteno valsts politiku TAP un maksātnespējas procesa jautājumos, aizsargā darbinieku intereses viņu darba devēja maksātnespējas gadījumā un likumā noteiktajā kārtībā īsteno valsts un sabiedrības interešu aizsardzību TAP un maksātnespējas procesa jautājumos (Maksātnespējas likuma 173. panta pirmā daļa). Lai īstenotu minētās funkcijas, Maksātnespējas administrācija tajā skaitā veic administratoru uzraudzību (Maksātnespējas likuma 174.¹ panta 1. punkts).

Savukārt, Maksātnespējas likuma 134. panta otrās daļas 2. punktā noteikts, ka pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieks zaudē tiesības rīkoties ar visu savu mantu, kā arī ar viņa valdījumā vai turējumā esošo trešajām personām piederošo mantu (izņemot mantu, uz kuru nevar vērst piedziņu), un šīs tiesības iegūst administrators. Savukārt Maksātnespējas likuma 137. panta 1. punktā noteikts, ka pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas un bankrota procedūras uzsākšanas administrators atver uz sava vārda kontu kredītiestādē kreditoru prasījumu apmierināšanai bankrota procedūras ietvaros, ja administratoram tiek nodoti naudas līdzekļi saskaņā ar Maksātnespējas likuma 139. panta 2. punktu vai parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros ir paredzēta mantas pārdošana. Līdz ar to secināms, ka naudas līdzekļi, kas iegūti parādnieka maksātnespējas procesā, tajā skaitā no parādnieka mantas pārdošanas, tiek nodoti administratoram, un administrators ir tā persona, kurai ir tiesības ar šiem līdzekļiem rīkoties.

Ievērojot minēto, jānorāda, ka iesniegumā izteiktais lūgums Maksātnespējas

administrācijai pārskaitīt naudas līdzekļus "apsaimniekotājam" parādnieka komunālo pakalpojumu parāda segšanai ietilpst administratora kompetencē, un iesniedzējam ar šo lūgumu jāvēršas pie administratora.

Kā tas iepriekš norādīts, parādnieks pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas un bankrota procedūras uzsākšanas savu mantu, tajā skaitā nekustamo īpašumu, nodod administratoram, un administrators saskaņā ar Maksātnespējas likuma 137. panta 10. punktu organizē tās pārdošanu, lai no iegūtajiem naudas līdzekļiem segtu kreditoru prasījumus. Vienlaikus Maksātnespējas likuma 148. panta pirmajā daļā paredzēts, ka parādnieks var noslēgt vienošanos ar nodrošināto kreditoru par to, ka parādnieka maksātnespējas procesa laikā netiek pārdots parādniekam piederošais mājoklis, kas ir iekļāts par labu nodrošinātajam kreditoram.

No apstākļa, vai konkrētais nekustamais īpašums ir nodots administratoram, vai parādnieks to ir saglabājis, ir atkarīgs, no kādiem līdzekļiem tiek segtas ar šī nekustamā īpašuma uzturēšanu saistītās izmaksas, tajā skaitā maksājumi par komunālajiem pakalpojumiem. Proti, pirmkārt, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 172. panta ceturtās daļas 2. punktu gadījumā, ja parādnieks ar nodrošināto kreditoru ir vienojies par mājokļa saglabāšanu, nekustamā īpašuma uzturēšanas izmaksas sedz parādnieks no līdzekļiem, ko viņš ir tiesīgs paturēt. Otrkārt, gadījumā, ja nekustamais īpašums tiek nodots administratoram atsavināšanai, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 172. panta otrās daļas 5. punktu, konkrētā nekustamā īpašuma uzturēšanas izmaksas ir uzskatāmas par izdevumiem, kas saistīti ar parādnieka mantas uzturēšanu, un tie tiek segti no mantas pārdošanas rezultātā iegūtajiem naudas līdzekļiem.

No iesniegumā minētā izriet, ka parādnieks dzīvo Amerikas Savienotajās Valstīs, un konkrēto nekustamo īpašumu ir plānots atsavināt maksātnespējas procesa ietvaros, līdz ar to secināms, ka tā uzturēšanas izmaksas ir sedzamas no mantas pārdošanas rezultātā iegūtajiem naudas līdzekļiem.

Attiecībā uz parādnieka maksātnespējas procesa izmaksu segšanas kārtību norādāms, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 147. panta pirmo daļu pēc parādnieka mantas pārdošanas plāna izpildes (t.i., visas parādnieka mantas pārdošanas plānā norādītās mantas pārdošanas nevis tikai vienas noteiktas mantas pārdošanas) administrators 15 dienu laikā sastāda un nosūta visiem kreditoriem galīgo bankrota procedūras izmaksu sarakstu, nosakot kreditoru prasījumu segšanas kārtību, kā arī pārskatu par saņemtajiem un izlietotajiem naudas līdzekļiem. Administrators uzsāk kreditoru prasījumu segšanu saskaņā ar parādnieka bankrota procedūras izmaksu sarakstu, ja 15 dienu laikā pēc bankrota procedūras izmaksu saraksta izsūtīšanas nav saņemti kreditoru iebildumi. Maksātnespējas likuma 147. panta otrajā daļā noteikts, ka no parādnieka mantas vispirms tiek pilnībā segti uzturlīdzekļu maksājumi, to skaitā maksājumi Uzturlīdzekļu garantiju fondam, kā arī fiziskās personas maksātnespējas procesa izmaksas. Norādāms, ka arī administrators Maksātnespējas administrācijai sniegtajos paskaidrojumos apliecina, ka Nekustamā īpašuma komunālā parāda izmaksas tiks iekļautas parādnieka bankrota procedūras izmaksu sarakstā, kurš tiks nodots parādnieka kreditoriem saskaņošanai.

Papildus no administratora sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka starp administratoru, iesniedzēju un "apsaimniekotāju" pastāv strīds par Nekustamā īpašuma komunālā parāda apmēru. Norādāms, ka gadījumā, ja parādnieka maksātnespējas procesā iesniedzējs vai

"apsaimniekotājs" ir atzīti par kreditoriem, viņiem būs iespēja izteikt iebildumus par parādnieka galīgo bankrota procedūras izmaksu sarakstu. Savukārt, ja iesniedzējam un/vai "apsaimniekotājam" parādnieka maksātnespējas procesā nav noteikts kreditoru statuss, viņiem nebūs iespējas izteikt iebildumus par parādnieka bankrota procedūras izmaksu sarakstu, līdz ar to, Maksātnespējas administrācija aicina strīdus jautājumus par komunālā parāda apmēru risināt ar administratoru pirms parādnieka bankrota procedūras izmaksu saraksta sagatavošanas.

Par lauksaimniecības produktu ražotāja mantas pārdošanu¹⁰⁴

1. Vai administratoram ir pienākums atcelt izsludināto izsoli un pārdot nekustamo īpašumu lauksaimniecības produktu ražotājam no nekustamā īpašuma atrašanās vietas administratīvās teritorijas, ja administrators ir saņēmis attiecīgu piedāvājumu par pirmtiesību izlietošanu? Vai izsole ir jāatceļ, ja administrators pirms izsoles izsludināšanas bija ievietojis attiecīgās pašvaldības portālā sludinājumu par nekustamā īpašuma pārdošanu, bet neviens nepieteicās?

2. Vai attiecībā uz ieķīlāto mantu ir realizējamās pirmpirkuma tiesības atbilstoši Maksātnespējas likuma 126. pantam?

[1] Apskatot Maksātnespējas likuma XXIII nodaļu sistēmiski, gan Maksātnespējas likuma 124. panta otrās daļas, gan turpmāko XXIII nodaļā ietverto tiesību normu mērķis ir atsevišķi izdalīt lauksaimniecības produktu ražotāja mantas pārdošanas kārtību, ņemot vērā šī saimnieciskās darbības veida specifiku. Proti, lauksaimniecības produktu ražotāja mantas pārdošana tiek sākta pēc attiecīgā lauksaimnieciskās darbības perioda beigām, lai pēc iespējas efektīvāk realizētu saražoto vai pārstrādāto lauksaimniecības produkciju (Maksātnespējas likuma 124. panta ceturtdaļa). Lauksaimniecības produktu ražotāja mantu vispirms jāmēģina pārdot kā lietu kopību, turklāt pirmtiesības uz šo lietu kopību ir personai, kas nodarbojas ar lauksaimniecības produktu ražošanu vai pārstrādi un kuras īpašumā ir zemesgabals, kas robežojas ar parādniekam piederošo zemesgabalu (Maksātnespējas likuma 125. panta pirmā un otrā daļa). Šādas specifiskas kārtības ievērošana, pārdodot lauksaimniecības produktu ražotāja mantu, nodrošina ieguvumu gan kreditoriem, gan potenciālajiem pircējiem, jo tiek pārdots potenciāli darbaspējīgs business, savukārt par šāda darbaspējīga biznesa pārdošanu saņemtie līdzekļi ir lielāki nekā gadījumā, ja tiek pārdotas atsevišķas parādnieka mantas vienības.

Maksātnespējas likuma 125. panta ceturtajā daļā noteikts, ja mēneša laikā no piedāvājuma izteikšanas dienas pirkt pārdodamo lietu kopību nepiesakās persona, kas atbilst šā panta otrās daļas nosacījumiem, lietu kopību pārdod šajā likumā noteiktajā vispārējā kārtībā.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 126. panta pirmo daļu, ja šā likuma 125. pantā paredzētajā kārtībā netiek pārdota lauksaimniecības produktu ražotāja manta kā lietu kopība, šā lauksaimniecības produktu ražotāja mantu var pārdot šajā likumā paredzētajā vispārējā kārtībā. Tā paša panta otrajā daļā noteikts, ka, pārdodot lauksaimniecības produktu ražotājam piederošo nekustamo īpašumu, kas tiek izmantots lauksaimniecības produktu ražošanā vai pārstrādē,

¹⁰⁴ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 24. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2018/479

pirmtiesības pirkt šo īpašumu par sertificēta nekustamā īpašuma vērtētāja noteikto novērtējuma cenu ir lauksaimniecības produktu ražotājam no nekustamā īpašuma atrašanās vietas administratīvās teritorijas.

No minētajām normām secināms, ka administratoram, rīkojot izsoli gadījumā, ja tiek pārdota juridiskās personas – lauksaimniecības produktu ražotāja manta, ir jāņem vērā Maksātnespējas likuma speciālie noteikumi lauksaimniecības produktu ražotāja mantas pārdošanai, vispirms to piedāvājot kā lietu kopību noteiktam personu lokam. Līdz ar to, ja mantu kā lietu kopību nav pieteicies iegādāties Maksātnespējas likuma 125. panta otrajā daļā minētais subjekts, pirms piedāvājuma izteikšanas iegādāties lauksaimniecības produkta ražotājam piederošo nekustamo īpašumu lauksaimniecības produktu ražotājam no nekustamā īpašuma atrašanās vietas administratīvās teritorijas, nepieciešams izsludināt mantas kā lietu kopības izsoli.

Tā kā Maksātnespējas likuma 126. pantā nav noteikts konkrēts termiņš, kādā persona tiesīga izmantot savas pirmtiesības iegādāties lauksaimniecības produktu ražotājam piederošo nekustamo īpašumu, ievērojams saprātīgs termiņš. Civilprocesa likuma izpratnē saprātīgs termiņš ir tāds termiņš, "kura laikā var reāli izpildīt attiecīgu procesuālu darbību" (*sk. Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 108. lpp.*). Tā kā likumdevējs analogiskā situācijā (Maksātnespējas likuma 125. pants) noteicis, ka saprātīgs termiņš, kurā iespējams pieteikties iegādāties mantu kā lietu kopību, ir mēnesis, Maksātnespējas administrācijas ieskatā, arī personām, kurām ir pirmtiesības iegādāties nekustamo īpašumu, ir tiesības pieteikties mēneša laikā.

Pēc mēneša termiņa beigām personas zaudē pirmtiesības uz mantas iegūšanu un tām ir tiesības pieteikties dalībai izsolē, kā jebkuram citam, iemaksājot nodrošinājumu. Savukārt, ja administrators saņēmis pirmtiesību izlietošanas piedāvājumu pēc šo tiesību izlietošanas termiņa beigām, nav saskatāms tiesisks pamats pārtraukt izsoli.

Vienlaikus vērsama uzmanība, ka, pretēji iesniegumā minētajam, ne Maksātnespējas likuma 125. pantā, ne 126. pantā nav tieši noteikts administratora pienākums nosūtīt piedāvājumus pirkt lauksaimniecības produktu ražotāja mantu personām, kurām uz to ir pirmtiesības. No Maksātnespējas likuma 125. panta ceturtais daļas var secināt administratora pienākumu izteikt piedāvājumu pirkt pārdodamo lietu kopību, tomēr nav noteikts piedāvājuma izteikšanas veids.

Saskaņā ar Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 2. panta pirmo daļu oficiālais izdevums "Latvijas Vēstnesis" ir Latvijas Republikas oficiālais izdevums, un tajā publicētā informācija ir oficiāla publikācija. Informāciju oficiālajā izdevumā publicē elektroniski šajā likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā tīmekļa vietnē www.vestnesis.lv.

Savukārt Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 2. panta otrajā daļā norādīts, ka oficiālā publikācija ir publiski ticama. Neviens nevar aizbildināties ar oficiālajā izdevumā publicēto tiesību aktu vai oficiālo paziņojumu nezināšanu.

Tādējādi secināms, ka personas, kurām ir pirmtiesības uz lauksaimniecības produktu ražotāja mantu, ar paziņojumu par iespēju izlietot minētās pirmtiesības var iepazīties izdevumā

"Latvijas Vēstnesis", un šī informācija ir publiski ticama. Līdz ar to, Maksātnešpējas administrācijas ieskatā, nosūtot paziņojumu publicēšanai laikrakstā "Latvijas Vēstnesis", administrators ir izpildījis savu pienākumu izteikt piedāvājumu personām, kurām ir pirmtiesības pirkt lauksaimniecības produkcijas ražotāja mantu.

Vienlaikus norādāms, ka administrators ir īpaši apmācīts speciālists, kuram saskaņā ar Maksātnešpējas likuma 26. panta otro daļu ir pienākums nodrošināt efektīvu un likumīgu maksātnešpējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Līdz ar to, ja, administratora ieskatā, maksātnešpējas procesa mērķi efektīvāk iespējams sasniegt, nosūtot individuālu aicinājumu iegādāties lauksaimniecības produktu ražotājam piederošo mantu personām, kurām uz to ir pirmtiesības, savukārt sludinājumu par nekustamā īpašuma pārdošanu ievietot attiecīgās pašvaldības portālā, administrators ir tiesīgs tā rīkoties.

[2] Atbilstoši Maksātnešpējas likumā noteiktajam Nodrošinātais kreditors savu interešu aizsardzībai var vienoties ar administratoru par mantas pārdošanas veidu, proti, izsolē vai bez izsoles, kā arī par citiem ar mantas pārdošanu saistītiem jautājumiem, piemēram, mantas pārdošanu vienā kopējā vai atsevišķās izsolēs u.c. Tomēr kā nodrošinātajam kreditoram, tā arī administratoram nav piešķirtas tiesības ierobežot personu pirmtiesību izmantošanu. Tāpat arī Maksātnešpējas likuma 126. pantā nav norādes, ka minētā norma piemērojama tikai attiecībā uz gadījumiem, kad tiek pārdots lauksaimniecības produktu ražotājam piederošais neieķīlātais nekustamais īpašums.

Līdz ar to secināms, ka, Maksātnešpējas likuma 126. panta otrajā daļā minētās pirmtiesības attiecas arī uz lauksaimniecības produktu ražotājam piederošo ieķīlāto nekustamo īpašumu.

Par trešajām personām piederošās mantas nodošanu juridiskās personas maksātnešpējas procesā¹⁰⁵

1. Vai administratoram jāpaziņo individuāli katram Parādnieka klientam un trešajām personām par viņu tiesībām lūgt atmaksāt iemaksātos naudas līdzekļus? Ņemot vērā, ka klienti un trešās personas ir identificējami tikai pēc vārda, uzvārda vai nosaukuma (firmas), vai ir pietiekoši, ka administrators publicēs lūgumu klientiem un trešajām personām pārņemt mantu oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis"?

2. Cik ilgā laikā noilgst klientu un trešo personu tiesības prasīt atmaksāt savus iemaksātos naudas līdzekļus maksātnešpējas procesa ietvaros?

3. Vai administratoram ir jāsagaida visi klientu un trešo personu pieteikumi, lai uzsāktu naudas līdzekļu atmaksu? Kā rīkoties, ja Parādnieka rīcībā nav pietiekami daudz līdzekļu, lai apmierinātu visu klientu un trešo personu prasījumus par naudas līdzekļu atmaksu?

4. Vai izmaksas, kas radīsies naudas līdzekļu izmaksas gadījumā (komisijas maksa par pārskaitījumu veikšanu) sedz klienti un trešās personas?

[1] Saskaņā ar Maksātnešpējas likuma 94. panta pirmo un ceturto daļu parādnieka mantā,

¹⁰⁵ Maksātnešpējas administrācijas 2018. gada 25. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2018/97

uz kuru vēršami kreditoru prasījumi, neietilpst parādnieka valdījumā vai turējumā esošā trešajām personām piederošā manta, un šis pants piemērojams arī attiecībā uz finanšu līdzekļiem vai finanšu instrumentiem, kas, pamatojoties uz finanšu nodrošinājuma līgumu, izmantoti par nodrošinājumu finanšu saistību izpildei. Maksātnespējas likuma 94. panta otrajā daļā noteikts, ka administrators nodrošina trešajām personām piederošās mantas uzturēšanu līdz tās nodošanai šīm personām. Atbilstoši Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likuma 38.¹ panta otrajai daļai naudas līdzekļi, ko maksājumu pakalpojumu sniedzējs ir saņēmis no maksājumu pakalpojumu izmantotājiem vai cita maksājumu pakalpojumu sniedzēja maksājumu izpildei, kā arī no elektroniskās naudas turētājiem, pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas nekavējoties tiek izmaksāti maksājumu pakalpojumu izmantotājiem vai citam maksājumu pakalpojumu sniedzējam, no kura tie saņemti maksājumu izpildei, kā arī elektroniskās naudas turētājiem. No minētā izriet, ka administratoram ir pienākums veikt aktīvu darbību – nekavējoties uzaicināt trešās personas pārņemt viņām piederošo mantu un nodot to. Vienlaikus ne Maksātnespējas likums, ne Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likums nenosaka veidu, kādā administratoram šīs darbības jāveic.

Neapšaubāmi administratora galvenais pienākums ir atbilstoši Maksātnespējas likuma 26. panta otrajai daļai nodrošināt efektīvu un likumīgu juridiskās personas maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu, proti, administratora darbībām vienlaikus jāatbilst efektivitātes principam un likuma normām. Efektivitātes princips noteic, ka maksātnespējas procesa ietvaros piemērojami tādi pasākumi, kas ļauj ar vismazāko resursu patēriņu vispilnīgāk sasniegt procesa mērķi, savukārt jēdziens "likumīgs" paredz, ka administratoram maksātnespējas procesā jādarbojas ar likumu piešķirto pilnvaru ietvaros, nodrošinot, ka viņa darbības atbilst ne tikai spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, bet arī tiesību sistēmai kopumā. Maksātnespējas likuma 6. panta 6. punktā ir nostiprināts apgrozības ātruma princips – procesa uzdevums ir uzturēt komercietiskās apgrozības ātrumu. No minētā principa izriet, ka administratoram pēc iespējas ātrāk jāatgriež trešajām personām tām piederošie naudas līdzekļi, lai neaizkavētu maksātnespējas procesa norisi.

Finanšu un kapitāla tirgus komisija 2017. gada 10. novembra vēstulē norāda, ka Parādnieks piemēroja drošības depozītu (*security hold*), kuru uz rēķina pamata Parādnieks ieturēja no klienta e-konta (vai arī klients apmaksāja rēķinu ar bankas pārskaitījumu), un šie naudas līdzekļi tika turēti parādnieka saimnieciskās darbības kontā kredītiestādē. No minētā Maksātnespējas administrācija secina, ka administratoram ir pieejami vismaz daļas trešo personu un klientu, no kuriem Parādnieks ir ieturējis drošības depozītu, norēķinu kontu numuri. Tādējādi administrators daļu trešo personu var identificēt pēc vārda, uzvārda vai nosaukuma (firmas) un norēķinu konta numura. Līdz ar to Maksātnespējas administrācijas ieskatā administratoram, nodrošinot efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa gaitu un mērķu sasniegšanu un apgrozības ātruma principa ievērošanu, būtu vispirms uz zināmajiem trešo personu norēķinu kontiem jāpārskaita trešajām personām piederošie naudas līdzekļi – t.i., jānodod trešajām personām to iemaksātie drošības depozīti. Attiecīgi šādā gadījumā administratoram šīm trešajām personām, kuru norēķinu kontu numuri administratoram ir zināmi, nav atsevišķi jāsūta uzaicinājums pārņemt sev piederošo mantu. Tajā pašā laikā, nodrošinot Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punktā nostiprināto atklātības principu,

administratoram trešajām personām skaidri jānorāda, kāpēc viņām tiek pārskaitīti minētie naudas līdzekļi (iespējams, ka šo prasību var izpildīt atbilstoši aizpildot aili "maksājuma mērķis", administratoram veicot pārskaitījumu).

Pārējās trešās personas par iespēju pārņemt sev piederošos naudas līdzekļus būtu jāinformē tādā veidā, lai tās saņemtu administratora uzaicinājumu. Maksātnespējas administrācijas ieskatā individuāla uzaicinājuma nosūtīšana Parādnieka klientiem un trešajām personām par viņu tiesībām lūgt atmaksāt iemaksātos naudas līdzekļus vispilnīgāk sasniegtu maksātnespējas procesa mērķi un nodrošinātu apgrozības ātruma principa ievērošanu. Maksātnespējas administrācijas ieskatā administrators var publicēt arī oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" lūgumu klientiem un trešajām personām pārņemt mantu, bet, ņemot vērā iesniegumā norādīto, ka lielākā daļa klientu un trešo personu, kuru naudas līdzekļi atrodas parādnieka turējumā, ir ārvalstnieki, tad būtu lietderīgi uzaicinājumu publicēt gan latviešu, gan angļu valodā. Tāpat iespējams minēto lūgumu var publicēt latviešu un angļu valodā Parādnieka tīmekļa vietnē, ja Parādniekam tāda ir, un tā vēl aizvien tiek uzturēta.

[2] Noilguma institūts civiltiesībās veidots ar mērķi novērst nenoteiktību mantiskajās attiecībās, radīt skaidrību tad, ja kāda persona ilgstoši neīsteno tiesības vai neprasa novērst iespējamo strīdu par tām.¹⁰⁶ Civillikuma 1895. pantā noteikts vispārējs noilguma termiņš, proti, visas saistību tiesības, kuras nav noteikti izņemtas no noilguma ietekmes un kuru izlietošanai nav likumā noteikti īsāki termiņi, izbeidzas, ja tiesīgā persona tās neizlieto desmit gadu laikā. Tādējādi likumā var paredzēt arī citu noilguma termiņu.

Maksātnespējas likuma normās, kas regulē maksātnespējas procesa virzību, ir noteikti salīdzinoši īsi termiņi. Piemēram, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 73. panta pirmo daļu kreditoru prasījumi pret parādnieku iesniedzami administratoram mēneša laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 73. panta otrajai daļai gadījumā, ja kreditora prasījums nav iesniegts viena mēneša laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, prasījumu var iesniegt termiņā, kas nav ilgāks par sešiem mēnešiem no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā veikts minētais ieraksts, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns. Pēc šā termiņa iestājas noilgums, un kreditors zaudē prasījuma tiesības pret parādnieku. Saīsinātie termiņi ir vērsti uz komercietiskās apgrozības ātruma nodrošināšanu, maksātnespējas procesa efektivitāti un kreditoru kopuma interešu aizsardzību.¹⁰⁷

Maksātnespējas likumā nav noteikts, cik ilgi trešajām personām ir tiesības prasīt sev piederošo naudas līdzekļu atmaksu, kas atrodas maksātnespējīgā parādnieka valdījumā vai turējumā, līdz ar to, pamatojoties uz Civillikuma 1885. pantu, ir piemērojams vispārējais noilguma termiņš – 10 gadi. Tajā pašā laikā nebūtu samērīgi novilcināt parādnieka maksātnespējas procesu, līdz brīdim, kamēr trešajām personām būs izmaksāti to naudas līdzekļi vai būs notecējis noilguma termiņš, kādā trešajām personām ir tiesības prasīt sev piederošo naudas līdzekļu atmaksu, jo tādējādi būtiski tiktu kavēta maksātnespējas procesa virzība.

¹⁰⁶ Torgāns K. Saistību tiesības. I daļa. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2006, 276. lpp.

¹⁰⁷ Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29. – 60.1 nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 442. lpp.

Ņemot vērā, ka Maksātnespējas likuma 6. panta 1. punktā ir nostiprināts tiesību saglabāšanas princips, trešajām personām ir tiesības paļauties, ka juridiskās personas maksātnespējas procesa laikā tām piederošā manta atradīsies glabāšanā pie administratora. Savukārt pēc maksātnespējas procesa izbeigšanas Maksātnespējas administrācijas ieskatā administrators varētu atlikušos trešajām personām neizmaksātos naudas līdzekļus nodot glabājumā zvērinātam notāram atbilstoši Civillikuma 1968. pantam. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 94. panta otrajai daļai trešajām personām ir pienākums segt izdevumus, kas radušies sakarā ar tām piederošās mantas uzturēšanu, ja šīs personas pēc administratora uzaicinājuma nepārņem savu mantu. Līdz ar to administrators var nodot atlikušos naudas līdzekļus zvērināta notāra glabājumā, sedzot izmaksas no trešajām personām piederošajiem glabājumā nododamajiem naudas līdzekļiem. Attiecīgi naudas līdzekļi atrastos glabājumā tik ilgi, kamēr pietiktu līdzekļu, lai segtu to glabāšanas izdevumus.

Papildus administratoram, lai nodrošinātu Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punktā nostiprināto atklātības principu, jāinformē atlikušās trešās personas, publicējot informāciju oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" latviešu un angļu valodā, ka to naudas līdzekļi atrodas glabājumā pie attiecīgā zvērinātā notāra.

[3] Maksātnespējas likumā nav atrunāta kārtība, kādā administratoram jānodod trešajām personām piederošā manta. Tajā pašā laikā, tā kā maksātnespējas procesā jānodrošina komercietiskās apgrozības ātrums, administratoram, lai uzsāktu trešajām personām piederošo naudas līdzekļu atmaksu, nav jāsaista, kad visas uzaicinātās trešās personas atsauksies administratora uzaicinājumam un pieprasīs savu naudas līdzekļu atmaksu. Jāņem vērā, ka Civilprocesa likuma 1. pantā ir nostiprināts dispozitīvātes princips – privātautonomijas procesuālās izpausmes forma, nosaka, ka pusēm tiek sniegta rīcības brīvība, kuras ietvaros puses izvēlas, vai izmantot likumā noteiktās tiesības vai atteikties no to izmantošanas. Proti, pats dalībnieks aktīvi rīkojas un izpilda noteiktos pienākumus, kā arī izmanto paredzētās iespējas.¹⁰⁸ Līdz ar to administrators nevar paļauties, ka visas uzaicinātās personas atsauksies aicinājumam pārņemt sev piederošo mantu. Tādējādi Maksātnespējas administrācijas ieskatā nav efektīvi nogaidīt trešajām personām piederošo naudas līdzekļu atmaksas uzsākšanu līdz brīdim, kad visas uzaicinātās trešās personas atsauksies administratora uzaicinājumam.

Attiecībā uz jautājumu, kā rīkoties, ja Parādnieka rīcībā nav pietiekami daudz līdzekļu, lai apmierinātu visu klientu un trešo personu prasījumus par naudas līdzekļu atmaksu, norādām turpmāko.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 65. panta 8. punktu pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administrators izvērtē un ceļ tiesā prasības pret juridiskās personas pārvaldes institūciju locekļiem un kapitālsabiedrības dalībniekiem (akcionāriem) par viņu nodarīto zaudējumu atlīdzību, kā arī pret personālsabiedrības personiski atbildīgajiem biedriem sakarā ar viņu pienākumu ar savu mantu atbildēt par personālsabiedrības saistībām. Konkrētajā gadījumā Parādnieka pārvaldes institūciju locekļi atbildētu trešajām personām neizmaksāto naudas līdzekļu apmērā. Ņemot vērā, ka tikai administratoram ir zināmi

---

¹⁰⁸ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010. gada 6. oktobra sprieduma lietā Nr. 2009-113-0106 secinājumu daļas 20. punkts un 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 secinājumu daļas 13.3.1. punkts.

visi konkrētā maksātnespējas procesa faktiskie un tiesiskie apstākļi, administratoram jāizvērtē, cik lietderīgi ir celt prasību pret Parādnieka pārvaldes institūciju locekļiem trešajām personām neizmaksāto naudas līdzekļu apmērā.

[4] Izmaksas, kas radīsies naudas līdzekļu izmaksas gadījumā (piemēram, komisijas maksa par pārskaitījumu veikšanu) jāsedz klientiem un trešajām personām. Pretējā gadījumā administratoram var nepietikt naudas līdzekļu, ko izmaksāt trešajām personām un tādējādi tiktu nesamērīgi aizskartas trešo personu mantiskās intereses.

Norādām, ka administratoram, nodrošinot Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punktā nostiprināto atklātības principu, jāinformē trešās personas, veicot naudas pārskaitījumu, ka no trešajai personai atmaksātās summas ir ieturēta komisijas maksa par pārskaitījumu veikšanu.

Par mantu un ienākumiem fiziskās personas maksātnespējas procesā¹⁰⁹

1. Vai ar tiesas spriedumu piedzītie naudas līdzekļi parādnieka iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai 320,00 euro mēnesī deviņus gadus no laulības šķiršanas brīža (laulība šķirta 2014. gada 3. novembrī) ir pieskaitāmi pie parādnieka ienākumiem vai pie atgūtās mantas?

2. Vai situācija, kad parādniekam piederošās kapitāla daļas netiek realizētas parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros sakarā ar to, ka tās ir būtiski nepieciešamas ienākumu gūšanai, taču parādnieks pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas patstāvīgi ir veicis minēto kapitāldaļu atsavināšanu, būtu uzskatāma par ierobežojumu saistību dzēšanas procedūras piemērošanai?

3. Gadījumā, ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir apstiprinoša, vai minētās sekas var tikt novērstas, piemēram, parādniekam pārskaitot no kapitāla daļu pārdošanas saņemtus līdzekļus uz administratora atvērto norēķinu kontu?

4. Ņemot vērā to, ka parādnieka maksātnespējas procesā šobrīd ir veiktas visas darbības, kas vērstas uz parādnieka mantas apzināšanu, pārdošanu un atgūšanu, un turpmākā parādnieka mantas atgūšana ir atkarīga no zvērinātu tiesu izpildītāju darbībām, kuru ilgumu kopsakarā ar atgūto līdzekļu apmēru nav iespējams prognozēt – kad būtu pabeidzama parādnieka bankrota procedūra? Vai būtu jāgaida, pirmkārt, kad tiks pārdoti parādniekam piederošie nekustamie īpašumi un iegūti naudas līdzekļi vismaz tādā apmērā, lai segtu nodrošinātā kreditora prasījumu; otrkārt, kad tiks pārdoti parādniekam piederošie nekustamie īpašumi un/vai no debitora iegūti naudas līdzekļi tādā apmērā, lai segtu nenodrošināto kreditora prasījumus?

[1] Ņemot vērā to, ka Maksātnespējas likuma 111. pants un 140. pants nosaka atšķirīgu rīcību ar parādnieka mantu un parādnieka ienākumiem, būtu jānošķir naudas līdzekļi, kas parādniekam pienācās no bijušā laulātā iepriekšējās labklājības līmeņa nodrošināšanai pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas no līdzekļiem, kuri parādniekam pienācās pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas.

¹⁰⁹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 2. marta vēstule Nr. 1-57n/2018/243

Naudas līdzekļi, kuri parādniekam bija jāsaņem no bijušā laulātā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, atbilst parādnieka mantas jēdzienam. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktā noteikto manta, kas iekļaujas parādnieka mantā, pamatojoties uz prasījuma tiesībām pret trešajām personām, ir atzīstama par atgūto mantu, kas ir daļa no parādnieka mantas kopuma (Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 3. punkts). Līdz ar to arī tā manta, uz kuru tiesības fiziskajai personai radušās pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas un ko fiziskajai personai ir tiesības pieprasīt atmaksāt no sava bijušā laulātā, pielīdzināma Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktajai mantai.

Savukārt naudas līdzekļi, uz kuriem parādniekam tiesības radušās pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas uzskatāmi par ienākumiem Maksātnespējas likuma 143. panta otrās daļas izpratnē. Norādāms, ka Maksātnespējas likumā noteikta sevišķa kārtība rīcībai ar parādnieka ienākumiem. Proti, atšķirībā no parādnieka mantas, kas tiek pilnā apmērā izmantota kreditoru prasījumu segšanai, divas trešdaļas no saņemtajiem ienākumiem parādniekam ir tiesības paturēt savu un apgādībā esošo personu uzturēšanas izmaksu segšanai. Parādniekam ir tiesības pēc saviem ieskatiem rīkoties ar to ienākumu daļu, kas paliek viņa rīcībā.

Līdz ar to norādāms, ka naudas līdzekļi, kas parādniekam bija jāsaņem iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai līdz parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanai uzskatāmi par atgūstamo mantu, savukārt naudas līdzekļi, kuri parādniekam bija jāsaņem iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai pēc parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas uzskatāmi par ienākumiem.

[2, 3] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 134. panta otrās daļas 2. punktu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieks zaudē tiesības rīkoties ar visu savu mantu, kā arī ar viņa valdījumā vai turējumā esošo trešajām personām piederošo mantu (izņemot mantu, uz kuru nevar vērst piedziņu), un šīs tiesības iegūst administrators.

Savukārt Maksātnespējas likuma 153. panta 1. punktā noteikts, ka saistību dzēšanas procedūru nepiemēro vai to pārtrauc gadījumā, ja parādnieks pēdējo triju gadu laikā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas vai maksātnespējas procesa laikā ir slēdzis darījumus, kuru rezultātā kļuvis maksātnespējīgs vai radījis zaudējumus kreditoriem, turklāt viņš apzinājās vai viņam vajadzēja apzināties, ka šādu darījumu slēgšana var novest līdz maksātnespējai vai zaudējumu radīšanai kreditoriem.

Ievērojot minēto, administratoram ir jāvērtē, vai parādnieka rīcība, maksātnespējas procesa ietvaros, pārdodot sev piederošās kapitāla daļas, ir radījusi zaudējumus kreditoriem. Gadījumā, ja administratora ieskatā parādnieka rīcība ir nodarījusi kreditoriem zaudējumus, tad saskaņā ar Maksātnespējas likuma 149. panta septīto daļu administratoram, iesniedzot tiesai pieteikumu par bankrota procedūras pabeigšanas apstiprināšanu, vienlaikus jālūdz izbeigt fiziskās personas maksātnespējas procesu.

Norādāms, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 5. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju. Tātad fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis ir,

ievērojot kreditoru mantiskās intereses, sniegt parādniekam otro iespēju – iespēju atjaunot maksāspēju un atgriezties civiltiesiskajā aprītē kā pilnvērtīgam tās dalībniekam.

Norādāms, ka fiziskās personas maksātnespējas process nav tikai otrās iespējas sniegšana maksātnespējīgam parādniekam, bet tam ir arī "audzinoša" funkcija – parādnieks maksātnespējas procesa laikā ir pakļauts dažādiem ierobežojumiem, un tam ir jāpilda zināmi nosacījumi, lai to izpildes rezultātā saņemtu atbrīvošanu no saistībām. Parādniekam ir jāapzinās viņam ar Maksātnespējas likumu uzliktie ierobežojumi un, gadījumā, ja kāds no ierobežojumiem tiek pārkāpts, fiziskās personas maksātnespējas process ir izbeidzams.

[4] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 149. panta pirmo daļu paziņojumu par bankrota procedūras pabeigšanu administrators nosūta kreditoriem un parādniekam ne vēlāk kā 15 dienu laikā pēc tam, kad ir pabeigta parādnieka mantas pārdošana un atgūšana.

Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 1. punktā noteikts, ka parādnieka manta Maksātnespējas likuma izpratnē ir parādnieka nekustamais īpašums, savukārt 2. punktā noteikts, ka par parādnieka mantu ir uzskatāma arī saskaņā ar Maksātnespējas likuma 93. pantu atgūtā manta.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma noteikumiem fiziskās personas bankrota procedūras pabeigšanas pamats ir parādnieka mantas pārdošanas plāna izpilde, t.i., apstākļi, ka administrators veicis visas nepieciešamās darbības, kas vērstas uz parādnieka mantas apzināšanu, pārdošanu un atgūšanu. Parādnieka gadījumā, ņemto vērā, ka ar Valmieras rajona tiesas 2016. gada 2. marta spriedumu uz parādnieka vārda reģistrētie nekustamie īpašumi tika atzīti par parādnieka un bijušā laulātā kopīpašumu, administratora pienākumu realizēt parādnieka mantu veic zvērināts tiesu izpildītājs.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 560. panta ceturto daļu zvērināts tiesu izpildītājs no pārdošanā saņemtās naudas ietur sprieduma izpildes izdevumus, bet pārējo naudu nodod administratoram kreditoru prasījumu segšanai atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajai kārtībai, ievērojot nodrošinātā kreditora tiesības. Līdz ar to norādāms, ka parādnieka bankrota procedūra ir pabeidzama brīdī, kad zvērināts tiesu izpildītājs būs pārdevis izsolē nekustamos īpašumus, veicis visas nepieciešamās darbības parādnieka mantas atgūšanai un nodevis parādniekam pienākošos naudas līdzekļus administratoram, un administrators būs veicis visas nepieciešamās darbības attiecīgo naudas līdzekļu novirzīšanai kreditoru prasīju segšanai.

Par parādnieka mantai kriminālprocesa ietvaros uzlikto arestu¹¹⁰

Kā administratoram rīkoties situācijā, kad administratoram nav nodoti Parādnieka grāmatvedības dokumenti, kas šobrīd atrodas Valsts policijā, un administrators nevarat uzsākt Parādnieka mantas pārdošanu, jo zemesgrāmatā, pamatojoties uz uzsākto kriminālprocesu, ir reģistrēta aizlieguma atzīme?

Maksātnespējas likuma 63. panta pirmās daļas 2. punktā noteikts, ka pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieka pārvaldes institūciju darbība tiek

¹¹⁰ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 29. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2018/114

apturēta, un parādnieka pārvaldīšanu veic administrators.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 65. panta 4. punktu pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administrators nekavējoties ņem savā pārvaldījumā visu parādnieka mantu, kā arī parādnieka valdījumā vai turējumā esošo trešajām personām piederošo mantu. Savukārt atbilstoši Maksātnespējas likuma 111. panta sestajā daļā noteiktajam visa parādnieka manta ir pārdodama sešu mēnešu laikā pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas. Administrators var pagarināt neieķīlātās parādnieka mantas pārdošanas termiņu līdz sešiem mēnešiem, par to šā likuma 81. pantā noteiktajā kārtībā paziņojot kreditoriem un norādot termiņa pagarināšanas pamatojumu. Ja kreditori nepiekrīt neieķīlātās parādnieka mantas pārdošanas termiņa pagarināšanai, viņiem ir tiesības ierosināt kreditoru sapulces sasaukšanu atbilstoši šā likuma 84. panta 1. punkta nosacījumiem.

Tā paša likuma 111. panta ceturtajā daļā noteikts, ka lēmumu par neieķīlātās parādnieka mantas pārdošanas veidu (ar izsoli vai bez tās) pieņem administrators.

No Vēstulē sniegtās informācijas izriet, ka Parādniekam piederošo nekustamo īpašumu pārdošanai plānojat rīkot izsoli.

Maksātnespējas likuma 115. panta pirmā un trešā daļa noteic, ja parādnieka manta tiek pārdota izsolē, tās izsole izdarāma un īpašuma tiesības nostiprināmas uz ieguvēja vārda saskaņā ar Civilprocesa likuma noteikumiem par mantas pārdošanu piespiestā izsolē, ja šajā likumā nav noteikts citādi. Civilprocesa likumā noteiktās tiesu izpildītāja darbības saistībā ar parādnieka mantas izsoli veic administrators.

Kriminālprocesa likuma 364.¹ panta otrajā daļā teikts, ja zvērinātam tiesu izpildītājam Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā, veicot nolēmuma izpildi, ir nepieciešams vērst piedziņu uz arestēto mantu, viņš ar pieteikumu vēršas pie procesa virzītāja. Procesā virzītājs, izvērtējot kriminālprocesa apstākļus un tā prasījuma būtību, kura apmierināšanai reģistrēta atzīme par piedziņas vēršanu, pieņem lēmumu par atļauju vai aizliegumu tiesu izpildītājam vērst piedziņu uz šo mantu. Ja procesā virzītājs ir tiesnesis vai tiesa, pieteikumu izskata un lēmumu pieņem rakstveida procesā. Lēmumā par atļauju vērst piedziņu uz arestēto mantu norāda summu, kas saglabājama mantisko jautājumu nodrošināšanai kriminālprocesā. Procesā virzītāja pieņemtais lēmums nav pārsūdzams.

No minētā izriet, ka Jums, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 364.¹ panta otro daļu, ir tiesības iesniegt kriminālprocesa virzītājam pieteikumu par atļaujas izsniegšanu realizēt arestēto mantu Parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros.

Vienlaikus norādāms, ka Kriminālprocesa likuma 364.¹ panta ceturtajā daļā teikts, ka pēc arestētās mantas realizācijas Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā vai pēc nekustamā īpašuma atsavināšanas sabiedrības vajadzībām gadījumā, kad noslēgts līgums par nekustamā īpašuma labprātīgu atsavināšanu vai stājies spēkā likums par konkrētā īpašuma atsavināšanu, bet pirms atlīdzības izmaksāšanas attiecīgi zvērināts tiesu izpildītājs vai institūcija par to paziņo procesā virzītājam, lūdzot atcelt arestu realizētajai mantai, un procesā virzītāja norādīto summu ieskaita viņa norādītajā deponēto līdzekļu kontā. Procesā virzītājs lemj par aresta uzlikšanu šiem finanšu līdzekļiem. Šim lēmumam izmeklēšanas tiesneša apstiprinājums nav nepieciešams.

No Kriminālprocesa likuma 364.¹ panta otrajā un ceturtajā daļā minētā izriet, ka gadījumā, ja procesā virzītājs sniedz administratoram atļauju pārdot parādnieka nekustamos

īpašumus izsolē, tad pēc arestētās mantas (parādnieka nekustamo īpašumu) realizācijas, bet pirms atlīdzības izmaksāšanas, administratoram jāziņo procesa virzītājam par notikušo izsoli un jāpārskaita uz procesa virzītāja norādīto deponēto līdzekļu kontu summa, kuru procesa virzītājs būs norādījis lēmumā par atļauju vērst piedziņu uz arestēto mantu. Pēc tam administratoram ir jāvēršas pie procesa virzītāja ar lūgumu atcelt arestu realizētajai mantai. Savukārt no atlikušās naudas summas sedzamas administratora sagatavotā aprēķina izmaksas, kurā saskaņā ar Maksātnespējas likuma 115. panta ceturto daļu norāda izsoles izdevumus, atlīdzību par izsoles rīkošanu, PVN, ja izsoles cena ar to apliekama, kārtējos nodokļu maksājumus, kas veicami par šo nekustamo īpašumu par laikposmu no dienas, kad pasludināts maksātnespējas process, līdz tā mēneša pēdējam datumam, kurā stājies spēkā tiesas nolēmums, ar kuru apstiprināta nekustamā īpašuma izsole, un kreditoriem izmaksājamo summu.

Par darījumu apstrīdēšanu¹¹¹

Parādnieks martā ir noslēdzis nekustamā īpašuma pirkuma līgumu. Tāpat arī martā veikta apmaksa un nekustamais īpašums nodots ieguvējam. Īpašuma tiesības ieguvējam uz nekustamo īpašumu zemesgrāmatā koroborētas tikai septembrī. Septembris iekļaujas triju gadu laikā pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas, bet marts attiecas jau uz vēlāku laika periodu.

Kā piemērojams Maksātnespējas likuma 96. panta pirmās daļas 2. punkts? Kurš mēnesis – marts vai septembris uzskatāms par darījuma noslēgšanas laiku konkrētajā situācijā?

Vispārējos gadījumus, kad darījumus var apstrīdēt vai atzīt par spēkā neesošiem, regulē Civillikuma normas. Ievērojot maksātnespēja procesa īpatnības, Maksātnespējas likuma XVII nodaļā ir nostiprināti papildu gadījumi, kuriem iestājoties, parādnieka noslēgtie darījumi ir apstrīdami. Pienākums izvērtēt parādnieka darījumus, apstrīdēt tos un celt tiesā prasību par attiecīgā darījuma atzīšanu par spēkā neesošu saskaņā ar Maksātnespējas likumu gulstas uz administratoru.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 96. panta pirmās daļas 2. punktu administratoram ir pienākums izvērtēt parādnieka darījumus un celt tiesā prasību par attiecīgā darījuma atzīšanu par spēkā neesošu neatkarīgi no šā darījuma veida, ja tas noslēgts triju gadu laikā pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas un tādējādi parādniekam ir nodarīti zaudējumi, turklāt persona, ar kuru vai kurai par labu noslēgts darījums, zināja vai tai bija jāzina par šādu zaudējumu nodarīšanu.

Darījumu apstrīdēšanas vispārējais regulējums paredz tā saucamo "aizdomu" periodu. Tas ir periods, kura laikā slēgts apstrīdamais darījums. Darījumu apstrīdēšanas kritērijus pieņemts dalīt divās kategorijās, tas ir, objektīvajos kritērijos un subjektīvajos kritērijos. Objektīvie kritēriji balstās uz samērā vienkārši konstatējamiem un pierādāmiem objektīviem faktiem. Piemēram, vai darījums ir noticis noteiktu laika periodu pirms maksātnespējas procesa

¹¹¹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 27. marta vēstule Nr. 1-49n/2018/35

pasludināšanas dienas. Konkrētajā situācijā objektīvais kritērijs, kas administratoram būtu konstatējams un pierādāms, ir fakts, ka darījums, kuru noslēdzis parādnieks, ir noslēgts triju gadu laikā pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas.

Iesniegumā norādīts, ka parādnieks pirkuma līgumu noslēdzis, pirkuma maksu saņēmis un nekustamo īpašumu nodevis martā, bet ieguvēja īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu zemesgrāmatā koroborētas tikai septembrī. Norādāms, ka saskaņā ar Civillikuma 1478. pantu darījums, kas nav koroborēts, tādēļ vien savu spēku nezaudē. Likumdevējs nav noteicis termiņu, kādā nekustamā īpašuma ieguvējam jānostiprina lietu tiesību, piemēram, uz darījuma pamata, un šāda jautājuma izlemšana atstāta nekustamā īpašuma ieguvēja ziņā, pieņemot, ka pienākumi tiks pildīti savlaicīgi, pēc labas ticības un godprātīgi. Tajā pašā laikā ieguvēja bezdarbība, kurš iespējams rīkojas negodprātīgi un ar savu rīcību novilcina laiku, lai saprātīgā termiņā nostiprinātu zemesgrāmatā ar nekustamo īpašumu saistītās tiesības, nemaina darījuma noslēgšanas laiku.

Minētais nozīmē, ka darījums ir atzīstams par noslēgtu tajā brīdī, kad noslēgts nekustamā īpašuma pirkuma līgums, un Maksātnespējas likuma 96. panta pirmās daļas 2. punktā noteiktais triju gadu termiņš sākas konkrētā darījuma noslēgšanas dienā.

Minētās Maksātnespējas likuma normas mērķis ir garantēt administratora izvērtējamu tiem darījumiem, kas noslēgti trīs gadu laikā pirms maksātnespējas pasludināšanas un kas tādējādi varētu būt bijuši par iemeslu parādnieka maksātnespējai vai kas tikuši vērsti uz parādnieka mantas nobēdzināšanu vai izšķērdēšanu, vai atsavināšanu par nepamatoti zemu cenu, lai izvairītos no parādsaistību samaksas, vai citām parādnieka darbībām, kas radījušas kaitējumu trešo personu interesēm. Vienlaikus likumdevējs noteicis arī pienākumu administratoram kreditoru kopuma interesēs celt prasību tiesā par šādu parādnieka slēgto darījumu atzīšanu par spēkā neesošiem.

Tomēr apstākļi, ka likumdevējs atzinis par nepieciešamu izvērtēt parādnieka slēgtos darījumus, kas noslēgti trīs gadu laikā pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, nav ierobežojums ilgākā laika posmā slēgtu darījumu izvērtēšanai un to atzīšanai par spēkā neesošiem, ja tie radījuši zaudējumus parādniekam. Būtu neloģiski pieņemt, ka gadījumā, ja parādnieka slēgtais darījums vērsts, piemēram, uz savas mantas nobēdzināšanu, bet slēgts trīs gadus un dažus mēnešus pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, šāds darījums būtu atzīstams par tiesisku, lai arī līgumslēdzējpusē darījumu slēgušas ļaunā ticībā.

Vērā ņemams, ka Maksātnespējas likuma 65. pantā ir nostiprināts administratora pienākums pēc parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas veikt visas nepieciešamās darbības parādnieka mantas atgūšanai. Tādēļ Maksātnespējas likuma 96. pantā neminētajos gadījumos, tai skaitā arī attiecībā uz darījumiem, kuri slēgti agrāk kā trīs gadus pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, administrators parādnieka noslēgtos darījumus var apstrīdēt Civillikumā noteiktajos gadījumos. Piemēram, ja parādnieks ir noslēdzis darījumu ar ieinteresēto personu, tomēr ir pagājis garāks laika posms par Maksātnespējas likuma 96. panta pirmās daļas 2. punktā noteikto termiņu, un administrators, izvērtējot darījumu secina, ka tam piemīt Civillikumā noteiktie defekti, kas ir par pamatu darījuma apstrīdēšanai, tad administrators ir tiesīgs Civillikumā noteiktajos gadījumos šo darījumu apstrīdēt. Arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments 2016. gada 30. jūnija spriedumā lietā

Nr. C31379412, SKC-608/2016 ir atzinis, ka Civillikuma vispārīgie noteikumi var tikt izmantoti, apstrīdot darījumus Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā, ciktāl tas nav pretrunā ar Maksātnespējas likuma mērķiem, principiem un speciālajām normām.

Vienlaikus norādāms, ka tiesu prakse minētajā jautājumā nav vienota. Tā, piemēram, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2013. gada 16. decembra spriedumā lietā Nr. PAC-1979-13 atzīst, ka administratora pienākums celt prasību tiesā par darījumu apstrīdēšanu ir aprobežots ar Maksātnespējas likumā (speciālajā likumā) noteikto prekluzīvo termiņu (darījums noslēgts triju gadu laikā pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas). Tiesas ieskatā Maksātnespējas likumā noteiktā termiņa darījumu apstrīdēšanai pārkāpums ir pastāvīgs pamats prasības noraidīšanai.

Par parādnieka mantas izsoles turpināšanu, ja administratoram pēc izsoles izsludināšanas izbeigta sertifikāta darbība¹¹²

1. Vai administrators, kuram ir izbeigta sertifikāta darbība, drīkst vadīt kustamās mantas izsoli, kuru ir izsludinājis, darbojoties vēl kā administrators ar derīgu administratora sertifikātu?

2. Vai administratora sastādītais un parakstītais izsoles akts būs tiesisks un juridiski saistošs nosolītājam?

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 24. panta trešajai daļai līdz jauna administratora iecelšanai iepriekšējais administrators turpina pildīt savus pienākumus. Maksātnespējas administrācijas ieskatā, pildot administratora pienākumus uz likuma pamata, līdz jaunā administratora iecelšanas brīdim, administratoram būtu jāatturas no tādu darbību veikšanas, kuras būtiski ietekmē maksātnespējas procesa norisi.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 115. panta pirmo daļu, ja parādnieka manta tiek pārdota izsolē, tās izsole izdarāma un īpašuma tiesības nostiprināmas uz ieguvēja vārda saskaņā ar Civilprocesa likuma noteikumiem par mantas pārdošanu piespiestā izsolē, ja šajā likumā nav noteikts citādi. Civilprocesa likumā noteiktās tiesu izpildītāja darbības saistībā ar parādnieka mantas izsoli veic administrators.

Vienlaikus Maksātnespējas administrācija vērš uzmanību, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 591. pantam parādnieks vai ieinteresētā persona var iesniegt tiesā pieteikumu par izsoles atzīšanu par spēkā neesošu.¹¹³ Tādējādi kustamās mantas izsoles akts ir atzīstams par tiesisku tik ilgi, kamēr tiesa neapstiprina parādnieka vai ieinteresētās personas pieteikumu par izsoles atzīšanu par spēkā neesošu. Tāpat vēršam uzmanību, ka maksātnespējas procesā no jauna ieceltajam administratoram ir tiesības pārvērtēt iepriekšējā administratora rīcību attiecīgajā maksātnespējas procesā.

¹¹² Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 16. marta vēstule Nr. 1-49n/2018/30

¹¹³ Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Civilprocesa likuma komentāri. III daļa (61. – 86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 399. lpp.

Par mantas inventarizācijas akta sastādīšanu juridiskās personas maksātnespējas procesā¹¹⁴

1. Kas sastāda maksātnespējīgās juridiskās personas mantas inventarizācijas aktu pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas – administrators vai parādnieka pārstāvis?

2. Vai kreditoram ir tiesības celt iebildumus par sastādīto mantas inventarizācijas aktu? Kam kreditors var sniegt minētos iebildumus un kādā termiņā?

3. Vai kreditors pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas var celt iebildumus par administratora sastādīto ziņojumu par mantas neesamību, parādnieka mantas pārdošanas plānu, kreditoru prasījumu reģistru, maksātnespējas procesa izmaksu sarakstu un kreditora prasījumu apmierināšanas plānu? Kam kreditors var sniegt minētos iebildumus un kādā termiņā?

4. Vai parādnieka mantas sarakstā tiek iekļauta manta, kuru līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai zvērināts tiesu izpildītājs (turpmāk – tiesu izpildītājs) ir izsludinājis pārdošanai izsolē?

[1] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 65. panta 2. punktu pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administrators nekavējoties uzsāk parādnieka dokumentu un mantas pilnu inventarizāciju un sastāda parādnieka bilanci.

Atbilstoši likuma "Par grāmatvedību" 11. pantam inventarizācija sastāv no uzņēmuma īpašumā un lietojumā esošo līdzekļu apsekošanas dabā, prasību un saistību summu saskaņošanas ar debitoriem un kreditoriem, kā arī inventarizācijas rezultātu reģistrācijas inventarizācijas sarakstos un salīdzināšanas ar grāmatvedības datiem. Sastādītos inventarizācijas sarakstus pievieno inventarizācijas aktam.

Ministru kabineta 2003. gada 21. oktobra noteikumu Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 51. punktā noteikts, ka uzņēmuma vadītājs ir atbildīgs par inventarizācijām uzņēmumā. Tā kā saskaņā ar Maksātnespējas likuma 64. panta pirmās daļas 1. punktu pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administratoram ir visas normatīvajos aktos, parādnieka statūtos vai līgumos paredzētās pārvaldes institūciju tiesības, pienākumi un atbildība, tad attiecīgi pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administrators ir atbildīgs par inventarizāciju maksātnespējīgā uzņēmumā, kas, kā iepriekš secināts, ietver arī inventarizācijas akta sastādīšanu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, atbilstoši Maksātnespējas likuma 64. panta pirmās daļas pirmajam punktam un 65. panta 2. punktam pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas maksātnespējīgās juridiskās personas mantas inventarizācijas aktu sastāda administrators. Vienlaikus norādām, ka administratoram saskaņā ar Maksātnespējas likuma 27. panta pirmās daļas 1. punktu ir tiesības pieprasīt un saņemt no parādnieka pārstāvjiem juridiskās personas maksātnespējas procesā nepieciešamo informāciju.

[2] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 81. panta pirmo daļu juridiskās personas

¹¹⁴ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 1. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/12

maksātnespējas procesa efektīvas un likumīgas gaitas nodrošināšanai administrators šajā likumā noteiktajā kārtībā ziņo kreditoriem par parādnieka mantas pārdošanas plānu, mantas neesamību parādnieka uzņēmumā, administratora atlīdzības apmēru, juridiskās personas maksātnespējas procesa izdevumiem, kreditoru prasījumu apmierināšanas plānu, nodomu atteikties no prasījumiem, nodomu noslēgt izlīgumu, nodomu veikt prasījuma tiesību cesiju un neieķīlātās mantas pārdošanas termiņa pagarināšanu. Atbilstoši šā panta otrajai daļai administrators ziņo kreditoriem arī par citiem jautājumiem, kuriem ir nozīme juridiskās personas maksātnespējas procesa norisē.

Administratora ekskluzīvajā kompetencē ir izvērtēt, kuriem jautājumiem, kas nav *expressis verbis* uzskaitīti Maksātnespējas likuma 81. panta pirmajā daļā, ir nozīmē attiecīgā juridiskās personas maksātnespējas procesa norisē un par kuriem administratoram būtu papildus tomēr jāinformē kreditori. Viens no šādiem jautājumiem varētu būt arī administratora sastādītais mantas inventarizācijas akts. Vienlaikus vēršam uzmanību, ka administratoram nav pienākums ziņot kreditoriem par sastādīto parādnieka mantas inventarizācijas aktu.

Ja kreditoriem ir iebildumi par Maksātnespējas likuma 81. pantā minētajām ziņām, tostarp arī par ziņām, kas sniegtas Maksātnespējas likuma 81. panta otrajā daļā paredzētajā kārtībā, viņiem ir pienākums par to ziņot administratoram piecu dienu laikā pēc šo ziņu saņemšanas, ja šajā likumā nav noteikts citādi (Maksātnespējas likuma 82. pants), un administrators izvērtē iesniegto iebildumu pamatotību.

[3] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 4. pantu otro daļu juridiskās personas maksātnespējas process tiek uzsākts ar dienu, kad tiesa ar nolēmumu pasludinājusi maksātnespējas procesu, un noris līdz dienai, kad tiesa pieņem lēmumu par maksātnespējas procesa izbeigšanu. Šajā laikā tiek piemērota Maksātnespējas likumā noteiktā kārtība.

Maksātnespējas likumā cita starpā noteikts, ka kreditoriem ir tiesības izteikt iebildumus par Maksātnespējas likuma 81. pantā minētajām ziņām, tostarp arī par ziņām, kas sniegtas Maksātnespējas likuma 81. panta otrajā daļā paredzētajā kārtībā. Maksātnespējas likums paredz arī vairākus citus mehānismus, kurus maksātnespējas procesa ietvaros var īstenot kreditori, lai aizsargātu savas intereses pret parādnieka vai administratora ļaunticīgu rīcību. Piemēram, atbilstoši Maksātnespējas likuma 80. panta pirmajai daļai kreditors var pārsūdzēt tiesā administratora lēmumu par sava prasījuma neatzīšanu vai daļēju atzīšanu divu nedēļu laikā no šā lēmuma saņemšanas dienas. Jāatzīmē, ka bieži vien Maksātnespējas likumā arī to mehānismu izmantošanai, kas ir radīti kreditoru interešu aizsardzībai, ir paredzēti salīdzinoši īsi termiņi. Saīsinātie termiņi ir vērsti uz komercietiskās apgrozības ātruma nodrošināšanu, maksātnespējas procesa efektivitāti un kreditoru kopuma interešu aizsardzību.¹¹⁵

Jāņem vērā, ka Civilprocesa likuma 1. pantā ir nostiprināts dispozitīvātes princips – privātautonomijas procesuālās izpausmes forma, kurš nosaka, ka pusēm tiek sniegta rīcības brīvība, kuras ietvaros puses izvēlas, vai izmantot likumā noteiktās tiesības vai atteikties no to izmantošanas. Proti, pats dalībnieks aktīvi rīkojas un izpilda noteiktos pienākumus, kā arī izmanto paredzētās iespējas.¹¹⁶ Līdz ar to nav pieļaujama situācija, ka kreditori izmanto

¹¹⁵ Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60.1 nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 442. lpp.

¹¹⁶ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010. gada 6. oktobra sprieduma lietā Nr. 2009-113-0106 secinājumu

Maksātnespējas likumā noteiktās tiesības pēc attiecīgā maksātnespējas procesa izbeigšanas. Pretējā gadījumā netiktu īstenots tiesiskās noteiktības princips, t.i., parādniekam un administratoram ir tiesības paļauties, ja kreditori Maksātnespējas likuma noteiktajā kārtībā neizmanto likumā paredzētos tiesību aizsardzības mehānismus, tad kreditoriem nav iebildumu attiecībā uz maksātnespējas procesa norisi. Tādējādi, izbeidzoties juridiskās personas maksātnespējas procesam, kreditori zaudē tās Maksātnespējas likumā noteiktās tiesības, ko kreditori var realizēt tikai attiecīgā maksātnespējas procesa ietvaros.

Vienlaikus saskaņā ar Maksātnespējas likuma 29. panta pirmo daļu administrators atbild par zaudējumiem, kas viņa vai pilnvarnieka vainas dēļ nodarīti valstij, parādniekam, kreditoriem vai citām personām. Prasības pret administratoru var celt tiesā ne vēlāk kā gada laikā pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa vai fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas. Tādējādi minētais ir tiesību aizsardzības mehānisms, ko kreditori var realizēt arī pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas.

[4] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 63. panta otro daļu, ja sprieduma izpildes lietvedība uzsākta pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, tā ir izbeidzama Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas kreditori piesaka prasījumus administratoram šajā likumā noteiktajā kārtībā.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 563. panta otrajai daļai izpildu lietvedība par piespiesto naudas summu piedziņu no juridiskajām personām, personālsabiedrībām, individuālajiem komersantiem, ārvalstī reģistrētām personām, kas veic pastāvīgu saimniecisko darbību Latvijā, un lauksaimniecības produktu ražotājiem izbeidzama pēc administratora pieteikuma, ja parādniekam likumā noteiktajā kārtībā pasludināta maksātnespēja. Šajā gadījumā tiesu izpildītājs pabeidz uzsākto mantas pārdošanu, ja tā jau ir izsludināta vai manta nodota tirdzniecības uzņēmumam pārdošanai, ja vien administrators nav pieprasījis atcelt izsludinātās izsoles, lai nodrošinātu mantas pārdošanu lietu kopības sastāvā. No pārdošanā saņemtās naudas tiesu izpildītājs ietur sprieduma izpildes izdevumus, bet pārējo naudu nodod administratoram kreditoru prasījumu segšanai atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajai kārtībai, ievērojot nodrošinātā kreditora tiesības. Tiesu izpildītājs paziņo mantas glabātājam par pienākumu nodot administratoram mantu, kuras pārdošana nav uzsākta.

No iesnieguma nav saprotams, vai ar terminu "parādnieka mantas saraksts" tiek saprasts parādnieka mantas pārdošanas plāns vai parādnieka mantas inventarizācijas saraksts, tāpēc atbildot uz 4. jautājumu, tiks aplūkoti abi gadījumi.

Attiecībā uz to, vai parādnieka mantas pārdošanas plānā tiek iekļauta manta, kuru līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai tiesu izpildītājs ir izsludinājis pārdošanai izsolē, norādām turpmāko.

Maksātnespējas likuma 113. pantā nav atrunāts, vai un kādā veidā administratoram parādnieka mantas pārdošanas plānā jānorāda manta, kuru līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai tiesu izpildītājs ir izsludinājis pārdošanai izsolē, t.i., manta, kuru attiecīgi jau maksātnespējas procesa ietvaros realizēs tiesu izpildītājs. Tajā pašā laikā Maksātnespējas

likuma 6. panta 7. punktā ir nostiprināts atklātības princips, kas paredz, lai nodrošinātu uzticamību, informācijai par procesu ir jābūt pieejamai visām procesā iesaistītajām personām, tādējādi veicinot šo personu interešu ievērošanu un procesa mērķu sasniegšanu.

Ņemot vērā, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 1. punktu parādnieka manta ir cita starpā parādnieka nekustamais īpašums un kustamā manta, un neatkarīgi no mantas realizācijas veida (proti, vai mantas realizāciju veic administrators vai tiesu izpildītājs) no mantas pārdošanas iegūtie līdzekļi tiks novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai Maksātnespējas likuma noteiktajā kārtībā, tad Maksātnespējas administrācijas ieskatā administratoram, ievērojot atklātības principu, parādnieka mantas pārdošanas plānā jāatspoguļo informācija arī par to parādnieka mantu, kuru realizē tiesu izpildītājs atbilstoši Civilprocesa likuma 563. panta otrajai daļai. Administratoram parādnieka mantas pārdošanas plānā būtu skaidri jānorāda, ka attiecīgās parādnieka mantas izsoli veica vai veiks tiesu izpildītājs.

Savukārt atbilstoši likuma "Par grāmatvedību" 11. pantam un Maksātnespējas likuma 65. panta 2. punktam parādnieka mantas inventarizācijas sarakstos tiek atspoguļota parādniekam piederošā manta brīdī uzreiz pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas. Līdz ar to parādnieka mantas inventarizācijas sarakstā tiek iekļauta manta, kuru līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai tiesu izpildītājs ir izsludinājis pārdošanai izsolē. Gadījumā, ja parādnieka mantas inventarizācijas saraksts tiek sastādīts brīdī, kad tiesu izpildītājs jau ir veicis parādnieka mantas realizāciju, inventarizācijas sarakstā norāda no mantas pārdošanas iegūtos naudas līdzekļus, atskaitot tiesu izpildītāja ieturētos sprieduma izpildes izdevumus.

Par Maksātnespējas likuma 111. panta septītās daļas piemērošanu¹¹⁷

1. Vai ieskaita gadījumā kreditora prasījums pret sabiedrību tiek samazināts par naudas summu, par kādu bija plānots pārdot debitora parādu (piemēram, par 500 euro) vai arī par naudas summu, kas atbilst tiesas spriedumā noteiktajai kopējai prasījuma summai pret debitoru, piemēram par 10 000 euro?

2. Vai ieskaita gadījumā kreditoram rodas pienākums segt ar debitora parāda piedziņu saistītās izmaksas saskaņā ar administratora sastādīto aprēķinu (šobrīd saistībā ar debitora parāda piedziņu ir bijušas tiesas sniegto pakalpojumu izmaksas, kancelejas izmaksas, zvērināta tiesu izpildītāja izmaksas par lēmuma nodošanu izpildei, administratora transporta izmaksas sakarā ar ierašanos uz tiesas sēdēm, u.c. izmaksas)?

3. Vai ieskaita gadījumā administratoram ir tiesības uz atlīdzību? Ja ir tiesības, tad kādā apmērā?

[1] Maksātnespējas likuma 111. panta septītajā daļā noteikts – ja parādnieka mantu nav iespējams pārdot vai mantas pārdošanas izdevumi pārsniedz prognozējamus ienākumus, administrators izslēdz to no mantas pārdošanas plāna un nekavējoties paziņo par to visiem

¹¹⁷ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 4. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2018/2

kreditoriem šā likuma 81. pantā noteiktajā kārtībā, uzaicinot viņus paturēt mantu sev par tās sākumcenu. Kreditors, kas piekrīt parāda saistības samazinājumam par mantu, kuru administrators nevarēja pārdot, divu nedēļu laikā no administratora uzaicinājuma nosūtīšanas dienas paziņo par to administratoram. Ja vairāki kreditori vēlas paturēt sev vienu un to pašu mantu, administrators rīko izsoli starp šiem kreditoriem Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Ja kreditori nepiekrīt mantas izslēgšanai no mantas pārdošanas plāna, viņiem ir tiesības ierosināt kreditoru sapulces sasaukšanu atbilstoši šā likuma 84. panta 1. punkta nosacījumiem.

Jānorāda, ka Maksātnespējas likuma 111. panta septītajā daļā regulētā parādnieka mantas realizēšanas procedūra nav uzskatāma par ieskaitu. Saskaņā ar Civillikuma 1846. pantu ar ieskaitu jāsaprot prasījuma dzēšana ar pretprasījumu. Ieskaita veikšanai prasījumiem ir jābūt abpusīgiem, tas ir, pretēji vērstiem.¹¹⁸ Savukārt Maksātnespējas likuma 111. panta septītajā daļā noteiktā situācija neparedz parādnieka prasījuma tiesību pret kreditoru esamību, bet paredz kreditora prasījuma samazinājumu, pamatojoties uz konkrētas parādnieka mantas atsavināšanu par labu attiecīgajam kreditoram.

No Maksātnespējas likuma 111. panta konstrukcijas un šī panta septītās daļas izriet, ka regulētā situācija ir uzskatāma par "izņēmuma" gadījumu, kad parādnieka manta vai tās tirgus vērtība ir tāda, ka to nav bijis iespējams pārdot, vai tās pārdošanas izdevumi pārsniedz prognozējamus ienākumus, proti, mantas pārdošana nav atbilstoša procesa efektivitātes principam. Minētajā tiesību normā ir noteikta procesuāla kārtība, kas administratoram jāievēro šādā situācijā. Tas ir, administratoram, ievērojot kreditoru vienlīdzības principu, par konkrētās mantas izslēgšanu no mantas pārdošanas plāna jāpaziņo visiem kreditoriem, un visus kreditorus jāuzaicina paturēt mantu sev par tās sākumcenu. Gadījumā, ja vairāki kreditori vēlas paturēt sev konkrēto mantu, administratoram jārīko izsole starp šiem kreditoriem Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Attiecīgi tā kreditora, kurš mantu ir ieguvis savā īpašumā, prasījums ir samazināms.

Attiecībā uz apmēru, kādā samazināms kreditora prasījums kreditoram, kurš parādnieka mantu ir paturējis sev, norādāms turpmākais.

Maksātnespējas likuma 111. panta septītajā daļā *expressis verbis* noteikts, ka administrators uzaicina kreditorus paturēt mantu sev par tās sākumcenu. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 65. panta 11. punktu administratoram jānodrošina parādnieka mantas novērtēšana, savukārt atbilstoši Maksātnespējas likuma 113. panta pirmajai daļai mantas vērtība ir jāatspoguļo parādnieka mantas pārdošanas plānā vai ziņojumā par parādnieka mantas neesamību (Maksātnespējas likuma 112. panta pirmās daļas 1. punkts). Attiecīgi šī naudas summa ir uzskatāma par sākumcenu, un par šādu naudas apmēru ir samazināms tā kreditora prasījums, kurš mantu ir paturējis sev.

Jānorāda, ka administratora pienākums saskaņā ar Maksātnespējas likuma 6. panta 5. punktā nostiprināto procesa efektivitātes principu ir realizēt parādnieka mantu par pēc iespējas augstāku cenu. Vienlaikus administratoram, nosakot realizējamās mantas sākumcenu, ir jāņem vērā objektīvi faktori, kas var ietekmēt mantas vērtību. Gadījumā, kad parādnieka

---

¹¹⁸ Autoru kolektīvs Prof. K. Torgāna visp. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401. p.-2400. p.). Rīga: Mans Īpašums. 2000, 331. lpp.

manta ir debitora parāds, administratoram būtu objektīvi jāizvērtē parāda atgūšanas iespējamība, jo tas ir būtiskākais faktors, kas ietekmē šādas mantas vērtību.

[2] Maksātnespējas likuma 170. panta otrajā daļā noteikts to izdevumu loks, kas iekļaujami juridiskās personas maksātnespējas procesa izdevumos. Tajā skaitā minētās tiesību normas 10. punktā noteikts, ka juridiskās personas maksātnespējas procesa izdevumos iekļaujami izdevumi, kas pamatoti un saistīti ar konkrētā juridiskās personas maksātnespējas procesa nodrošināšanu.

Juridiskās personas maksātnespējas procesa mērķis ir no finansiālās grūtībās nonākušā parādnieka mantas pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 3. punktu un 93. panta pirmās daļas 1. punktu parādnieka manta ir arī manta, kas iekļauta parādnieka mantā juridiskās personas maksātnespējas procesa laikā, pamatojoties uz prasījuma tiesībām pret trešajām personām (atgūtā manta). Līdz ar to izdevumi, kas radušies, lai realizētu parādnieka prasījuma tiesības pret trešajām personām, tādējādi vairojot parādnieka mantu, ir tieši saistīti ar juridiskās personas maksātnespējas procesa mērķi, un ir pamatoti un saistīti ar konkrētā juridiskās personas maksātnespējas procesa nodrošināšanu.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 168. panta pirmo daļu juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas, tas ir, administratora atlīdzību un procesa izdevumus, sedz no parādnieka mantas. Tātad secināms, ka izdevumi, kas radušies, lai realizētu parādnieka prasījuma tiesības pret debitoru, ir sedzami no visa parādnieka mantas kopuma, un kreditoram, kurš izvēlējis debitora parādu paturēt sev saskaņā ar Maksātnespējas likuma 111. panta septītās daļas noteikumiem, šie izdevumi nav jāsedz.

[3] Jautājumi par administratora atlīdzību juridiskās personas maksātnespējas procesā regulēti Maksātnespējas likuma 169. pantā. Vispārīgi par administratora pienākumu veikšanu juridiskās personas maksātnespējas procesā administrators saņem atlīdzību no parādnieka mantas.

Kā tas norādīts iepriekš, prasījuma tiesības pret debitoru ir uzskatāmas par atgūto mantu maksātnespējas procesā. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 168. panta otrās daļas 1. un 2. punktu administratoram ir tiesības saņemt atlīdzību no atgūtās mantas 10 procentu apmērā no summas, kas paredzēta izmaksai kreditoriem. Jānorāda, ka, piemērojot Maksātnespējas likuma 111. panta septītajā daļā nostiprināto procedūru, kreditoriem netiek izmaksātas reālas naudas summas, līdz ar to naudas summas apmērs, no kā ir aprēķināma administratora atlīdzība, ir nosakāms, ievērojot minētajā tiesību normā noteikto. Proti, ir noteikts, ka tā kreditora, kurš izvēlējis mantu paturēt sev, prasījums tiek samazināts par mantas sākumcenu, līdz ar to arī administratora atlīdzība ir aprēķināma no konkrētās mantas sākumcenas, kas, kā tas norādīts iepriekš, ir nosakāma, ievērojot procesa efektivitātes principu un objektīvus ar konkrēto mantu saistītus kritērijus.

Par aktuālo nodokļu parādu segšanu juridiskās personas maksātnespējas procesā, ja parādniekam nav mantas¹¹⁹

---

¹¹⁹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 14. maija vēstule Nr. 1-57n/2018/544

Vai ir samērīgi, ka administratoram no saviem līdzekļiem (iespējams pat pārsniedzot juridiskās personas maksātspējas procesa depozīta apmēru) jāsedz Parādnieka kārtējie nodokļu maksājumi, kas radušies tamdēļ, ka Parādnieka valdes locekļi normatīvajos aktos noteiktajā termiņā nav vērsušies nodokļu administrācijā, lūdzot veikt nodokļu pārrēķinu?

Saskaņā ar likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 1. pantu VID ir finanšu ministra padotībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas nodrošina nodokļu maksājumu un nodokļu maksātāju uzskaiti, valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu iekasēšanu Latvijas Republikas teritorijā. No minētā izriet, ka nodokļu, tostarp uzņēmumu ienākumu nodokļa, administrēšana ietilpst VID kompetencē.

Līdz ar to, pamatojoties uz Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta pirmo daļu un Maksātspējas likuma 173. panta pirmo daļu, kas nosaka Maksātspējas administrācijas kompetences, Maksātspējas administrācija nevar vērtēt VID rīcību, iestādei veicot normatīvajos aktos noteiktās funkcijas, proti, iekasējot nodokļus.

Vēršam uzmanību, ka atbilstoši Civillikuma 1779. pantam katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis. Zaudējumi ir katrs mantiski novērtējams pametums (Civillikuma 1770. pants) jeb mantas samazinājums, zudums vai bojājums, kā arī peļņas atrāvums, papildu izdevumi vai citas mantiski novērtējamas tiesību aizskārums sekas.¹²⁰ Zaudējumu atlīdzības pienākums iestājas tad, kad vienlaicīgi pastāv šādi priekšnoteikumi jeb atlīdzības pamati: 1) nodarītāja prettiesiska rīcība; 2) zaudējumu esamība; 3) cēloniskais sakars starp zaudējumiem un neatļauto darbību.¹²¹ Ņemot vērā iesniegumā norādītos faktiskos un tiesiskos apstākļus, Maksātspējas administrācijas ieskatā administratoram ir pamats vērsties ar prasību par zaudējumu atlīdzību administratora samaksāto aktuālo nodokļu maksājumu apmērā pret Parādnieka valdes locekļiem.

Iesniegumā administrators atsaucās uz semināru, kurā piedalījās Maksātspējas administrācijas un VID pārstāvji un kurā tika analizēts arī iesniegumā minētais problēmjaudājums. Informējam, ka Maksātspējas administrācija ir uzsākusi sadarbību ar VID, lai apzinātu praksē identificēto problēmjaudājumu iespējamus risinājumus. Vienlaikus jāņem vērā, ka viens no iespējamiem risinājumu veidiem varētu būt nepieciešamo grozījumu veikšana normatīvajos aktos, kas ir laikietilpīgs process, un par kuru virzību lemt ir Finanšu ministrijas vai Tieslietu ministrijas kompetencē.

Par atgūto mantu maksātspējas procesā¹²²

Pamatojoties uz Maksātspējas likuma 96. un 97. punktu, celta prasība tiesā par starp parādnieku un trešo personu noslēgtā bezatlīdzības darījuma atzīšanu par spēkā neesošu. Minētais bezatlīdzības darījums paredzēja tiesības trešajai personai lietot Parādniekam

¹²⁰ Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskajā redakcijā. Civillikuma komentāri: ceturrtā daļa. Saistību tiesības. Rīga: Mans Īpašums, 2000, 267. lpp.

¹²¹ K. Torgāns. Saistību tiesības. I daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 246. lpp.

¹²² Maksātspējas administrācijas 2018. gada 5. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/141

piederošo ieķīlāto mantu. Tiesvedības laikā starp pusēm tika noslēgts izlīgums un panākta vienošanās, ka trešā persona ir tiesīga lietot parādnieka mantu par atlīdzību līdz tās pārdošanai.

Vai maksa par mantas lietošanu ir atzīstama par atgūto mantu Maksātnespējas likuma 93. panta izpratnē?

Maksātnespējas likuma 96. panta pirmā daļa noteic administratoram pienākumu izvērtēt parādnieka darījumus un celt tiesā prasību par attiecīgā darījuma atzīšanu par spēkā neesošu neatkarīgi no šā darījuma veida, ja tas noslēgts pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas vai četrus mēnešus pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas un tādējādi parādniekam ir nodarīti zaudējumi neatkarīgi no tā, vai persona, ar kuru vai kurai par labu darījums noslēgts, ir vai nav zinājusi par zaudējumu nodarīšanu kreditoriem; triju gadu laikā pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas un tādējādi parādniekam ir nodarīti zaudējumi, turklāt persona, ar kuru vai kurai par labu noslēgts darījums, zināja vai tai bija jāzina par šādu zaudējumu nodarīšanu.

Vienlaikus Maksātnespējas likuma 97. pants noteic administratoram pienākumu apstrīdēt parādnieka noslēgtos bezatlīdzības darījumus.

No Vēstulē minētajiem faktiem var secināt, ka konkrētajā gadījumā parādnieks ar trešo personu pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas bija vienojies par parādniekam piederošās ieķīlātās mantas nodošanu lietošanā. Proti, parādnieks bija ļāvis lietot savu mantu, neprasot par to atlīdzību, kas pēc darījuma būtības atbilst patapinājuma līguma noslēgšanai. Esat izpildījis Maksātnespējas likumā noteikto pienākumu un apstrīdējis konkrēto darījumu. Tiesvedība tika izbeigta, pamatojoties uz noslēgto izlīgumu, un tādējādi ir pamats secināt, ka konkrētais strīds tika atrisināts. Savukārt parādnieka un trešās personas labprātīgi noslēgtā vienošanās ir papildu darbība, kas veikta pēc darījuma apstrīdēšanas pabeigšanas un strīda izšķiršanas.

Vēršam uzmanību, ka atgūtās mantas uzskaitījums detalizēti sniegts Maksātnespējas likuma 93. pantā. Attiecīgi, vērtējot minētajā pantā norādīto, secināms, ka tas attiecas uz gadījumiem, kad parādnieka manta tiek atprasīta no citām personām. Savukārt ar jēdzienu "prasījuma tiesības" ir saprotamas civilprocesuālas tiesības. Minēto par pamatotu atzinusi arī Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesa 2012. gada 27. augusta lēmumā lietā Nr. C28411712.

Minētais pamatots ar faktu, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 169. panta otrajai daļai no parādnieka neieķīlātās mantas pārdošanas un atgūšanas administratoram ir tiesības saņemt atlīdzību 10 procentu apmērā no summas, kas paredzēta izmaksai kreditoriem. Proti, šīs atlīdzības apmērs ir tieši atkarīgs no administratora darba rezultātiem jeb spējas izmantot savas profesionālās zināšanas, tas ir, jo vairāk naudas līdzekļus tas spēj atgūt, veicot aktīvas darbības Maksātnespējas likuma 93. pantā norādītās mantas atgūšanai, un novirzīt saņemtos naudas līdzekļus kreditoru prasījumu apmierināšanai, jo lielāku atlīdzību tam ir iespējams nopelnīt. Proti, administrators ir tiesīgs saņemt atlīdzību, ja ir veicis kādas darbības ar mērķi atgūt parādniekam tiesiski pienākošos naudas līdzekļus vai mantu, un tieši administratora veiktās darbības ir bijušas par pamatu tam, ka parādniekam tiek atmaksāti viņam piederošie naudas

līdzekļi vai atgriezta cita manta, kura bez tiesiska pamata bijusi atsavināta no parādnieka mantas.

Būtiski, ka no vēstulē norādītā pirmšķietami secināms, ka manta jau sākotnēji bija Parādnieka īpašumā un strīds bija tikai par konkrētā darījuma, ar kuru manta nodota trešajai personai bezatlīdzības lietošanā, atzīšanu par spēkā neesošu. Proti, tā kā starp parādnieku un trešo personu bija noslēgts bezatlīdzības līgums, tad arī naudas līdzekļi no trešās personas par mantas lietošanu konkrētajā gadījumā nebija atgūstami, bet bija apstrīdams bezatlīdzības darījums.

Attiecībā uz naudas līdzekļiem, kurus parādnieks saņem, pamatojoties uz vienošanos, kas noslēgta pēc konkrētās tiesvedības izbeigšanas, norādāms turpmākais.

Maksātnespējas likuma 143. panta pirmajā daļā kopsakarā ar šā likuma 92. pantu noteikts, ka "parādnieka mantas" jēdzienā ietilpst parādnieka nekustamais īpašums un kustamā manta, tai skaitā, naudas līdzekļi, kas iegūti, atsavinot parādnieka mantu, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 93. pantu atgūtā manta, augļi, kas iegūti no parādnieka juridiskās personas maksātnespējas procesa laikā, fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā cita tiesiski iegūtā manta, kā arī parādnieka ienākumi, kas gūti fiziskās personas maksātnespējas procesā.

Savukārt Civillikuma 855. pantā noteikts, ka nomas maksa, kuru iegūst no galvenās lietas, ir uzskatāma par civiltiesiskiem augļiem. Atbilstoši Civillikuma 1302. pantā noteiktajam ķīlas tiesība uz atsevišķu lietu aptver arī tās augļus, kas vēl ir, ceļot prasību pret atbildētāju vai kas vēlāk radušies. Ievērojot minētajās Civillikuma normās noteikto, jāsecina, ka nodrošinātā kreditora ķīlas tiesība aptver arī nomas maksu, kuru parādnieks saņem, iznomājot ieķīlāto nekustamo īpašumu.

Nemot vērā minēto, secināms, ka augļi no parādnieka ieķīlātās mantas nav uzskatāmi par atgūto mantu Maksātnespējas likuma 93. panta izpratnē. Attiecīgi augļi, kas saņemti par ieķīlātā nekustamā īpašuma lietošanu (pēc būtības – noma), ir jārealizē atbilstoši kārtībai, kādu Maksātnespējas likums paredz administratoram gadījumos, kad saņemti naudas līdzekļi, kas pienākas nodrošinātajam kreditoram.

6. PĀRROBEŽU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

*Par viedokļa sniegšanu*¹²³

Iesniegumā aprakstīta situācija saistībā ar Dānijas pilsoņa Dānijā pasludināto fiziskās personas maksātnespējas procesu. Persona ir Latvijā reģistrētās sabiedrības ar ierobežotu atbildību vienīgais dalībnieks un galvotājs par sabiedrības ar ierobežotu atbildību saistībām. Atbilstoši Dānijas normatīvajiem aktiem, vienīgā dalībnieka bankrota masā Dānijas maksātnespējas procesa kurators ieķļāvis gan sabiedrības ar ierobežotu atbildību akcijas, gan aktīvus. Savukārt kredītiestāde, pēc kuras pieteikuma ticis ierosināts vienīgā dalībnieka fiziskās

¹²³ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 5. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2018/38

personas maksātnespējas process Dānijā, lūgusi uzsākt piedziņu arī pret Latvijā esošajiem sabiedrības ar ierobežotu atbildību piederošajiem aktīviem.

Papildus norādīts, ka konkrētajā gadījumā saistības pret kredītiestādi ir sabiedrībai ar ierobežotu atbildību, nevis vienīgajam dalībniekam, kuram nav ne aizņēmuma, ne parādu, kā arī konkrētajā gadījumā sabiedrība ar ierobežotu atbildību ar saviem aktīviem atbild par sabiedrības ar ierobežotu atbildību saistībām, nevis par vienīgā dalībnieka saistībām.

1. Kas notiek ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību aktīviem gadījumā, ja tikai sabiedrības ar ierobežotu atbildību akcijas ir iekļautas vienīgā dalībnieka bankrota masā un aktīvi paliek ārpus vienīgā dalībnieka bankrota masas?

2. Kas notiek ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību aktīviem gadījumā, ja gan sabiedrības ar ierobežotu atbildību akcijas, gan aktīvi ir iekļauti vienīgā dalībnieka bankrota masā?

3. Kam vienīgā dalībnieka bankrota laikā ir tiesības veikt saimniecisko darbību uzņēmumā, tas ir, kam ir tiesības vienpersoniski rīkoties ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību aktīviem, lai nodrošinātu tās saimniecisko darbību, tajā skaitā, maksāt nodokļus, pirkt, pārdot apgrūtināt ar saistībām, aizstāvēt uzņēmuma intereses utt.;

4. Vai maksātnespējas process ir paredzēts uzņēmuma aktīvu iegūšanai par akciju nominālvērtības cenu?

Saskaņā ar iesniegumā norādīto kredītiestāde izsniegusi aizdevumu sabiedrības ar ierobežotu atbildību saimnieciskās darbības veikšanai. Sabiedrība ar ierobežotu atbildību nodrošinājumu šim aizdevumam nesniedza, proti, neieķīlāja sev piederošos aktīvus, jo par to galvoja vienīgais dalībnieks, izsniedzot ekspromisorisko galvojumu 15 000 000 DKK apmērā un papildus tam, ieķīlājot sev piederošos īpašumus 12 000 000 DKK apmērā.

Ņemot vērā minēto secināms, ka galvnieks – vienīgais dalībnieks, slēdzot ekspromisorisko galvojumu, ir uzņēmies saistību kā pats parādnieks. Ņemot vērā minēto, kreditors var celt prasību pret galvnieku, nepieaicinot lietā galveno parādnieku, un tiesai jāizlemj strīds pēc būtības.

Saskaņā ar Komerclikuma 135. panta noteikto, sabiedrība ir patstāvīga juridiska persona, kas savu statusu iegūst ar dienu, kad tā tiek ierakstīta komercreģistrā.

Saskaņā ar Komerclikuma 137. panta pirmajā daļā noteikto sabiedrība par savām saistībām atbild ar visu savu mantu. Vienlaikus Komerclikuma 137. pantā ir noteikts, ka sabiedrība neatbild par dalībnieka saistībām, savukārt dalībnieks neatbild par sabiedrības saistībām, proti, sabiedrības atbildības apjoms ir nodalīts no dalībnieka kā atsevišķā tiesību subjekta atbildības, kas izriet no sabiedrības kā juridiskās personas statusa.

Maksātnespējas administrācija nevar sniegt skaidrojumu par Dānijas maksātnespējas kuratora rīcību, vienīgā dalībnieka bankrota masā iekļaujot gan sabiedrības ar ierobežotu atbildību kapitāldaļas, gan aktīvus, proti sabiedrības ar ierobežotu atbildību piederošos īpašumus.

Atbilstoši Latvijas normatīvajam regulējumam, sabiedrībai ar ierobežotu atbildību piederošā manta ir nodalāma no tās vienīgā dalībnieka mantas. Manta, kas reģistrēta uz

sabiedrības ar ierobežotu atbildību vārda, nebūtu iekļaujama vienīgā dalībnieka bankrota masā fiziskās personas maksātnespējas procesā.

Savukārt sabiedrības ar ierobežotu atbildību kapitāldaļas ir kustamā manta, kas pieder tieši vienīgajam dalībniekam un iekļaujas vienīgā dalībnieka bankrota masā, jo tieši vienīgais dalībnieks, nevis sabiedrība ar ierobežotu atbildību ir reģistrēts kā to likumīgais īpašnieks.

Jautājuma izšķiršana vai kredītiestāde var lūgt uzsākt piedziņu, kas vērsta uz sabiedrībai ar ierobežotu atbildību piederošajiem aktīviem, ja šie paši aktīvi ir iekļauti vienīgā dalībnieka bankrota masā atbilstoši Dānijas normatīvajiem aktiem, ir tiesas kompetencē attiecīgi, pamatojoties uz likuma "Par tiesu varu" 11. panta otro daļu, kā arī minētā likuma 16. panta otro un ceturto daļu, norādāms, ka Maksātnespējas administrācija nav tiesīga vērtēt apstākļus, ko vērtē tiesa.

Latvijas normatīvajā regulējumā nav noteikti ierobežojumi saimnieciskās darbības veikšanai, ja dalībniekam vai izpildinstitūcijas loceklim citā valstī pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process. Līdz ar to vienīgā dalībnieka bankrota laikā tiesības veikt saimniecisko darbību saglabājas sabiedrības ar ierobežotu atbildību pārvaldes institūcijai.

Kā izriet no Komerclikumā noteiktā, dalībnieks ir svarīgākais subjekts sabiedrībā, jo viņam "pieder" sabiedrība. Vienlaikus sabiedrība nevar nevienam piederēt, jo sabiedrība pati ir patstāvīgs tiesību subjekts (*sk. A. Strupišs, Komerclikuma komentāri III, 2003., 27. lpp., 30. §*). Arī sabiedrības manta pieder tikai un vienīgi pašai sabiedrībai kā pilnīgi patstāvīgam tiesību subjektam – juridiskai personai. Sabiedrības un dalībnieka tiesiskās attiecības balstās uz juridisku fikciju, kamēr pēc sava mērķa un būtības sabiedrība no ekonomiskā viedokļa ir instruments dalībnieka peļņas gūšanai.

Ņemot vērā minēto, būtiski norādīt, ka dalībnieks no juridiskā viedokļa nav noteicošais sabiedrībā, proti, tam kā tikai dalībniekam var nebūt tiesības sabiedrību pārstāvēt attiecībās ar trešajām personām, rīkoties ar sabiedrības mantu u.t.t. Dalībnieku kompetence ir strikti norobežota ar likumu (*sk. Komerclikuma 210. pants*). Sabiedrības ikdienas darbu vada, un pret trešajām personām uz likuma pamata pārstāv valde (*sk. Komerclikuma 221. pants līdz 223. pantam*).

Norādāms, ka fiziskās personas bankrota procedūras piemērošana, arī gadījumā, kad minētā fiziskā persona ir konkrētās sabiedrības vienīgais dalībnieks, neierobežo konkrētās fiziskās personas rīcībspēju un tiesībspēju, veikt sev piederoša uzņēmuma saimnieciskās darbības nodrošināšanu, tajā skaitā, maksāt nodokļus, pirkt, pārdot, apgrūtināt ar saistībām un aizstāvēt uzņēmuma intereses, ja tas ir paredzēts atbilstoši konkrētās sabiedrības statūtos noteiktajam pilnvaru apjomam, proti, vienīgais dalībnieks ir arī sabiedrības valdes loceklis.

Ņemot vērā, ka Maksātnespējas administrācija nevar paust viedokli par Dānijas maksātnespējas procesa norisi, jāņem vērā, ka saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem, proti, Maksātnespējas likumā noteikto, fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros ir pārdodama fiziskajai personai piederošā manta, tajā skaitā tai piederošās uzņēmumu kapitāldaļas.

Lai gan bankrota procedūras mērķis ir parādnieka mantas realizācija, lai iegūtu līdzekļus kreditoru prasījumu segšanai, tomēr mantas pārdošana nav pašmērķis, un ir skatāma atbilstoši konkrētajiem apstākļiem maksātnespējas procesā un kreditora ieguvuma kontekstā.

Kapitāldaļu apķīlāšana ir piedziņas vēršana uz kustamo mantu saskaņā ar Civilprocesa likuma 573. un 574. panta nosacījumiem.

Saskaņā ar Komerclikuma 185. pantā noteikto sabiedrības ar ierobežotu atbildību minimālais pamatkapitāla lielums ir 2800 *euro*.

Komerclikuma 186. panta pirmā daļa noteic, ka daļas nominālvērtību nosaka sabiedrības statūtos un izsaka veselos *euro*. Visām daļām ir vienāda nominālvērtība.

Pārdodot kapitāldaļas maksātnespējas procesa ietvaros, to cenu nosaka administrators, tajā skaitā nepieciešamības gadījumā pieaicinot sertificētu vērtētāju. Kapitāldaļu vērtība ir tieši saistīta ar attiecīgās sabiedrības aktīvu vērtību. Vienlaikus apstākļi, ka pret konkrētās sabiedrības aktīviem tikusi vērsta piedziņa, vai pastāv maksātnespējas risks, būtiski var ietekmēt kapitāldaļu vērtību, tajā skaitā tās var kļūt nevērtīgas.

Tāpat, administrators izvērtē to, kāds būs kreditoru ieguvums no mantas pārdošanas, proti, kapitāldaļu pārdošanas – piemēram, gadījumā, ja uzņēmējdarbība ir vienīgais parādnieka ienākumu gūšanas veids, savukārt summa, ko paredz saņemt no parādniekam piederošā uzņēmuma pārdošanas, ir niecīga, var prezumēt, ka kreditoru pašu interesēs ir, lai parādnieks turpina darboties savā uzņēmumā, no uzņēmējdarbības gūtos ienākumus novirzot kreditoriem.

Norādāms, ka, ņemot vērā mantas veidu (kapitāldaļas), pastāv iespējamība, ka manta ir bezvērtīga un administrators to nevarēs pārdot, jo tirgū pēc konkrētās mantas nebūs pieprasījuma. Vienlaikus apstākļi, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros parādniekam pieder manta, kas ir bezvērtīga, nav uzskatāms par šķērslī bankrota procedūras pabeigšanai. Ja administrators secinās, ka parādnieka mantu nevarēs realizēt, tostarp, privāttiesiskā kārtībā (ja civiltiesiskajā apgrozībā pēc šādas parādnieka mantas nav pieprasījuma), tad, ņemot vērā Maksātnespējas likumā noteikto prasību pēc efektīvas procesa gaitas un ievērojot parādnieka interesi laicīgi pabeigt bankrota procedūru, administrators atbilstoši Maksātnespējas likuma 149. panta pirmajai daļai nosūtīs kreditoriem un parādniekam paziņojumu par bankrota procedūras pabeigšanu. Vienlaikus ar paziņojuma nosūtīšanu kreditori un parādnieks tiks informēti, ka parādnieka manta ir bijusi bezvērtīga, tas ir, bankrota procedūrā to nav bijis iespējams realizēt.

Maksātnespējas administrācija vērš uzmanību, ka saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 16. augusta noteikumu Nr. 474 "Tieslietu ministrijas nolikums" (turpmāk – Nolikums) 1. punktu, Tieslietu ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde tieslietu nozarēs, kā arī citās šajos noteikumos minētajās valsts politikas jomās. Tostarp Nolikuma 4.1.1. apakšpunktā ir noteikts, ka Tieslietu ministrijas funkcijās ietilpst politikas izstrādāšana, organizēšana un koordinēšana komerciesību jomā. Līdz ar to, ja Jums ir vēl kādi jautājumi vai nepieciešama papildu informācija, kas saistīta ar komerciesību nozari, lūdzam vērsties Tieslietu ministrijā.

Par Lielbritānijā pabeigta maksātnespējas procesa atzīšanu Latvijā¹²⁴

Kā rīkoties personai, kuras maksātnespējas process ir pabeigts Lielbritānijā, un kuras

¹²⁴ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 10. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2018/4

kreditori un tiesa neatzīst personas maksātnespēju, jo apgalvo, ka administrators nav viņu informējis par maksātnespējas procesa uzsākšanu?

Tā kā saskaņā ar iesniegumā norādīto maksātnespējas process ir pabeigts Lielbritānijā 2012. gadā, tad ir piemērojama Padomes regula Nr. 1346/2000. Norādām, ka saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu juridiski saistošu interpretāciju par attiecīgās Eiropas Savienības tiesību normas saturu var sniegt tikai Eiropas Savienības Tiesa. Citu institūciju, piemēram, Maksātnespējas administrācijas, sniegtie skaidrojumi par atsevišķu Eiropas Savienības tiesību normu saturu ir uzskatāmi par viedokli ar ieteikuma raksturu, bet tie nav juridiski saistoši.¹²⁵

Saskaņā ar Padomes regulas 40. panta 1. punktu tiklīdz kādā dalībvalstī ir sāta maksātnespējas procedūra, šīs valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai tās ieceltais likvidators (administrators) nekavējoties informē zināmos kreditorus, kuru pastāvīgā dzīvesvieta, domicils vai juridiskā adrese ir citās dalībvalstīs. Papildus Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. panta 2. punktā ir noteikts, ka minētā informācija, ko sniedz ar individuālu paziņojumu, cita starpā ietver termiņus, līgumsodus, kas noteikti attiecībā uz šiem termiņiem, struktūru vai iestādi, kas ir pilnvarota pieņemt prasījumu un citus noteiktos pasākumus. Šādā paziņojumā arī jānorāda, vai kreditoriem, kuru prasījumi ir prioritāri vai nodrošināti ar lietu tiesībām, ir jāiesniedz prasījumi. Tādējādi, lai pasargātu citu dalībvalstu kreditorus, Padomes regulā Nr. 1346/2000 ir noteikts minimālais informācijas apjoms, kādu tiesai vai administratoram ir nepieciešams norādīt, aicinot kreditorus pieteikt savus prasījumus.¹²⁶ Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. pantā norādīto informāciju administrators iesniedz procedūras sākšanas valsts oficiālajā valodā vai kādā no oficiālajām valodām. Šim nolūkam izmanto veidlapu, uz kuras ir virsraksts "Uzaicinājums iesniegt prasījumu. Termiņi, kas jāievēro" visās Eiropas Savienības iestāžu oficiālajās valodās.

No minētā izriet, ka Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. un 42. pantā ietvertais regulējums nostiprina kreditora tiesības tikt informētam par maksātnespējas procesa pasludināšanas faktu citā dalībvalstī un kreditora prasījumu pieteikšanas kārtību, tādējādi nodrošinot kreditoru vienlīdzības principa īstenošanu arī pārrobežu maksātnespējas procesos.¹²⁷

Vēršam uzmanību, ka Padomes regulā Nr. 1346/2000 noteikto procesuālo pārkāpumu, ar kuru nav īstenots kreditoru informēšanas pienākums, sekas ir vērtējusi arī Eiropas Savienības Tiesa 2005. gada 17. marta spriedumā lietā C-294/02 Komisija pret *Ami Semiconductor Belgium* u.c. Minētajā spriedumā Eiropas Savienības Tiesa norādīja, ka Regulas Nr. 1346/2000 17. pantā nostiprināto, ka nolēmums par maksātnespējas procedūras pasludināšanu vienā dalībvalstī tiek atzīts visās citās dalībvalstīs no brīža, kad tas ir spēkā procedūras sākšanas valstī, un šim nolēmumam bez turpmākām formalitātēm ir tādas pašas sekas visās citās dalībvalstīs kā

¹²⁵ Tieslietu ministrijas Eiropas Savienības tiesību ieviešanas rokasgrāmata. Pieejams: file:///C:/Users/kpaturska/Downloads/ES%20tiesību%20ieviešanas%20rokasgramata_25092014.pdf [aplūkots 2018. gada 5. janvārī].

¹²⁶ Wessels B. *International Insolvency Law*. Deventer: Kluwer, 2012, p. 816, para. 10917.

¹²⁷ External Evaluation of Regulation No. 1346/2000/EC on Insolvency Proceedings (JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4). Available in: http://ec.europa.eu/justice/civil/files/evaluation_insolvency_en.pdf, p. 369.

saskaņā ar tiesību aktiem procedūras sākšanas valstī, nekādā veidā neietekmē apstākļi, ka administrators nav ievērojis Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. panta noteikto kārtību. Tādējādi Eiropas Savienības Tiesa secināja, ka kreditors, kaut arī nav ticis pienācīgā kārtā informēts par maksātnespējas procesa pasludināšanas faktu citā dalībvalstī, zaudē savas prasījuma tiesības pret parādnieku, ja kreditors nav atbilstoši attiecīgās dalībvalsts noteiktajai kārtībai pieteicis savu kreditora prasījumu. Tajā pašā laikā Eiropas Savienības Tiesa atzīmēja, ka kreditoriem, kuri netika pienācīgā kārtībā informēti par citā dalībvalstī pasludināto maksātnespējas procesu, ir tiesības prasīt attiecīgās dalībvalsts administratoram zaudējumu atlīdzību. Prasījumi pret citā dalībvalstī praktizējošo administratoru tiks skatīti attiecīgās dalībvalsts tiesā saskaņā ar Padomes regulā Nr. 1346/2000 noteikto un saskaņā ar attiecīgās valsts nacionālajām tiesībām.

No minētā izriet, ka Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. pants neparedz tādas sankcijas, ka gadījumā, ja kreditorus neinformē nekavējoties, maksātnespējas procedūras sākšanas sekas ir piemērojamas tikai tiem kreditoriem, kas bijuši informēti nekavējoties (vai piemērojamas tikai attiecībā uz tiem, kuri bijuši pienācīgā kārtā informēti).¹²⁸

Tomēr jānorāda, ka Latvijas Republikas Augstākā tiesa 2016. gada 26. februāra spriedumā lietā Nr. SKC-77/2016 norādīja, ka maksātnespējas procedūras uzsākšana un pabeigšana citā dalībvalstī nevar ietekmēt kreditora, kura nav tikusi informēta par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu, tiesības saņemt apmierinājumu no parādnieka. Proti, Latvijas Republikas Augstākā tiesa secināja, ja kreditors nav ticis informēts par maksātnespējas procesa uzsākšanas faktu, viņš nezaudē savas prasījuma tiesības pret parādnieku. Minēto Latvijas Republikas Augstākās tiesas atziņu varētu arī attiecināt uz gadījumiem, kad administrators ir informējis kreditoru, bet nav ievērojis iepriekš aprakstīto Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. un 42. pantā noteikto kārtību.

Ņemot vērā Latvijas Republikas Augstākās tiesas un Eiropas Savienības Tiesas pretrunīgo praksi, to, vai Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. un 42. pantā noteiktās kārtības pārkāpums ir pietiekams pamats, lai tiesa neatzītu citā dalībvalstī pasludinātas maksātnespējas procedūras izbeigšanas sekas, katrā konkrētā gadījumā var tikt izšķirts, ja kāds no kreditoriem uzsāks parāda piedziņas procedūru.

7. CITI AR MAKSĀTNESPĒJAS TIESĪBĀM SAISTĪTI JAUTĀJUMI

Par administratora iecelšanu amatā¹²⁹

Kā administrators tiek iecelts amatā un kā administratoram jāatjauno sava kvalifikācija?

¹²⁸ Ģenerālvokātes Julianas Kokotes (Juliane Kokott) 2004. gada 23. septembra secinājumu lietā 294/02 88. punkts. Pieejams:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30d6d93acc717cae42d2976085a16e73fa72.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxyMbx90?text=&docid=49524&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=983020> [aplūkots 2018. gada 9. janvārī].

¹²⁹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 26. februāra vēstule Nr. 1-49n/2018/24

Līdz 2017. gada 5. janvārim administratori tika sertificēti, un sertificēšanu veica biedrība "Latvijas Sertificēto maksātnešpējas procesa administratoru asociācija" (turpmāk – Administratoru asociācija). Saskaņā ar Maksātnešpējas likumā, kas bija spēkā līdz 2017. gada 5. janvārim, personai, kura atbilda Maksātnešpējas likuma 13. panta pirmās daļas prasībām un kura bija noklausījies administratoru pretendentu apmācības kursu, bija tiesības iziet administratora sertificēšanu. Ja persona sekmīgi izpildīja visas sertifikācijas prasības, Administratoru asociācija izsniedza administratora sertifikātu, kura derīguma termiņš bija divi gadi. Administratoru asociācija izvērtēja administratora profesionālo darbību un kvalifikāciju reizi divos gados, veicot atkārtotu sertificēšanu.

2017. gada 6. janvārī stājās spēkā grozījumi Maksātnešpējas likumā (2016. gada 22. decembra likums "Grozījumi Maksātnešpējas likumā"), ar kuriem mainīts administratora profesijas tiesiskais regulējums, atceļot administratoru sertificēšanu. Stājoties spēkā minētajiem grozījumiem, Maksātnešpējas likuma 9. panta pirmajā daļā noteikts, ka administrators ir fiziskā persona, kura ir iecelta administratora amatā un kurai ir Maksātnešpējas likumā noteiktās tiesības un pienākumi. Vienlaikus Maksātnešpējas likuma 13.¹ panta pirmajā daļā noteikts, ka administrators tiek iecelts amatā ar Maksātnešpējas administrācijas direktora rīkojumu pēc administratora eksāmena nokārtošanas.

Administratora eksāmenu var kārtot personas, kuras atbilst Maksātnešpējas likuma 13. panta pirmās daļas 1., 2., 3., 4. un 6. punkta minētajām prasībām: sasniegusi 25 gadu vecumu, saņēmusi valsts atzītu izglītības dokumentu par otrā līmeņa augstākās profesionālās izglītības apgūšanu tiesību zinātnēs un ieguvusi jurista kvalifikāciju vai saņēmusi valsts atzītu izglītības dokumentu par augstākās akadēmiskās izglītības apgūšanu tiesību zinātnēs un ieguvusi zinātnisko grādu, prot valsts valodu augstākajā līmenī, pēc izglītības un kvalifikācijas iegūšanas ir vismaz triju gadu darba pieredze jurista vai tam pielīdzināmā amatā, kā arī ir nevainojama reputācija.

Tāpat administratora eksāmenu var kārtot tikai tās personas, uz kurām neattiecas Maksātnešpējas likuma 13. panta otrajā daļā noteiktie ierobežojumi, piemēram, persona ir sodīta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu vai pret kuru izbeigts kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu uz personu nereabilitējoša pamata, personai pasludināts fiziskās personas maksātnešpējas process un no tā izbeigšanas dienas nav pagājuši pieci gadi, persona bijusi juridiskās personas pārvaldes institūcijas loceklis un savas nolaidības dēļ vai tīši novedusi šo juridisko personu līdz juridiskās personas maksātnešpējas procesam u.c. ierobežojumi.

Vēl viens priekšnoteikums administratora eksāmena kārtošanai ir apliecinājuma par apmācības kursa noklausīšanos saņemšana. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumi Nr. 288 3. punktu administratora pretendents apgūst apmācību programmu vismaz šādās jomās: maksātnešpēja un administratoru profesionālā ētika, grāmatvedība un finanses, civilprocesa sevišķās tiesāšanas kārtība, nodokļi un to administrēšana, ekonomika un komersantu pārvalde, darba tiesības un darbinieku aizsardzība darba devēja maksātnešpējas gadījumā un lietvedība un arhīvniecība.

Savukārt saskaņā ar Maksātnešpējas likuma 16.² panta pirmo daļu pēc iecelšanas amatā administrators reizi divos gados, skaitot no amatā iecelšanas dienas vai iepriekšējā

kvalifikācijas eksāmena nokārtošanas dienas, kārtu kvalifikācijas eksāmenu. Priekšnoteikums kvalifikācijas eksāmena kārtšanai ir kvalifikācijas pilnveides pasākumu apmeklējumi 32 akadēmisko stundu apmērā kārtējās apliecības derīguma termiņa laikā.

Atbilstoši Maksātspējas likuma pārejas noteikumu 35. punktam administratoriem, kuriem sertifikāti izsniegti saskaņā ar Maksātspējas likuma regulējumu, kas bija spēkā līdz 2017. gada 5. janvārim, un kuru sertifikāti ir derīgi šo grozījumu spēkā stāšanās dienā – 2017. gada 6. janvārī, ir tiesības pildīt administratora pienākumus, pamatojoties uz izsniegto sertifikātu. Pēc sertifikāta derīguma termiņa beigām administratoram ir pienākums kārtot kvalifikācijas eksāmenu tuvākajā tā rīkošanas reizē. Tādējādi pārejas periodā visi administratori, kuriem 2017. gada 6. janvārī bija derīgs sertifikāts, pēc kvalifikācijas eksāmena nokārtošanas tiks iecelti amatā.

Par nekustamā īpašuma izsoles apturēšanu¹³⁰

Kā var apturēt maksātspējas procesa ietvaros izsludināto nekustamā īpašuma izsoli, ja iesniedzējs nepiekrīt viņam piederošās 1/2 domājamās daļas no nekustamā īpašuma pārdošanai?

Personai ir pabeigts Lielbritānijā uzsāktais fiziskās personas maksātspējas process, kura ietvaros tika dzēstas atlikušās saistības arī pret kreditoriem Latvijā. Norādīts, ka visi kreditori ir pieņēmuši un akceptējuši Lielbritānijas tiesas nolēmumu, vienīgi viens kreditors nevēlas pieņemt minēto dokumentu, pieprasot tā tulkojumu valsts valodā. Iesniedzējs jautā, vai viņam ir jātērē savs laiks un nauda, lai konkrētajam kreditoram iesniegtu oficiāli iztulkotu un notariāli apstiprinātu dokumentu, vai arī gaidīt, lai konkrētais kreditors uzsāk parādu piedziņu tiesas ceļā?

Pirmkārt, norādāms, ka atbilstoši Maksātspējas likuma 128. panta pirmajai daļai fiziskās personas maksātspējas procesam tiek piemēroti juridiskās personas maksātspējas procesa noteikumi, un saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.²¹ pantu fiziskās personas maksātspējas procesā tiesa piemēro šā likuma 46.¹ nodaļas noteikumus, ciktāl 46.² nodaļā nav noteikts citādi. Savukārt Maksātspējas likuma 115. panta pirmajā un trešajā daļā noteikts, ka parādnieka mantas izsole izdarāma un īpašuma tiesības nostiprināmas uz ieguvēja vārda saskaņā ar Civilprocesa likuma noteikumiem par mantas pārdošanu piespiedu izsolē, un minētajā likumā noteiktās tiesu izpildītāja darbības saistībā ar parādnieka mantas izsoli veic administrators. Tādējādi fiziskās personas maksātspējas procesa ietvaros izsludināt parādnieka mantas izsoli var tikai administrators. Līdz ar to arī pārtraukt šādu izsoli var tikai pats administrators.

Atbilstoši Maksātspējas likuma 137. panta 3. un 10. punktam, pēc fiziskās personas maksātspējas procesa pasludināšanas un bankrota procedūras uzsākšanas administrators apzina parādnieka mantu un saistības un organizē parādnieka mantas pārdošanu. Savukārt Maksātspējas likuma 138. pantā noteikts, ka administratoram ir tiesības atsavināt parādnieka

¹³⁰ Maksātspējas administrācijas 2018. gada 22. maija vēstule Nr. 1-49n/2018/50

mantu. Līdz ar to secināms, ka administrators maksātnespējas procesa ietvaros ir tiesīgs atsavināt vienīgi parādniekam piederošu mantu, nevis trešās personas mantu.

Līdzīga atziņa pausta Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2016. gada 29. novembra lēmumā Nr. SPC-18/2016 lietā Nr. C30642215, norādot, ka "atbilstoši Maksātnespējas likuma 143. panta pirmajai daļai kopsakarā ar šā likuma 92. pantu atzīstams, ka "parādnieka mantas" jēdzienā ietilpst parādnieka nekustamais īpašums, kustamā manta, tai skaitā naudas līdzekļi; naudas līdzekļi, kas iegūti, atsavinot parādnieka mantu; saskaņā ar šā likuma 93. pantu atgūtā manta; augļi, kas iegūti no parādnieka mantas maksātnespējas procesa laikā; maksātnespējas procesa laikā cita tiesiski iegūta manta; parādnieka ienākumi, kas gūti fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā.

No minētā nepārprotami izriet, ka trešajai personai piederoša manta neietilpst "parādnieka" mantas jēdzienā. Līdz ar to šī manta nav iekļaujama parādnieka mantas pārdošanas plānā un nav atsavināma fiziskās personas maksātnespējas procesā Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā."

Vienlaikus jānorāda, ka saskaņā ar Civillikuma 994. pantu par nekustamā īpašuma īpašnieku atzīstams tikai tas, kas par tādu ierakstīts zemesgrāmatā. Līdz ierakstīšanai zemesgrāmatā nekustamā īpašuma ieguvējam pret trešajām personām nav nekādu tiesību. Savukārt 927. pants noteic, ka īpašums ir pilnīgas varas tiesība pār lietu, t.i. tiesība valdīt un lietot to, iegūt no tās visus iespējamus labumus, ar to rīkoties un noteiktā kārtā atprasīt to atpakaļ no katras trešās personas ar īpašuma prasību. Tādējādi secināms, ka īpašuma tiesība ir absolūta tiesība un ir spēkā pret jebkuru trešo personu. Tāpēc šādu tiesību pastāvēšana un saturs darāms zināms trešajām personām, ko attiecībā uz nekustamo īpašumu nodrošina zemesgrāmatas. Tāpat nepieciešamība ierakstīt zemesgrāmatā nekustamo īpašumu un ar to saistītās tiesības izriet no zemesgrāmatu būtības un principiem, kas vērsti uz trešo personu aizsardzību. Latvijas Republikas Augstākā tiesa 2016. gada 22. novembra spriedumā Nr. SKC-397/2016 lietā Nr. C04225411 atsaukusies uz juridiskajā literatūrā paustajām atziņām, proti, "[..] zemesgrāmatu publicitātes principam (neviens nevar aizbildināties ar zemesgrāmatu satura nezinašanu) ir ne tikai pozitīvs iespaids, piešķirot zemesgrāmatu saturam ticamības spēku, bet arī negatīvs – atņemot saistošu spēku pret trešajām personām tādām tiesībām, kas nav ievestas zemesgrāmatā" (*sk. Notariāta nolikums. Tulkojums ar pārgrozījumiem, papildinājumiem, paskaidrojumiem un pielikumiem. Sakopojusi cand. jur. Olga Jurkovska. Rediģējis prof. Dr. jur. Vladimirs Bukovskis. Rīga, 1933, 106. lpp.*).

Atbilstoši Zemesgrāmatu likuma 1. pantam zemesgrāmatās ieraksta nekustamus īpašumus un nostiprina ar tiem saistītās tiesības. Zemesgrāmatas ir visiem pieejamas, un to ierakstiem ir publiska ticamība. Nekustamo īpašumu ierakstīšana un lietu tiesību nostiprināšana ir obligāta. Līdz ar to iesniedzējam A bija pienākums īpašuma tiesības uz viņam piederošo ½ domājamo daļu no Nekustamā īpašuma nostiprināt zemesgrāmatā.

Apzinot parādnieka mantu, administrators vadās no publiskajos reģistros pieejamās informācijas, tostarp no ierakstiem zemesgrāmatā. Ievērojot publiskās ticamības principu, administratoram ir tiesības paļauties uz informāciju par attiecīgā nekustamā īpašuma reģistrēto īpašnieku, konkrētajā gadījumā – uz ierakstu par iesniedzēja A bijušā laulātā īpašuma tiesībām uz nekustamo īpašumu visā tā sastāvā.

Saņemot informāciju par zemesgrāmatā nenostiprinātām īpašuma tiesībām uz daļu no Nekustamā īpašuma, t.i. informāciju, ka, iespējams, parādnieka mantas sastāvā iekļauta trešajai personai piederoša manta, administratora kompetencē ir izvērtēt visus ar šo informāciju saistītos apstākļus un to tiesiskās sekas, un attiecīgi rīkoties, lai nodrošinātu fiziskās personas maksātnespējas procesa efektīvu un likumīgu norisi un mērķu sasniegšanu (Maksātnespējas likuma 26. panta otrā daļa). Līdz ar to ar lūgumu par nekustamā īpašuma izsoles pārtraukšanu iesniedzējam A būtu jāvērsas pie administratora.

Gadījumā, ja administrators izsoli nav pārtraucis, taču, iesniedzēj A ieskatā, viņa rīcība neatbilst normatīvo aktu prasībām, iesniedzējs A ir tiesīgs vērsties Maksātnespējas administrācijā ar sūdzību par administratora rīcību atbilstoši Maksātnespējas likuma 176. panta otrajai daļai. Maksātnespējas administrācija vērs uzmanību, ka sūdzība iesniedzama trīs mēnešu laikā no dienas, kad konstatēta rīcība, ar kuru aizskartas trešās personas tiesības, bet ne vēlāk kā gada laikā no attiecīgā procesa izbeigšanas dienas. Maksātnespējas administrācija pieņem lēmumu par administratora rīcību konkrētajā maksātnespējas procesā, pārkāpuma konstatēšanas gadījumā uzliekot tiesisko pienākumu, taču Maksātnespējas administrācija nav tiesīga pārtraukt nekustamā īpašuma izsoli.

Savukārt gadījumā, ja izsole ir notikusi un Nekustamais īpašums ir nosolīts, atbilstoši Civilprocesa likuma 363.¹⁵ panta pirmajai daļai pēc tam, kad nosolītājs ir samaksājis visu no viņa pienākošos summu, administratoram ir pienākums izsoles aktu iesniegt tiesā apstiprināšanai. Savukārt minētā panta trešajā daļā noteikts, ka par izsoles akta apstiprināšanu lemj tā tiesa, kuras tiesvedībā atrodas attiecīgā maksātnespējas procesa lieta. Ievērojot minēto un atbilstoši Civilprocesa likuma 363.²⁸ panta pirmās daļas 6. punktam un 613. pantam izsoles norises tiesiskumu izvērtē tiesa. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 617. panta pirmās daļas 6. punktu tiesa izsoli atzīst par spēkā neesošu, cita starpā, gadījumā, ja, vērsot piedziņu uz nekustamo īpašumu, administrators pieļāvis būtiskus procesuālus pārkāpumus vai konstatēti citi būtiski apstākļi, kas nepieļauj nekustamā īpašuma nostiprināšanu uz pircēja vārda. Tādējādi iesniedzējam A ir iespēja informēt tiesu par iesniegumā minētajiem, ar nekustamā īpašuma izsoli saistītajiem apstākļiem un iespējamiem, izsoles norises gaitā administratora pieļautiem pārkāpumiem.

[2] No otrā jautājuma izklāsta izriet, ka personai (turpmāk – Iesniedzējs B) ir pabeigts Lielbritānijā uzsāktais fiziskās personas maksātnespējas process, kura ietvaros tika dzēstas atlikušās saistības arī pret kreditoriem Latvijā. Iesniedzējs B norāda, ka visi kreditori ir pieņēmuši un akceptējuši Lielbritānijas tiesas nolēmumu, vienīgi viens kreditors nevēlas pieņemt minēto dokumentu, pieprasot tā tulkojumu valsts valodā. Iesniedzējs B jautā, vai viņam ir jātērē savs laiks un nauda, lai konkrētajam kreditoram iesniegtu oficiāli iztulkotu un notariāli apstiprinātu dokumentu, vai arī gaidīt, lai konkrētais kreditors uzsāk parādu piedziņu tiesas ceļā.

Par minēto jautājumu Maksātnespējas administrācija sniedz sekojošu viedokli.

Gadījumā, ja maksātnespējas process ir pasludināts pēc Padomes Regulas Nr. 1346/2000 spēkā stāšanās un kreditori atrodas arī Latvijā, piemērojama minētā Padomes Regula Nr. 1346/2000. Saskaņā ar Padomes Regulas Nr. 1346/2000 17. panta pirmo daļu nolēmuma, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru, bez turpmākām formalitātēm ir tādas pašas sekas visās citās dalībvalstīs kā valstī, kur tika uzsākts maksātnespējas process. Tāpat

atbilstoši Padomes Regulas Nr. 1346/2000 25. panta 1. punktam nolēmumus, ko sniegusi tiesa par maksātnespējas procedūras norisi un izbeigšanu, kā arī šajā tiesā apstiprinātos mierizlīgumus atzīst bez turpmākām formalitātēm.

Tādējādi vienā dalībvalstī maksātnespējas procesa ietvaros pieņemts nolēmums tiek atzīts visās citās dalībvalstīs no brīža, kad tas ir spēkā procedūras sākšanas valstī, un šim nolēmumam bez turpmākām formalitātēm ir tādas pašas sekas visās citās dalībvalstīs kā saskaņā ar tiesību aktiem procedūras sākšanas valstī. Minētais ir balstīts uz Eiropas Savienībā nostiprināto savstarpējās uzticēšanās principu, kas veicina vienkāršotu maksātnespējas procedūru ietvaros pieņemto lēmumu atzīšanu un izpildīšanu (*Eiropas Savienības Tiesas 2012. gada 5. jūlija sprieduma lietā Nr. C-527/10 33. un 34. paragrāfs*). Tādēļ, lai Lielbritānijas kompetentās institūcijas nolēmums un tā sekas būtu spēkā Latvijā, Latvijas institūcijām nav jāpieņem lēmums par dalībvalsts kompetentās institūcijas lēmuma atzīšanu vai reģistrēšanu, jo šis lēmums ir spēkā Latvijas Republikā kopš tā pasludināšanas brīža.

Savukārt valsts valodas lietošanu un aizsardzību Latvijas Republikā regulē Valsts valodas likums. Minētā likuma 3. panta pirmajā un otrajā daļā noteikts, ka Latvijas Republikā valsts valoda ir latviešu valoda un ikvienam ir tiesības vērsties ar iesniegumiem un sazināties valsts valodā iestādēs, sabiedriskajās un reliģiskajās organizācijās, uzņēmumos (uzņēmējsabiedrībās).

Valsts valodas likuma 10. panta pirmā daļa nosaka iestāžu, organizāciju un uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību) pienākumu nodrošināt valsts valodā noformētu dokumentu pieņemšanu un izskatīšanu, bet atbilstoši minētā panta trešajai daļai dokumentus svešvalodā no personām pieņem, ja tiem pievienots Ministru kabineta noteiktajā kārtībā vai notariāli apliecināts tulkojums valsts valodā.

No minētajām tiesību normām izriet, ka fiziskā persona, īstenojot savas tiesiskās intereses, var iesniegt Lielbritānijas kompetentās institūcijas nolēmumus fiziskās personas maksātnespējas procesā un tā apliecinātus tulkojumus valsts valodā tiesu izpildītājam, kreditoram vai jebkurai citai fiziskai un juridiskai personai, un tas šīm personām ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusi Latvijas tiesa. Līdz ar to secināms, ka normatīvajos aktos ir noteikts uzņēmējsabiedrības pienākums pieņemt dokumentus latviešu valodā, taču privātam uzņēmumam nav liegts pieņemt dokumentus arī citās valodās. Vienlaikus norādāms, ka uzņēmumam nav pienākums algot darbiniekus ar svešvalodu zināšanām, līdz ar to pastāv iespēja, ka attiecīgajam uzņēmumam nav iespēju iepazīties ar dokumentu svešvalodā. Iesniedzēja B nevēlēšanās tērēt laiku un līdzekļus dokumentu tulkošanai un apliecināšanai ir saprotama, taču netaisnīgi būtu arī prasīt no kreditora ieguldīt papildu resursus Lielbritānijas tiesas nolēmuma tulkošanā. Ņemot vērā minēto, secināms, ka, svešvalodā izdotu dokumentu tulkojuma valsts valodā pieprasīšana nav pretēja normatīvo aktu prasībām.

Attiecībā uz situāciju, ka Lielbritānijas tiesas nolēmums kreditoram, kurš nevēlas pieņemt nolēmumu, iesniegts netiek un iesniedzējs B gaida, lai tiek uzsākta parāda piedziņa tiesas ceļā, norādāms, ka par šādas piedziņas iespējamību vai neiespējamību un minētās situācijas tiesiskajām sekām var lemt vienīgi tiesa. Līdz ar to šī jautājuma skaidrojums neietilpst Maksātnespējas administrācijas kompetencē.

Par zaudējumu atlīdzību¹³¹

Ja kreditoru un administratora darbības rezultātā netiks atgūti naudas līdzekļi, vai tiks atgūti mazākā apmērā nekā šobrīd iespējams iegūt, pārdodot parādniekam piederošās prasījumu tiesības, tad pret kuru personu pārējie kreditori var iesniegt prasību par zaudējumu atlīdzību – pret administratoru vai pret tiem kreditoriem, kas iebilda pret prasījumu tiesību pārdošanai?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 113. panta trešo daļu 15 dienu laikā no dienas, kad nosūtīts parādnieka mantas pārdošanas plāns, kreditoram ir tiesības iebilst pret administratora priekšlikumu par neieķīlātās parādnieka mantas pārdošanas veidu, piedāvāto prasījumu cedēšanu un plānotajām juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksām. Ja administrators, izvērtējot saņemtos iebildumus, atzīst tos par pamatotiem, viņš atbilstoši precīzē plānu un paziņo par to iesaistītajām pusēm. Ja administrators saņemtos iebildumus neatzīst par pamatotiem, viņš sniedz motivētu atbildi iesniedzējam, bet uzsāk parādnieka mantas pārdošanu atbilstoši parādnieka mantas pārdošanas plānā ieteiktajam pārdošanas veidam. Līdz ar to lēmuma pieņemšana par neieķīlātās mantas pārdošanas veidu ir administratora kompetencē.

Ievērojot minēto, ja administrators ar savu rīcību ir nodarījis zaudējumus, viņš ir atbildīgs saskaņā ar Maksātnespējas likuma 29. pantu. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 29. panta pirmo daļu administrators atbild par zaudējumiem, kas viņa vai pilnvarnieka vainas dēļ nodarīti valstij, parādniekam, kreditoriem vai citām personām. Prasības pret administratoru var celt tiesā ne vēlāk kā gada laikā pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa vai fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas (Maksātnespējas likuma 30. panta pirmā daļa).

Tāpat saskaņā ar Maksātnespējas likuma 6. panta 3. punktā nostiprināto patvaļas aizlieguma principu kreditoriem ir aizliegts veikt individuālās darbības, ar kurām tiek nodarīti zaudējumi kreditoru kopumam. Līdz ar to atbilstoši Civillikuma 1779. pantam pastāv iespēja celt prasību arī pret kreditoru. Vienlaikus jāvērs uzmanība, ka atbilstoši Civillikuma 1779. pantam katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis. Zaudējumi ir katrs mantiski novērtējams pametums (Civillikuma 1770. pants) jeb mantas samazinājums, zudums vai bojājums, kā arī peļņas atrāvums, papildu izdevumi vai citas mantiski novērtējamās tiesību aizskāruma sekas.¹³² Zaudējumu atlīdzības pienākums iestājas tad, kad vienlaicīgi pastāv šādi priekšnoteikumi jeb atlīdzības pamati: 1) nodarītāja prettiesiska rīcība; 2) zaudējumu esamība; 3) cēloniskais sakars starp zaudējumiem un neatļauto darbību.¹³³

Pamatojoties uz iesniegumā norādīto informāciju, kreditori, nepiekrītot parādnieka prasījumu tiesību pārdošanai personai, kura ir izteikusi visaugstāko piedāvājumu, ir izlietojuši Maksātnespējas likuma 82. pantā paredzētās tiesības izteikt iebildumus par administratora nosūtīto paziņojumu. Savukārt administrators atbilstoši Maksātnespējas likuma 83. pantam

¹³¹ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 22. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/206

¹³² Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskajā redakcijā. Civillikuma komentāri: ceturrtā daļa. Saistību tiesības. Rīga: Mans Īpašums, 2000, 267. lpp.

¹³³ K. Torgāns. Saistību tiesības. I daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 246. lpp.

secināja, ka minētie iebildumi ir pamatoti un pieņēma lēmumu nepārdot prasījuma tiesības personai, kas bija nosolījusi visvairāk. Tādējādi kreditori ir izmantojuši Maksātnespējas likumā paredzētās tiesības savu interešu aizstāvībai, bet administrators ir rīkojies atbilstoši savai kompetencei.

Ceļot prasību par zaudējumu atlīdzību pret administratoru, gan kreditoriem, šo prasību izskata tiesa prasības tiesvedības kārtībā, un attiecīgi tikai tiesas kompetencē ir, pamatojoties uz pušu iesniegtajiem pierādījumiem, lemt, vai prasītājam ir subjektīvās tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību no administratora vai attiecīgi no citiem kreditoriem. Tādējādi prasītājam atbilstoši Civilprocesa likuma 10. pantam jāpierāda viens no zaudējumu rašanās priekšnoteikumiem – administratora vai kreditora prettiesiskā rīcība.

Par "ceļojošo firmu" maksātnespējas procesiem¹³⁴

Vai administratora pieņemtie lēmumi par kreditoru prasījumu atzīšanu ir tiesiski?

Papildus minēts, ka noziedzīgi iegūti līdzekļi nevar kalpot par naudas līdzekļiem, no kuriem tiek apmierināti parādnieka kreditoru prasījumi maksātnespējas procesa ietvaros, kā arī par kreditoriem nevar būt tādi kreditori, kuru prasījumi pēc būtības ir fiktīvi un nepamatoti.

[1] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 173. panta pirmo daļu Maksātnespējas administrācija ir tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros īsteno valsts politiku TAP un maksātnespējas procesa jautājumos, aizsargā darbinieku intereses viņu darba devēja maksātnespējas gadījumā un likumā noteiktajā kārtībā īsteno valsts un sabiedrības interešu aizsardzību TAP un maksātnespējas procesa jautājumos. Īstenojot minētajā tiesību normā noteiktos mērķus, Maksātnespējas administrācija veic administratoru uzraudzības funkciju, kura ir noteikta Maksātnespējas likuma 174.¹ panta 1. punktā.

Maksātnespējas procesa procedūras ir normatīvo aktu līmenī nostiprinātas un aizsargātas, lai varētu tikt īstenotas valsts un sabiedrības interešu aizsardzība, kuras kontroli likumdevējs uzticējis Maksātnespējas administrācijai.

Maksātnespējas administrācija uzrauga konkrēta administratora rīcību konkrētā maksātnespējas procesā. Tas nozīmē, ka Maksātnespējas administrācija uzrauga administratora rīcību maksātnespējas procesa ietvaros (tostarp, vai administrators ir veicis nepieciešamās darbības, lai izvērtētu, vai maksātnespējīgais subjekts pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas nav veicis pirmšķietami pretlikumīgas darbības, kas būtiski ietekmē maksātnespējas procesa norisi un, iespējams, ir novedušās līdz maksātnespējai), nevis maksātnespējīga subjekta veiktās darbības pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Proti, likumdevējs nav paredzējis Maksātnespējas administrācijai tiesības vērtēt Parādnieka veiktās darbības pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, tostarp, vai juridiskās adreses maiņa ir tiesiska. Saskaņā ar normatīvo regulējumu Maksātnespējas administrācijai ir piešķirtas pilnvaras vērtēt administratora veiktās darbības konkrētā

¹³⁴ Maksātnespējas administrācijas 2018. gada 5. februāra vēstule Nr. 1-57n/2018/138

maksātnespējas procesa ietvaros.

[2] Likuma "Par tiesu varu" 11. panta pirmajā daļā noteikts, ka valsts iestādēm, sabiedriskajām un politiskajām organizācijām, citām juridiskajām un fiziskajām personām ir pienākums respektēt un ievērot tiesu neatkarību un tiesnešu neaizskaramību. Savukārt minētā likuma 16. panta otrā un ceturtā daļa noteic, ka spriedums, kas stājies likumīgā spēkā, ir izpildāms. Šādam spriedumam ir likuma spēks, visiem tas ir obligāts un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu.

Līdz ar to Maksātnespējas administrācija nav tiesīga izvērtēt tiesas nolēmumu pēc būtības vai pārvērtēt tiesas (tiesneša) nolēmumā ietvērto apstākļu un pierādījumu vērtējumu un motīvus. Pretējā gadījumā šāda Maksātnespējas administrācijas rīcība būtu vērtējama kā iejaukšanās tiesas spriešanas neatkarībā un normatīvajos aktos ietvertās norādes par sprieduma likumīgā spēka nerespektēšana.

Maksātnespējas likuma 174.¹ panta 2. punkts noteic, ka Maksātnespējas administrācija izskata sūdzības par administratora rīcību, izņemot tos likumā noteiktos gadījumus, kad sūdzības par administratora lēmumiem izskatāmas tiesā, kurā ierosināta attiecīgā maksātnespējas procesa lieta. Savukārt Maksātnespējas likuma 80. panta ceturtā daļa noteic, ka sūdzības sakarā ar kreditoru prasījumu atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu var iesniegt tiesai, kurā pasludināts attiecīgais maksātnespējas process.

No minētā izriet, ka Maksātnespējas administrācijas un tiesas kompetence ir skaidri nodalīta attiecībā uz kārtību, kādā tiek izskatītas sūdzības par administratora lēmumiem par kreditoru prasījumu atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu. Proti, tiesai, nevis Maksātnespējas administrācijai ir piekritīga sūdzību par administratora lēmumiem par kreditora prasījumu atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu izskatīšana.

Šādu sūdzību izskatīšanas piekritību tiesai un tiesas pilnvaras nepieciešamības gadījumā uzlikt administratoram tiesisku pienākumu apliecina arī tiesu prakse sūdzību par administratora pieņemto lēmumu izskatīšanā. Piemēram, Jelgavas tiesa 2016. gada 9. marta lēmumā lietā Nr. C15237115 citā maksātnespējas procesa lietā, secinot, ka administrators nav ievērojis Maksātnespējas likuma 74. panta pirmās un otrās daļas noteikumus, kā arī, pieņemot lēmumu, nav izpildījis Maksātnespējas likuma 75. panta pirmajā daļā imperatīvi noteikto prasību par administratora lēmuma pamatošanu, atcēla administratora lēmumu par kreditora prasījuma neatzīšanu un uzlika administratoram pienākumu novērst pieļauto pārkāpumu, atkārtoti tos izvērtējot.

Tāpat arī Bauskas rajona tiesa 2017. gada 14. februāra lēmumā lietā Nr. C10076016, atsaucoties uz Maksātnespējas likuma 73. panta sesto daļu, 74. panta pirmo daļu, 75. panta pirmo daļu, norāda, ka, ievērojot minēto Maksātnespējas likuma normu saturu, Maksātnespējas administrācijai izteiktais lūgums uzlikt administratoram tiesisko pienākumu izpildīt minēto tiesību normu prasības ir acīmredzami vērsts uz to, lai administratoram tiktu uzlikts pienākums vēlreiz izskatīt kreditora prasījumu un pieņemt citu lēmumu – par šā prasījuma neatzīšanu. Maksātnespējas administrācija savas kompetences ietvaros nav tiesīga uzlikt šādu pienākumu administratoram un nav tiesīga atcelt administratora pieņemto lēmumu par kreditora prasījuma atzīšanu. Pienākums vēlreiz izskatīt kreditora prasījumu un pieņemt par to lēmumu administratoram rastos tikai gadījumā, ja tiesa, izskatot parādnieka pārstāvja sūdzību, saskaņā

ar Civilprocesa likuma 363.¹⁷ panta otro daļu atceltu administratora lēmumu un uzdotu administratoram novērst pieļautos pārkāpumus.

[3] Attiecībā uz norādīto par iespējamu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, norādāms, ka Maksātnespējas administrācija nav deleģētas tiesības vērtēt un konstatēt pretlikumīgas darbības attiecībā uz pārkāpumiem, par kuriem Krimināllikumā paredzēta atbildība. Šādu darbību veikšanu vērtē tiesībsargājošās iestādes, veicot pierādījumu pārbaudi un citas normatīvajos aktos noteiktās darbības.

Līdz ar to Maksātnespējas administrācija nevērtēs norādītās parādnieka iespējamās darbības saistībā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Turklāt saskaņā ar sniegto informāciju par tām jau ir uzsākti kriminālprocesi Latvijā un Lietuvā.

Vienlaikus Maksātnespējas administrācija informē, ka notiek administratora rīcības izvērtēšana parādnieka maksātnespējas procesā. Tāpat vēršam uzmanību, ka parādnieka maksātnespējas procesa uzraudzība notiek nepārtraukti un pārkāpumu konstatēšanas gadījumā, tiek pieņemts attiecīgs lēmums Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā.